

Orizont 35

ANAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 35 (1122) 2 SEPTEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

TEZELE PENTRU PLENARA C.C. AL P.C.R., PROGRAM DE ACȚIUNE AL ÎNTREGULUI POPOR

ROLUL ORGANISMELOR DEMOCRATICE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMIEI

În Expunerea cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale, secretarul general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU sublinia că „Sistemul democratic pe care noi l-am creat pornește de la o îmbinare armonioasă a rolului organelor centrale, a planului național unic de dezvoltare economico-socială cu creșterea răspunderii și atribuțiilor centralelor,

întreprinderilor, a organismelor democratice, în elaborarea și îndeplinirea politicii interne și externe a partidului și statului nostru”.

Acționându-se consecvent pentru asigurarea conducerii științifice a societății, a tuturor laturilor și verigilor acesteia, în țara noastră a fost creat și se perfecționează permanent cadrul organizatoric necesar pentru realizarea unei îmbinări funcționale între democrația muncitorească și tehnologia conducerii. Una dintre transformările revoluționare ale anilor din urmă în amplul proces al construcției socialiste și în conducerea societății are în vedere amplul proces de aplicare și perfecționare necontenită a autoconducerii muncitorești și auto-gestiunii economico-financiare Fundamentat științific pe eșantionul calitatii a oamenilor muncii — de proprietari, producători, beneficiari și conducători ai propriei activități — conceptul autoconducerii muncitorești și al auto-gestiunii economice, pe lângă faptul că a deschis un foarte intens și fertil cimp de afirmare inițiativei colective și individuale, a stimulat considerabil gândirea economică și creația tehnică.

Perfecționarea, pe mai departe a procesului de democratizare a actului de conducere are în vedere faptul că actul autoconducerii este viabil și creativ numai în măsura în care organele colective de conducere folosesc cu fermitate toate pirghiile noului mecanism economico-financiar pentru îndeplinirea integrală a sarcinilor ce le revin din planul național unic de dezvoltare economico-socială.

Apărut ca rezultat al politicii creative a partidului nostru referitoare la perfecționarea continuă a democrației muncitorești și al îndeplinirii consecvente a principiului construirii socialismului cu poporul și pentru popor, actul participării are un caracter multidimensional, obiectul participării constituindu-l toate domeniile de activitate ale vieții noastre economico-sociale. La nivel micro, ea de altfel și în profil macroeconomic, participarea constituie un mecanism de „autoreglare”, ea dezvoltându-se pe măsura creșterii și consolidării unităților economice, ca urmare a eforturilor de dezvoltare a conștiinței socialiste. Un aspect foarte important cu privire la actul participativ este conturat de faptul că la nivelul unităților economice acesta trebuie să înglobeze și prezența colectivului la elaborarea deciziei. Așa cum sublinia se-

cretarul general al partidului în Expunerea din aprilie 1988, „Trebuie să facem ca adunările generale, consiliile oamenilor muncii să aibă un rol mai activ și în activitatea de întărire a răspunderii tuturor oamenilor muncii, a ordinii și disciplinei în toate unitățile economico-sociale. Adunările generale trebuie să dezbată nu numai problemele întreprinderii, dar și activitatea proprie a oamenilor muncii, să tragă la răspundere pe acei membri ai colectivului respectiv care prin munca și prin manifestările lor, dăunează colectivului și întregii activități”.

Perfecționarea activității organelor democrației muncitorești, creșterea intensității actului de participare, cât și îmbunătățirea tehnologiei conducerii implică, totodată, un larg proces de perfecționare a structurilor funcționale ale unităților economice. Instituționalizarea adunărilor generale ale oamenilor muncii și a consiliului oamenilor muncii a dus la amplificarea obiectivelor și responsabilităților ce revin cadrelor de execuție, a generat redistribuirea de sarcini competente și responsabilități între titularii de posturi de conducere, precum și modificări de ordin funcțional în cadrul unităților.

În ansamblul preocupărilor privind perfecționarea cadrului general de realizare a conducerii, probleme importante ridică și unele aspecte specifice, de structură internă privind locul unor compartimente și funcții din organigramele unităților economice. Soluționarea unor asemenea probleme trebuie abordată în strânsă legătură cu noile premise de îmbunătățire a activității tuturor sectoarelor, create prin dezvoltarea sistemului de conducere colectivă.

În felul acesta, consiliul oamenilor muncii, președintele acestuia, cât și vicepreședinții pe probleme vor putea avea la dispoziție colective de specialiști prin intermediul cărora vor putea acționa direct în orientarea, desfășurarea, îndrumarea și controlul activității atât la nivelul conducerii de ansamblu al unității, cât și în domeniul problemelor pe sectoare. O asemenea remodelare a structurilor organizatorice va asigura circulația fluentă, neîngrădită a informației științifice și a ideilor noi, o asemenea structură organizatorică flexibilă și remodelarea devenind prin ea însăși un factor de progres în țara noastră.

Dr. Gheorghe ȘORA

Intrarea în toamnă

Trăim, din nou, emoția unui început de toamnă, emoție stăruitoare, de demult, într-o geografie a sentimentelor care știu că, dinlăuntru, toamnele încep pentru noi roade, înseamnă bogăție, înseamnă plăcuta unei munci ce a durat un an întreg. O emoție filtrată de soarele blând al anotimpului. Aceeași emoție a încheierii, a bilanțului, se leagă de emoțiile începutului: ne bucurăm să începem, odată cu toamna, un nou an școlar, un an al învățării, un an al științei și înțelepciunii. Toamna roadelor este, în același timp, anotimpul înțelepciunii mereu reinventate, mereu demne de a începe. Sintem mai tineri însoțită cu cei ce pășesc, acum, pragul școlii. Punem astfel început de toamnă sub semnul unui înalt program al muncii și creației. Tezele pentru Plenara C.C. al P.C.R. reprezintă, în acest început de toamnă, un program de acțiune al întregului popor, un program sub semnul cărui începem și sub semnul cărui acționăm pentru o patrie mai deplină. Geografia sentimentelor noastre își asumă, în acest sens, dorința de a fi contemporani cu marile prefaceri ale țării. Ne bucurăm patria muncii și a creației cu mândria de a răspunde prezent la chemarea timpului pe care îl trăim, timpului pe care îl conturăm azi.

ORIZONT

Pământul și poezia

Întâlniri la oraș, puțin mai vor fi acela care să rădăcinile la sat. În lăuntru, pământul luminos și mai bun, iar albastru. Acolo, moștenitorii mai conservați și mai autentici și mai autentici și mai autentici. Acolo, chiar și cînd nu cînd rid, oamenii o mai multă sinceritate.

satul românesc de azi este satul patriarhal. Are și el problemele conștientizate lui firești, în timpurile moderne, de noi toți. Dar, un lucru sigur, că acolo sufletul este și sufletul poeziei păstrează mai nealterată această protecție a unui popor și a poeziei care se pare mai puțin decât protecția mecanică. Căci, așa cum este ecologia a mediului, poate să nu existe și o ecologie a spiritului și a moralității, prin care satul nostru este ferit de influențele de alterări ale conduitelor ancestrale, rămânând noi toți, un ochi de păstrare, în care să ne găsim fiecare conștiință în adăncuri.

Almă nu mi se pare important, pentru un ardelean un om de condei, sentimentul apartenenței la pământ curat, prin care simte forța morală și morală în succese, vicisitudini trecătoare. Numai în acest „Terra” ne poate face să ne simțim pe limba noastră, să ne dezvoltăm o economie proprie, să ne dezvoltăm, să nu alterăm morală acestui teritoriu care ne poate face mai puțin atenți la ceea ce se demodează. Numai aceste rădăcini puține și spre modernitate și spre izvoare.

•tableta•

În mod fatal, omul veacului XX se îndepărtează de natură. Prin civilizație, prin tehnism.

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 4-5)

Mircea MIHĂIEȘ

ste zile, în librării, cu o mare parte și piesele sale de la Univers, de către Olga Munteanu.

ARA, strada RODNEI 1;

manuscrisele nepublicate

fac la P.T.T.R.

Index 42 907

Reportajul, profesiune și artă

Cornel Nistorescu este cel mai însemnat reporter pe care îl are vîrsta postbogziană a reportajului românesc. Pentru o seamă de prozatori de talent, reportajul a fost un intermezzo între două cărți, o pauză fertilă între două romane, o datorie cetățenească, o încercare de a nemuri oameni și locuri. Nici un autor tânăr nu s-a angajat, așa cum a făcut-o Cornel Nistorescu, pe drumul reportajului. Nimeni nu a crezut, cu atîta fermecătoare inocență, că reportajul poate însemna totul.

Reporterul, ca și cronicarul literar, aparține gazetelor. E un folletonist care trebuie descoperit în pagina ziarului. Dacă nu l-ai descoperit acolo, parte din efortul lui devine inutil. Iar vocația lui poate fi așezată sub semnul întrebării. El este eroul clipei, patetismul, ardoarea, incandescenta lui trebuind să învingă atunci, să fascineze atunci, la apariția revistei. Citesc, mai întâi, într-un important hebdomad, reportajele lui Cornel Nistorescu și trebuie să mărturisesc că el nu m-a dezamăgit niciodată: mereu imprevizibil, interesat de idei, el dă foiletonului gravitate. Pagina lui are stil, tensiune, ritm.

Publicate în volum, reportajele lui Cornel Nistorescu nu se ofilesc. Avem mai mult timp pentru a observa, aici, calitățile scriitoricești, miza persoanei întâi, temele majore. Naratorul intră în joc nu ca element decorativ, ci ca parte a celor ce urmează a fi discutate. El este acolo, el se prezintă pe sine. În reportajele lui Cornel Nistorescu, autorul nu este deasupra personajelor sale, el trăiește în rînd cu ele. Le trăiește. Stă în spital cu cei ce urmează a suporta operații pe inimă, se leagă la ochi pentru a realiza condiția nevătăzătorului. Trăiește așa. Experimentează. Scriind despre limite, încearcă a recompara starea sufletească a celui ce se află acolo, la limită. Ca orice gazetar care se respectă (ca orice mare gazetar, era să scriu), Cornel Nistorescu scrie despre o lume extraordinară, despre oameni leșiți din comun. Scrie despre cele extraordinare, întotdeauna subiecte de bază ale reporterului.

Se înscrie, prin reportajele sale despre orbi, despre viața de spital, despre inventatori etc., în linia temelor tradiționale. Bate cărțile altor reporteri. Mică enciclopedie pentru o duminică trăită la Titu reformulează cele 175 de minute trăite la Mizil de Geo Bogza. Scriitor ardelean, Cornel Nistorescu vrea să fie substanțial și e substanțial, căutînd documente, scriind istorii, consultînd statistici. Mai fiecare repor-

taj se sprijină pe o bibliotecă citită și o stăruință de monografist. Fiecare reportaj se sprijină pe fraze dense, pline, minuțios construite. Un decupaj nu trădează jurnalistul, ci prozatorul care dă viață preajmelor. Marea uscată începe așa: „Bătrînel e șeful bostănăriei. Stă pe balotul de paie și își astupă ochii cu palma. Copilul lui Vili Banditu doarme în colibă și sforăle din greu. E lac de sudoare și se zvîrcolește în somn ca șarpele pe o plită incinsă. O ceață clocotindă s-a prelinș din porumbiște peste bostănărie. Parcă ar sforăi pămîntul și din plămînlui lui oțelii ar țîșni rotoace albe de pipă. Muștele s-au trezit și au început să bată cojile dulci aruncate în spatele colibei. Crapă și ele de sete”. Așa ar fi putut începe prozele lui D.R. Popescu sau Bănulescu sau Velea, scriitori anticonvenționali ai deceniului al șaptelea. Reporter anticonvențional, Cornel Nistorescu nu este mai puțin interesat de eroii care luptă și înving. Cîțiva dintre eroii care luptă pentru viață îi prilejuiesc pagini memorabile. Orbii care „euceresc viața” devin „eroii exemplari” ai unei literaturi cu adevărat demne de manual. Tot pentru manualele școlare (și pentru antologiile de reportaj) poate fi reținut reportajul *O viață trăită de două ori*, istorie a luptei cu neșansa, cu infirmitatea, cu absurdul. Structura eseistică a reportajului lui Cornel Nistorescu e vizibilă în *Să bată, să bată, să bată!*, investigație a teritoriilor în care se afirmă artiștii și performerii chirurgice cardiace, dar și în *Mocanii*, elogiu al oamenilor munților. Aflat uneori îngrădită fraza ditirambică, îngrădit dialogul melodramatic, îngrădită acolada grandilocventă, Cornel Nistorescu posedă tehnica rarismă de a evita și melodrama și grandilocvența. El are harul de a descoperi omeneșul în momentele-limită ale existenței și de a rosti elogiul omeneșului fără a supralicita starea de excepție a descoperirilor sale. Eroii săi extraordinari sînt capabili de a trăi umilitatea după cum reporterul trăiește, alături de el, experiența umilității. Victoriile nu produc defilarea combatanților, produc reflexiile îngîndurate ale celui capabil să-și asume drama, suferința, infernul unor suflete pure.

Carte despre inocență, despre suferință, dar și despre neobșnutele întimplări pe care le presupune definiția lui a trăii, *Proprietarul de iluzii* propune un reporter rafinat, un prozator al nuanței și al detaliului. Un artist.

Cornel UNGUREANU

* Cornel Nistorescu, *PROPRIETARUL DE ILUZII*, Ed. Cartea Românească, 1988.

cronica literară

Romane și romancieri

S-a observat deja, și s-a observat bine, că antologia de interviuri avînd ca temă romanul românesc (ajunsă la al treilea volum) se constituie într-un palpitant roman al romanului. Marele interes al antologiei reiese dintr-o încălcare a competenței: pornești cu ideea de a căuta un romancier și descoperi un om. Firește, granița dintre creator și individ este foarte labilă. De cele mai multe ori, avem de-a face cu o discuție la două nivele: unul al biografiei operei, altul al biografiei romancierului. De data aceasta, ne întîlnim cu douăzeci și opt de romancieri români ai secolului XX, cuprinși între literele R—S. De la bun început, se impun câteva mari surprize. Cea mai neașteptată este a convorbirilor cu Ioan Slavici, cea mai copleșitoare — mărturiile lui C. Stere. Ar fi, apoi, surprizele de ordin, ca să zicem așa, cantitativ (numărul mare de interviuri acordate de Rebreanu ori de Sadoveanu — lucru perfect explicabil prin notorietatea, în epocă, a autorilor). Și surprizele de natură morală sau, și mai exact, psihologică și sociologică: aproape fără excepție, cu cît mai neînsemnat se dovedește locul său în istoria literaturii, cu atît mai ritose, mai orgolioase sînt declarațiile celui interviuat. Un cu totul uitat T.C. Stan, autor de proze „jurnalistice” (după expresia lui G. Călinescu) nu se sfiește să blameze cărțile serioase, dificile, militînd față de proza gazetărească, fără inutile complicații psihologice. O invidiabilă siguranță de sine manifestă toți acești mînuitori ai condeiului, deîndată ce li se acordă cel mai mic semn de interes. Se dovedește, astfel, că tot scriitorul român are ceva de revendicat, de criticat, de negat. Poziție, în principiu, absolut logică și legitimă. Doar că, de multe ori, în umbra acestor perorații se ascund ambiții și orgolii care au prea puțin de-a face cu literatura. O intristătoare lipsă de orizont, de simț al valorii proprii, a mizei și chiar a timpului, răzbate din declarațiile unor celebriți precum Neagu Rădulescu, Cella Serghi, Henriette Yvonne Stahl, Zaharia Stancu, impresionanți, ei, cei dinții, de „bijuteriile” care le-au leșit din condei. Spre a fi pe deplin obiectivi, trebuie adăugat, pe de altă parte, că pînă și în cazul acestor romancieri întîlnim și pasaje cu adevărat emoționante — cele în care vorbesc despre viața lor, despre copilărie, cînd deapănă amintiri.

Cu totul special este cazul lui Slavici. Cele

două interviuri (din 1924 și 1925) te pun într-o situație perplexantă: pentru marele scriitor (care avea, atunci, 76—77 de ani, ceea ce explică multe), literatura română se oprea, practic, la epoca junimistă. Prin creația stricțiilor contemporani, ne-am afla — spus foarte direct și necruțător — „nu în „curba sulitoare”, ci în cea coboritoare”. Tot ce se scria în acel an l se părea că suferă de „ușurință” și „superficialitate”. Mișcarea literară l se prezenta ca „un fel de haos, în care nu pot deosebi nimic”. În afară de proza lui P. Istrati și teatrul lui A. de Hertz, M. Sorbul și Caton Teodorian — vid. Mai mult: Liviu Rebreanu e lipsit de cultură (ceea ce interviurile cu el infirmă pe de-a-ntregul), iar mișcarea modernistă din Europa (Picasso, Weckind, Debussy) — „produse ale nevrozii postbelice, și care în nici un caz nu vor dăinui multă vreme”.

Cu adevărat memorabile sînt paginile consacrate lui C. Stere. Amestec de reportaj și interviu, ele depun o extraordinară mărturie despre unul din clasicii noștri în-ă nerecuperati. Din sînta de interviuri reținute aici, cu adevărat antologic este cel luat de către Profira Sadoveanu, în 1935. El surprinde portretul unui om greșit înțeles („Veșnic mi s-a întimplat așa, spune gaza: cînd am fost numit profesor universitar, toată lumea tremura de frică că vine un tiran. În prima zi de prelegere, mi-aiuc aminte că auzeam tremurături și clăntăneli de dinți. După cîteva zile, era o debandadă: studenții nu veneau la cursuri, asistentul se plimba și mă lăsa pe mine să țin seminariile, în sfîrșit, nu mai inspiram nici un respect”), al unei sensibilități neînțelese, condamnată la o iremediabilă singurătate: „Din cauza bolii de inimă, mi-am pierdut și prietenii, continuă domnul Stere. Aveam un amic vechi, dintre aceia cu care rămîi legat pînă la moarte. Acum amîndoi sîntem bătrîni și bolnavi; el nu aude bine, eu nu mă pot forța să vorbesc tare. Rezultatul e că nu ne mai putem vedea și nu ne mai putem vorbi”.

Nu vom putea elogia îndeajuns munca depusă de către Aurel Sasu și Mariana Vartic la întocmirea acestei excelente antologii. Așteptăm așadar, urmarea

Mircea MIHĂIEȘ

* ROMANUL ROMĂNESC ÎN INTERVIURI. O istorie autobiografică. Antologie, text îngrijit, sinteze bibliografice și indici de Aurel Sasu și Mariana Vartic, vol. III (R—S), părțile I și II. Ed. Minerva, 1988.

Romanul ori e parabolic ori nu e — ar putea exclama, cu totală îndreptățire (și argumente cîștigate din propria-i operă) Paul Eugen Banciu. După lungi preparative, încercat parcă de frisonul rîrîrilor, prozatorul a scris și chiar a publicat în lanșă, dovedind o impresionantă forță epică. Căcînd cîteva importante premii, palmaresul romanului impune; travaliul său, reconstituind cu o mobilitate a privirii fantasticul din imediata apropiere, „transcriindu-l”, descoperind pretutîndeni în gîনারul, eliberează „o mică mitologie” stărînd în veștîl claustrat al Provinciei. Rămînd fidel romanului și realității — cum a declarat nu o dată — scriitorul a devenit proprietar; construindu-și deci un vers epic personal, plantînd în ontologia imaginației lui semnele geospirituale inconfundabile ale timpului său burnean, el caută argumentul matriceal, înștitura arhetipală, filtrul simbolic, contextul Cărțile Provinciei sondau un univers închis, autarhic atîns de germeii disoluției; pulsațiile noului strictînd rînduilele „paradisice” obligă însă la deschidere, ventilînd aerul unei epoci. Ele vor fi cărți ale întemeierii, obligînd la gesturi sacrificiale, spărgînd claustrarea Burnei bolnavă de crepuscul (Reciful), neocolind capcanele istoriei; devenind inevitabil, cărți ale dezbaterii și responsabilității, exponînd „lumea în trepte”, edificînd ordinea interioară. De aici și prezența eroului întemeietor, traversînd „strat de timp”. Peste locurile întemeierii plutește mitic, scriitorul forează cu forță simbolică aceste depuneri ale istoriei; savoaerea erudiției e, funcțional, construcția terasată a Zigguratului (topind fraguranțele levantine, împrăștiînd plombe eseistice) desecînd tocmai felul cum a trecut Burna prin timp, în-

portrete

Sub acoperișul parabolei

din letargie. Prea puțin analizat, mai degrabă comentat prin rîcoșeu, remarcabilul roman discută în foiala „interpretilor”) tocmai calitatea spațiului uman.

În poșida fluctuațiilor de formă, a reculului care îl trăda *Mufionul*, Paul Eugen Banciu rămîne prozator de forță, ferindu-se de tentațiile romanului comercial. Volumele sale sînt „gîndite”, suvoit și drenat de mîna unui constructor; cărțile sale, atînd de concret, cresc sub acoperișul parabolei de pildă, *Mufionul* adăpostește un proiect reflexiv dezvoltînd crizele din biografia unui scriitor. Este examen de conștiință care dezvoltă tema destinelor paralele, cum observa Ion Vlad.

Romancierul își transferă în această veritabilă carte a autorului toate neliniștile și dilemele eroiului său, și el scriitor Vitalist, „pus undeva deasupra lumii” pentru a da acea carte adevărată, scriitorul scriitorului descoperă amenințarea ficțiunii. Vrea invenții grifonice și va constata că „lumea a două” e mai puternică; folosește, povestindu-și viața, viața ca terapie dar, re-creator al lumii, încarnînd o bătăie bate pentru recuperarea sufletului, încercînd „Faust pe dos”. Devenînd ficțiune, omul real se eclipsat de ficțiune. Sîntem în pragul „cărții de sisip”, însă vom observa imediat că la Paul Eugen Banciu ecourile intertextualiste se sting, macerate în puternica priză asupra realului.

Romancier vînos, recunoscut ca atare, Paul Eugen Banciu deschide prin *Mufionul* un nou ciclu punînd în discuție — de la altitudinea conștiinței de profesionist al scrisului — chiar tema scriitorului (condiția creatorului) orbitînd în realul imediat.

Să observăm însă că acest spațiu ficțional luat în posesie, dobîndînd drept de existență literară trăiește mai cu seamă prin deschidere parabolică. Paul Eugen Banciu are o certă vocație (probată în timp) pentru parabolă; din fericiere, ea nu este descărnată și nu se sprijină doar pe seducția stilului. Construcție inteligentă, Paul Eugen Banciu proiectează în spațiul ficțional referenții livresce și culege în retortele laboratorului său aromele limbii, cununînd hărnicia cu vocația.

Adrian Dinu RACHIERU

SPRE O PERSPECTIVĂ

Actuala etapă a revoluției științifice și tehnice contemporane se definește prin creșterea exponențială a informației, a cunoștințelor în toate dimensiunile, a specificului lor științific și interdisciplinar. Este o realitate ce impune, implicit, asigurarea unei eficiențe ridicate în aceleași varii domenii, de neînchipuit, dincolo de imperativul implementării informației, a „mediului interactiv”, devenit amplificator al capacității intelectuale, tot așa cum, în secolele precedente, puterea mecanică amplifică forța fizică a omului. În împlințor, cele mai multe proviziuni privind viitorul sistemelor de învățămînt nu sînt ocolite. Între altele, impactul cu noile tehnologii. Se așteaptă ca în pragul anului 2000, o bună parte a evenimentelor instruirii să fie produse și valorificate cu aju-

viața

ÎNTRE PO ȘI LIN

ni tehnicele informatice. În condiții, exploatarea pe scară largă a noilor tehnologii va avea repercute profund asupra învățării, instruirii în general, și, inevitabil, asupra organizării instituționale a învățării școlii, modificînd sensibilitățile peisajului cunoscut pînă acum prin tradiție. Tot mai mult specialiștii, cercetătorii și cadre didactice vîd în știința informației o nepuizabilă resursă deschisă perfecționării educației și instruirii, organizării școlii în ansamblu, generînd, în mod obiectiv, un larg evantai de modalități educative noi”.

Într-o, nu demult, în conștientizarea mijloacelor de învățămînt de ultimă oră, ordinatorul este deja pe punctul de a crea bazele unui asemenea sistem de tehnologie a instruirii ce promise ca în următoarele decenii să organizeze substanțial mediul de instruire dirijat de profesor, eliminînd, în mod progresiv, modelul lecțiilor frontale din veștîl tipic, spre a crea cadrul material organizatoric necesar urmării ritmului propriu de învățare pentru toți elevii însoțirea evoluției reclamă nivelul unei pregătiri complete, de mari resurse anticiipative, a tuturor cetățenilor care vor inaugura noul mileniu. În linie profesională, ideologică-politică și de probleme de viață.

La nivelul utilizatorului sînt create condițiile ca stadiul de microgrup școlar, frecvent înțeles în practică, să fie deosebit, prin crearea unor școli experimentale, în măsură să măsoare eficacitatea instruirii utilizate de calculator, situînd profesorul în centrul tehnologiilor didactice, pentru a-l îndruma specificul, resursele și potențialul pedagogic, demitîndu-l oarecum, astfel ca într-un viitor nu prea îndepărtat visul dintotdeauna al didacticii (individualizarea deplină a învățării) să devină realitate, context ideal al înștitării copilului cu strategii de autoînvățării, ca fiind cea mai înaltă deprindere ce stă în originea oricărei activități creatoare. Faptul nu este imbecil dacă vom ști că valoarea la timp, cu ei energie și

UNO PERSPECTIVĂ INFORMATICĂ A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

etapă a revoluției tehnice și tehnice contemporane definește prin creșterea exponențială a informațiilor în toate speciile lor interdisciplinare. Este o etapă care impune, implicarea unei eficiențe la aceleași varii domenii de activitate, dezvoltarea implementării tehnice, a mediului intelectual, devenit amplificator al activității intelectuale, tot în secolele prece-

rapiditate, o profeție bazată pe extinderea, de nimeni contestată, a tehnologiei informaționale și a comunicațiilor, a mass-mediilor și a tuturor celorlalte componente ale noului tip de civilizație umană. Tehnica informatică trebuie să devină un auxiliar prețios în studiul disciplinelor tradiționale, astfel încât, exploatată cu profesionalitate de către educatori, să amelioreze, să diversifice și să nuanțeze un fond de practici de instruire deja consacrate, cristalizate: formarea capacităților de elaborare și utilizare a algoritmilor; băncile de date privind învățămîntul; mal buna asimilare a cunoștințelor; interdisciplinaritatea; asistarea învățării; gestiunea administrativă școlară; simularea de cazuri; analiza testelor folosite în centrele de orientare profesională; individualizarea

pedagogică de bună calitate. De asemenea, posibilitatea tratării electronice a datelor individuale sau comune, caracteristice unor colective școlare în vederea optimizării procesului instructiv-educativ, simularea unor experiențe pedagogice sau testarea unor ipoteze în sensul cercetării/dezvoltării modelelor eficiente ale educației nu mai pot face abstracție de serviciile ordinatorului.

Se pune întrebarea: cât de eficiente sau ineficiente sînt aceste auxiliare pedagogice „inteligente”, situate în generația a cincea de mijloace de învățămînt. În raport de efortul considerabil costisitor al informaticii școlare (achiziționarea echipamentelor, formarea cadrelor, elaborarea programelor). Sub aspectul eficienței, nimeni nu mai refuză ordinatorului funcționalitatea în administrarea și testarea constantă a volumului cunoștințelor dobîndite de cel ce învață, precum și validarea în fapt a funcțiilor reglatoare ale conexiunii inverse, de adaptare continuă a ciclurilor predării-învățării la particularitățile psiho-intelective de asimilare ale copilului, act imposibil de întreprins definitiv în sistemul învățării organizate pe principiul muncii frontale. Din punctul de vedere al limitelor (ineficienței), se reproșează aceluiași unelte ale informaticii incapacitatea de a-l forma complet pe elev, învățămîntul informatizat nefiind apt să dezvolte motivația și dialectica cunoașterii, reacțiile critice și creație ale celui ce învață. Fără îndoială că nu se pune problema simulării cu orice preț a omului. Niciodată o unealtă, oricîtă inteligentă am investi în ea și oricît de elastic l-ar fi programul, nu-l poate egala pe om. Un ordinator, fie el cît de complex nu poate cuprinde tot ceea ce cunoaște — ca să nu mai vorbim de sensibilitate — un expert educador. Relația educativă, în care se întîlnesc frecvent asemenea situații, nu ar putea fi niciodată simplificată prin formalizare, cu atît mai mult cu cît învățarea — ca fenomen global și intuitiv — este incompatibilă cu o mecanizare arbitrară și dezumanizantă. Nu mai vorbim de componenta afectiv-volitivă a învățării, de orizontul așteptării și anticipării proprii subiectului.

Rezultă că învățămîntul în viața școlii se impune să fie înțeles ca un „fenomen normal”, ținînd seama că, în felurile sale activității, omul utilizează ceea ce îi oferă, în momentul respectiv, dezvoltarea societății. Școala recurge, în mod obiectiv, la calculatorul electronic, dar nu problemele legate de „hardware” (echipamentul tehnic) și „software” (programele) trebuie să constituie ținta informatizării didactice, ci — ca să împrumutăm terminologia unor experți — „heartware” (cunoașterea) și „humanware” (umanizarea), cu sprijinul inteligenței, deopotrivă naturale și artificiale, spre nebanuțele adîncimi ale materiei și spiritului. Este prea bine cunoscut cît de mult poate fi influențată personalitatea de mediu primel copilării. Un mediu complex, problematic, stimulator, cum este cel informatic, poate avea ecouri profunde asupra matricelor constitutive ale vîrstel fragede: incendiază imaginația, stimulează curiozitatea și nevoia de a rezolva contexte recurente, determină starea de competență, sentimentul puterii, modifică condiția umană.

Facilitățile de interacțiune ce rezultă dintr-o tehnologie a instruirii bazată pe ordinator sînt numeroase, unele încă necunoscute. Dintr-o mare mulțime, cîteva se rețin ca esențiale: funcția de „help”, adică accelerarea pedagogică a predării unor lecții de comunicare ori de verificare a cunoștințelor, de la cele mai diferite discipline de învățămînt pînă la aplicațiile cu caracter tehnico-economic, grafic sau ludic; posibilitatea individualizării reale și complete a instruirii, prin didacticele; sprijinirea eforturilor de învățare și autoevaluare, cînd ordinatorul funcționează ca tutorial, cu o memorie prodigioasă și o răbdare absolută; simularea și demonstrația (în cazul fenomenelor matematice, fizice, sociale, biologice etc.), lărgindu-se considerabil orizontul cunoașterii și demonstrației; sistem-expert în educație (prin care se transferă mașinii „inteligente” o serie de capacități de expertiză presupuse ca aparținînd unui specialist într-un anumit domeniu). Echipat cu un sistem rezolutiv (procesor de inferențe) și înzestrat cu o bază de cunoștințe, sistemul-expert permite evaluarea unui foarte mare număr de posibilități în vederea determinării unor soluții exacte sau a formulării unor întrebări cît mai adecvate și nuanțate.

Tehnicele instruirii cu calculatorul variază și ele în raport de cadrul clasei „informatizate”, în care anumite segmente de instruire ale lecției sînt preluate de micro-sistem și transmise interactiv pe unul sau mai multe canale către elevi, dar și cu mediul din afara cadrului consacrat de schema organizatorică a școlii, cînd celui ce se auto-instruiește, asistat de micro-sistem, i se furnizează la cerere, cu rapiditate și fără greșală, un mare volum de informație bine sistematizată, deopotrivă cu o asistență pe-

Știa că vin. Mă aștepta. Pe-o vreme caniculară, la ceas torid de amiază, a doua zi după deschiderea expoziției. „Vai, a ținut să-mi spună, de cum m-a zărit — și privirea-i albastră cuprîndea un sol de neliniște — nu-mi plac interviurile!” „Nici mie”, m-am grăbit să o asigur, zîmbindu-i încurajator. Avea dreptate. Adică: Nu mi-ar fi plăcut să fiu în locul ei! Să năvălească-n viața mea cineva, cu un carnețel în mînă, și să mă întrebze: de ce așa, și de cînd asta, și pentru ce, și „v-amintiți”? și tot astfel, întruna, pînă la epuizarea aceluia faimos arsenal, al curiozității reporterecești.

— Vă aflați la a cîta personală? — hotărîsc să „demarez” cu menajamente — dar ea se precipită, „vai, la întrebarea asta nu mă așteptam, stați să socotim”, „stau”, zic și, din nou, arborez zîmbetul-invitație spre relaxare, „a opta”, apreciază, „ați terminat institutul...” încep, „nu, mă contrazice, am studii libere de pictură și le-am început cînd Daniela era destul de mare”.

(Brăileanu, Bujor, Iancu, trei dintre magistrii la adresa cărora cuvintele sînt de afectuoasă apreciere; și un an de sculptură, ca să mă ajute la pictură). Ușoară rumoare, un grup de tineri intrînd pe ușa Galeriei „Helios”, contemplînd tablourile — mult peisaj, abundență florală, nuanțe estompe, discrete — „ulețuri, cu predilecție”, remarcă. „Am încercat de toate, replică, și acuarelă, și guașă, și pastel; din 1970 sînt membră a Uniunii — dar întrebăți”, spune deodată, subit destinată. „mai tîrziu, o amăgesc, să ne găsim porțile de comunicare”.

— Nu sînteți bănățeană, o provoc, „sînt născută la București, mă informează, și căsătorită la Lugoj dar, după alțiia ani petrecuți în cîmpia Banatului, mă socotesc de-a locului, alături de soțul și fiica mea”.

— Ați expus o serie de peisaje din Ciclova; „da, confirmă, mă simt legată de peisajul bănățean, cu predilecție de cel rural, care mi-a emoționat întotdeauna. M-am simțit atrasă de misterul obiectelor și al obiceiurilor, de arhitectura specifică și, mai cu

viața școlii

INTRE POSIBILITĂȚI ȘI LIMITE

tehnicele informatic. În condiții, exploatarea pe scară largă a noilor tehnologii presupune un nivel înalt de instruire în general, inevitabil, asupra oricărei instituții școlare a învățării, modificînd sensibilitatea și conștientizarea a ceea ce înseamnă învățarea și învățămîntul. Tot mai mulți specialiști, cercetători și didactici vîd în știința didactică o inepuizabilă rezanță deschisă perfecționării și instruirii, organizării în ansamblu, general, în mod obiectiv, un nivel înalt de modalități de învățare noi”.

Intensivă și extensivă a activității de învățare sub aspectul ordonării logice a conținutului informației școlare și asigurării succesului școlar al mării majorității e elevilor.

Facilitățile de interacțiune ce rezultă dintr-o tehnologie a instruirii bazată pe ordinator sînt numeroase, unele încă necunoscute. Dintr-o mare mulțime, cîteva se rețin ca esențiale: funcția de „help”, adică accelerarea pedagogică a predării unor lecții de comunicare ori de verificare a cunoștințelor, de la cele mai diferite discipline de învățămînt pînă la aplicațiile cu caracter tehnico-economic, grafic sau ludic; posibilitatea individualizării reale și complete a instruirii, prin didacticele; sprijinirea eforturilor de învățare și autoevaluare, cînd ordinatorul funcționează ca tutorial, cu o memorie prodigioasă și o răbdare absolută; simularea și demonstrația (în cazul fenomenelor matematice, fizice, sociale, biologice etc.), lărgindu-se considerabil orizontul cunoașterii și demonstrației; sistem-expert în educație (prin care se transferă mașinii „inteligente” o serie de capacități de expertiză presupuse ca aparținînd unui specialist într-un anumit domeniu). Echipat cu un sistem rezolutiv (procesor de inferențe) și înzestrat cu o bază de cunoștințe, sistemul-expert permite evaluarea unui foarte mare număr de posibilități în vederea determinării unor soluții exacte sau a formulării unor întrebări cît mai adecvate și nuanțate.

Tehnicele instruirii cu calculatorul variază și ele în raport de cadrul clasei „informatizate”, în care anumite segmente de instruire ale lecției sînt preluate de micro-sistem și transmise interactiv pe unul sau mai multe canale către elevi, dar și cu mediul din afara cadrului consacrat de schema organizatorică a școlii, cînd celui ce se auto-instruiește, asistat de micro-sistem, i se furnizează la cerere, cu rapiditate și fără greșală, un mare volum de informație bine sistematizată, deopotrivă cu o asistență pe-

convorbiri

Pictura — o confesiune lirică

Dialog cu Florica Orăvițan

seamă, de acele sărbători ale muncii și vieții — bucuria recoltei, găteala miresei, hora, miracolul nașterii unui copil — în pictura mea se regăsesc toate”.

— De ce, totuși, preferința aceasta pentru zona Ciclovei? „Dar soțul meu e de acolo! Mergem în fiecare vară, avem o casuță, uite, Zidul lui Gheorghe e chiar cel al unui vecin. Țin mult la această lucrare; deși de mică dimensiuni a fost expusă la sala Dalles”.

— Oamenii, localnicii, vreau să spun, ce sentiment încearcă văzîndu-vă că-i pictați? „Sînt obișnuși, mă întreprinde, c-un început de zîmbet, și Isac, și Dure au venit de multe ori aici. Nu mă întrebăți?”, mă aștează cu un simț de nerăbdare, mocnit în privire și glas, „cum să nu”, mă grăbesc să-i alung îndoiala, „dar aveți în mînă o hîrtie...” „pe care, mi-am schițat, acasă cîteva idei”; „enunțați-le, mai întîi”.

„Sînt un pictor al motivului, al modelului — citește Florica Orăvițan și, pe măsură ce înainteză în text, glasul se eliberează de orice crispare —; nu fac o pictură de observație ci, mai degrabă, dau frîu liber instinctului plastic. Pictez pentru a comunica, pentru a transmite și altora trăirile mele, dar nu neapărat prin subiect cît, mai ales, prin culoare” și, iată, îmi spun, cuvintele acestea nu se cer comentate, ci așternute pe hîrtie, așa cum sînt.

— Vă plac mult florile — de astă dată constatarea e stîngace, menită doar a rupe tăcerea ce, pentru o clipă, s-a instalat — „mult, răspunde, cu o vagă melancolie, mai cu seamă cele de cîmp, ori cele de grădină, nesofisticate — de fapt, o floare place oricui”.

— Sînteți o figurativă, zic, dînd ocol cu privirea încăperi, „desigur, m-aprobă, dar am avut și o perioadă de pictură abstractă, acum vreo 7—8 ani; am simțit atunci nevoia acestui mod de exprimare”.

— E momentul, cred, să vorbim și despre Daniela — mă întîmpinase, discret, la sosire; Daniela Belocescu Orăvițan, nume afirmat deja, din rîndul tinerei generații de plasticieni timișoreni —; mamă și fiică, împărțînd aceeași dragoste, pentru culoare, pentru penel. Există contradicții?

— Da de unde! Ne sfătuiam reciproc, e adevărat, dar nu ne influențăm.

— De cînd v-a fost limpede drumul ei? — Din liceu, sau, ba nu, de cînd era mică și am pus-o să deseneze, dar... nu sună prea romantic, n-aș vrea să se spună asta!

— Nu, din moment ce e chiar așa. (Desigur, e o mare bucurie ca ea să vă urmeze, spun: „Intr-adevăr, dar nu tocmai neobișnuit. La noi, la Timișoara sînt multe familii de plasticieni în care se preia ștafeta; de aceea parcă nici nu aș vrea să insistăți”).

— Ați ajuns la un prag fertil al maturității artistice, pictați... — De peste douăzeci și opt de ani.

— Puteți formula, la această oră, un gând al împlinirii? — Încă nu am realizat ceea ce aș fi dorit — și îi urez ani

încărcați de prolificitate artistică — pentru mine pictura a fost și va rămîne o confesiune lirică, mă veți înțelege mai degrabă privindu-mi tablourile dar... nu începem interviul?

— Imediat, mă grăbesc să o asigur.

Prof. Mihai NEBUNU

Dana Dinu GHEORGHIU

ALBUM LIRIC

Damian Ureche

PĂSTRĂVUL

Săgeata apelor de munte
Ce urcă limpezimea-n cer.
Argint ce lunecă și scapă
Din mină de bijuter.

Un curcubeu cu puncte roșii
Și cu instinctele adânci.
Sărind unde-i mai lute valul
In acrobații, printre stînci.

In piruetele perfecte
Se pierde-n vad și-apare iar.
Punind in umbră de bulboane
Isteața pîndă de pescar.

Din nou cînd liniștea rodește
Cu spume de cascade reci,
Desprins de val, lansează-n aer
Misterioasele poetei.

Un curcubeu cu puncte roșii
Și cu instinctele adânci,
Sorbînd o gîză ce culează
In acrobații printre stînci!

PESCUIT DE NUFERI

Lacul locuit de lună plină
Vrajă dă adineului și falmă.
Urcă-n porți un fir de voluptate
Pardosită in argint și spalmă.

Ce puteri mirifice adaugă
Lumii pusă-n noi o lume nouă,
Pe culcate draperii de nuferi
Bate-n galben purpura de rouă.

Nu încearcă nici o adiere
Să palpite-n valuri, să palpite!
Floriile din cer topite-n apă
Par embleme-n timp incremenite.

Și de-atîta pace tutelară
Și de teamă e-ai putea să suferi,
Inima plutește in neștiire
Și-a uitat măcar să prîndă nuferi!

**CASTELUL
DIN CERNEALĂ VIOLETĂ**

Cu sufletul plecat la iarbă verde,
Exotica lui Insulă de cretă,
Mi-am ridicat între păduri și zile
Castelul din cerneală violetă.

Ce basme înflorește-aici natura,
Lîngă tulpina lui cu trup de fată,
Ceva-ndulcește aerul și timpul, —
Porumbul capt pe jar de altădată.

Cu mina de copil, prin raci și pește,
Alunele scot nur cald pe coajă,
Văd bluze de azur cu sfîrce de
struguri
Ca la-nceput de dragoste și vrajă.

Stau merele-n cămăși topite-n soare,
Prin raiul vegetal ce se repetă,
De ce rămîne undeva in urmă
Castelul din cerneală violetă?

Silvia Negru

INTELAREA CUVINTULUI

Respiră tu, himeră ca o plantă,
Prelung uitată și lubită greu
Tu care-mi macini nopți și zile
Și te hrănești cu zări din trupul meu.

Respiră tu-și-nvață-mă tăcerea,
La jefuirea florilor din crîng;
Cînd armonia toamnei vestejește
Și-mi rupe raiul vegetal din gînd

Alunecă pe rana-mi diafană,
In patima firavă să te-impliniți,
Cît timp străfulgerarea e călătore-n
Și cîtă vreme te-am lăsat să cînti.

CEAS

Cenușa care-a fost mai pînă ieri
văpale
Ne sugerează fum de meteori;
La fel, căderi de pasăre mă taie
Izvoare stîlne-aseară pe viori.

Dispare totul și te al pe tine
Ce pierdere de seamă! Ce cîștig!
Știu, arderea de azi nu mai revine
Încep împărățiile de frig.

Din dăruirea ultimă pierzi soare,
Din renunțarea primă scazi un zeu,
Năvingul ceas ce vrea întunecare,
Se tinguie in urma ta mereu.

SETE DE LINIȘTE

Am jumătăți de liniște și sterturi
Și tot eclipse mari, de bucurii,
Mi-am consumat provizia de suflet
Și port, umbrită, un final de zi.

Și mă apasă dorul mîinii tale,
Pe portativ de raze să mă leg,
Vreau să alerg pe pajîștea umană,
Să pot vedea surisul lumii-ntreg.

Lumină, nu frînturi de omenie,
Cînd ure coline largi, de adevăr,
Să-ngemănec căldura dintre oameni
Cînd arde focul vrajei in răspăr.

Spre aripi, să ne fie lină calea,
Îți spun adio, liniște pribeagă!
Datează sînt, datează sînt și merit
Pe-acest pămînt o bucurie-ntregă.

PROBA DE SINCERITATE

De ce să ne ascundem in cuvinte,
Cu ochii înstelați de începuturi?
Chiar și ghețarul nordic e fierbinte
Doar lîngă adierea unor fluturi.

Iubindu-ne aprinși de despărțire,
Ispita din priviri e-n altă casă
Și înțelegem triștii că, din iubire,
Pămîntul împreună nu ne lasă.

Ne-am risipit atînși de-ngemănare,
Precum visează flori copaci gol
Și punem firul ierbii la-ncecare
Dacă-l sortit să ardă pentru noi.
* Din volumul „Proba de sinceritate”.

restituiri

Un precursor

Avînd despre Victor Anestin, personaj important in perimetrul cultural și științific de la începutul secolului, doar cîteva informații, oricui i-ar fi fost aproape imposibil, chiar in urma unor eforturi îndelungate, să completeze dosarul acestui autor exaltat și proteic;

Există, prin diferite biblioteci, cîteva exemplare din cărțile sale, cele mai multe la fondul documentar și, oricum, nu cele de primă importanță. Sînt culegeri de articole de diverse genuri, scrise cu scopuri diferite, de popularizare și de îndrumare, mai mult sau mai puțin ocazionale, editate (uneori in colecții importante cum este „Biblioteca pentru toți”), înainte de primul război mondial! Dacă din aceste volume se mai poate găsi un număr de exemplare cît de cît satisfăcător, din lucrările importante, literare, de data aceasta, cum sînt: **In anul 4000 sau O călătorie la Venus**, publicată in anul 1895 și **O tragedie cerească**, apărută in 1914, exemplarele lipsesc aproape in totalitate.

Performanța recitării, pentru că este o performanță, demonstrează cel puțin trei lucruri. In primul rînd, ideea de a reduce in actualitate scrierile unui autor vitregit; o dată pentru valoarea lor culturală (Anestin: primul autor român de anticipație). A doua oară, ca demers literar, cu scaderi inerente, naivități, cu teme mult mai bine exploatare de alții (ulterior). Există, apoi, realizările lui Cornel Robu. O prefață de aproape 60 pagini și o serie de note, amîndouă culese cu caractere mici, ceea ce face ca textul critic și de prezentare să fie sensibil egal cu cel original al lui Anestin! A treia latură a performanței o reprezintă interesul tot mai mare manifestat in perimetrul culturii noastre pentru literatura de anticipație, pentru autorii ei clasici și contemporani. Remarcabilă este, de asemenea, încercarea lui Cornel Robu de a stabili o dimensiune a sublimului in s.f. Încadrarea scrierilor lui Anestin in acest sistem al sublimului moral, in opoziție cu cel natural reprezentînd însă o ascensiune spre sublimul estetic, singurul valoros literar, poate părea forțată, dacă nu s-ar cunoaște și alte intervenții, pe aceeași temă, ale semnatarului prefeței, intervenții unde raportul dintre cele trei forme de sublim este adîncit. Poate că o mai mare atenție acordată lucrărilor literare ale lui Anestin și dezvoltarea ideilor despre sublim in-tr-un volum separat ar fi adus un mai mare cîștig, atît lui Anestin cît și editorului său.

Lucian Vasile SZABO

* Victor Anestin, **IN ANUL 4000 SAU O CALĂTORIE LA VENUS**, Editura Dacia, Prefață și note de Cornel Robu.

debut

Zboruri lirice

Editura craioveană propune in volumul său colectiv de debut 14 autori care prezintă de la 7 la 16 texte: Constantin Oprică, Amiaza rostirii; Anton Morarau, Blazonul zăpezii; Dan Diaconescu, Efigii; Mircea Liviu Goga, Zece moduri de-a fi in patrie; Ion Ciupureanu, Amiaza închipuită; Elena Cruceru, Peisaj exilat; Alexandru Drăghici, Septembrie; Ion Lascu, Norul povăluind steaua; Paul Aretu, Insomnia cuvintelor; George Roșca, Elegii in fața folii albe; Doina Băghină, O zi obișnuită; Monica Velican, Gînduri; Vasile Sichițiu, Inima din cuvînt; Emilian Mîrea, Drumul pe care vin.

Motivul iubirii de patrie pe de o parte, cel al travaliului poetic, pe de alta sînt direcțiile mai importante ce ordonează volumul. Autorii încearcă să se definească, să-și găsească o identitate in raport cu spațiul istoric și geografic de care aparțin sau in raport cu înțelepciunea scrisului. Pămînt, țărîna, patrie sau cuvînt, limbaj, poezie (poet) sînt lexemele predilecte dar și cele care fixează, adesea, nucleul declanșator al discursului metaforic.

In ciuda aspectului mozaicat, inerent de altfel, volumul are un anumit echilibru de ansamblu. Marcela Radu, redactorul de carte, a știut să ordoneze in așa fel textele încît temele se completează firese (nu lipsesc nici poezia erotică sau cea de reflecție existențială), iar vocile se înserează, fără stridențe, in cortegiul acestui, promițător, in genere, început de drum.

Precizînd că fiecare dintre cei 14 autori ar putea anunța o vocație, subliniem, ca in mod evident reliefați, prin substanța lirică și timbru, pe Vasile Sichițiu, Paul Aretu și Doina Băghină.

Relevînd o gîndire poetică matură și o sensibilitate ce se concretizează, de cele mai multe ori, in tonuri clare și adînci, Vasile Sichițiu, in special, se detașează ca un poet deja format, capabil să exploreze in profunzime: Eram doi, Cine? / Eu și eu. Amîndoi. / Nici o lacrimă. Telul / cu florile sale albe albe / suspina ca un copil. / Vîntul nu cînta, / desigur unul dintre noi era mai înalt / dar nu pricep cine. Eu și eu. Ca un arbore. / O parte deasupra — / o alta, aceeași, sub pămînt, (Adagio, p. 122).

Olimpia BERCA

* ZBORURI LIRICE, volum colectiv de debut, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1988.

ul și poezia

rici, unde nu e om, dar mite un artist, care să nu se rein-torească, nostalgic, din cînd in cînd, in clipele sale de cum-pănă sau de fericiro.

riu se adapă și numai din șur și tehnicisme fără sens? acest minereu își fabrică ea Poezia sau e un cînt care aural spre care se îndreaptă, aprobe ființa lumii de puritate și de morala pămîntului

Poezia trebuie, dacă e au-tentică, să cîștige nu atît in planul tehnicii, ci in planul naturii și al conștiinței omu-lui. Văzduhul e amenințat, apele devin poluate, ozonul e in criză și, atunc, poezia să se instrăineze și mai mult de pămînt și de om, să navighe-ze, singură, prin teritorii zgrî-clte in sentiment, prin hăți-ză conștiințele.

...surprinderea mea...

top

„PEPSI COLA SOUND“ (I)

Cind, in 1951, Irving Berlin isi intitula un musical „Nici o afacere nu e asemanatoare cu afacerea divertismentului“ (There's No Business Like Show Business) nu avea cum sa stie ca dupa trei decenii acest titlu, pastrandu-si actualitatea, va dobandi si noi semnificatii. Cum sa prevada celebrul compozitor aparitia ciudatului altoi intre arta scenei muzicale si interesele unui concen care produce, sa zicem, lame de ras? Nu putem stabili cu precizie momentul in care marile trusturi si firme producatoare de diverse bunuri incep sa fie receptive la sonoritatile rock-ului, cert este ca intre acestea si divertismentul transformat si el din arta intr-o veritabila industrie s-a produs un fel de mariaj. Conectarea vedetelor pop la prolifica masina de stors bani e un proces deloc neglijat de firme industriale de prestigiu care-si dispută staturile cu o vervă demnă de o cauză mai bună, făcându-te să crezi că acest aspect primează celorlalte interese strict legate de producție. Credeți oare că e vorba doar de aspectul reclamei? Să fim serioși. Problema aceasta se poate rezolva pe căi mai puțin costisitoare. Atunci? Ca să înțelegeți graba cu care celebra firmă de băuturi răcoritoare Pepsi Cola „sponsorizează“ cu generozitate concertele lui Michael Jackson sau ale Tinei Turner vă vom spune că, dincolo de avantajele reciproce, imense câștiguri, adică „partea leului“, revin amintitei firme. Se obțin așadar profituri mari, căci „sprâjinirea acțiunilor culturale“ aduce prin lege firmelor substanțiale scăderi de impozit cu — mai e nevoie s-o spunem? — ating cifre astronomice? Ați înțeles deci motivul pentru care firmele-sponsorii s-au înmulțit ca ciupercile după ploaie. Recent un reprezentant al agenției „Vienna Concert“ se lamenta unui reporter că organizarea Show-ului lui Michael Jackson pe Prater Arena din capitala Austriei este, de departe, sub raportul investițiilor, cea mai costisitoare întreprindere a agenției și că, fără sponsor (Pepsi Cola, firește!), acțiunea ar fi eșuat. Despre veniturile agenției, reprezentantul ei nu suflă o vorbă, dar noi bănuim că... „Nici un moment fără Pepsi Cola!“ poate deveni, iată, (la figurat) dictonul unor agenții de impresariat, după cum și firma amintită poate uza de genericul „Pepsi și Rock — înseamnă noroc!“.

Petru UMANSCHI

fanion

AL DOILEA CRISTOFOR

Surizător, cu minile ridicate în semnul victoriei (parcă am mai văzut undeva o fotografie a unui domn cu un trabuc în gură, ținând dreapta ridicată a victory), domnul Edson Arantes Do Nascimento, mai cunoscut sub cognomenul de Pelé, face reclamă loteriei sportive: SPORMIDABLE, cum scrie în France Football. Are stofă dumnealui. În țara sa, cind a ajuns la apogeul carierei sportive, statul i-a concesionat o feluță din acțiunile Loteriei naționale, astfel că fosta mare vedetă nu a avut motive de îngrijorare după ce s-a retras, mai ales că la amurg de glorie a semnat un contract fabulos (la data aceea) cu echipa nord-americană Cosmos New-York. Venirea lui în Statele Unite a vrut să însemne o a doua călătorie a lui Columb, dar americanii, mefienți, cu base-ball-ul fixat ereditar pe genă, nu s-au lăsat cuceriiți (coloniști) și cele două ligi de pe coasta de est au funcționat puțină vreme, agonice. Deci, brazilianul Pepe — Cristofor, sinonim atunci cu fotbalul, nu a cucerit America, însă tot acest scenariu s-a repetat acum, în 1988, cind Brazilia nu a reușit să obțină candidatura de organizare a C.M. din 1994. A obținut-o S.U.A., iar partizanii ei cel mai ferveți au fost Joao Havelange, președintele FIFA, și deja amintitul star, care, dincolo de considerentele făcute publice în presă (Brazilia e prea săracă. Un campionat mondial ar slăbi-o economic), are de dus la bun sfârșit mandatul său de descălător. Argumentele lui Havelange s-au referit la capacitatea organizatorică a americanilor (hoteluri, transporturi etc.), la faptul că astfel se va deschide un nou continent fotbalului (cruciat și d-l Havelange!) și, nu în ultimă instanță, la succesul financiar, adică la faptul că va fi și un C.M. al sponsorilor. Nici un cuvânt despre drepturile morale ale brazilienilor, despre faptul că, în 1966, argumentele Angliei pentru organizarea competiției se refereau mai ales la tradiție și palmares. Sambacopacabana a murit, trăiască Supergazonul-Bine-Sponsorizat!

Și dacă m-ați întreba cu cine „în“ după toate cele scrise mai sus, aș zice: cu nimeni. Declarațiile domnului Pelé distrug un mit al fotbalului, îl sting, chiar dacă au o fărîmă de adevăr. Iar americanii, stimați continentali, nu mai au cum să prindă gustul adevărat al fotbalului de cind au aruncat ceaurile englezești în Ocean.

A trecut vremea. Trece cometa!

Marcel TOLCEA

sport

A VENIT SEPTEMBRIE...

...și, odată cu luna a noua, cad frunzele, îngălbenește cucuruzul, știrbește floarea-soarelui („ochiul soarelui“, în aromână), în ciulul știut al naturii care, după o ploaie mai aspră de la sfârșit de august, se mută cu tot alniul vegetal înspre toamnă. Fire nostalgică, anul plinge acum după vara ce s-a dus și își pregătește garderoba, ca și sufletul, pentru sezonul rece. Cind e mai bine? Mîine, nu?! Copleșiți de amintiri, avem șansa visului, a nădejzii, care, laolaltă, rod înseamnă — măr și strugure, grînc și cămări; e atita de lucru pe ogoare, încit, iată, parcă nici n-a început campionatul fotbalistic, nici nu mai tresărim la recordurile atletelor sau înotătoarelor, tugbiștii înșiși n-au aflat ora de începere a unor meciuri, la arene se duce puțință lume; plină și copiii au obosit de-atita vacanță mare și la mare și la munte, spații de repaos și răcoare, iar dascălii curăță rugina de pe clopoșel, aflat și el în concediu pe un caiet dictando, de exemplu. Cind e mai bine? Vara sau toamna? Toamna e mai bine decit vara — și invers, pentru că nu se confundă. Pentru că poți visa și îndărăt cu ochiul zilei de ieri, ar zice un scriitor iubitor de metafore dulci: toamna e mai bine pentru că sîntem mai domoliți, mai înțelepți și mai generoși. Și iarna e mai bine, pentru că ninge și se acoperă pămîntul cu cerul. Și primăvara...

Teodor BULZA

IULIAN GROZESCU

ARELU

ert al corului Fi-

ranitele stagiunii, a discipol către echilibrul firese al Ovidiu Glu-

ra întreținută de sutlet al mufora portretul omului

al Mihai Cozmei: idă și fermă, cu sau atitudinî fun-

dețeța ochilor și de sihastru, ex-

mplica și risipi, ar in fața hirtiei

ale de idei. Din a frumuseții și

născut împliniri ația profundă la și grotesc“.

tabilă la Iași din la înaltă a unor Dumitrescu, Zeno

a studiat compo- născuți între 1935

Blodeanu, Nicolae rescu, Dan Voicu-

mpozitorul Vasile n toate domeniile

intim Premiul de r. nr. 3 și Premiul și variată, de la

eră la cea ușoară de a fi ca om și

implinit vocația, așul contemporan

atunel muzica lui creația sa concre-

cale și elementele însemnat, fac ca

ă dețină ponderea

ară, compozitorul djuțerli de cince

stră“ (M. Emines- ouraș cu flori de

Mihal Petrescu),

lui, acest concert te la analogii cu

ra C. BRATU

une de prozato- colae Danciu Pet- u. Avem convin-

că acest club deveni cu adevă- r Centrul de cul-

lungul vremurilor, în ca și în anii noștri, co- Comloșu-Mare (Timiș) fărî o întinsă pleiadă telectuali, iluștri fii ai pe care cu justificată și-i revendică. Unul acesția a fost și poetul IULIAN GROZESCU (1839— primul și cel mai apro- colaborator al lui Iosif la revista „Familia“, la anul perioadei budapes- a acesteia. În semn de pu, cineva propunea, în a memoria în bronz a lui comloșean cu prilejul unii unui veac de la a sa. Dar miracul, pe vis al avocatului Au- gariu a putut fi realizat la 1972, odată cu come- în comuna-l natală a marului morții lui Iulian

o viață zbuciumată; nemiloasă și incură- la secerat fulgerător de vreme. În puținii ani, a fost un luptător mic, cu condeiul, pentru arele naționale ale po- lui român din Banat și anvania, aflate vremelnic adioasă stăpînire străină rziu, în Capitala Româ- de s-a stabilit tempo- a militat hotărît pentru așparea socială a oropsi- ești. Poate temperamen- o vulcanic, dragostea ate pentru dreptate, ura împotriva potentăți- de, de orice nație ar fi (deci dovezii nu sînt), au implicarea sa în aten- împotriva lui Barbu Ca- prim ministru în domniei lui Al. I. Chestiuinea, cercetată și pînă acum cu va- discernămint, continuă neze, asemeni unei „pete neclucitate încă, asu- curiei dar furtunosei biografii. S-au invocat mente“ și argumente, pro tra Dar a-l bănuî, în- crimă pe Iulian Gro- doar pe seama unor cu- ale sale sau citindu-i fulminante versuri o reală inechitate.

după PUBLIUS SYRUS, este o „Injurie tăcu- mamenii respecta- Sententiae). măr faptul că s-a in- brusc“ în satul natal, creștii, după atentat, bează participarea sa, e degrabă că boala care e-l răpună va fi debu-

apărătorii direcți și așli ai memoriei ne- a lui Iulian Grozescu a AUREL COSMA SUCIU. Primul, cînd

prezintă biografia, activitatea literară și cea social-politică a poetului, ia atitudine împotriva celor care l-au implicat în atentat ori l-au suspectat de complicitate. Edifica- toare, în acest sens, este și o notă de la sfârșitul studiului: „Neparticiparea la atentat a lui Iulian Grozescu mi-a confirmat-o și Ioan D. Suci, care făcuse cercetări documentare în această privință“.

Un studiu mai documentat referitor la asasinarea lui Barbu Catargiu îl realizează VALERIU STAN. După ce li

medalion

citează pe T. Maiorescu, I.G. Valentinianu, A. D. Xenopol, autorul conchide: „Asasinarea lui (Barbu Catargiu, n.n.) continuă însă să rămînă o enigmă“. Insuficiența, în această problemă, a „Insemnărilor“ maioresciene invocate este vizibilă, ele reprezentînd o sur- să indirectă, căci la 28 martie 1880 Iulian Grozescu, în realitate, nu se mai afla de opt ani „în viață la acea dată“.

Studiul exhaustiv al lui MIHAI ARDELEANU se bazează pe un număr impresionant de surse bibliografice și documentare, comentînd pe larg și exprimîndu-și propriile puncte de vedere față de opiniile asupra cazului Catargiu, formulate de: D. Bolintineanu, Anghel Demetriescu, G. Valentinianu, M. Marghiloman, Al Lapedatu, A.D. Xenopol și alții. De preocupări și cu orientări politice diferite, apare logică diferențierea opiniilor. Printre înculpăți

POESII IULIANU GROZESCU

Victor GORȘCOVAZ

Pe unele porți au apărut tablite avertizoare insolite! „Atenție! stăpin rău“. Semnează Grivel.

● Dacă maimuțele ar ști că omul se trage din ele, ar pretinde conducerea la ZOO.

● Dacă lupul și-a mîncat dușmanul, nu înseamnă că și-a devenit prieten!

● E normal ca hoști să-i dea tircoale elefantului. Cine l-a pus să acumuleze atita bogăție de fîldeș?!

● Ce-ar fi ca și maimuțele să scrie fabule despre oameni?! (Fără morală!).

● Intr-o vinotecă rămlî in- terzis dacă nu posezi un tir- bușon.

● Calendarul avarilor are 11 luni, lipsește „Luna cadou- rilor“.

● Toți avem o soartă pre- destinată! sîntem muritori.

● Poliția de asigurare am pus-o prevăzător pe polița... din bucătărie.

● Insulte se îngurîță greu, în schîmb, laudele se în- halează rapid.

● Din cele trei laturi ale neștii preferabilă este lptene- nza.

● Reversul medalliei: să fii azvîrlit din lad în Rai!

● Unii prezintă fotosofle la lumina cărții.

● Deși singur-cuc, se-afra într-o busculadă de neajun- suri.

Gh. BOZU

aqua-forte

● Dacă maimuțele ar ști că omul se trage din ele, ar pretinde conducerea la ZOO.

● Dacă lupul și-a mîncat dușmanul, nu înseamnă că și-a devenit prieten!

● E normal ca hoști să-i dea tircoale elefantului. Cine l-a pus să acumuleze atita bogăție de fîldeș?!

● Ce-ar fi ca și maimuțele să scrie fabule despre oameni?! (Fără morală!).

● Intr-o vinotecă rămlî in- terzis dacă nu posezi un tir- bușon.

● Calendarul avarilor are 11 luni, lipsește „Luna cadou- rilor“.

● Toți avem o soartă pre- destinată! sîntem muritori.

aniei

noaștere a noului pute domeniile de ate. Aici există 120 de artiști, în fi de dansuri ire, taraf, muzică i, brigadă artistî-

atru, grup vocal ctivează cu carac- rmanent, ceea ce

ă și rezultatele osebite, în cadrul oaseli emulații co- pe care-l consti-

festivalul.

Emil ȘAIN

SALVATORE GIUBILATO

Născut în 1925, la Mazara del Vallo. Este docent în litere italiene și latine. A fost Deputat comunist în Parlamentul Italian, între a VI-a și a VII-a legislatură (1967-1976). A fost de trei ori primarul orașului Mazara del Vallo (1956-58, 1963-64, 1973-74). Este președintele Centrului de cooperare de la Mediterana. Este redactor la revista „IMPEGNO '80”. A publicat ediții de studii marxiste în „Sicilia nouă”. Poezia sa este publicată în numeroase reviste italiene, străine, în volume și în antologii. Salvatore Giubilato scrie o poezie discretă, plină de neliniște, subordonată unei atitudini lirice de factură neoromantică, cu o temperatură melancolică. Excelent mînuitor al condeiului — el este un mare îndrăgostit de peisajul uman.

PRIETENE, FRATE CITITOR

Nu te cunosc,
Nu îți cunosc numele,
Nu cunosc bucuriile și durerile
Vieții tale,
Dar, lasă-mă să te chem,
Frăte și prieten,
Și să te consider sincer tovarăș
În ostentivul drum al poeziei mele,
Totdeauna de mine parcurs
Pentru nevoia de a-mi exterioriza
culva

Sentimentele sufletului,
Gîndurile
Și felurile momente
Ale existenței mele.
Iată, în acest dialog,
Chiar dacă iscat la o singură voce,
M-am simțit alături de tine
Învîngînd singurătatea
Ce începea deja să mă anuleze.

A nu fi singuri,
A nu ne simți singuri
E necesar pentru a trăi
Și fie îți dătoez
Dacă am reușit să străpung
Zidul tăcerii
Ce mă oprea, mereu,
Spre a mă autodistrage,
Ce mă nega pe mine însumi.
Și, așa,
Cu fiecare nouă zi,
M-am întors să trăiesc,
Să am din nou încredere în mine,
În ceilalți,
Să cred din nou în viață,
Și să mă bat alături de toți cei care,
În orice unghier al pămîntului,
Suferă și lupă
Pentru o lume mai bună.

UN CHIP, O DORINȚĂ

Un obraz nespus de dulce,
O dorință arzătoare,
Ca o țoară înfrîntă de timp,
Violentîndu-mă
Împotriva mea însămi.
Dol ochi de gazelă,
Acum învăluit de melancolie,
Acum arzător de-o încertă cruzime.
Buzele,
O invitație de a bea
Ca dintr-un potir
Toată esența
Zilelor noastre mortale.
Un chip,
O dorință care, poate, pentru
totdeauna.
Va rămîne nesatisfăcută.
Un chip.
Poate doar o amintire.
Mîine,
Fără indoială, mai frumoasă,
Pentru că e neatînsă
De aripa timpului
Ce sfărîmă orice lucru.

VARA SE DUCE

O ultimă rază de soare
Coboară din cer
Pe plaja pustie.
O barcă e lăsată la mal
Și valul o îmbrățișează, ușor.
Ca și cînd ar vrea să o atingă.

La întoarcere, o tăcere apăsătoare,
Frintă în bucăți doar
De zgomotul sec
Al unei uși ce bate;
Vinul se rotește, misterios,
În camerele de acum goale ale unei case

Care, din vîrfurile rocilor,
Privește departe spre mare.
Presimț o frică cludată
În adîncul sufletului meu...
Vara se duce.

DRAGOSTE IMPOSIBILĂ

O, dacă aș putea primi
lacrimile vărsate de tine
pentru dragostea noastră imposibilă!
O, dacă eu aș putea, cu ele,
chiar dacă pentru puțin timp,
să sting focul
care arde de un timp
în lăuntru pieptului meu!
O, dacă aș putea săruta,
ca altădată,
fruntea de azur a mării,
ochii tăi umezi,
pînă or să surîdă din nou!

Dar tu ești departe
și eu am nevoie de tine,
de săruturile tale,
de dulcele mister
al trupului tău magnific.

Te voi revedea?
Ne vom întîlni din nou?
Aș vrea să fi fost mîine,
Să o luăm de la capăt!
Vrei?
Așa vom putea trăi
toate momentele fugitive
ale iubirii noastre imposibile.

UNUI MUNCITOR AGRICOL

Te-am cunoscut acum douăzeci de ani,
lînr muncitor agricol,
mereu pătruns de o mare sete
de truditur entuziasmat,
înrouat de instinctul tău de clasă.
Nu știal nimic despre lume.
Știal doar
să fi un exploatat.
Cu toate acestea,
mi-ai fost maestru
și m-ai fi ajutat să înțeleg nedreptățile,
a căror
victimă și judecător erai
în același timp.
Acum tu vorbești de legile pieții,
de existența pașnică
și de contradicțiile interne ale
sistemului
punînd la încercare pseudo-intelectuali
tipici, politicienii de cafea,
stupizi papagalii
al actualelor clase dominante.
Societatea te vrea
și te-ar vrea încă pentru totdeauna
sclavul ignoranței și al mizeriei.
Dar tu ai ales calea luptei
și EA te-a redat libertății.

În românește de
Petre Dinu MARCEL

din lirica italiană

CARLO DE MARTINO
CERUL MEU SOLAR

Cerul meu solar
e pe cîmpul cu griu
dîncolo de valea cea mare.
Și simt înflorind macii
roșii în aurlul pații.
Ceva îmi strălucește în artere.

LUCIO ZINNA
POATE SOSEȘTI

Poate sosești din deșert
— pași lenți, ochi închși —
așteptînd să-ți sărut gura
proaspătă ca tinîna, colina.

Poate vii din deșert

nu și-e sete de soare.
Eu din apă sosesc.
Nu vreau decît
să ne îmbrățișăm.

CARMELO PIRRERA
DUMINICĂ

După-amină duminicală
o stepă de singurătate
douăzeci și unu de arătătoare
smîntite
cu Juvo care învinge acasă
și cu Palermo jucînd în deplasare.

În timp ce Gustavo Thoeni schiază
fumez a cita țigară
și, de aud un cînt de iubire,
știu precis că nu e pe canalul meu

MELO FRENI
MASLINUL
DIN AGRIGENTO

Măslinul din Agrigento pînă și
leama
încertitudinii o risipește-n astă
seară
trunchiul ce ascunde vise, doruri,
riduri nisipoase aurii ca floarea
de platră de noi întrevăzută:
și rămîne și fuge totul, nimic
trebuinței imperioase de amintiri.

CARLO PULFEO
ÎN VÎRFUL PICIOARELOR

Cîno mă va însoți
dîncolo de orizont,
cînd ochii mei
nu vor mai avea lacrimi?
Voi căta sprijin
chiar dacă spîni
îmi vor înșingera mîinile,
în vîrfurile picioarelor pleca-vol.
Iară să privesc îndărăt
și fericit vol fi
că n-am lăsat vreo urmă.

ELIO FILIPPO
ACCROCCA

PE URMELE GRECIEI
(fragment)

Noi sintem chipul unei vieți
pe care o încredințez aerului
nocturn:
Grecie de odinioară ce incinși
prezentul
unul continent,
dîncolo de fruntariile tale
Glezna pe zile este prezența,
măsura ce pune pe fugă norii și
spalmu
ale ororilor explodînd în lume.
Știi însă
că viața e floarea zilei de mîine,
dar nu este totuși ea nerul ce-
respirăm

Traducere de
Viorica BALTEANU

prezențe românești

DUIOS ANASTASIA TRECEA în limba sîrbă

• O apariție de mareă: volumul lui Dumitru Radu Popescu, „Duios Anastasia trecea” a fost recent editat la Belgrad de către KNIZEVNE NOVINE. În condiții grafice de excepție. Versiunea sîrbo-croată aparține lui Adam Puslojić și Voislavei Stolanović. Două prestigioși comentatori literari, Miodrag Racković și Srba Ignjatović, sînt autorii unor documentate, și deosebit de interesante texte (prefața, respectiv postfața cărții).

• La începutul lunii Iulie Editura „PROSVETA” din Belgrad a tipărit volumul antologic al poetului timișorean Slavomir Gvozdenović, cu titlul „Podvlačenje crte” (Însumare). La scurtă vreme după apariție, ziarul „Politika” din Belgrad (20 august 1988) publică pe prima pagină a suplimentului cultural literar o poezie a lui Slavomir Gvozdenović și, în continuare, un comentariu literar consacrat întregului volum, purtînd semnătura cronicarului literar al acestei publicații, Cedomir Mirković.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907

(Conti

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC

PROFUNDA ASU

Luăm cunoștință de aur sub auspiciile mașinării și exigențele minții pregătitoare ale așii în dezbaterile întregii adevărate planuri de viață economice și sociale platforme industriale, cetări sau în licee, școli mădesc acum cei ce vor mării. Semn al asumării patriei noastre, al unei nivelor ce stau în fața pruirii totale față de nece ca primordială îndator noastre, în industrie, în laboratoare sau pe băn același sens, dat de o deplina sa maturitate omului care își așează dreptul voinței de înaint istoriului.

Proteutîndeni, semne ceputului de an școlar sîfșituri de an agricol dustria extractivă, chin timpul se măsoară după noastră de fiecare semne ale participării rii concrete ale înaltele mulate de secretari și NICOLAE CEAUȘESCU și tiente și statornice, ale întru creșterea Români prosperitate, dovedind partid și popor, credin justețea politicii partid gerea înaltelor cote com

PARTICIPAN

M-am pus adeseori partea cea mai bună a vi pnsul, cu condiția ca să a literatură. În acest dia poate exista niciodată un o deteriorază și pe una și de reportaj, inspirată din tralei Porțile de Fier II d reporter, cu un simț acut dire matură asupra loculu tă între dintre observații; lăsuare cartea să alunece; neautentic. Am gîndit, atu portant este pentru un pr intîmă între scrisul artistă

neam, această relație dei căci și arta are nevoie, p care îi conferă terenul fei în vid, dar și viața are numai astfel ea are preciz. În acest sens, intimitatei cu altă mai revelatoare și 1 Nu există, zic eu, du de condei să trăiască în h despre lume. A trăi în ac a vieții înconjurătoare ar însulă izolată unde singur semn de comparație decît într-un univers uman, în fificați, fără să nu ai o toate acestea. Scriînd, luc trătă. pe viu, cunoscută.

Orizont 36

REVISTĂ LITERARĂ, CULTURALĂ ȘI POLITICĂ EDITATĂ DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 36 (1123) 9 SEPTEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

ană

ARLO PULEO
FUL PICIOARELOR

a însoți
orizont,
mei
i avea lacrimi?
ori în
spini
îngera miinile,
picloarelor pleca-voi,
vese îndărăt
oi fi
sat vreo urmă.

IO FILIPPO
ACCROCCA

MELE GRECIEI

fragment)
chipul unei vieți
ncredințez aerului
nocturn:
dinioară ce incinși
prezentul
nt,
incolo de fruntariile tale
ile este prezența,
une pe fugă nori și
spalme
explodind în lume.
Știi însă
loarea zile de mine,
totuși ca aerul ce-l
respirăm

Traducere de
iorica BĂLTEANU

sti

mba sirbă

Radu Popescu, „Dinos
tre KNIŽEVNE NOVINE
ntă aparține lui Adam
ntatori literari, Miodrag
ntate, și deosebit de in-

„ din Belgrad a tipărit
Gvozdenovic, cu titlul
sparție, ziarul „Politika”
i suplimentului cultural-
ntinuare, un comentariu
i cronicarului literar al

RA, strada RODNEI 1:
nuscisele nepublicate
c la P.T.T.R.
ndez: 42 907

PROFUNDĂ ASUMARE ISTORICĂ

Luam cunoștință de semnele acestei toamne de aur sub auspiciile majore ale angajării totale la imperativul și exigențele Tezelor din aprilie. Documente pregătitoare ale Plenarei C.C. al P.C.R., ele se află în dezbaterile întregului popor, fiind transformate în adevărate planuri de acțiune în toate domeniile vieții economice și sociale ale țării, de pe marile platforme industriale, pe ogoare, în centrele de cercetări sau în licee, școli sau universități, unde se plămădesc acum cei ce vor forma generația de mîine a țării. Semn al asumării conștiente a istoriei noi a patriei noastre, al unei profunde înțelegeri a imperativelor ce stau în fața poporului în acest timp, al dăruirii totale față de necesitățile stringente ale patriei, ca primordiale îndatoriri a fiecăruia, actele muncii noastre, în industrie, în agricultură sau pe ogoare, în laboratoare sau pe băncile școlilor converg către un același sens, dat de o înaltă conștiință ajunsă la deplina sa maturitate revoluționară, o conștiință a omului care își așează existența sa de fiecare zi în dreptul voinței de înaltare a unui întreg popor, într-o istorie nouă.

Prețuind, semne de pregătire a sărbătorii începutului de an școlar, de pregătire a bilanțierelor sîrșituri de an agricol; semne de sărbătoare în industria extractivă, chimică, metalurgică, acolo unde timpul se măsoară după alți parametri decît în viața noastră de fiecare zi... Sînt acestea toate semne ale participării ferme, angajate, ale asumării concrete ale înaltelor răspunderi și exigențe, formulate de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, semne ale unei asumări conștiente și statornice, ale istoriei noastre noi, dinamice, într-o creștere României pe noi trepte de progres și prosperitate, dovedind încă o dată unitatea dintre partid și popor, credința fermă a întregii națiuni în justiția politicii partidului, în drumul ales spre atingerea înaltelor cote comuniste.

ORIZONT

PARTICIPANT ȘI CREATOR

Mi-am pus adeseori întrebarea: este oare literatura cea mai bună a vieții? Da! mi-am dat singur răspunsul, cu condiția ca și viața să fie partea cea mai bună a literaturii. În acest dialog, dintre literatură și viață, nu poate exista niciodată un compromis. Sau, dacă există, el se deteriorează și pe una și pe alta. Citeam, deunăzi, o carte în raportaj, inspirată din giganticele lucrări ale hidrocentralei Porțile de Fier II de pe Dunăre. Prozatorul, un tânăr reporter, cu un simț acut al observației, dovedea și o glorie matură asupra locului, oamenilor, întâmplărilor. Această unire dintre observația sa și acuitatea gândirii sale nu lăsa cartea să alunecă în banalitate, în schematism și în sentimentalism. Am gândit, atunci, în timpul lecturii, cît de important este pentru un prozator să precizeze această relație între scrisul artistic și viața trăită. De fapt, îmi spu-

INSEMNAȚI

„... această relație devine chiar una de într-ajutorare, și arta are nevoie, pentru a fi viabilă, de seva vieții, care îi conferă terenul ferm al încrederii că nu se exercită în vid, dar și viața are nevoie de efortul artei, deoarece numai astfel ea are precizia cea ce este cu adevărat. În acest sens, înțimitatea relației viață-artă mi-a apărut ca altă mai revelatoare și mai fundamentală.

Nu există, zic eu, după umila-mă percepere, ca un om să condeie să trăiască în lume și să nu aibă nici o concepție despre lume. A trăi în acest gol de informație și cunoștințe în viață înconjurătoare ar fi ca și cum ai supraviața într-o celulă izolată unde singur ai fi stăpîn și nu te-ai avea drept război de comparație decît pe tine. Dar, nu poți supraviața într-un univers uman, într-un univers de semne și semnificații, fără să nu ai o concepție, un gând, o idee despre aceste. Scriind, luat de fluxul unei istorii omenești, trăiești, pe viu, cunoscută, sau apreciată prin documente sau

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 5)

TEZELE PENTRU PLENARA C.C. AL P.C.R., PROGRAM DE ACȚIUNE AL ÎNTREGULUI POPOR

MODERNIZAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Transformînd radical relațiile de producție, descătușînd forțele de producție socialiste, deschide, în același timp, posibilități largi de afirmare a culturii, științei și învățămîntului. Aceste posibilități de optimizare a instrucției și educației, oferite generos de noua orînduire socială, au putut fi valorificate pe deplin în contextul politic al ultimelor două decenii datorită conducerii științifice a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului.

Analizînd permanent raportul dintre învățămînt și celelalte domenii ale vieții sociale, susținînd ferm principiul integrării organice a învățămîntului cu cercetarea și producția, secretarul general al partidului a conturat o perspectivă clară de dezvoltare școlii românești. Subliniînd contribuția tot mai mare pe care o vor avea știința și învățămîntul în înfăptuirea obiectivelor fundamentale ale Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate, în Raportul prezentat la Conferința Națională din decembrie 1987, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU preciza că: „Tot ceea ce trebuie să realizăm presupune oameni cu o înaltă calificare, capabili nu numai să minuiască tehnica, dar și să o perfecționeze continuu, să aibă rolul hotărîtor în ridicarea calității și nivelului tehnicii”. Exprimînd prețuirea pe care o acordă școlii, tovarășul

NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, acordă o importanță deosebită educării tinerei generații, ideile și îndemnul din cuvîntările rostite la deschiderea fiecărui an de învățămînt reprezentînd un valoros îndreptar pentru toți elevii și profesorii. Tovarășa academician docto inginer ELENA CEAUȘESCU, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului se preocupă încă de la început de realizarea unui echilibru optim între învățămîntul superior, cercetarea științifică și tehnică de actualitate și problemele prioritare ale producției industriale. Grijă partidului și statului nostru pentru soarta școlii s-a materializat prin constituirea unui detașament numeros de cadre didactice, bine pregătite profes-

asigurarea unei corectitudini desăvîrșite concursurilor de admitere în învățămîntul superior cit și în ceea ce privește orientarea profesională și activitatea educativă de formare a unei atitudini responsabilă față de muncă. Este necesară, în continuare, o corelație mai adecvată între cerințele producției materiale și profilurile în care se pregătesc elevii pentru ca după absolvirea școlilor profesionale și a liceelor industriale tinerii să fie încadrați în meseriile pentru care s-au pregătit, în întreprinderile care patronază liceele și școlile profesionale respective.

Învățămîntul se afirmă în societatea noastră ca principala forță de cultură. Pregătirea limbii și literaturii române pe tot parcursul școlii de cultură generală și liceului, studiul istoriei și geografiei patriei, a științelor sociale, a altor discipline umaniste permite profesorilor să impulsioneze și să modeleze formarea convingerilor comuniste, a devotamentului față de partid și popor, astfel încît tînărul absolvent, integrat rapid în producție și societate, să fie receptiv și sensibil la valorile artei și culturii, să militeze activ pentru înfăptuirea idealurilor socialismului și umanismului.

Școala se dovedește a fi o plîghie importantă în procesul de accentuare a omogenizării sociale. Subliniînd rolul învățămîntului în ridicarea pregătirii muncitorilor la nivelul specialiștilor, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în Expunerea cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale, din 29 aprilie a.c., arăta că: „A crescut nivelul de cunoștințe profesionale și tehnice al clasei muncitoare, precum și nivelul de cultură generală. Noii muncitori sînt absolvenți ai învățămîntului de 10 ani, iar un număr tot mai mare sînt absolvenți ai liceului decît ai învățămîntului de 12 ani. În același timp, în multe specialități lucrează specialiști cu studii superioare. Odată cu generalizarea învățămîntului de 12 ani, noii muncitori vor fi absolvenți ai liceului de 12 ani”.

Succesele remarcabile obținute de elevii români în concursurile internaționale, de nivel balcanic și european, evidențiază forța de performanță a învățămîntului nostru, justiția principiilor care stau la baza dezvoltării sale, capacitatea școlii noastre de a contribui efectiv la înfăptuirea noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare.

Constantin STRUNGA

Devotement

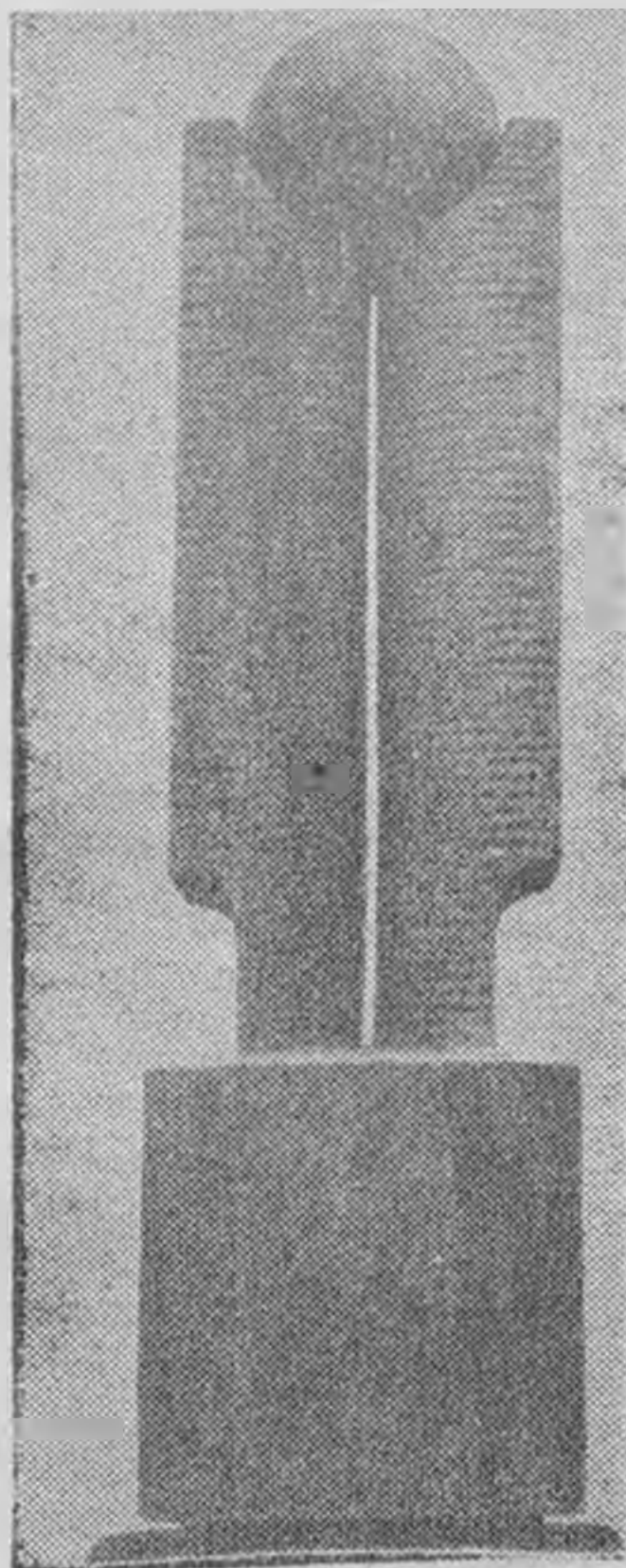
Patria pină la singe ție-e dat
să o petreci
și-a palma ei de iarbă să te
poarte,
patria e și pină la tine
un cring de poteci,
ce freacă-tă-n strămoși pină
departe:

Patria după retină ție-e dat
să o culegi.
e-un lezer clar adine
să te-nfioare,
așa cum doar lumina în
treacă-tă înțelegi
că-ți urcă seva subțerană
pin' la floare:

Patria pină în suflet ție-e dat
să o prelingi,
să i te faci cîntare prin
șopotele viei.
de brumele vieții, cînd viei
să i te plîngi.
ea să-ți lumine
fața din
stelele făclii:

Ea freacă-tă-n urmași și-n
fiecare steag.
și-i stratul vieții noastre
vîltoare.
de-aceea azi să-i așezăm
pe prag
devotamentul nostru,
ca pe-o floare...

Ion CALIMAN

Sculptură de: VICTOR GAGA

Prozatori tineri (I)

1. Anul 1988 nu a fost defavorabil debuturilor în proză. Debuturi multe, unele meritorii, altele slabe, cîteva — sper că doar cîteva — jalnice. În 1988 și-au publicat romanul de debut cîteva autori maturi, cunoscuți fie dintr-o activitate publicistică intermitentă, fie din cărți de critică și istorie literară. Paginile de proză ale Mirelei Roznoveanu, ale Marianei Ionescu, ale lui Viorel Marineasa sau ale Rodicăi Palade resimt experiența unei activități scriitoricești: romancierii știu ce să povestească și, mai ales, nu ce să povestească. Romanele lor nu inaugurează un drum, ele sînt și definesc o treaptă a afirmării. Confesiunea nu adună, ci sintetizează. Pagina e densă și lectura nu înaintea ușor. „Debutanții” nu vor să se afirme într-un anume gen, ei au descoperit în acest gen șansa unei valențe vii. Între personajele „celalalte” ale cărții se simte permanent umbra celui mai de seamă personaj: Scriitorul El ordonează, suveran, materia epică.

2. Aproape așa, dar nu exact așa se întîmplă lucrurile în *Iarna, vietățile*, romanul de debut al Rodicăi Palade. Cel mai simplu lucru pe care l-am putea spune despre acest roman este că, bazîndu-se pe structurile lui de rezistență, un regizor ar putea obține un spectacol excepțional: cartea se constituie, în bună parte dintr-o juxtaponere de monologuri (interioare), dintr-o sumă de conversații care transcriu, cu o fidelitate rară, atmosfera unei familii, pulsul unui mediu. Gabriela Adameșteanu procedase la fel în primele capitole din *Dimineața pierdută* și înrudirea merită a fi semnalată. Întruderea (mai mult decît filiera) derivă din explorarea acelor arii medii, din cartografierea aceluiași lumi de margini. Din aceeași radiografie a spiritului de margini. Căci *Iarna, vietățile* este o carte despre margini, fie că e vorba de o margine geografică, biologică sau spirituală. Despre absența stăpînilor, temă care l-a preocupat cu atîtă insistență pe Breban.

O lume abandonată fiziologicului, senzualului, o lume trădată de rațiune: așa cum sugerează și titlul, subiectul Rodicăi Palade sînt vietățile. Romanul începe cu dialogul proparilor și se încheie cu el: text dens, suportînd comparații riscate, el e scris cu aceeași mîna capabilă de a stenografa cele mai mici accidente ale conversației. Deralarea fonetică, înghițirea sunetelor, stîlcirea lor nu traduc doar apartenența la o anumită lume („de jos”) ele ne divulgă o mutilare a trupului („de sus”) o mutilare sufletească. Limbajul Rodicăi Palade, în aparență

pitoresc, în aparență mizînd doar pe suma de efecte (color), în aparență definind apariții carnavalesci, are o mizînd mai degrabă: el rodește pe solul unei incapacități de delimitare, de individualizare. Vitalitatea bătrînelor eroine e rodită de un inconștient incontrolabil.

Deschiderea cărții ne pune în contact cu o lume nu mai puțin spectaculoasă: pater familias a murit și soția împreună cu cele două surori pregătesc înmormîntarea. Lipsește un frate cu care decedatul a fost în conflict. Relațiile între frați și părinți nu au fost cele mai bune cu puțință. Rodica Palade e o excelentă analistă a devierii sentimentelor și romanul de familie este condus cu o siguranță de profesionist. Paula este sora cea rea, ființa infernală, bătrîna desputică. Beronica este mama perpetuu inocentă, „nebună”. Ritualurile înmormîntării sînt văzute cu același ochi deformator care înregistrează patimi lumesti. Pentru lumea rurală, Pavel Dan studiase fenomenul, pentru lumea de margine stenograma Rodicăi Palade e, am impresia, o premieră.

Tot o comparație cu *În absența stăpînilor* îmi sugerează biografia fiului absent, a lui Florin, pendantul liric al spectacolului grotesc. Un comentariu psihanalitic ar putea înainta mult în analiza personajului, noi mulțumim să transcriem dialogurile imaginare ale fiului cu mama moartă. (E, carevasăzică, orfelin): „Cavalli bianchi, li spun, lipsit de chef. Cavalli bianchi însemnă pentru noi noapte bună, adică să vi-sezi cai albi pentru că a doua zi să-ți meargă bine. Mama îmi povestise de niște pescari care așteptau dormind la țărnușul mării cu bărcile trase, albi cînd un copil mic și negricios visa căl alb. Se întîmpla ca pe pescarii ăia să aștepte zile în șir. ” Cu totul surprinzătoare aceste înmulțiri ale vocii, rod al transformării romanului comic în roman sentimental. Înțelegem acum că grotescul (urful, animalicul, degradările, involuțiile) nu marchează decît un traseu care, în imprezibilă devenire, descoperă un orizont poetic. Explorarea nu rămîne prea mult în teritoriile infernale, între clauzii rostirii Rodica Palade este. În ultimă instanță, un prozator liniștit, mulțumindu-se să cîștige războaiele pe care romanul tradițional le propune autorilor de talent. Monologul interior nu forțează limitele, relațiile personajelor nu depășesc spectacolul caracterologiei clasice.

Nu-i rămîne pe viitor Rodicăi Palade, prozatoarea înzestrată cu puțin, decît să în-drăznească

Cornel UNGUREANU

* Rodica Palade, *IARNA, VIETAȚILE*, Ed. Cartea Românească, 1988.

cronica literară

Semnele tinereții

O bună parte din paginile lui Liviu Antonesei sînt o încercare de a-și preciza statutul: cel de creații fragmentate și fragmentare. Formula a libertății, echivalent modern al osificatelor sisteme de ordină, fragmentarismul riscă să devină o modă — dacă nu a și devenit cumva. Un fel de passe-partout, un substitut al blue-jeans-ilor — buni de purtat și la recepții mondene, și la stadion. O formulă creată, parcă anume pentru acest secol, în care nu mai avem răbdarea demonstrației, deși ne-a rămas intactă nostalgia rigorii. Conștient de avantajele metodei, Liviu Antonesei știe să-și caute aliații de nădejde: „Blanchot are dreptate, probabil, să privească în fragmentarism manifestarea plăină a spiritului și forței aforistice”. Descoperim aici, și direcția în care se îndreaptă Antonesei însuși: spre un discurs enunțativ, „sapiential”, ocolind demonstrația în favoarea unei tehnici bine pusă la punct a revelațiilor și a iluminărilor. Ambele, desigur pe cale livrescă: de celelalte cîteste, subliniază se impregnază de eseul studiate și, brusc, ure revelația ideii (Ideii), cu care se identifică instantaneu. S-ar putea exagera o lungă listă de „stadii” (sema al unor teme lecturi) pe care criticul ieșean, posesor al unei remarcabile abilități a încorporării în propriul discurs, ni le supune atenției. E un fel de a zice: spirit transant, afirmînd și negînd cu egală vigoare, el nu are nevoie de părerea ci de încuviințarea noastră. Un fel de terorism intelectual — marcă a junetii spirituale — pune sub semnul întrebării multe din remarcile sale. Evident, Liviu Antonesei are de cele mai multe ori dreptate. Deranjează doar absența unui să-i spun, protocol, a unui spectacol al contextualizării — mai pe scurt, argumentarea. Afirmările, în lipsa unui suport de acest gen (făcut, la urma urmelor, imposibil tocmai de fragmentarism) par abrupte, nemotivate, violente. Imprudența unor alăturări, a unor aserțiuni greu de verificat și de crezut („Paul Ricoeur și Gabriel Liiceanu sînt cei care au precizat sensul kantianismului lui Cassirer” — oare numai el? sau această nefericită, pentru un nărcian atît de frenetic, lepădare de unul din părinții filosofiei: „... te-a despărțit de Hegel o carte extraordinară de frumoasă a lui Constantin Noica; Povestiri despre om. După o carte de lui Hegel, o carte pe care (mai mult poate decît Fenomenologia spiritului însuși) nu o poți ignora” înțit îmi vine să-i

reamintesc o frază a lui Noica însuși: „Dacă e deschisă spre a se găsi în ea motive de a nu citi pe Goethe, atunci cartea aceasta poate fi închisă la loc”) conduc la un efect opus celui scontat: la exclusivism și emfază. Citînd asemenea rînduri (dar și multe altele: „Nu am de ce să mă mir că prefer, de pildă *Monadologia* și nu *Discursul cartezian*, pe Parmenide lui Platon ori că strălucitoarele fragmente ale lui Novalis se tulbură mai adînc decît nefiresca arhitectură hegeliană”), rîmli cu o consternată impresie de intoleranță: la ce bun aceste excluziuni succesive, la ce bun această sete de a transforma cultura într-o competiție bibliografică, de a da note și de a stabili inutile coeficiente FIDE în spațiul gîndirii? Pentru Liviu Antonesei, tinerețea în cultură se traduce prin obligativitatea de a fi decis, ferm. Dovadă că, pe de altă parte, cînd e să admire, el admiră fără nici o reținere. Descoperim o rară plăcere de a risipi calificative entuziaste: „admirabilul Rimbaud”, „fascinantul roman al lui Eco”, „fericita formulare a lui A.E. Baconsky”, „ambivalenta excelent surprinsă de Maurice Clavel” etc., etc. Să fie vorba, aici, de rămășițele, adînc înrădăcinate, ale unui spirit didactic, pe care fragmentarismul nu l-a eradicat definitiv? Sau „trufia modestiei” după o formulă a lui Antonesei, ascunde o strategie? În fond, am convingerea că pînă și această formulare este retorică. Liviu Antonesei e un tip foarte sigur de sine, pentru care adevărata plăcere este aceea a dialogului cu el însuși. Pasionat în exces, el este însă, destul de lucid spre a-și teoretiza vocația: „eseu pur, discontinuu, divers, într-o cludată pornire de a re-duplica lumea prin cioburi strălucitoare, încercări — totodată — de autenticitate și mică erudicție: a trăi, a citi și a spune/serie în același timp”

Mi-au plăcut prea mult unele din „fragmente” sale („Pagini regăsite din Curtea nopții” toate „întîmplările cu rivili și cărturari”, idelle despre oralitate — așadar secțiunile în care „supracul” grandilocvent al autorului absentează salutar) pentru a păstra tăcerea asupra celorlalte în mod ciudat, în excesele sale, în nonsalanța lui crudă, îmi recunosc cîteva din propriile-mi limite. Poate din această cauză am și fost atît de deschis. Rîndurile acestea nu sînt scrise din plăcere minimalizării, ci din suferința unei imaturități pe care o resimt comună.

Mircea MIHĂIEȘ

* Liviu Antonesei, *SEMNELE TIMPULUI*, Ed. Junimea, 1988.

Imaginea răsfrîntă

De zece ani încoace, de cînd a debutat editarea cu un volum de proză scurtă, *Mircea Ghiulescu* treține un ritm propriu al aparițiilor: un volum la doi ani. În acest echilibrat program de lucru, scriitorul împarte între critica de teatru și roman, fără tensiune și conflicte, fără tentative de despărțire a apelor. Publicistica și volumele de critică dramatică, două plăci acum, *Aleksandri și dublul său* și *O panoramă a literaturii dramatice contemporane*, beneficiază de o energie dezinvoltură a stilului: criticul, înaintea de a face evaluări, povestește cu ille, se interesează de eroii persoanelor cu gîndul, probabil, la personajele propriilor romane. *Aleksandri*, reevaluat ca autor dramatic, devine cu încetul un personaj care și-a jucat cu lozitate rolul pe scena dramaturgiei românești: „Dacă n-ar fi fost Aleksandri în teatrul românesc, fiindu-i ragiale mai putea fi Aleksandri”. Necesară fiindu-i ra-goarea pentru a fixa terenul instabil al dramaturgiei noastre contemporane, în *O panoramă...*, *Mircea Ghiulescu* are paciența de a înainta piesă cu piesă, autor cu autor, neobosit în a alege, schimbînd cînd și cînd criteriile, în a demonstra, în a așeza jalioane. Simpatici și antipatici se văd, dar nu față de autori, ci față de personajele pieselor, în a căror caracterizare excelență această carte. Manole Crudu, din *Moartea unui artist*

portrete

piesă pe care criticul o așază între „piesele manierate” ale lui Horia Lovinescu, este „un artist sătul, cu via și secretară, admirator și invidios, în om amabil, manierat, un om de gust, neologistic și francez care adresează mesaje radiofonice artiștilor lumii și produce capodopere descrise admirativ”.

Romanele *Omul de nisip* și *Oglinda lui Narcis* desc încredere în personaj și se pătrund în construcția de modelul dramatic, prin atența cîzelor a detaliilor și prin rotunjirea secvențelor principale. „*Omul de nisip*” este, în ipostaza cea mai expresivă, „*Omul de nisip*” în arca utopiilor sale pe marea agitată a Istriei. „*Oameni de nisip*” sînt și ziaristul Sever, boemul Boris, ajunși directorul Teatrului de dramă și varietăți, Anamaria Haș, cu toții căutîndu-și sensul și echilibrul, sperînd și renunțînd, păstrîndu-și întransigabile sau numai descurcîndu-se pe nisipul mișcător al vremurilor tulburi. Povestea lui Herb, căreia scriitorul îi imprimă pînă la un punct o consistență simbolică, este pusă în scenă, în finalul romanului, la teatrul de dramă, unde bătrînul își joacă propriul rol „înțeleptul umanist de el înființat, un iluminist care pleste în arca utopiilor sale pe marea agitată a Istriei. „*Oameni de nisip*” sînt și ziaristul Sever, boemul Boris, ajunși directorul Teatrului de dramă și varietăți, Anamaria Haș, cu toții căutîndu-și sensul și echilibrul, sperînd și renunțînd, păstrîndu-și întransigabile sau numai descurcîndu-se pe nisipul mișcător al vremurilor tulburi. Povestea lui Herb, căreia scriitorul îi imprimă pînă la un punct o consistență simbolică, este pusă în scenă, în finalul romanului, la teatrul de dramă, unde bătrînul își joacă propriul rol „înțeleptul umanist de el înființat, un iluminist care pleste în arca utopiilor sale pe marea agitată a Istriei.”

Oglinda lui Narcis este, în privința tehnicii narative, un roman bine condus, împezîndu-se și prin separarea planurilor temporale: prima parte cuprinde o lume colorată, presimțînd apropierea războiului, epurajul anilor '40, cea de-a doua parte este situată în anii „obsedantului deceniu”. Și în acest roman cîteva personaje dovedesc abilitatea prozatorului de a crea nisipul fremătător al ființei omului în impact cu istoria. Vîcu Jacotă, psiholog înainte de război și primar după, ins cu o psihologie suspectă, se însușește printr-o conjunctură, se ridică spectaculos pentru a dispărea în împrejurări nelămurite. Același drum imprezibil îl are și actorul Mihai Berechet, înzestrat cu darsă previziunii, martor al fluctuațiilor destinelor și al istoriei. Fără să fie propriu-zis un metaroman, *Oglinda lui Narcis* urmărește căile pe care le poate străbate scriitorul în căutarea propriei sale imagini. Imaginea răsfrîntă în oglindă este replica pe care Mircea Ghiulescu o dă gîndului că omul nu este decît o ființă de nisip.

Brîndușa ARMANCA

revista revistelor

• Numărul 6 al revistei „Viața Românească”, la cota valorică, înaltă, obișnuită, ne restituie două admirabile texte filosofice semnate Constantin Noica: „Irene” și „Sugestii pentru o știință a irenologiei și o tehnică a irenofiilor”. Un Constantin Noica al anului 1964, cu melancolica vervă a maturității depîn...

• În aceeași revistă, semnături de Petru Creția, Liviu Ciocărlie, Traian T. Coșovel, Ioan Buducea, Gheorghe Grigurcu, Ovid S. Crohmăniceanu, precum și traducerea unor fragmente din „ultimul Foucault”.

• Pline de savoare considerațiile „Despre ris” ale lui Valentin Silvestru („Ateneu”, nr. 8). • Subtil, profund și, ca de obicei, exact, Dumitru Chirilă în cronica sa teatrală (V. „Familia” nr. 8) dedicată spectacolului regizat de Alexa Visarion — „Trei surori” — la Naționalul timișorean.

V. GANEA

CALITATEA

Ca o variabilă fundamentală a dezvoltării noastre multilaterale generația tinărbă beneficiază de democrația participării în contextul cadrelor normate ale noii noastre societăți. Iar ca segment al opiniei publice cu un climat problematic specific și recunoscută personalitate generațională, din inițiativa tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, i-a fost acordat dreptul de a-și cerceta singură problemele și de a propune soluții constructive în ecuația decizională a întregii societăți. Ca urmare, în anul 1968 a luat ființă Centrul de cercetări pentru problemele tineretului. Acum, la două decenii de activitate rodnică și ajuns la o maturitate instituțională de largă proiecție internațională, Centrul și-a desfășurat tradiționala sesiune de comunicări științifice cu concursul celor 27 de filiale din țară. Prezentă cu rezultate notabile, Filiala Timiș con-

Masă rotundă

deră oportună prezentarea succintă a principalelor arii tematice abordate de cercetătorii Centrului. Cumulînd, deci, intervențiile din plen, din secțiuni și de la foarte interesanta masă rotundă e a urmat dezbaterilor, și discutiind-ne de abaterile de factură impresionistă, vă propunem o crestomație de idei prezentînd: Dr. MARIN MANOLESCU, directorul C.C.P.T. ALEXANDRU BEJAN, cercetător științific principal; Dr. PETRE DATCULESCU, cercetător științific principal; VLADIMIR PASTI, cercetător științific principal; Dr. CONSTANTIN SCHIFIRNET, cercetător științific principal; Dr. D. BAZAC, cercetător științific principal.

MARIN MANOLESCU: Urmarind o mai strînsă articulare a teoriei cu practica socială politică, drumul parcurs de C.C.P.T. este o parte integrantă a drumului parcurs de societatea noastră în orientarea înnoirii cu conținut socialist care ne-au adus pînă în acest prezent de rodnică împliniri. Cercetarea tinerețului, integrată organic cercetării sociale globale, a relevat necesitatea cunoașterii aspectelor disfuncționale care mai apar ca efecte secundare ale dezvoltării. Cercetarea și eradicarea cauzelor care le produc ne-au condus către formulă organizatorică originală: individualizarea cercetării în profil teritorial la nivelul celor 27 de filiale din toată țara județe, fapt care ne-a permis să oferim factorilor decidenți o diagnoză fundamentată pe o largă bază de date empirice. Studiile noastre au oferit componentele necesare pentru un profil de generație pe care cercetătorii noștri au și denumit-celălalt: „generația construcției revoluționare” (C. Schifirnet). Înbinînd evaluarea factorilor descriptivi cu cercetările cauzal-explicative, am repertoriat valorile dominante ale diferitelor categorii de tineri oferind factorilor de decizie proiecte valide pentru o decizie competentă. În prezent concentrîndu-ne pe tematică prioritară a unei poli educației tinerețului generații, optăm pentru arii metodologice largi (sociologice, psihologice, antropologice, cultural-etnografice) perspectiva unificatoare fiind

a răsfrintă

PERSONALITATEA UMANĂ A DEZVOLTĂRII

de când a debutat editorial scurtă, Mircea Ghițulescu în aparițiilor: un volum la program de lucru, scriitorul de teatru și roman, fără tensiuni de despărțire a apelor. Pe critică dramatică, două romane și O panoramă a literaturii românești. Mircea Ghițulescu beneficiază de o atenție: criticul, înainte de a face, se interesează de eroii și de personajele propriilor romane. Aluat ca autor dramatic, de naștere și-a jucat cu lozinci maturgiei românești: „Dacă teatrul românesc, numai Ceasandri”. Necesară fiindu-i un instabil al dramaturgiei O panoramă... Mircea Ghițulescu înainta plesă cu piesă, autolege, schimbând când și când în a așeza jaloane. Simpatia față de autori, el față de căror caracterizare excelentă, din Moartea unui artist

rete

iză între „piesele manierate” ste „un artist sătul, cu vili și invidioși, un om ambivalent, neologic și franțuzizat care face artiștilor lumii și pe admirativ”.

ip și Oglinda lui Narcis și se pătrund în construcția atența cizelare a detaliilor elor principale. „Omul nu mai expresivă, Ioan Herb, „rectorul” Institutului de nțat, un iluminist care plimpe marea agitată a istoriei. I ziaristul Sever, boemul atrului de dramă și viața căutându-și sensul și echilibrându-și intransigența pe nisipul mișcător al vreloj Herb, căreia scriitorul ut o consistență simbolică, l romanului, la teatrul de oacă propriul rol „înțepa de apostol al naivității, oris la repetiții, dar mori rimi fierbinți alunecând pe

în privința tehnicii narative împinzându-se și prin separa: prima parte cuprinde o propriearea războiului, din oua parte este situată în și în acest roman clivna a prozatorului de a cere omului în impact cu istoriinte de război și primar spectă, se insinuează prin catucos pentru a dispărea Același drum imprevizibil echet, inzeștriat cu drul națiilor destinelor și ale zia un metaroman. Oglinda pe care le poate străbute ei sale imagini. Imaginea ca pe care Mircea Ghițulescu nu este decât o ființă

rindușă ARMANCA

vistelor

„Viața Românească”, la ne restitute două adate Constantin Noica: știință a irenologiei și nstantin Noica al anuimaturității depline...

turi de Petru Creția, „zovei, Ioan Buduce, „ohmălniceanu, precum lin „ultimul Foucault”, ilie „Despre ris” ale lui 8). • Subtil, profund Chirilă în cronica sa licată spectacolului reși surori” — în Națio-

V. GANEA

variabilă fundamentală dezvoltării noastre multila generația tinărbenefic de democrația partide în contextul cadrelor veale ale noilor noastre far ca segment al publice cu un timp specific și recuți personalitate genera din inițiativa tovarășu NICOLAE CEAUȘESCU, urul general al partidului fost acordat dreptul cerceta singură pro de a propune so constructive în ecuația ală a întregii societă urmăre, în anul 1968 filință Centrul de cer pentru problemele tinea. Acum, la două deca activitate rodnică și la o maturitate institu de largă proiecție ințională, Centrul și-a des tradiționala sesiune de științifice cu con celor 27 de filiale din prezentă cu rezultate Filiala Timiș consi-

Masă rotundă

oportună prezentarea a principalelor arii abordate de cercetă Centrului. Cumulind, intervențiile din plen, eșion și de la foarte inuita masă rotundă ce a dezbaterilor, și disociapere de aprecierile de facti expresionistă, vă propu ct o consistență simbolică, l romanului, la teatrul de oacă propriul rol „înțepa de apostol al naivității, oris la repetiții, dar mori rimi fierbinți alunecând pe

în privința tehnicii narative împinzându-se și prin separa: prima parte cuprinde o propriearea războiului, din oua parte este situată în și în acest roman clivna a prozatorului de a cere omului în impact cu istoriinte de război și primar spectă, se insinuează prin catucos pentru a dispărea Același drum imprevizibil echet, inzeștriat cu drul națiilor destinelor și ale zia un metaroman. Oglinda pe care le poate străbute ei sale imagini. Imaginea ca pe care Mircea Ghițulescu nu este decât o ființă

benefică pentru o îmbinare a metodelor ce s-au dovedit eficiente, cu sondaje de opinie suplimentare, menite a fundamenta deciziile mereu mai rapide, cerute de un timp revoluționar ca al nostru, și cu reorientări epistemologice preliminate de cele mai recente documente programatice. Exigențele inter și pluridisciplinare ce decurg de aici polarizează, din partea tuturor cercetătorilor, eforturi de reconstrucție metodologică în consens cu natura noilor probleme ce caracterizează progresul neîntrerupt al societății noastre.

ALEXANDRU BEJAN: Conducerea științifică a societății impune cunoașterea aspectelor actuale și de perspectivă ale fenomenelor demografice. Acestea sînt caracterizate de o anumită inerție în timp, de o relativă stabilitate, ceea ce face ca rezultatul influențării lor prin măsuri social-economice să nu apară imediat. Din această perspectivă,

influențarea unui fenomen demografic, prin măsuri sociale, presupune o bună cunoaștere a variabilei tinere, alți retroactiv și prospectiv. Astfel, numărul tinerilor a crescut de la 4,5 milioane persoane (în 1970) la circa 5,9 milioane (1977). Creșterile cele mai mari, față de prezent, le va înregistra grupa de vîrstă 20—24 ani, adică aceia care majoritatea tinerilor se căsătoresc. Și în viitor se va accentua presiunea temporară asupra unor instituții și rețele sociale determinate de „valul demografic” datorat numărului de copii născuți în perioada 1967—1970. Aceste generații ajung în perioada următoare la vîrstele: admiterii în învățămîntul superior, a intrării în activitatea productivă, a satisfacerii serviciului militar, a încheierii căsătoriilor, a nașterii copiilor etc. Aportul cercetării sociale la direcționarea și fundamentarea acțiunii sociale în lumea tineretului ar putea fi amplificat dacă ea ar permanentiza cercetările de tip prospectiv (repetabile la intervale de 5 ani) în legătură cu numărul și structurile populației tinere. Date fiind schimbările ce pot apărea pe viitor în legătură cu căsătoria (determinate de dezechilibrele numerice dintre sexe la vîrstele la care se încheie majoritatea căsătoriilor) a fost concepută o cercetare de tip longitudinal cu tema „Constituirea și consolidarea familiei tinere”. Ca tendință probabilă și se înțelege, ca problemă cu care se va confrunta tinărb generație în următorii 10 ani, este cea a reducerii temporare a oportunităților de căsătorie ale fiecărui sex datorată dezechilibrului numeric dintre sexe. Deoarece femeile se căsătoresc la vîrste mai mici decât bărbații, numărul femeilor necăsătorite plină în 1981—1992 va fi mai mare decât al bărbaților de vîrstă corespunzătoare, după care situația se va inversa. În aceste condiții presupunem că se vor înregistra schimbări în orientările privind alegerea partenerului, modelele referitoare la încheierea căsătoriilor, la ciclul familial etc. Printre altele, tinerii aparținînd „valului demografic” sînt confrunțați în momentul accesului lor la diferite instituții sau rețele sociale cu o concurență mai

numeroasă decît cea obișnuită. Aceasta poate presupune și adoptarea unor modele și stiluri de viață care să favorizeze succesele și să minimalizeze insuccesele. Pentru practica educațională în special, și pentru acțiunea socială, în general, cunoașterea unor asemenea manifestări specifice în generațiile menționate ar fi deosebit de utilă întrucît în perioada imediat următoare acestea intră în activitatea profesională, se căsătoresc și devin părinți.

PETRE DATCULESCU: „Personalitatea” și „evoluția personalității” în faza vîrstei tinere au constituit de la bun început concepte centrale în activitatea științifică a CCPT. În cercetarea tineretului pe plan mondial s-au conturat trei tipuri de abordare relativ distincte a personalității tinerilor: cercetarea subiectivității; perspectiva socializării în funcție de categoria socio-profesională; paradigma socio-ecologică. Reprezentantii teoriei tradiționale ai socializării descriu o relație de determinare cauzală unidimensională între subiectul socializării și diferitele variabile de influențare. În ceea ce ne privește, optăm pentru teoria critică a socializării care pune la îndoielă alți unidimensionalitatea, cît și cauzalitatea acestor relații. Colegul nostru, G. Basiliade, distinge între socializarea concordantă, socializarea ambivalentă și socializarea discordantă. Prima creează o personalitate caracterizată prin interiorizarea sistemului axiologic și normativ al societății, a doua, socializarea ambivalentă tinde să structureze o personalitate caracterizată prin oscilanță și „duplicitate” normativă și valorică. Acest tip de socializare este mai frecvent în perioada de tranziție istorică a societăților sau de trecere a individului de la un mediu socio-cultural la altul. Socializarea discordantă duce la formarea unei personalități caracterizată prin orientări valorice și normative opuse sistemului axiologic și normativ promovat de societate. F. Mahler, un alt valoros coleg al nostru, distinge socializarea anticipativă ca tip cu identitate proprie în cadrul socializării de ansamblu. El o definește ca pe o orientare a membrilor societății și în funcție de distribuția și particularitățile statuturilor și rolurilor sociale viitoare. Socializarea anticipativă poate fi „adaptativă sau conformistă” în cadrul unui model linear și derivativ care formează personalități în funcție de caracteristicile construite ale viitorului posibil și probabil, sau poate fi „emancipatoare și creatoare” structurînd un tip de personalitate care transformînd mediul social se transformă pe sine și relația dintre mediu și individ, infuzînd o dimensiune activistă dezvoltării și progresului general al societății. Tineretul reflectă întotdeauna stadiul în care se află societatea. Conștiința, personalitatea lui sînt determinate atît de continuitatea și schimbarea socială cît și de măsura în care tinerii înșiși participă la structurarea vieții sociale, economice, politice. Ipoteza existenței unor trăsături de personalitate proprii vîrstei tinere în general exercită o mare atracție. Dar știința adoptă o poziție prudentă în această privință. Principala problemă constă în a specifi-

Grupaj realizat de Ștefan BUZĂRNESCU

(Continuare în pag. 7)

Responsabilitatea

față de limba română

Înainte de orice, inclusiv de a fi scriitor, cel care se așază cu un creion în mină înaintea hîrtiei albe are datoria de a scrie românește. La prima vedere, iată o afirmație care ar putea, cel puțin, contraria. Și totuși! Și totuși, cite cazuri contrare! La cite case! Fiindcă poți aparent să te exprimi în conformitate cu toate normele gramaticale în vigoare, poți să respecti toate acordurile cerute, poți să fii formal în regulă, dar nu și în fond (Beneditto Croce demonstrează, să ne amintim, că nu gramatica mediază stăpînirea unei limbi ci estetica, adică puterea interioară a individului de a se exprima real prin mijloace lingvistice). Una din primele, și cele mai grave, maladii care ating, cred eu, limba română actuală este aceasta: comunicarea reală este înlocuită, prea adesea, cu aparența ei. Mai exact spus: cu aparența ei înzornată „stilistică”, pe de o parte, iar pe de alta cu cea hrănită cu înlocuitori culturali. Scena de preferință a acestor două ipostaze nefericite ale limbii române e — s-o spunem deschis — mass-media, presa scrisă și vorbită. Deși nu numai ea. Eficiența distructivă a acesteia pare în creștere, iar puterea ei de penetrare la vorbitori (cititori, ascultători), în chiar mediul lor intim, apereabilă. Dar să revenim puțin. În 1873, Titu Maiorescu publica un „Studiu de patologie literară” intitulat *Beția de cuvinte* în „Revista Contemporană”, din care merită să ne reamintim un scurt pasaj: „Cuvîntul, ca și alte mijloace de beție, e pînă la un grad oaremare și mai ales preparat astfel încît să se prea eterizeze și să-și care un stimulant al inteligenței. Consumat însă în cantități prea mari și mai ales preparat astfel încît să se prea eterizeze și să-și piardă cu totul cuprinsul intuitiv al realității, el devine un mijloc puternic pentru amețirea inteligenței. (...) Simptomele patologice ale amețelii produse prin întrebuițarea nefirească a cuvintelor ni se înfățișează treptat după intensitatea îmbolnăvirii. Primul simptom este o cantitate nepotrivită a vorbelor în comparare cu spiritul cărui vor să-i servească de îmbrăcăminte. În curînd se arată al doilea simptom în depărtarea oricărui spirit și în întrebuițarea cuvintelor seci: atunci tonul gol al vocalelor și conso-

accente

nantelor a uimit mintea scriitorului sau vorbitorului, cuvintele curg într-o confuzie naivă și creierii sunt tulburați numai de necontenita vibrație a nervilor acustici. Vine apoi slăbirea manifestă a inteligenței: pierderea oricărui șir logic, contrazicerea gândurilor puse în discuție, violența nemotivată a limbajului” (Titu Maiorescu, *Critice*, I, Ed. pentru lit. Buc., 1967, p. 217—218). La peste 100 de ani de la apariția lor, aceste rînduri să-și fi pierdut total actualitatea? Să nu ne facem iluzii. Dimpotrivă, extinderea mijloacelor mass-mediei, creșterea ponderii lor în viața cotidiană, setea parcă fără limită de informație, de nouitate a omului de astăzi oferă rîndurilor de mai sus un teren privilegiat de aplicare, o precizie în diagnostic și în simptomatologie — ca să ne exprimăm în limbajele terminologiei maioreciene.

Nu doar mijloacele mass-mediei (a căror necesitate nimănui nu i-ar trece prin cap să o pună la îndoielă; avem în vedere doar efecte patologice ale lor, fenomenul scăpării lor de sub control), ci însuși fenomenul literar este responsabil, nu în mică măsură, de coruperea limbii. O ipostază a acestei situații este euforismul stilistic — în varianta „țipăt liric” sau grandilocvență retorică duioasă sau turmentată, după temperament și temă. În această postură, „discursul” e părăsit de orice luciditate în planul semnificațiilor cuvintelor, scăpatul frielilor lirice din mină duce la inflație lexicală, la compromiterea gravă a capacității limbii române de comunicare. Citim nu o dată articole ori chiar „proză” scrise într-un limbaj retro, arhaizat artificial, în grai; și nu avem în vedere, desigur, cele câteva reușite românești remarcabile, unde folosirea (de fapt, crearea) limbii vechi e doar un mijloc, un truc stilistic, nu un scop în sine; ci la acele producții care poleiesc scilicet vidul cu piruete clovești, fără țintă și sens. În astfel de situații, autorul nici nu-și propune altceva decît să epateze decorativ-formal. Nu să și comunice ceva.

Prea adesea noțiunile sînt agreate de contrarul lor semnificat. Urmarea? O stare de imponderabilitate, de lipsă de greutate a cuvintelor, o suspendare, neatinsă de nici o remușcare, a rigorii și preciziei terminologice. Folosirea firească a limbii române, privilegiind sensul comunicării, iată grija de căpătîi pe care o avem cu toții, de la vorbitor la artelieri și plină la scriitor. Aceasta ar fi posibil și prin adoptarea unor atitudini cum ar fi următoarele: eliminarea prejudecăților în folosirea limbii (democrația opțiunilor lexicale, renunțarea la calitatea tabu a unor cuvinte, și nu ne referim, desigur, la cele cu sens licentios); evitarea purismului prost înțeles, ca variantă a artificului și prețiozității în comunicare, purism anormal în contextul unei realități lingvistice în care abundă „produsele naturale”, nu „cele de seră”; renunțarea la prostul obicei de a vorbi despre un obiect, fenomen sau aspect al realității doar prin perifrază, prin eufemism, prin însinurare prin aluzie etc., adică de a nu-l numi direct, românește, chiar și atunci cînd numele lui e pe toate buzele. Cititorul știe singur și alte căi.

Putem încheia pe o notă optimistă? Desigur. Dacă ținem cont că operele literare autentice sînt momente de mare coerență a limbii române, de capacitate de comunicare maximă a ei, de subtilitate și nuanțare în afară a universului interior afectiv și mental. Ior, operelor literare, li se alătură, în folosirea unei limbi românești naturale, oamenii pentru care a vorbi nu e un act inutil, întimplător sau inconștient. Oamenii, deci, care mai cred în puterea reală a cuvîntului, a limbii. Putere ce poate fi alt nime dat unei energii subtile pe care o purtăm cu toții în noi, dar de care nu ne facem, vai! întotdeauna vrednici.

Vasile DAN

— În ce măsură mediul familial din anii de început de viață v-au determinat destinul de mai târziu ?

— Tata, se pare, a fost un om deosebit și-mi place să cred acest lucru. Desena foarte bine. Era ambidextru, când îl obosea stînga desena cu dreapta. La noi în casă era o atmosferă culturală: se făcea muzică, și cu instrumentele și cu glasul, așa cum îi șade bine unui învățător; se vorbea în mai multe limbi, iar tata era cunosător în mai multe domenii, avea o memorie nemaipomenită și era capabil să redea o pagină de proză numai după o simplă lectură. Când îmi aduc prietenii și colegii de breaslă acasă la Semlac și le arăt desenele făcute de tata, ochii lor parcă îmi spun: „Nu-i rău Galis ca pictor, dar nu-i ca tată-său”

— Când ați „descoperit” arta plastică ca mijloc de exprimare propriu dumneavoastră ?

— Nici nu știu dacă am descoperit acest mijloc de exprimare. Atunci cînd mă întrebă cineva despre cum facem să dăm afară din noi ceea ce avem, atunci le spun că avem cu toții o povară pe care o purtăm și pe care, din cînd în cînd, o punem jos să ne tragem puțin suflarea. Cred că mie la asta îmi folosește pictura. Consider că sîm! întâmplător pictor, aș fi putut să vorbesc și altă limbă.

— De 17 ani sînteți profesor la Școala Populară de Artă din Reșița. În această calitate i-ați invitat pe mulți să vină pensula în mînă, să „vadă” imaginii, iar cîtiva dintre ei au devenit artiști plastici consacrați.

— Îmi place meseria mea foarte tare. Chiar dacă am mai răspuns într-un fel, repet: probabil pictor sînt din întâmplare, dascăl poate că nu. Satisfacțiile obținute ca profesor sînt incomparabile. Cred că am învățat pe cîtiva să „vadă” pictură, nu pe toți, și cum s-o și facă, pentru că pictura e un lucru complicat și frumos.

— Am observat în creația dumneavoastră o preocupare pentru figurativ dar și anumite elemente abstracte. Cum se împacă aceste elemente ?

— Cred că pictura nu poate fi despartită nici o clipă de ceea ce este ceea ce poate fi descrisă, ceea ce Dvs

numeați figurativ. Atunci cînd mă străduiesc să acopăr o plînză, mai întîi organizez un spațiu în care domnesc niște reguli; domnește geometria picturii. De aici îmi îngădui uneori să-i pierd forma din mînă, la prima vedere și să mă supun doar regulilor de organizare a spațiului, a dreptunghiului și în această geografie a spațiului își face loc, ca un pic de sare și piper, elementul care poate fi mai ușor citit, pe care eventual putem să-l recunoaștem

convorbiri

Cu artistul plastic PETRU GALIȘ

El poate să fie să zicem: un pahar, o carte, un robinet, un carburator, un detaliu de șosea sau altceva, care ar fi micul cîrlig pentru ca apoi vizitatorul expoziției să construiască gânduri uitîndu-se la ceea ce am pictat și, firește, cînd o parte din legile picturii îl sînt cunoscute.

— Ce simțiți cînd după ce ați dus la capăt o idee plastică, o găsiți mai bine exprimată la altul ?

— E o întrebare păcătoasă. Cu siguranță că ați pățit-o și Dvs. în calitate de om care scrie. Pe de o parte mi-e ciudă că mi-a luat-o înainte, pe de altă parte mă bucur că umblăm pe aceleași poteci. Sentimentul e complex. Nu cu mult timp în urmă am găsit într-o revistă de specialitate o lucrare care semăna bine cu una din lucrările la care lucram atunci. Pe moment, am fost afectat în mare măsură. Pe urmă m-am gîndit: de fapt cel care mi-a luat-o înainte are un program estetic, și e imposibil să fie altfel, program determinat de o serie de factori care îmi determină și mie gîn-

dul și deci și programul nostru este în mare măsură asemănător, atunci de ce nu aceleași date ale problemei să ducă la aceeași rezolvare, firește, în mai mică sau în mai mare măsură asemănătoare.

— Cu ce vă simțiți dator celor care vă calcă pragul expozițiilor ?

— Se spune că artiștii față de cetate au o relație precisă; trebuie să dea. De fapt, Artiștii întotdeauna au dat mai mult decît au primit înapoi. Cu asta mă simt dator, să dau mai mult decît voi primi. Primitul acela nici nu mai este necesar dacă ceea ce am oferit este receptat.

— ...Iar una din condiții pentru a fi receptată este necesitatea ca ea să se inspire din realitate. În cazul Dvs., cum se realizează acest lucru ?

— Nici nu se poate să fie o artă care să se inspire dintr-o altă perioadă decît cea din care artistul face parte. Vă rog să vă imaginați ce ar fi dacă noi acum am încerca să pictăm ca și cel din renaștere? Ar fi catastrofal! Arta este o emanație precisă a unei epoci, dacă epoca a trecut atunci a trecut și arta sa în istorie, firește. Este absurd să consideri că artistul poate fi desprins de ceea ce este în jurul lui. Artiștii se cuvine să fie niște înainte-mergători, dar nu mult prea înainte, pentru că atunci pierde contactul cu semenii și riscă să vorbească altă limbă decît contemporanii săi.

— Sînteți președintele Cenaclului Unirii Artiștilor Plastici din județul Caraș-Severin și membru în diferite organisme obștești. Cum se implică artistul, omul în viața socială ?

— Nici nu pot să exist altfel decît înțelegîndu-mă pe ici pe colo și ca dascăl și ca, hai să zicem, un fel de ar-

bitru a ceea ce pictează alții care sînt la început sau nu chiar, în momentul în care veghez alături de alții ca pictura Reșiței să fie a acestui oraș adevărat, să se deosebească de cea a altor locuri, să fie și specifică și mai valoroasă cu puțință, consider o parte din obligațiile sociale ale artistului, ale dascălului, ale omului care mă străduiesc să fiu, sînt acoperite și mă consider satisfăcut.

— Theodor Palady spunea că „Opera de artă este expresia unei emoții vizuale, decantate, trecute prin filtrul gândirii”. Vă rog să comentați această reflexie a marelui pictor.

— Este esențializată la maximum și deci greu s-o comentez. Cert este că artistul are o stare de grație atunci cînd se întîlnește cu ideea, mai exact cînd găsește ideea ce trebuie să picteze. De atunci e într-o stare unică în care conul de investigație se îngustează mereu pînă îi vine ideea cum trebuie să picteze. Aceasta este faza cea mai complexă și se realizează în fața pînăletului. Aici intervine ceea ce sîntem marea pictor.

— Vorbiți-ne despre condiția artistului plastic din provincie.

— Nu cred că trebuie să vorbim în mod special despre condiția artistului din provincie. (Mă refer la toți cei care creează în provincie, nu numai la artistul plastic). Informațiile circulează extraordinar și oricine poate să-și îmbindească cunoștințele necesare adepții condiția de a nu putea fi la toate vernisajele care sînt într-o capitală de artă. Cred că artistul nu poate fi echetăat drept „de provincie” sau „capitală”, el este, sau nu este artist.

Interviu realizat de TITUS CRIȘCIU

NORA NOVAC: Casă în pădure.

indemna să tai din ea o bucată. Tăceam fiindcă în gînd mi se derula imaginea satului Kalinovo.

Dimineața, am luat de pe dulap geamantanul și am început să mă pregătesc de drum. După ce am pus în el câteva cămăși, câteva cărți, o pereche de pantofi, am tresărit dintr-o dată.

— Dute-n cămară și pune-ți din pălînca aia, zise mama, eu și așa n-am nevoie de ea. Acolo țî-am pregătit și câteva ruzi de salam și o bucată de tobă poți să-ți tai; ia-ți și niște jumări, din alea ce ni le-a dat amu o săptămînină unchiul. Ia-ți cît orezi că ai nevoie. Eu mai am din ale noastre.

— Mulțumesc. — am spus eu o voce umedă.

Seara am fost la director să-l întreb ce a rezolvat la ralon. Îmi doream ca zele ce i-au promis acolo să fie nesigure. Însă directorul m-a bătut doar pe umăr:

— Nici un fel de probleme, tinere.

Satul acoperit de nămeți s-a trezit leodată la viață. De la sud începu să adie un vînt călduț care a alungat ceața și norii. Stelele au început să strălucească și cerul deveni albastru. Deși era numai ianuarie, totul părea fîrsec. Îrălam la cîmpie. În tînutul unde pare-se că era ceva obișnuit să se întîlnească vîntoasele de gheață ale nordului cu adierile pătimașe ale sudului însorit. Ceea ce zile întregi întemnița și înfrigura nordul, în câteva clipe sudul știa să preschimbe în noroi și apă. Pare-se că și acum s-a întîmplat la fel. Și era atât de bine și de plăcut să-ți expul fața acestei adieri și să-ți simți degetele jucăuse pe obraji înveli eu nu mă puteam încălzi și înveseli. Prea mult frig s-a adunat în mine aici acasă. Mă plimbam fără rost pe străzi și numai țîrziu de tot mi-am dat seama că trebuie să mă duc acasă, că mama mă așteaptă eu cînd caldă e dimineața trebuie să plec.

Noaptea n-am dormit bine. Mă tre-

zeam des și de fiecare dată tot mai mult îmi dădeam seama că în mine începe să vorbească vîntul pătimă din sud, pentru că numai vîntul acela știa să vulască atât de pătrunzător printre coroanele copacilor din curte și de pe stradă. Și întotdeauna, cînd mă cufundam în vîntul acela neliniștit, ochii începeau să mi se închidă și adormeam imediat.

La patru, m-a sculat deșteptătoarea S-a sculat și mama. A încălzit cafeaua cu lapte, am bătut-o cu o bucată de pîine și ne-am dus la autobuz. Vîntul nu se oprise, numai cerul se întunecase și se arăta a ploale. La despărțire, mama a plîns puțin, dar de fluturări cu mîna mi-a fluturat deja veselă rămas acolo. În urmă, mică, ascunsă sub nucul bătrîn, privind după ralu care mă ducea departe. Mi se făcuse milă de ea. În gît simțeam un nod greu și abia am reușit să-l înghiț. După aceea am simțit altul, și mai greu și mai dureros. Era gata-gata să mă apuce plînsul. Să plîng că am lăsat-o singură, părăsită, în suflul cu o aerisă incertitudine și durere pe care o poartă simți doar acela care-și conduce copilul și care, cu toată ființa sa, se simte seama că așa cum îl conduce și mama, copilul n-o să i se mai întîlnească niciodată înapoi. Și în nodul acela era ceva care mă mușca pe dinăuntru: promisiunea făcută directorului. Și simțeam că nici eu nu mai pot să fiu în toate doar fiul ei, că și eu trebuie să-mi caut un loc și un drept numai ale mele. Și era prezentă în mine o fel de bucurie și nerăbdare, că mă întorceam acolo unde mă aștepta ea, Agata.

Traducere de Ondrej STEFANKO

* Fragment de roman.

A treia zi din acest an nu era rece, era doar cenușie, cumva incoloră. Soarele nu s-a arătat, numai dimineața norii amîntau cu zăpadă, după-amiaza au devenit mai grei, s-au prăbușit astfel peste acoperișuri și plopii înalți. Ceața subțire s-a așezat în ulițe și cu înfrigurare lîngea tot ce putea fi lîns: clanțe, stîngiștile gardurilor, ramurile golașe ale prunilor din fața casei. Așa că nu-l de mirare eă nimeni n-avea chef să iasă afară din casă. Flecarea a rămas acasă, lîngă cuptorul cald, picotînd acolo, fiindcă zlua aceasta era ca și făcută pentru picoteală. Numai mie mi se năzări să fac altceva. După o zi de trîndăveală mi-am spus să tai bucați grămada de crengi din grădina lar bucățile să le leg în snopi. Erau acolo crengi de salcîm, de prun, de vișin, poate smulse de vînt sau tăiate de cineva, pesemne în plus, acolo. Mai înainte am strîns în mine o poftă nebună să mă războiesc cu securea — lucrul acesta îmi plăcea dintotdeauna și, încă din copilărie, tălatur cu securea era pentru mine învățuit într-o aură de romantism ademenitor.

M-am apucat și am tras crengile din zăpadă, am curățat locul de sub ele și numai după aceea m-am apucat de tăiat. Nici n-am apucat să izbesc o dată cu securea, că a apărut el Directorul.

S-a oprit lîngă gard, mîinile și le-a sprijinit de porțiță și mă privea. Cînd mi s-au întîlnit ochii a zîmbit, a dat din cap, de parcă ar fi vrut să spună „așa da”, și mie aproape că-mi căzu securea din mînă. Nici nu îmi știu ce am avut de gînd să-l spun, căoi m-a jenat nu faptul că mă vede astfel împopotonat, ci un fel de presimțire rece mi-a cutremurat genunchii. Am înfîpt securea în buturugă, m-am scuturat de zăpadă și imediat a apărut și mama: bine ați venit domn director, poștiți înăuntru, aci afară-l frig, iar în acesti timp, printre vorbe, îmi făcea semne să mă schimb și să mă duc după el. Probabil că va trebui să mă pronunț despre ce am de gînd să fac la toamnă — îmi vula în cap în timp ce în odaia din vate aruncam totul de pe mine și repezit mă îmbrăcam în alte haine.

Înainte am mai făcut un lucru, chiar dacă-mi dădeam seama că este o copilărie și că n-are nici un rost. Am tras afară securea din buturugă și am mai înfîpt-o încă o dată în ea, cu toată forța. Nu știu de ce am făcut treaba aceasta, dar se pare că izbătura

mi-a fost de folos — trebuia cumva să alung din mîntă mîntă și s-o înfig în buturuga plină de noduri, ca să nu mă mai urmărească alîta.

Cînd am intrat, ei erau deja așezați în odaia din față. Directorul lîngă ferestra, într-un colț al canapelei și mama lîngă cuptorul în care dimineața

PAVOL BUJTĂR AGATA

am făcut un foc zdravăn. Abia am închis ușa că oaspetele nostru s-a ridicat, mi-a strîns mîna și, lăudîndu-mă pentru hărnicie, trecu direct la subiect.

— Deci, de la unu septembrie vii în școala noastră ?

Nu mai știam ce să-i răspund, dar în gînd mi s-au derulat repede imaginile satului Kalinovo, șoolii, clevilor mei și Agată. Față de celelalte imaginea ei mi se păru mai palidă și mai rece.

În ulițe începu să se furișeze amurgul. Ceața nu dispăru, numai frigul deveni mai pătrunzător. Prin case începură să se aprindă primele lumini aînd directorul îmi strîns mîna și mă liniști încă o dată să nu-mi fac probleme, că el va rezolva totul.

Mama era mulțumită, numai uneori descopeream în privirea ei un fel de întrebare mută. Ceva nu pricepea ea și, de aceea, cînd am rămas singuri și ne pregăteam de cină, spuse:

— Pare-mi-se că nu prea ai chef să vii încoace.

— Cum așa ? — mă prefăceam eu că nu înțeleg.

— Cum, cum ? Că nu vrei să fii învățător aici la noi, acasă.

Nu i-am răspuns imediat, um fără-t-o abia după o pauză luagă.

— Numai să se termine iarna, că mă duc eu să văd cum o duci tu acolo și îi spun eu citeva directorului din Kalinovo, ca să nu-ți mai zăpăcească mîntile, să te lasă să pleci. Îi spun eu citeva!

Tăceam. Privirea mi-era aplecată peste masă, era ațîntită la pîine și mă

ALB

PRIV

Călărețul își șterge în palatul

Azap

ȘTIU

Pe acel m precum ce păsările ai asemenea ce coloană pînă la no

ȘTIU !

Băluței

mi-l implor

mai pic sub

în vînt

CUMPAT

în ceasul țîrziu

sub hulet amar.

cu vîzul crocnit

transmit

sub sorții șireți,

grave: vîleți

grave!

CINT

Zi de bucu

august ince

fată prețut

unde-și ser

cartea filele

prevestind

și lumina

ea o mîrtu

august patr

anotimp al

ci de-atita

spieul veri

marginalii

Prototipurile realității

Intuind metafizica realului, M. Blecher a considerat că tot ce-l înconjoară este ireal și nefiresc. Această răsturnare a raportului celui subiectiv cu lumea a adus în literatura interbelică un interes singular pentru universul întâmplărilor cotidiene din perspectiva unei acute conștiințe a morții. Și pentru că, în ultima reducere, realitatea este o iluzie, o irealitate imediată, adică palpabilă, concretă și clar determinată, rezultă că orice convenționalitate artistică este „adevărată” pentru că este imobilă. Viața este o împlinire iluzorie. Acest mod de a gândi lumea coboară până la tradițiile filozofiei scolastice medievale. Concepția scolastică a universalilor de sine stătătoare și independente de gândirea omenească, concentrată în formula **universalia sunt realia** (universalii au realitate) dobândește în gândirea lui Blecher o expresie artistică originală. Pentru autorul nostru, realitate nu doar acele obiecte care, prin convenționalitatea lor incrementală, se sustrag multiplicității vieții în care trăim pentru a figura universalii eterne, realiiile supradeterminate ale existenței.

Pentru a ajunge însă la ipostazierea acestor „universalii reale”, M. Blecher procedează mai întâi la deconstrucția realității și la proiecția ei în irealitate. Procedul se bazează pe relativizarea „adevărurilor” care justifică ontologic discursul literar realist. Sprijinit pe o asemenea viziune, Blecher reușește să producă în proza sa un subtil comentariu referitor la statutul artei și implicit al lumii ca spectacol contemplat. Imaginea metaforică a acestui proces de proiecție în universalii nemisecătoare a individualilor schimbătoare ale vieții este cinematograful de provincie, sau panopticumul, cu încremenirile lui statuare, cu nume și profiluri de ceară, dezindividualizate, repetabile și incrementale în unicitatea lor artificială.

Peste tot, există în cartea **Întimplărilor din irealitate** imediată o permanentă glisare între realitate și tot ceea ce o poate deconstrui, deturând-o din marginile ei palpabile. Opera de artă, ca „adevărată realitate”, are rolul de a „indetermina” și „artificializa” lumea, pentru a o regăsi în esențialitatea ei anistorică și supradeterminată. Intuiția artistică fundamentală a lui Blecher este însă legată de evitarea condiționării estetice a procesului de artificializare și convenționalizare presupus de actul artistic. Ceea ce are importanță pentru autor nu este, în cele din urmă, arta, ci viața, căreia opera artistică, fără dacă este surrogat sau imitație joasă, îi modifică perspectivele permițând un alt unghi de vedere asupra ei. Spre exemplu, revenirea în mijlocul realității din oricare spectacol, fie el și de bilci, este importantă pentru că permite relativizarea și distanțarea de lume. Faptul acesta face posibilă contemplarea detașată și din afară a existenței. Oamenii din jur, de pe strada sau de prin ograda casei, îi apar privitorului lor ireali din cauza „seriozității cu care sînt meru ocupați” și cred „naiv în ceea ce fac și ceea ce simt”. Misterul lor, ireducibil logic, devine astfel expresia universalilor intrupate în lucruri. Din perspectiva acestora, existența este fapta cea mai importantă și totodată cea mai ireală odată ce, fiind căzută în timp și în finitudine, realitatea ei își depășește condiția înspre ceea ce Anselm din Canterbury numea, inspirat, o „veșnicie văzută limpede”.

Daniel VIGHI

PARTICIPANT ȘI CREATOR

(Urmare din pag. 1)

prin relatarea unei terțe persoane, nu se poate, zic, să nu concepi că lumea despre care scrii, umanitatea care te-a inspirat, e unicul lucru la care merită să gîndești și pentru care merită să trăiești, la un moment dat. Și, zic eu, e fascinant să gîndești și să trăiești, pentru un asemenea ideal, restul pînă la urmă, în totul asprei tale munci, mai puțin important, ba, uneori, chiar marginal.

Referindu-mă la proză, în speță, aș spune că ea ne permite un efort special, mai ales în direcția de a da de urma unei emoții adevărate în vălmășagul lumii trăite și urmărite de noi. Fără această emoție adevărată, specială, nu se poate. Cartea teese moartă. Emoția aceasta, pentru care nu găsim acum un alt termen, cred că este legată de sentimentul că am descoperit chiar resortul tainic, revelator, al adevărului uman urmărit, transpus de noi în adevăr artistic. Dînd de acest adevăr, pe care, la scrierea unei cărți, îl urmărești uneori un timp lung, dînd de această idee capitală a cărții, e ca și cum ai fi descoperit lumea. E ca și cum ai fi descoperit totul și cartea ta ar fi ea și scrisă. Restul va părea o agreabilă pălăvrăgeală. Și o obositoare trudă. De atunci, încolo, nu trebuie decît să-ți păstrezi tonul și stilul tău care ar fi un nonsens să îl le schimbi de la o carte la alta. Căci, rămînînd lângă descoperirea ta, lângă adevărul tău, rămînînd la stilul tău, rămii, de fapt, la ceea ce îți este caracteristic și fundamental, totodată. În detaliile tale, în întorsăturile tale de frază, în tehnica ta de amănunt, cititorii tăi vor recunoaște, fără doar și poate, expresia celui tău creator. Acolo, ei vor descoperi puterea și fascinația ta, dacă ele vor și existînd, modul cum îl conduci, de pe căyările obscure ale unor abisuri ale gîndirii, spre luminișurile veteșii descrise, la care și ei se simt participanți și creatori, alături de tine, zădări ai unei lumi ficționale, închise între copertile unei cărți, o lume a visului, dar și a realității concrete, o plămădire, dar și o mărturie a unui timp și a unei umanități, în care te-ai implicat tu, autorul, și ei, cititorul.

ALBUM LIRIC

PRIVELIȘTE FAMILIARA

Călărețul plin de har
își șterge mustățile cu un pește
de aur
în palatul de marmură

ORA DE

ȘTIINȚE ALE NATURII

Pe acel munte cuvintele cresc
precum copacii și florile
păsările atîrnă de crengi
asemenea slovelor —
ce coloană a infinitului
pînă la noi

încet întredeschid frunzele
și nu dau de nimeni
cu gingășie deschid florile
și iar nimeni
mă strecoar cu dexteritate în
trunchiul copacului —
în zadar iarăși

nu aleargă bătrîni prin cărți
tăcere
cu toții sînt la ora despre timpul
visării
învăț

În românește de
Lucian ALEXIU

SCRISOARE

Ca un cîntec a venit vara aceasta
pe drum
despre nașterea grînelor aduc vorba
hulubii din turnul cu ceas
doar peste ani risipa de stele
precum
ninsorea caișilor mărturie-n livezi
a rîmas

seara e-un gînd despre somnul
pămîntului și al seminței din lan
casa își reazimă fruntea de lună
și-ascultă cum dincolo-n lunci
roua prin iarbă așază poeme din
ultimul an
și cum în pridvor tata începe
povestea cu zina de-atunci

ca un cîntec vara a venit peste sat
ca un adevăr într-o carte
dar cite semințe așteaptă în lanuri
cine să știe
hulubii din turnul cu ceas bat din
aripi citînd mai departe
cum grînele nasc pentru mîine
și veșnicie

David Rusu

DRAGOSTE DE ȚARA

Cînd spun cuvîntul Țară pare-un foc
Cu flăcări roșii, galbene, albastre
Se face briu frumos peste mijloc
Și peste fruntea fericii noastre.

Cînd spun cuvîntul Țară văd o stea
Ce-a răsărit de mii de ani în lume
Și văd pămîntu-n care vîlța mea
A înflorit și a primit un nume.

Cînd Țară spun eu simt un mare dor
Ori unde m-aș afla în lumca mare
Și văd un brav și fericit popor
Și simt în suflet dulcea ei chemare.

Cînd spun cuvîntul Țară eu rostesc
Cu aceeași flăcără de-a pururi vie
Tulburător s-o cînt și s-o iubesc
Dintr-o imensă dragoste de glie.

ȚĂRANI LA COASA

Adeseori cînd noaptea ca o umbră
Deschide poarta cerului de sus
Se-aud cum dorm copii la sinul
mamei

În cerul lunii tras către apus.
Și vîntul mișcă leagăne de stele
Pe coapsa lumii-ncet alunecînd,
Cocoșii bat din aripi către ele
Cărări de iarbă moale luminînd.
Încep atunci pe dealuri să răsără
Ca niște focuri pîlîind de dor
Țărani frumoși, cu coasele de pară,
Și cîtea strîns legată de picior.
Și luminați ca feșii din poveste
De stenua lor veghind la răsărit
Probează gura fierului cu palma
Ca într-o jertfă fără de stîrșit.
Și sprijiniți pe tălpile lor goale
Par ca stejarii legănați de vînt
Care-și ascund în riuri de sudoare
Eterna lor iubire de pămînt.

CU INIMA SPRE CASĂ

Reseriu aceste versuri aplecat
Cu fruntea și cu inima spre masă
De unde-l văd pe tata tulburat
Că-mi face semn să mă întorc acasă.

Și-l recitesc scrisorile pe rînd
Așa cum el, cu palmele băzdate,
Le-a-nchiptuit cînd luna sîngerînd
Trecea prin poarta zărilor curate.

Iar gîndul meu se frînge dintr-o
dată
Și-mi cade-n dreptul literii cum
seriu
Din cînd în cînd, o lacrimă curată
Că n-am știut alătura să-i fiu

Cînd luminat de o chemare sfîntă
Am vrut să am un strop de infinit
Și m-am luat cu patimă la trîntă
Cu-n zeu ce prea sărac m-a hărăzit.

Și iată, astăzi, amîndoi prin vreme
Făcîți din stele multe ne-am făcut
Eu ca să am lumină în poeme
El ca să aștepte unde m-am pierdut.

Ionel Bota

CINTEC IN AUGUST

Zi de bucurii sub cerul de-un
albastru triumfal
august început de vrere și izbîndă
proletară
iată prețul unui cîntec spus eroilor
din deal
unde-și scriu eternitatea odihnind
în dor de țară

cartea filele-și desface mingînd
țărîna sfîntă
prevestind întemeierea unui vis
ce va să crească
și lumina vie-n zile printre slove
stă răsfrîntă
ca o mărturie, alta, de virtuțe
românească

august patruzecișipatru cronică de
nou desfin
anotimp al devenirii pentru azi și
pentru mîine
ci de-atîta sărbătoare în tinutul
carpatin
spicul verii își răsfață-n lanuri
viitoarea piine

ce pictează alții care încă
put sau nu chiar. În mo-
vare veghez alături de alții
Reșiței să fie a acestui oraș
să se deosebească de cea-
ră, să fie și specifică și di-
isă cu puțință, consider că
obligațiile sociale ale ar-
dascălului, ale omului om-
se să fie, sînt acoperite și
satisfăcut.

or Palady spunea că „Opera
e expresia unei emoții an-
ntate, trecute prin filtrul
ă rog să comentați această
narelui pictor.

sentimentalizată la maximum și
o comentez. Cert este că as-
stare de grație atunci cînd
e cu ideea, mai exact elud
a ce trebuie să picteze. De
tr-o stare unică în care
vestigare se îngustează ma-
vine ideea cum trebuie să
casta este faza cea mai
se realizează în fața sevo-
i intervine ceea ce spunea

ne despre condiția artiste-
în provincie.

d că trebuie să vorbim în
l despre condiția artistului
de. (Mă refer la toți cei
i în provincie, nu numai la
stic). Informațiile circule-
și oricine poate să-și do-
noștințele necesare a de-
i de a nu putea fi în toate
care sînt într-o capitală a
că artistul nu poate fi et-
t „de provincie” sau „de
l este, sau nu este artist

Interviu realizat de
TITUS CRIȘCIU

de fiecare dată tot mai
ideam seama că în mine
vorbească vîntul pătimaș
îtru că numai vîntul acela
ască atît de pătrunzător
anele copacilor din curte
radă. Și întotdeauna, cînd
n în vîntul acela neli-
epeau să mi se închidă și
nediat

m-a sculat deșteptătorul
mama. A încălzit cafeaua
băut-o cu o bucată de
im dus la autobuz. Vîntul
e, numai cerul se întuna-
ata a ploale. La despărțir
olins puțin, dar de fluturat
a fluturat deja veselă A
în urmă, mică, aseună
bătrîn, privind după rala
cea departe. Mi se făcu

În gît simțeam un nod
un reușit să-l înghit. După
nșit altul, și mai greu și
Era gata-gata să mă apu-
i plîng că am lăsat-o sin-
ă, în suflet cu o amară
și durere pe care o poate
icela care-și conduce co-
cu toată ființa sa
cum îl conduce ei acu-
n-o să i se mai întorcă
pol. Și în nodul acela era
ă mușca pe dinăuntru
făcută directorului. Și mai
lul eu nu mai pot să fiu
fiul ei, că și eu trebuie
n loc și un drept numai
era prezentă în mine și
curle și nerăbdare, căci
acolo unde mă aștepta

Traducere de
Ondrei ȘTEFANKO

(Urmare din pag. 3)

ca baza care justifica postularea unor trăsături specifice. Cercetările noastre au măsurat relația dintre tineri și valorile societății noastre socialiste. S-a constatat o adeziune înaltă a tinerilor la valorile care stau la baza sistemului social-politic din societatea noastră, o omogenitate înaltă a conștiinței valorice, o pondere mai mare a valorilor socialiste în raport cu valorile individualiste egocentrice sau personocentrice, și o stabilitate temporală a orientărilor valorice socialiste.

DUMITRU BAZAC: Alături de socializare sau integrare, problema omogenizării este deosebit de importantă pentru acest segment al populației. Din punctul de vedere praxiologic, adică al desfășurării analitice a modului de realizare a comportamentului uman, omogenizarea poate avea următoarele forme de manifestare: 1) omogenizarea prin apțiune, care definește apropierea treptată. Intre tendințele către valorile sociale, a diferitelor categorii de tineri se realizează, în esență, pe o parte, prin idealul de viață personal, iar, pe de altă parte, prin adeziunea la idealul de viață social socialist. Prin adesevarea la valorile acestei societăți. Tendința de motivare a acțiunilor prin valori sociale superioare are un caracter conștient, din cercetări reieșind că tinerii au conștiința implicațiilor majore ale acestui tip de motivare. 2) Omogenizarea prin strategie de referă la apropierea treptată a modalităților acționale ale tinerilor în diferite circumstanțe de viață. Datorită înălțării societății noastre tinerii acționează, în general, pe baza înțelegerii și cunoașterii determinismului. Acest tip de omogenizare presupune cunoașterea metodelor și tehnicilor acționale. Acest aspect este hotărâtor în transformarea motivației principale a acțiunii în demers efectiv. În realizarea și transformarea. Implementările relevă că, în unele cazuri, tinerii depășesc mai greu momentul motivației principale datorită stăpînirii insuficiente a tehnicilor acționale. 3) Omogenizarea prin proiecte anticipativă vizează

„PEPSI COLA SOUND”

Să recunoaștem, problema pusă este ca în stări condiții de forță și vigoarea talentului. După decenii? Ancorați în progrese fiind capabili să realizeze conștiinței lor acel „transfer de pericolului războaielor și a altor războaie”. Într-un concert, de pildă, se transformă dintr-un grup de tineri venitori sînt metrușorul cu un producător de delicioase lianturi. Casa de discuri Atlantic a sărbătorit celebrarea evenimentului Square Garden din New York. Celebrități ca Ray Charles, Rob Plant, formațiile Bee Gees, Frank Stallone (cu sediul pe North Avenue) de cuvintele domnului J. Paul mare importanță pentru noi „dileme economice”. Iată că se eșuieră să dea o mîna de ajutor rîndu-se într-o „Hot Summer” lași setea, era firesc interesul. Și e vorba de o afacere curial pentru a descrie relațiile acestor departe, unde nici nu găsim revista „Sounds” folosește cu „Blues”. arătînd că, dacă prețul acesta s-a vîndut în multe cîmpe scurte ecrane video bîciuiașpotrivitor publicitare sugerîndu-le bînd Pepsi Cola! „Autosugest scrie Ioan Grigorescu în „Dileme” de la 12 la 30%, din prețul produsului, costul reclamei produsului rumpere...”

Emil ȘAIN

Zborurile lui AUREL VLAICU

În ziua de 17 iunie 1910, inventatorul, constructorul și pilotul primului avion românesc a reușit să se desprindă de pămînt și să zboare, după numai patru zile de încercări, deși nu zburase niciodată și nu urmasese nici o școală de pilotaj. Acesta era Aurel Vlaicu. Faptul este unic în analele aviației și demonstrează curajul și talentul extraordinar al acestui om, devenit un simbol al aviației noastre. Ziua primului său zbor a devenit, an de an, zi a aripilor românești. Viața lui Aurel Vlaicu a fost clocotitoare, asemănătoare vieții marilor genii. Numele și zborurile sale pe cuprinsul României și peste granițele ei sînt amintite cu admirație și au intrat în legendă. La numai două luni și ceva de la primul său zbor, într-o întrecere făcută cu piloți formați în școala de pilotaj și cu avioane consacrate ca bune, Aurel Vlaicu își depășește adversarii; pe francezul MOLLA care pilota un „FARMAN” și pe Bibescu care zbură pe un „BLERHOT”.

În câteva zile după această victorie, el efectuează prima sa călătorie aeriană, de la Cotroceni la Chitila și înapoi, iar la data de 27 septembrie 1910 execută, la manevrele de toamnă ale armatei, un zbor de la Slatina la Piatra-Olt, în care atinge înălțimea de 500 m și prin care România a devenit a doua țară din lume care a utilizat aeroplanul în scopuri militare. La numai un an de la zborul primului aeroplan văzut în România, acela al lui BLERHOT, Vlaicu își prezintă în zbor aeroplanul la hipodromul de pe Băneasa. În ziua de 30 septembrie 1910 evoluind mai spectaculos decît celebrul pilot francez, în fața oficialităților și a unei mulțimi imense, venită din toate colțurile locuite de români. Prin acest zbor s-a consacrat aeroplanul „A VLAICU I” drept cel dintîi aeroplan românesc. Cu tipul al doilea, al minunatei sale invenții, al aeroplanului „VLAICU II”, Aurel Vlaicu a făcut zboruri demonstrative în mai multe localități din țară și dincolo de granițele ei. La sfîrșitul lunii august 1911 au avut loc la Blaj serbările „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român din Transilvania”.

Peste 30 000 de spectatori — muncitori, țărani și intelectuali veniseră să asiste la acest eveniment, dar mai ales

să vadă minunea lui Vlaicu. În ziua de 29 august 1911 Vlaicu a executat un zbor deasupra Cîmpiei Libertății și de-a lungul Tirnavelor atîngînd înălțimea de 800 m. Lumea extaziată aplauda și-l aclama atît de tumultuos, încît zgomotul ei acoperise zgomotul aeroplanului. Și, astfel, tot un român, un fiu al Ardealului, s-a înălțat pentru prima oară în văzduh și-n acest tînut românesc. A zburat apoi la Sibiu, în ziua de 24 septembrie 1911, în fața a

memento

20 000 spectatori care au trăit clipe de neuit și emoții puternice. Din cauza unui vînt cu rafale, aeroplanul era cînd săltat, cînd împins pînă aproape de pămînt. La 1 octombrie 1911, Vlaicu zboară la Brașov, decolînd de pe o mîriște, de lângă șoseaua ce duce la Sîmpetru, pe un timp nefavorabil, cu un vînt puternic, în fața a mii de oameni, veniți cu trenul, cu căruțele și chiar pe jos să-l vadă. Aeroplanul părăsea ca o jucărie purtată de vînt, dar Vlaicu a reușit să-l stăpînească, la aterizare însă i s-a rupt o roată. În ziua de 5 octombrie a aceluiași an, Vlaicu efectuează un raid de la București la Oltenița și înapoi. În primăvara anului următor, zboară de la București la Ploiești, în ziua de 8 aprilie, dar, din cauza unui vînt puternic și a unui defect la sistemul de ungere a motorului, a aterizat forțat lângă Tîgănești. A reparat mașina și, după ce vîntul s-a mai liniștit, și-a continuat zborul aterizînd cu bine la Ploiești.

Seria zborurilor lui Vlaicu a culminat prin Concursul internațional de aviație de la Aspern — Viena, unde, din 43 de aviatori din 8 țări, s-a clasat numai pe locurile I și II la toate probele la care a participat. Acest eveniment a fost aniversat în iunie 1967 de către autoritățile austriece, care au fixat o placă comemorativă pe aerodromul ASPERN, în memoria și cinstirea acestei personalități, reprezentînt strălucit al aripilor românești. Urmărind localitățile în care a zburat A. VLAICU și numărul de entuziaști — admiratori ai lui care veneau să-l

vadă în aceste localități, putem aprecia cît de mult a fost iubit acest om de către poporul român din rîndurile căruia s-a ridicat. De aceea, marel nostru istoric N. Iorga, la moartea lui Vlaicu, a scris următoarele rînduri: „Se uită bărbății politici, se uită scriitorii de renume, pe VLAICU însă nu-l vom uita. Oricînd îndrăzneala omenească va zmulge succese strălucite naturii învinse, nu vom privi cu invidie pe acel învingător, ci vom zice cu mîndrie: și noi am avut pe VLAICU”.

Temerarul Icar și-a frînt însă aripile, în 13 septembrie 1913, la Bănești, lângă Cîmpina, îndoliind un întreg popor. Profunda durere s-a manifestat la funeralsiile naționale, s-a exprimat în cuvîntări, articole, mărturii, în artă plastică, folclor. Era un „Sfîrșit de baladă” (cum sugestiv și-a intitulat versurile poetul Ion Brad): „...Și la nunta sa / În genunea-albastră / N-a căzut o stea... / Pentru prima oară / În balada noastră / Insuși el cădea / Cădea omul-stea...”.

În articolul „Martirul nostru” (1913), inflăcăratul luptător pentru Unire, Vasile Goldiș, a convertit durerea în izvor de forță morală: „Aurel Vlaicu ne-a înălțat moralul, ne-a întărit conștiința națională, cu magică putere a fortificat credința noastră în izbînda dreptului nostru la libertate națională...” Aceleași simțămînte patriotice le exprimă și poetul pătimirii noastre O. Goga: „Acum Vlaicu nu mai este, l-a fulgerat visul nostru al tuturor în care s-au înmuiat și aripile lui; să trecă munții, să dărîme în conștiința milioanele de români, stavila care ne desparte. Astfel capătă și moartea lui un înțeles simbolic, o putere magică, care înrobește sufletele.

Vlaicu este primul sol al unui vis milenar, înfiul soldat căzut pe cîmpul de bătălie, cel dintîi singe vărsat pentru trecerea Carpaților.

Ca un post de avangardă al unei oștiri care așteaptă ordinul de plecare, el moare prevestind izbînda. Moartea lui zguduie toate fibrele simțirii românești. Toți îl plîng, toți aleargă să-l mai vadă. Prin inimi trece florul cu care se anunță marile prîmîeniri ale unui neam. Simțim cu toții marea clipe: avem înțelesul mort al unei idei și așteptăm pe celălalt... Moartea asta a răscumărat nemurirea lui Vlaicu.

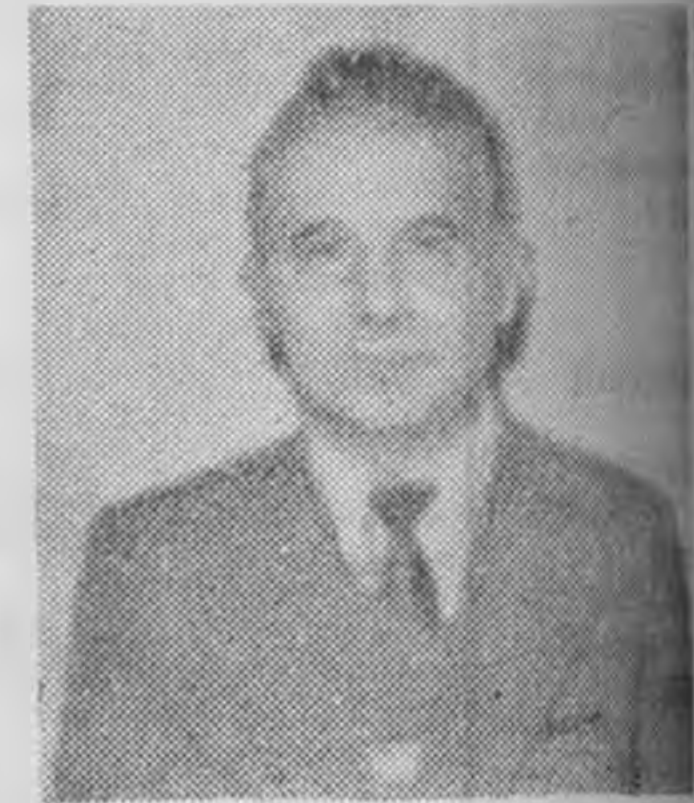
Pașarea lui nu și-a oprit decît o clipă aripile, ea va pluti totdeauna deasupra sufletelor noastre, o urlașă pasăre albastră a credinței românești. Ea arată drumul pe care se merge înainte. Movila lui Vlaicu este înfiul poporului al unei idei în triumf”.

Colonel Gheorghe ZARIOIU
inginer aeronautic

„CÎNTAREA**ROMÂNIEI”****Un animator al artei populare**

Ion Todică, directorul Clubului „Aprilie” al întreprinderii „Banat” din Timișoara, este cunoscut, în lumea artei coregrafice a artiștilor amatori din județul Timiș și din țară, prin multiplele titluri de laureat, obținute la fazele republicane, în cel peste 20 de ani de activitate. Ion Todică este cunoscut și prin faptul că în perioada anilor 1959—1960 a realizat primul dans tematic cu o formație artistică de amatori. Dansul era intitulat „La muncă patriotică” și a obținut locul I pe țară și titlul de laureat.

Din 1973 el este numit director al Clubului „2 Aprilie”. Dragostea lui pentru cîntul și jocul popular primăvăr noi dimensiuni. Astfel, se organizează prima seară de horă populară la un club muncitoresc din România. Sute de tineri vin să-și petreacă timpul liber în mod util și plăcut. Astfel, Clubul „2 Aprilie” este vizitat de tineri ori pe săptămîna (joi, sîmbătă și duminică)

că) de mii de tineri și tinere. Sute de horă se bucură de o largă audiență. Succesul acesta s-a datorat faptului că directorul clubului a știut să ofere tinerilor muzică populară din toate zonele folclorice: Banat, Oltenia, Moldavia, Ardeal. La aceste seri participă tineri de la întreprinderile: Banat, Electrotimș, Autoturisme, Garofita, Lunie, Fabrica de mînuși. Consiliul de conducere al Clubului organizează, cu ocazia acestor seri distractive, concursuri de genul: Cine știe cîștigă, pe teme de cultură generală, istorie, muzică, literatură contemporană, precum și prezentarea unor spectacole, recitouri de poezie cu un caracter patriotic și revoluționar, acțiuni și spectacole mult gustate de tinerii participanți. „La aceste seri ale cîntecului și jocului popular, ne spune Ion Todică, vin tineri căsătoriți care s-au cunoscut cu ani în urmă, aici, la acest club, via pentru că se simt bine, și pot petrece câteva ore în ritmul cîntecului și jocului de-acasă”.

Directorul clubului s-a ocupat, de-a lungul anilor, de întreaga activitate cultural-educativă și de ridicarea nivelului artistic al formațiilor de artiști amatori. Astfel, orchestra de muzică ușoară, dirijor inginer Zaharia Matei, a adus clubului titlul de formație laureată a celei de a 15-a ediții a Concursului de muzică ușoară „Timișoara floare rară”. De asemenea, formația de dansuri populare a fost laureată a câștigătoarelor două ediții ale Festivalului Național „Cîntarea României”, iar banda artistică a adus un merit lor pe țară la concursul pe ramură, formație care a deschis o stagiune permanentă, scena de desfășurare a spectacolelor fiind chiar secțiile de producție.

În toți acești ani, ani dăruiți muzicii cu artiștii amatori, Ion Todică a știut să se autodepășească, a stat alături de artiștii amatori, îndrumîndu-i, învățîndu-le pătrunderea în tainele melodiei și sfîtuindu-i cum să pășească în viață, cum să-și fie lor și altora prieteni, cum să devină mai buni prieteni pentru artă, cum să trăiască momente de emoție artistică autentice. Tinerii și toți cei care trec pragul Clubului „2 Aprilie” devin prietenii și admiratorii omului Ion Todică, generos animator al artei amatore timișorene.

Emil ȘAIN

fanion**I PAK, DIN B**

Și iarăși, din B, divizia noastră cea trilobată, în forma imaginată a deltei, unde numai ursita (id est dinamoierele, arbitraje ce-au spariat gîndul, ghinioane, vînzări-cumpărări, anunțuri în familie plus ș.a., ș.a.) ne-au aruncat și unde șezum și plîns, vă scriu. Exil greu, de beizadea (nu a fost oare Poli una din nevrstnicele echipe ale campionatului?), din păcate, fără dascăl în stare să ne dea o cît de sumară descripție a drumului înapoi. Biata Euridice!

Dar nu e, în sezonul ăsta, un campionat ca toate celelalte, de vreme ce, iată, Federația, îngrijorată de aspectul eroi-comico-satiric al unor etape, a dat dovadă de o mare hotărîre și fermitate chiar atunci cînd a decis să nu aprobe măsurile ce-ar fi putut ozona climatul nostru gazonal. Era vorba acolo, între altele, de depunctarea meciurilor nule și, vă dați seama, una din figurile preferate ale campionatului trecut — morișca egalurilor — nu ar mai fi putut fi admirată. Ei da, propunerile aste chiar Federația noastră ni le-a dat.

Și totuși, nu s-a stat cu minile și picioarele în sîn și ne-am computerizat la programarea etapelor, dar la arbitri s-a umblat foarte puțin, așa, să nu se supere prea tare, fiindcă, se știe, de emoție și indignare, li se poate tăia respirația de la fluierită. Dar acum destul cu plînsul. S-au scurs deja două etape și Poli prefigurează ceea ce știam demult. E cea mai bună în B, dar nu are stare în A, fenomen (aproape chimic) ce reclamă o concluzie imperioasă: locul ei este într-o divizie de interval, A—B, unde, de altfel, ar zăbovi și altele, din cele mascate momentan prin prima divizie.

Dar să nu uit despre ceea ce am vrut să vă scriu de la bun început. Luați-vă un pix și notați-vă în agenda de telefoane un număr: 4. Scrieți și numele: Trăistaru. Eu nu

am reușit să dau de el și să-l întreb cum de a înscris poezia cantitate de goluri în etapa de duminică, așa, vorba francezului, à la Gerd Müller.

Bun Bozeșan II, Oancea, foarte bun pentru oaspeți, și parcă în revenire, Varga — simț enorm și șut monstruos.

Marcel TOLCEA

televiziune

DUMINICA, 11 septembrie. 11,30 Lumea copiilor. 12,30 Viața satului. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telegazeta. 19,20 Cîntarea României. Omagiul țării conducătorului iubit. 20,20 Film artistic: Corupție la Palatul de Justiție. 21,30 Telegazeta. **LUNI, 12 septembrie.** 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Tezaur folcloric. 21,15 Occident '88. 21,30 Prefață la noul an școlar. 21,50 Telegazeta. **MARȚI, 13 septembrie.** 20,00 Telegazeta. 20,20 Priorități în economie. 20,35 Miercuri la datorie. 20,50 Seară de balet: „Corsarul”. 21,50 Telegazeta. **MIERCURI, 14 septembrie.** 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 În pregătirea Plenarei C.C. al P.C.R. 21,05 Noi, comunistii României. 21,20 Omul și sănătatea. 21,40 Legende în piatră. 21,50 Telegazeta. **JOI, 15 septembrie.** 20,00 Telegazeta. 20,30 Școala într-o nouă etapă de împliniri revoluționare. 20,50 Anii luminoși ai tineretii noastre. 21,40 Telegazeta. **VINERI, 16 septembrie.** 20,00 Telegazeta. 20,20 În pregătirea Plenarei C.C. al P.C.R. 20,40 Memoria documentelor. 21,00 Cadrul mondial. 21,15 Serial științific: „Univers, materie, viață”. 21,40 Secvențe mexicane. 21,50 Telegazeta. **SIMBĂȚĂ, 17 septembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămîna. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telegazeta. 19,20 Telegazeta. 19,30 Hanul melodiilor. 20,25 Film artistic: „Freischütz la Berlin”. 21,55 Telegazeta. 22,05 Țara mea de lumină. 22,30 Închiderea programului.

ELISAVETA BAGRIANA
PORTRET

Era un trist flăcău toamnătic,
canta în versuri toamna mea,
un zambet palid, enigmatic
ca umbra ei și însoțea

El a tuna ca o albină
nectarul florilor ce mor,
era ca stinca în lumină
poetul - chip de luptător.

Într-un trecut de grea urgie
prio lagărele morții ros -
dar inima-i bătea mai vie
la tot ce-i omenește, frumos.

la dragoste și bunățate,
la caldă strângere de mină,
la cinste și sinceritate,
la bucuria-n om stăpînă.

Cu-a sacrificiului putere,
se dăruia întreg, curat,
turna în versul lui durere,
dar nu-urât ei inspirat...

Cu-a zîmbet cald să ne mîngie,
el dintre noi înțeles s-a șters,
ca amintirea-i să rămîie
și să trăim cu el în vers.

din lirica bulgară

PETKO BRATINOV
PRESIMTIRE

Vor cădea cîndva în lunie zăpezi!..

În primele minute,
Cînd va ninge,
Albinele vor crede
Că flori
Din ceruri cad.

Și vor ieși
Din dulcele știubele
Să simtă și să vadă
Minunea de argint.

Înțelegînd
Cumplita amăgire,
Vor împlini drăceștile troiene
Cu trupurile lor de bronz,
Micuțe, moarte.

Vor cădea cîndva în lunie zăpezi!..

Să le-așteptăm
Cu calm
Și să prevedem
Proporțiile jertfel.

Să fim
Întoideaua pregătiți
Vremelnicele geruri să le-nfrîngem.

Destul pe timp
Ne-am bizuit.

De necrezul cîit o de schimbător!

În românește de
Valentin DEȘLIU

NIKOLAI KANCEV

MADRIGAL

Cum simte surdo-mutul cuvintele
pe alte căi.
Ia fel priveam și cu prelung la tîno.

O, nu; nu-mi secont apa din fîntînă,
să-mi dovedești
că însuși pămîntul e-o enigmă.

Timpul își uzează haina strîmțată,
după care

golclunea se va întinde...

Uite, înaripata victorie a destinelor
noastre aterizează.

În românește de
Alexandra IVĂNESCU

ZDRAVKO KISIOV
INTERVENȚIE

În mijlocul rîului, tot
ogîndindu-mă-n el
coplăros de-ncrezător aproape,
am vrut

din barca-ncremenită o clipă
pe mine însuși să mă lau în mîial.
Și-am luat din apa rîului, de-acole
unde obrazul îmi tremura palid,
dar în pumni n-am văzut nimic
și chipul cel din rîu a dispărut.
Cum de n-am înțeles, în profunzimea
pe sine omul poate să se vadă,
dar de mal mult voiește, val,
și-atîit cît are el poate să piardă.

În românește de
Antigona GRECU

ELIAS CANETTI
DESPRE CUVINTE

Ai fi un act de aroganță din partea mea și ar fi de asemenea inutil să vă spun ce-i datorez limbii. Eu nu sînt decît un oaspete pe tărîmul limbii germane, pe care am învățat-o abia la vîrsta de opt ani și faptul că astăzi îmi urăz bun-sosii în sînul ei înseamnă pentru mine mai mult decît dacă m-aș fi născut în chiar mijlocul ei. Nici măcar nu pot să consider drept merit faptul că am rămas fidel limbii germane, atunci cînd, acum mai bine de treizeci de ani, am sosit în Anglia și m-am hotărît să rămîn acolo. Căci faptul de a fi continuat să scriu în germană în Anglia a fost la fel de firesc precum respirația și mersul. N-aș fi putut să fac altminteri, o altă posibilitate nici n-a fost luată în considerare. De altfel, eram prizonier de bunăvoie a cîteva mii de cărți, pe care am avut norocul să le pot aduce cu mine și nu mă îndoleesc că acestea m-ar fi respins ca pe un reneșat din mijlocul lor, dacă s-ar fi modificat chiar cel mai neînsemnat detaliu în relația mea cu ele. Dar poate că îmi este permis să vă spun cîte ceva despre ce se petrece în astfel de condiții cu limba. Cum se apără ea de presiunea permanentă a noului mediu ambiant? Se modifică oare ceva în starea ei de agregare, în greutatea ei specifică? Sau se retrage în sine și se ascunde? Devine ea mai intimă? S-ar putea - de ce nu? - să se prefacă într-o limbă secretă, care se folosește numai pentru sine. Așadar, primul lucru care s-a întimplat a fost acela de a fi întimplat cu un alt tip de curiozitate. Se făceau mai multe comparații. Îndesebi în ce privește cele mai banale expresii, acolo unde distincțiile erau izbitoare și evidente. Confruntările literare au devenit confruntări foarte concrete de relații sociale. Limba învățată anterior sau limba principală a devenit din ce în ce mai miraculoasă, și anume în privința celor mai neînsemnate amănunte. Totul era izbitor la ea, în timp ce înainte era numai cîte ceva. În același timp, se putea simți o diminuare a mulțumirii de sine. Căci aveai în fața ochilor cazurile unor oameni de literă, care se dăduseră bătui și trecuseră din rațiuni practice la limba noii țări. Aceștia trăiau acum, ca să spunem așa, pe deplin în sentimentul de vanitate a noli lor strădăni care avea cu totul sens, abia dacă le reușea. De cîte ori nu mi-a fost dat să aud spunîndu-se - de la oameni ta-

lentați și netalentați - cu o mîndrie aproape neroadă: „Acum scriu în engleză!”. Cine a rămas însă fidel vechii limbii în care scria fără a urmări obținerea vreunui scop exterior trebuia să se considere ca abdicat de la public. Nu se măsura cu nimeni, era singur, era și puțin ridicol. Se găsea în situația mai dificilă - părea fără nici o speranță, între tovarășii săi de destin, era luat drept nebun, iar pentru oamenii din țara gazdă, între care trebuia să trăiască la urma urmei, multă vreme a fost un Nimeni.

Este de așteptat ca în astfel de condiții multe lucruri să devină mai personale și mai intime. Exprimi pentru tine cîte un lucru căruia nu ai fi fost dispus să-i dai frîu niciodată. Convingerea că nu se va petrece nicînd nimic cu aceste lucruri, că va trebui să rămîni o chestiune personală - un public cititor pentru aceste lucruri nu mai poate fi închipuit în aceste condiții - poate să confere un sentiment aparte de libertate. Între toți acești oameni, care-și spun lucrurile banale în limba engleză, ai o limbă secretă pentru tine, care nu mai slujește nici unui scop exterior, de care te folosești aproape de unul singur, de care te agăți cu o îndrîjire sporită, așa cum oamenii pot să se agațe de o religie, care este dezavuată de toți cei din jur.

Iată, așadar, aspectul mai superficial al acestei probleme, deoarece există și un altul, care ți se limpește încetul cu încetul. Avînd interese literare eșil tentat să presupui că operele scriitorilor recomandă limba pentru un anumit om. Desigur că acesta este și cazul, și, la urma urmei, te hrănești cu ele, însă, între descoperirile pe care le faci trăind în sfera unei alte limbii, apare și una cu totul deosebită: anume, că numai cuvintele sînt acelea care nu-ți dau drumul, cuvinte răzlețe în sine, dincolo de toate legăturile spirituale mai profunde. Puterea și energia proprii cuvintelor se simt acolo mai puternic unde ești deseori silît să pui altele în locul lor. Dicționarul elevului harnic, care s-a străduît să învețe o altă limbă, se inversează în mod brusc: totul vrea să fie denumit din nou cum era denumit mai demult și, de fapt, a doua limbă învățată, pe care o auzi oricum mereu, devine elementul firesc și banal, iar prima, care se apără, apare într-o lumină specială. Îmi aduc aminte că în perioada războiului, aflîndu-mă în Anglia, scriam pagini întregi

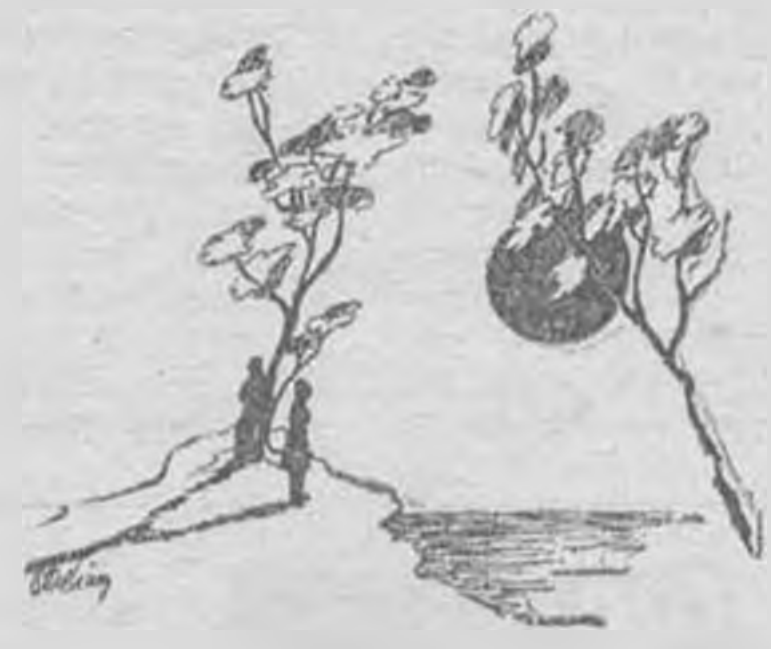
de cuvinte în limba germană. Nu aveau nimic de a face cu ceea ce lucram. De asemenea, nu formau în nici un caz propoziții și desigur că nici nu figu-rează printre însemnările din acei ani. Erau cuvinte răzlețe, iar înșiruirea lor nu producea nici un sens. Deodată m-a copleșit un fel de furie și am acoperit cîteva pagini cu o viteză fulgerătoare. Foarte des era vorba de substantive, însă nu în mod exclusiv; își gă-seau loc de asemenea verbe și adjective. Îmi era rușine de aceste accese și ascundeam paginile de soția mea Vorbeam cu ea în germană; venise cu mine de la Viena. Cunosc puține alte lucruri pe care le-aș fi ascuns de ea.

Simțeam că aceste cuvinte sînt ceva patologic și nu volam să o neliniștesc cu astfel de lucruri; erau în acei ani, ca și pentru toți ceilalți oameni, destule lucruri neliniștitoare, care nu puteau fi ascunse. Poate că ar trebui să menționez că îmi repugnă spargerea cuvintelor sau desfigurarea lor într-un anumit fel. Forma lor este pentru mine intangibilă, le las neschimbate, absolut intacte. Astfel, cu greu poți să-ți închipui o preocupare mai despiritualizată decît această înșiruire de cuvinte tefere. Cînd simțeam iminența apariției

vechi, familiar încremenite în lăpu-dată în ring cu adversarul său. Alina se înalță dincolo de orice corelație și strălucește în aura intraductibilității.

Aici nu este vorba, și asta trebuie subliniat, de cazul învățării unei limbi străine la tine acasă, într-o încăpă-cu un profesor, redescoperindu-mă la acela care vorbesc în propriul lor mediu în fiecare oră a zilei, așa cum era obișnuit dintotdeauna; ei este vorba de faptul de a fi expus fără opoziție unei limbi străine pe propriul ei tărîm. Aici toți sînt de partea ei, împing cu ea și își zvrîlesc în tine cuvintele nepăsători, imperturbabili, încontinuu, arogîndu-și pe deasupra și apărîndu-ți unii drept de a o face. Este vorba de faptul de a ști că rămîi, că nu ești mai întorcî, nici după cîteva săptămîni, nici după cîteva luni, nici după doi ani. Drept urmare, contează să îți legi tot ce auzi; acest lucru este început, așa cum o știe oricine, căci deuna cel mai dificil lucru. Apoi, nu produci totul atîta timp, pînă te înțeleg. [...]

Poate să pară foarte nelocalul să se facă alîta caz de o serie de simptome lingvistice particulare de așa natură. Într-o epocă unde totul devine din ce în ce mai greu de înțeles, deoarece mai este în joc existența unor anumite grupuri, ei pur și simplu existența în tregii umanității, odată ce nici o creație nu mai capătă valoarea de obiect deoarece există prea multe posibilități care se contrazic - se întimplă pentru multe lucruri și le aflî prea devreme, iar înainte de a le fi priceput pe la de-le, prinzi de veste despre urzile toarele - într-o epocă rapidă, umbră, tătoare și bogată, din ce în ce mai bogată datorită acestei atmosfere de cre-nințare, într-o astfel de epocă te poți putea aștepta la altele de a te răsu-care, oricum, își ia îndrăzneala de a gîndi, decît la o povestire despre cerșii petiția dintre cuvinte, ce se desfășoară independent de sensul lor. Dacă ai spus însă chiar despre aceasta cîte ceva, va sînt dator o explicație. Mi se pare că omul de azi, căruia îi sunt oferite, fascinant, din ce în ce mai multe lucruri de domeniul general, căută o sferă intimă, demnă, deosebit de evident, de general, dar în care acțiunile se reflectă cu desăvîrșire și cu o mare exactitate. Aici vorbim desigur de traducere a Unula în Altul, și anume nu o traducere pe care ți-o alegi în joc liber al spiritului, pe cît de nesfîșită, pe atît de necesară. Ea e smulși din constelațiile lumii exterioare și totuși este cu mult mai mult decît o constrîngere. Sînt „prizonierul” acestor traduceri de mulți ani, iar sfera intimă unde nu m-am instalat în nici un caz confortabil, unde toate trebuie să se desfășoare conștient și responsabil este limba germană. Dacă reușesc o o satisfac în acest fel, nu pot să spun.

unei asemenea furii de cuvinte, mă închideam în camera mea, ca și cînd m-aș fi dus să lucrez. Vă rog să mă scuzați că menționez în fața dumneavoastră o astfel de sminteală care mă privește pe mine, însă trebuie să mai adaug că mă simțeam deosebit de fericit în timpul acestei îndeletniciri. De atunci nu mai poate încăpea nici o îndoială pentru mine: cuvintele sînt încărcate de un soi deosebit de patimă. Ele sînt de fapt ca oamenii, nu se lasă neglijate sau uitate. Oricum ar fi păstrate, ele își mențin viața, sar deodată la iveală și își reclamă dreptul.

Furiile de cuvinte de această natură sînt cu siguranță un semn că presiunea exercitată asupra limbii a devenit foarte mare, că engleza - în acest caz - nu o cunoști numai bine, ci că ți se inoculează adesea. S-a petrecut o reordonare în dinamica ce aparține cuvintelor. Frecvența celor auzite nu duce numai la faptul că le memorezi, ci și la noi privilegii, declanșări, mișcări și contramîșcări. Cîte un cuvînt

Intr-o atmosferă de vi- admirație și recunoștință nostru, continuînd rodnice județului Timiș, tovarășul dului Comunist Român, p- ELENA CEAUȘESCU, au noului an de învățămînt.

Noua vizită de lucru a secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU, în Timișoara și județul Timiș, a constituit, pentru oamenii muncii din această parte de țară, o amplă manifestare a dragostei și prețuirii pentru conducătorul tubit, un prilej de aleasă semnificație, relevată cu emoție și căldură de către participanții la Marea adunare populară de la Timișoara - moment de vîrf al dialogului, marcînd inaugurarea noului an de învățămînt - adunare festivă, de la tribuna căreia, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a rostit o magistrală Cuvîntare - autentic document programatic de muncă și acțiune pentru întregul partid și popor, pentru întîra generație. Dovadă grăitoare a respectului și profundului angajament patriotic, pretutîndeni, în întreprinderile și instituțiile de pe traseul vizitei, oamenii muncii timișeni, mulțumînd pentru deosebita cinste ce li se face, au exprimat voinea ferbinte a o acțiunea, strîns uniți în jurul partidului, a secretarului său general,

ORIZONT

(Continuare în pag. 2)

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC

NICOLAE CEAUȘESCU
IMPREUNĂ CU TOVARĂSA
ELENA CEAUȘESCU
a participat
noului a

COLEGIUL DE REDACȚIE:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL ȪNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 12
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

ORIZONT

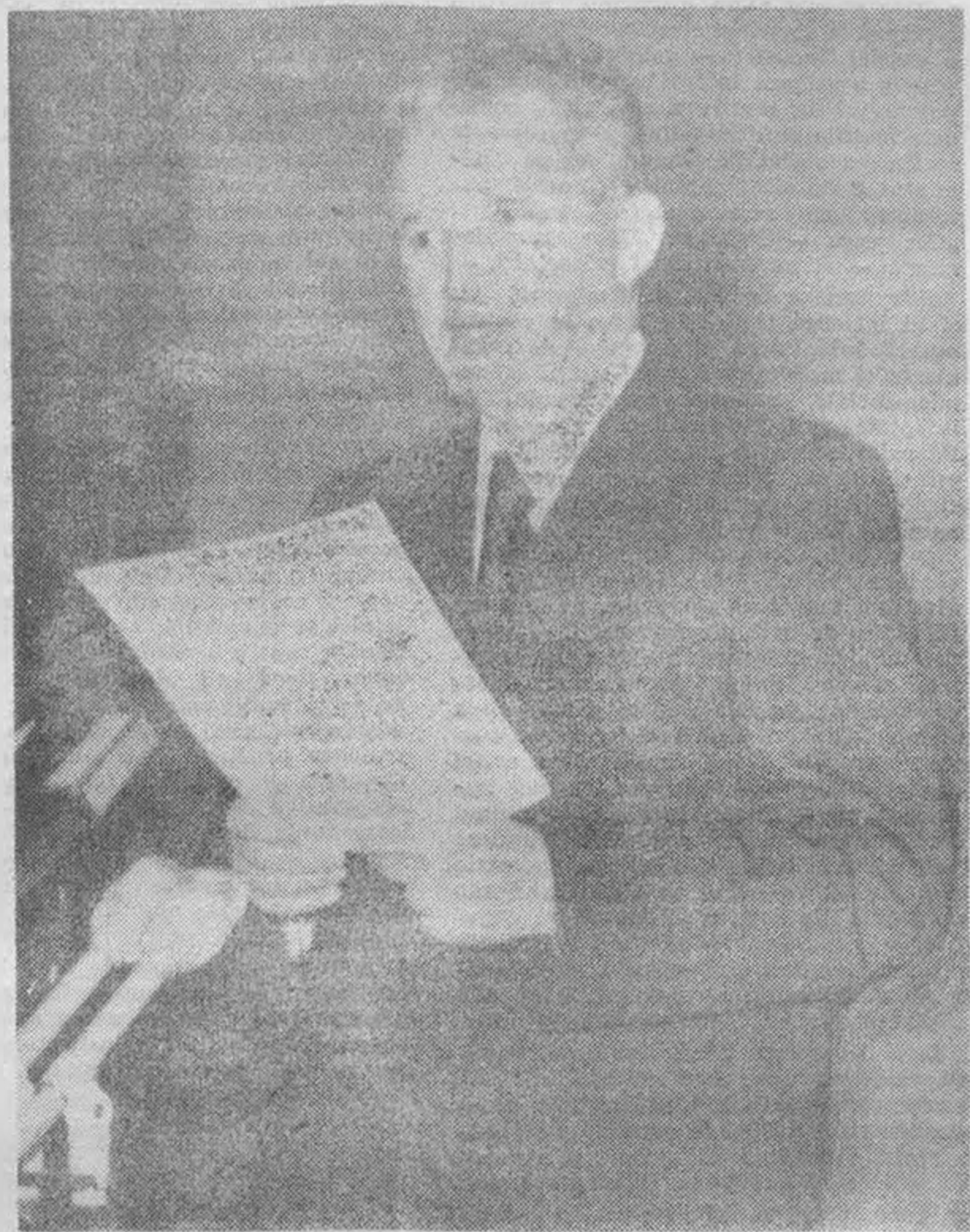
Orizont 37

REVISTA LITERARĂ ȘI JURNALUL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

Nr. 37 (1124) 17 SEPTEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, IMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU, participat la inaugurarea noului an de învățămînt

Într-o atmosferă de vibrantă angajare patriotică și revoluționară, de aleasă admirație și recunoștință față de conducătorul iubit al partidului și statului nostru, continuînd rodnicul dialog de lucru în municipiul Timișoara și în județul Timiș, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășa ELENA CEAUȘESCU, au participat la festivitățile prilejuite de deschiderea noului an de învățămînt.

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

la marea adunare populară de la Timișoara

Dragi tovarăși și prieteni,

Dragi prieteni pionieri, elevi și studenți,

Ne aflăm la Timișoara într-o vizită de lucru și pentru deschiderea anului de învățămînt 1988-1989. Am deosebită plăcere de a adresa, cu acest prilej, participanților la această mare adunare populară, în numele Comitetului Central al partidului, al guvernului și Consiliului de Stat, precum și al meu personal, un cald salut revoluționar, împreună cu cele mai bune urări. (Aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.”, „Ceaușescu — Tinerii”).

În cursul zilei de ieri am vizitat patru mari întreprinderi industriale: Întreprinderea „Necanică Timișoara, Întreprinderea „Industria Lini” Timișoara, Întreprinderea de Aparatură Electrică de Măsurat și Întreprinderea de Autoturisme Timișoara. În general, avem impresii bune despre activitatea și rezultatele obținute de colectivele de oameni ai muncii din toate aceste întreprinderi. Am discutat cu oamenii muncii și consiliile oamenilor muncii din aceste întreprinderi despre rezultatele de până acum, despre ceea ce trebuie făcut în continuare pentru

înfăptuirea neabătută a programelor de modernizare și perfecționare a întregii activități, de ridicare a nivelului tehnic și cultural.

Pe ansamblu, industria din Timișoara și din județul Timiș a cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului, îndeosebi după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Producția industrială a județului Timiș ocupă locul al 9-lea pe țară între județele patriei noastre. Dar, vreau să vă spun deschis, că, dacă s-ar fi lucrat ceva mai bine, putea — avînd în vedere mijloacele fixe existente, capacitatea oamenilor muncii și existența unui puternic centru de învățămînt superior și de cercetare în Timișoara — să ocupe un loc mai bun. Sper însă că se vor trage toate concluziile pentru viitor, pentru ca Timișul să se situeze printre județele cu rezultate mai bune în dezvoltarea industriei, a celorlalte sectoare de activitate.

În cele 8 luni care au trecut din acest an s-au obținut, de asemenea, realizări importante în industria județului Timiș, deși trebuie menționat că mai sînt întreprinderi care nu au realizat în întregime planul de producție.

Despre toate acestea am discu-

tat cu Biroul Comitetului Județean de partid, cu reprezentanții consiliilor de conducere din unele întreprinderi și cu alți activiști de partid. Sper că organizațiile de partid, consiliile oamenilor muncii, colectivele de oameni ai muncii din întreaga industrie a județului Timiș, în calitate de proprietari, producători și beneficiari, vor trage toate concluziile din activitatea de până acum, atât în ceea ce este bun — și sînt multe lucruri bune —, dar și din minusurile și lipsurile existente, și vor acționa cu toată fermitatea pentru înlăturarea stărilor de lucruri negative, astfel ca, încă în următoarele luni din acest an, să asigure îmbunătățirea întregii activități și realizarea în cele mai bune condiții a planului.

Pentru rezultatele obținute, atât de întreprinderile pe care le-am vizitat, cât și de toate colectivele de oameni ai muncii din industrie și celelalte sectoare de activitate, doresc să adresez tuturor oamenilor muncii din județul Timiș cele mai calde felicitări, urarea de noi și noi succese și realizări în toate domeniile de activitate! (Aplauze și urale prelungite, se scandează îndelung: „Ceaușescu — P.C.R.”, „Ceaușescu și poporul!”)

Dragi tovarăși,

În întreaga țară oamenii muncii din industrie și celelalte ramuri au obținut, de asemenea, importante realizări în cele opt luni ale acestui an. Am discutat despre toate acestea în ședința Comitetului Politic Executiv, cu participarea cadrelor de partid județene și a cadrelor de stat din economie. De asemenea, am discutat despre măsurile ce trebuie luate în vederea lichidării unor stări de lucruri negative, pentru realizarea în cele mai bune condiții a planului pe acest an și pe întregul cincinal, pentru înlăturarea obiectivelor strategice stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului și de Conferința Națională, privind trecerea României la un nou stadiu de dezvoltare, ridicarea generală a nivelului de dezvoltare a patriei noastre și creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregii națiuni. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R.”, „Ceaușescu și poporul!”)

(Continuare în pag. 2-4)

vizită de lucru
secretarul general
partidului, tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU,
împreună cu tovarășa
ELENA CEAUȘESCU, în
Timișoara și județul Ti-
miș constituit, pentru
deschiderea noului an
de învățămînt. În
participanții la
adunare populară
la Timișoara — mo-
de vîrf al dialogu-
mărcind inaugura-
noului an de în-
vățămînt — adunare
de la tribu-
cărela, tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU
a fost o magistrală
discurs — autentic
programatic
muncă și acțiune
întregul partid
popor, pentru țîn-
Dovadă grăi-
a respectului și
angajament
pretutindeni,
întreprinderile și in-
de pe traseul
oamenii
Timișeni, mulțumind
deosebita cinste
se face, au expr-
coșta fierbinte l-
ționa, strîns uniți
ul partidului, a se-
scului său general,

ORIZONT

Continuare în pag. 2)

... se va întîlni...

... pata victorie a destinelor
... noastre aterizează

În românește de
Alexandra IVĂNESCU

AVKO KISIDOV

INTERVENȚIE

... al riului, tot
... ogîndindu-mă-n el,
... de-nerezător aproape,

... am vrut
... ncremenită o clipă
... asumi să mă iau în mîin,
... t din apa riului, de-acolo
... zului imi tremura palid,
... mni n-am văzut nimic
... cel din rîu a dispărut,
... -am înțeles, în profunzime
... iul poate să se vadă,
... l mult voleyte, val,
... are el poate să piardă.

În românește de
Antigona GRECU

... niliar incremenește în luptă
... ng cu adversarul său. Altele
... dincolo de orice corelație și
... în aura intraductibilității.

... este vorba, și asta trebuie
... de cazul învățării unei limbi
... tine acasă, într-o încăperă.
... fesor, redescoperindu-se tot
... vorbesc în propriul lor oraș
... oră a zilei, așa cum erai
... întotdeauna; ei este vorba
... de a fi expus fără apărare
... străine pe propriul ei teran.
... sînt de partea ei, împreună
... își zvîrlesc în tine cuvintele,
... imperturbabili, încontinuu,
... i pe deasupra și aparente
... t de a o face. Este vorba și
... de a ști că rămiți, că nu te
... i, nici după citeva săptămîni,
... cîteva luni, nici după un
... t urmare, contează să înțe-
... e auzi; acest lucru este la
... și cum o știe oricine, înol-
... t mai dificil lucru. Apoi re-
... tul atîta timp, pînă te faci

... i pară foarte nelalocul lui să
... lta caz de o serie de situații
... particulare de așa natură
... că unde totul devine din ce
... greu de înțeles, deoarece nu
... n joc existența unor anume
... i pur și simplu existențe in-
... unități, odată ce nici o deciz-
... i capătă valoarea de soluție,
... există prea multe posibilități
... ontrazic — se întîmplă înca
... uri și le află prea devreme,
... de a le fi priceput și în-
... înzi de veste despre urme
... Într-o epocă rapidă, amănun-
... bogată, din ce în ce mai bo-
... ită acestei atmosfere de
... tr-o astfel de epocă
... pta la altceva de la ur
... im, își ia îndrăzneala de a
... t la o povestire despre con-
... tre cuvinte, ce se desfășoară
... nt de sensul lor. Dacă am
... chiar despre această site
... înt dator o explicație, să se
... mul de azi, căruia îi sînt
... scinant, din ce în ce mai
... uri de domeniul general, cau-
... i intimă, demnă, deosebită,
... general, dar în care acesta
... i cu desăvîrșire și cu mai-
... titate. Aici vorbim despre o
... a Unuia în Altul, și anume
... ucere pe care și-o alegi ca
... l spiritului, pe cît de neofor-
... t de necesară. Ea e smulsă
... lațiile lumii exterioare și
... cu mult mai mult decît o
... e. Sînt „prizonierul” acestei
... le mulți ani, iar sfera intimă,
... n-am instalat în nici un caz
... unde toate trebuie să se
... conștiințios și responsabil,
... germană Dacă reușesc să
... în acest fel, nu pot să o

... Traducere și prezentare
... Peter SRAGHER

... DARA, strada RODNEI 1;
... Manuscrisela nepublicată
... fac la P.T.T.R.

... F. Index : 42.907

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

la marea adunare populară de la Timișoara

(Urmare din pagina 1)

De la marea adunare populară din Timișoara doresc să adresez tuturor oamenilor muncii felicitări pentru rezultatele de până acum, precum și urări de noi și noi realizări, astfel încât să încheie acest an și întregul cincinal cu rezultate și mai bune, asigurând întărirea continuă a forței materiale și spirituale a patriei noastre — condiție esențială pentru a asigura îndeplinirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerea la realizarea societății comuniste pe pământul României! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu, România — stîmna noastră și mîndria!").

Este necesar ca, atît în Timișoara, cît și în întreaga țară, să punem în centrul muncii îndeplinirea programelor de organizare și modernizare a activității economico-sociale, realizarea programului de îndeplinire a mecanismelor economico-financiare, așezarea întregii activități pe creșterea mai puternică și eficienței economice.

O atenție deosebită se impune să acordăm ridicării continue a calității și nivelului tehnic al producției, ca una din condițiile de bază ale îndeplinirii revoluției tehnico-științifice, a asigurării creșterii competitivității produselor românești, astfel încît ele să se poată situa la același nivel cu cele realizate pe plan mondial. Și trebuie să facem astfel ca unele să ocupe chiar un loc mai important, și, — dacă se poate — primul loc în comparație cu produsele similare pe plan mondial! Numai așa industria românească va putea să aibă rolul său de frunte în întreaga dezvoltare a patriei noastre, dar și să participe activ la dezvoltarea schimburilor internaționale, la diviziunea internațională a muncii. (Aplauze puternice, prelungite).

Este, de asemenea, necesar ca toate întreprinderile, centralele industriale, toate sectoarele de activitate să acorde o atenție deosebită realizării producției și exportului. Trebuie să avem permanent în vedere că economia românească nu se poate dezvolta, că programele noastre nu se pot îndeplini decît printr-o largă colaborare economică și tehnico-științifică internațională, prin extinderea schimburilor economice, a cooperării în producție, deci, prin participarea activă a fiecărei întreprinderi și centrale la schimburile internaționale, la realizarea în cele mai bune condiții a producției și exportului, la cea mai înaltă calitate, asigurînd în acest fel valorificarea atît a materiilor prime, cît și a muncii poporului nostru. (Aplauze puternice, prelungite).

În mod corespunzător trebuie să se acorde mai multă atenție problemelor productivității muncii, reducerii cheltuielilor materiale, a consumurilor și realizării tuturor celorlalți indicatori, care constituie un tot unitar și asigură dezvoltarea armonioasă a întregii economii naționale.

În agricultură, am vizitat trei unități. Cu acest prilej, la ferma zootehnică Rodoni am luat din nou cunoștință de realizările Combinatului agroindustrial — Timiș, care este, de altfel, cel mai mare din țară în acest domeniu. Trebuie să menționez cu multă satisfacție impresia bună despre ferma zootehnică, despre rezultatele obținute, cît și, în general, despre întreaga activitate a combinatului, care în acest an, asigură îngrijirea a peste 1.200.000 de porci și a circa 34.000 de taurine. Aș dori ca rezultatele acestui combinat să constituie un exemplu, și să fie urmat de toate combinetele, de toate unitățile cu acest profil din țară! (Aplauze puternice, prelungite).

Am vizitat Stațiunea de cercetări agricole Lovrin, unde, de asemenea am constatat, cu multă satisfacție, rezultatele bune în producerea de noi soiuri de grâu, de orz, de porumb, de soiuri — de peste 8.000 kg la hectar la grâu și orz, de peste 20.000 kg la porumb și unele soiuri de plante, precum și la alte produse vegetale. De altfel, stațiunea Lovrin are o expe-

riență îndelungată, o serie de rezultate — și am constatat, cu multă satisfacție, preocuparea de a realiza noile obiective ale revoluției agricole, de a produce unele roșii, practice, la grâu și produse producțiile actuale, să depășească mult producția la porumb și la celelalte plante. Și, este posibil ca să realizăm acest lucru. Cu în toate domeniile, și în agricultură știința trebuie să-și propună mereu noi și noi obiective revoluționare, să pornească de la faptul că nu le cunoaștem, că ceea ce natura a făcut în mil de ani, astăzi, avînd în vedere cunoștințele și mijloacele de care dispune omenirea, se pot realiza transformări în cîțiva ani. În domeniul agriculturii, am demonstrat că, în cîțiva ani, am obținut recolte care, cu zece ani în urmă, păreau imposibile. Și este posibil să facem mai mult, iar Lovrinul, oamenii de știință și oamenii din agricultură județului Timiș trebuie să se angajeze cu toată hotărîrea și să ocupe un loc de frunte în această activitate. (Aplauze puternice, prelungite).

Am vizitat, de asemenea, cooperativa agricolă de producție Gottlob, unde am constatat, cu multă satisfacție, recolte bune obținute, despre care a vorbit aici președintele cooperativei. Într-adevăr, trebuie remarcat că recoltele obținute în această cooperativă sînt foarte bune. Dar și aici se pot obține — și trebuie să acționăm pentru a obține recolte tot mai bune. Cred că dacă ne-am propune — și toate unitățile agricole din Timiș trebuie să-și propună să realizeze asemenea producții cum sînt cele de la stațiunea de cercetare Lovrin, și de la cooperativa de care am vorbit — atunci, într-adevăr, județul Timiș va pași pe calea noii revoluții agricole și va putea să ocupe un loc fruntaș și în agricultură. (Aplauze și urale puternice: se scandează îndelung: „Ceașescu și poporul!").

La Institutul agronomic am vizitat o expoziție, am văzut unele din realizările generale pe județ, precum și unele preocupări și contribuții Institutului la întreaga activitate a agriculturii. Pentru

rezultatele obținute în acest an de agricultura județului — care, într-adevăr, a dat o producție mai mare decît în anii precedenți, dar, nu la nivelul cerințelor revoluției agricole —, doresc să adresez cele mai calde felicitări tuturor oamenilor muncii din agricultură, tuturor colaboratorilor și mecanicizatorilor, țărânilor, și urarea de noi și noi realizări pentru a pași ferm și u înfăptui în cel mai scurt timp — dacă este posibil, încă în anul viitor — obiectivele noii revoluții agricole! (Aplauze și urale puternice; se scandează: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu și poporul!").

Dragi tovarăși și prieteni,

Astăzi, în întreaga țară începe noul an de învățămînt 1988-1989. În dimineața acestei zile am vizitat un liceu de chimie și Institutul politehnic. Am constatat, cu multă satisfacție, buna dotare și baza materială existentă, rezultatele obținute în legarea strînsă a învățămîntului cu practica, cu producția, cu lucrarea strînsă între învățămînt și cercetare.

Am văzut unele rezultate foarte importante obținute de învățămîntul superior în dezvoltarea și realizarea unor noi utilaje și noi produse cu calități și caracteristici superioare. De altfel, Timișoara este unul din puternicele centre de învățămînt superior, care numără 10 facultăți în care învață aproape 18.000 de studenți. Se cere însoțită — repet — o intensă activitate de cercetare, în strînsă legătură cu institutele științifice și cu producția.

De altfel, în întreaga noastră țară învățămîntul a cunoscut, în anii construcției socialiste, o dezvoltare foarte puternică. Aproape 25 la sută din populația României urmează o formă de învățămînt. Am generalizat învățămîntul de 10 ani, iar circa 80 la sută din tineri urmează treapta a doua de liceu, urmînd ca, din 1990, să se generalizeze învățămîntul de 12 ani.

Învățămîntul nostru superior asigură pregătirea cadrelor pentru toate sectoa-

rele de activitate economico-socială. Practic, nu există specialitate în care să nu asigurăm, în învățămîntul nostru superior, pregătirea cadrelor de care avem nevoie.

Pe lângă marile realizări obținute în dezvoltarea generală, în construcția socialistă, dezvoltarea puternică a învățămîntului constituie una din cele mai importante realizări, fără de care nu s-ar fi putut să obținem puternica dezvoltare economico-socială, ridicarea nivelului de civilizație al României. (Aplauze puternice, prelungite).

Este bine cunoscut — dar merită să subliniem și acum — faptul că întreaga învățămînt este gratuit. Cheltuielile de la bugetul statului pentru învățămînt reprezintă peste 16 miliarde lei, fiind peste 12 ori mai mari față de 1950. Menționez aceasta avînd în vedere că, în multe țări, chiar în unele țări dezvoltate, s-au redus cheltuielile pentru învățămînt în timp ce au sporit cheltuielile pentru înarmare.

În spiritul politicii partidului și statutului nostru privind egalitatea de drepturi pentru toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate sau de altă natură, toți copiii și tinerii urmează obligatoriu învățămîntul de 10 ani iar din 1990 — învățămîntul obligatoriu pentru întregul tineret de 12 ani. (Aplauze puternice, prelungite). Singurul criteriu care să împiedice intrării în învățămîntul superior este cel al capacității fizice necesare de a înălța, de a-și însuși cele mai noi cunoștințe din toate domeniile de activitate.

Este, de asemenea, bine cunoscut că tinerii de diferite origini naționale și de diferite limbi naționale sînt învățați în limba națională și în limba română. Dar, este de înțeles că toți tinerii trebuie să învețe limba română, să crească toate posibilitățile de a lucra în orice domeniu, de a-și manifesta din plin forța creatoare, de a-și contribui, în orice domeniu — științei, al culturii, al activității practice — la dezvoltarea generală a patriei noastre socialiste. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: „Ceașescu — Tinerii!").

În același timp, avînd în vedere dependența tot mai strînsă între activitatea pe plan internațional și necesitatea participării active la schimburile de materii materiale și spirituale, la diviziunea internațională a muncii, în învățămîntul nostru, toți tinerii trebuie să învețe două limbi străine, ceea ce le asigură o pregătire multilaterală, astfel încît, după absolvirea școlii, pot să se angajeze în orice activitate profesională, pentru a participa activ la întreaga viață economică, la schimburile și relațiile internaționale, în toate sectoarele de activitate.

Iată de ce putem afirma, cu încredere, că avem un învățămînt modern, care răspunde cerințelor actuale ale dezvoltării societății omenirii în construcția socialistă în România! (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu și poporul!", „Ceașescu și Tinerii!").

(Continuare în pagina 3-4)

(Urmare din pag. 1)

asemeni întregului nostru popor, pentru realizarea integrală a prevederilor planului pe anul 1988, o obiectivelor actualului cincinal, pentru obținerea unor rezultate superioare în toate domeniile, pentru îndeplinirea neabătută a hotărîrilor Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale ale P.C.R., pentru transpunerea în viață a Tezei din aprilie, conștienți că numai astfel își vor putea sporii contribuția la progresul general al țării, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înalțarea patriei spre comunism. Analize cuprinzătoare, exigente, vînd posibilitățile actuale și drumul pe care trebuie mers în viitor, dialogurile dintre secretarul general al partidului și oamenii muncii sînt momente solene și în-sufleștoare, pe drumul ascendent al istoriei socialismului românesc, momente puternice impulsionate de orientările și indicațiile tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, pe care oamenii muncii sînt chemați să le traducă în fapte, spre binele și înflorirea patriei. Rodnicia recentului dialog a fost subliniată de prezența de către toți cei care au luat cuvîntul la Marea adunare populară de la Timișoara. Astfel, într-o atmosferă de înaltă vibrație patriotice, dînd glas simțămîntelor oamenilor muncii timișeni, am vorbit tovarășul Ilie Matei, prim-secretar al

Comitetului județean Timiș al P.C.R., Gheorghe Flușcă, directorul Întreprinderii Mecanice Timișoara Coleta de Sabata, rectorul Institutului Politehnic „Traian Vuia”, Sorin Popescu, student, vicepreședinte al Consiliului U.A.S.C. din Centrul Universitar Timișoara, Ioan Lezeu, președintele C.A.P. Gottlob. Luîndu-le de cuvînt am constituit o reînnoire a angajamentului față de partid și secretarul său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, al comunistilor, al tuturor oamenilor muncii, ferm hotărîți în se situa, și pe mai departe, în primele rînduri ale întrecerii socialiste, ale construcției și dezvoltării măreței unități social, pentru a ridica patria socialistă pe înalte culmi de civilizație și progres.

(Urmare din pag. 3-4)

Începînd noul an de învățămînt este bine din toate puncte de vedere să facem unele schimbări în învățămîntul nostru, să se ridice nivelul de civilizație al societății noastre prin dezvoltarea ei.

As dori să adresez, din partea Comitetului județean Timișoara, felicitări elevilor, studenților și profesorilor din Timișoara și în întreaga țară, odată cu urarea de un nou an de învățămînt puternic și mobilizat în ridicarea și perfecționarea învățămîntului, a nivelului tehnico-științific, culturii și pregătirea generală a tineretului. (Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceașescu — Tinerii!").

Dragi tovarăși și prieteni! Programul de dezvoltare a învățămîntului, perspectivele de dezvoltare pentru anul 1988-1989, sunt obiective, pe care trebuie să le realizăm în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative.

Este necesar să facem unele schimbări în învățămîntul nostru, să asigurăm o mai bună pregătire a tineretului, să ridicăm nivelul de civilizație al societății noastre, să asigurăm dezvoltarea ei în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative. Este necesar să facem unele schimbări în învățămîntul nostru, să asigurăm o mai bună pregătire a tineretului, să ridicăm nivelul de civilizație al societății noastre, să asigurăm dezvoltarea ei în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative.

Este necesar să asigurăm o mai bună pregătire a tineretului, să ridicăm nivelul de civilizație al societății noastre, să asigurăm dezvoltarea ei în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative.

Aș dori să subliniez, în această ocazie, că dezvoltarea și înalțarea societății noastre depinde în mare măsură de nivelul de civilizație al societății noastre, de nivelul de dezvoltare a științei și tehnicii, de nivelul de înalțare a culturii și spiritului nostru. Este de înțeles că trebuie să creștem nivelul de civilizație al societății noastre, să asigurăm dezvoltarea ei în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative.

Este de înțeles că trebuie să creștem nivelul de civilizație al societății noastre, să asigurăm dezvoltarea ei în un nivel tot mai înalt al învățămîntului, a cercetării științifice și politice-educative.

Trăim o epocă de mari schimbări, de noi și noi realizări științifice și tehnice, de noi și noi realizări culturale și orizontului cunoașterii noastre în domeniile de activitate științifică și artistică. Trebuie să spunem cu tărie că dezvoltarea și înalțarea societății noastre depinde în mare măsură de nivelul de civilizație al societății noastre, de nivelul de dezvoltare a științei și tehnicii, de nivelul de înalțare a culturii și spiritului nostru.

CUVINTAREA

TOVARASULUI NICOLAE CEAUŞESCU

la marea adunare populară de la Timișoara

SCU
ișoara

activitate economico-socială există specialitate în car...

marile realizări obținute generală, în construcția...

politeii partidului și stăruind deplina egalitate în...

semnifica, bine cunoscută de limba naționalității respec...

imp, avind în vedere întregul mai strânsă într-o activ...

putem afirma, cu îndrăzneală că avem un învățământ...

dețean Timiș al e Flacă, directorul școlii deanice Timișoara...

(Continuare din pagina a 2-a)

anul an de învățământ în conștința din toate punctele de vedere...

asemele de dezvoltare economico-socială până în anul 2000 impun, cu o...

ne necesar să facem astfel încât fiecare institut superior să...

ne necesar să asigurăm o împletire mai strânsă a învățământului cu...

ori să subliniez, în mod deosebit, marea dezvoltării și mal puternice...

de do înțeleg că trebuie să punem accent la baza întregii noastre...

o epocă de mari transformări revoluționare, de noi și noi descoperiri...

mari puteri care dispun de multa forță militară! Dar cea mai puternică forță...

Nu exagerez cu nimic spunind acest lucru! Priviți istoria dezvoltării omenirii...

Trebuie să avem permanent în vedere că numai un popor cu un înalt nivel...

Întâ de ce, avem marea răspundere de a face totul pentru a asigura...

Punind la baza întregii noastre activități aceste obiective mărețe, concep...

Trebuie să educăm tineretul, întregul nostru popor, în spiritul idealurilor de...

De la această tribună mă adresez tineretului și copiilor, elevilor și studenților...

Avem nevoie, dragi prieteni, de o tânăra generație cu spirit revoluționar...

noștințe veți putea, dragi prieteni tineri, să contribuiți la dezvoltarea patriei...

Mă adresez, de asemenea, tuturor cadrelor didactice din întregul învățământ...

M-am referit la toate aceste probleme pentru că ele constituie o parte integrantă...

Dragi tovarăși și prieteni,

Punind în centrul întregii noastre activități realizarea programelor și a obiectivelor...

Dezvoltăm larg relațiile cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare...

Țara noastră participă activ la lupta internațională pentru dezarmarea...

Ne pronunțăm ferm pentru trecerea la reducerea armamentelor convenționale...

Considerăm că trebuie să se facă totul pentru soluționarea conflictelor și a problemelor...

O atenție deosebită acordăm problemelor lichidării subdezvoltării, realizării

noii ordini economice internaționale, care să asigure progresul economic și social...

Sunt multe probleme în viața internațională, însă nu doresc să mă oprise acum...

Desigur, acordăm o atenție deosebită problemelor din Europa, securității și colaborării pe continent...

Dragi tovarăși și prieteni, în încheiere, aș dori să subliniez încă o dată...

Avem convingerea că oamenii muncii din județul Timiș, din toate domeniile...

Aș dori ca Timișul să realizeze în cele mai bune condiții planul pe acest an...

Urez organizațiilor de partid din Timiș, tuturor oamenilor muncii din toate...

Urez organizațiilor de partid din Timiș, tuturor oamenilor muncii din toate sectoarele...

Luminoasa Epocă Nicolae Ceaușescu

Timișoara, la ora unor împliniri solare

Trăim un timp de împliniri solare, un timp mareț ce adună în corola de lumină a înfăptuirilor noastre revoluționare anii de fierbinte patos, de acțiune hotărâtă și cutezătoare deschise, tot ceea ce de peste patru decenii, în anii glorioși ai construcției socialiste în patria noastră a devenit crezul nostru, deviza de ființă a existenței, bucuria de a citorii pe pământul românesc o lume după chipul și asemănarea unui popor ce-și dorește casa mai frumoasă, meștegul mai rodnic, viața mai fînă și mai îmbelșugată. Un timp în care omul, stăpîn deplin pe propria lui soartă învață că din gândire și muncă, din propria lui strădanie creatoare poate, și trebuie să poată, să izvodească alte și alte minuni, el, faurul înțelept și bun, el, cel deschis spre aflare cu ființa și sufletul întru mai binele țării, al oamenilor ei.

Timișoara, oraș de veacuri crescut din propria sa ființă, se află conectată cu toate energiile sale la marele flux movator al patriei, integrându-și an de an, decenii după decenii, personalitatea de mare așezare industrială, cu un profil urbanistic în elevată viață spirituală și, dar nu în ultimul rând, moment de referință în gândirea științifică românească.

Argumente pentru această aserțiune le constituie nolle citorii de lumină, edificată toate în timpul de glorie al „EPOCHI NICOLAE CEAUȘESCU”, ale institutelor de învățămînt superior din municipiu, admirabile spații de studiu și cercetare, în care se afirmă plenar la intensitatea kilowattilor-putere ai entuziasmului creator geniala inițiativă a secretarului general al partidului. triada învățămînt-cercetare-producție.

Dar dacă vei cuteza să cauți mai în profunzime, dincolo de liniile zvelte ale clădirilor de sticlă și beton, acolo, printre sofisticatele aparate, în laboratoare și ateliere de tot felul, vei găsi magma fierbinte a nemulțumirii creatoare, strădania pașilor spre performanță, vei cunoaște prețul sudorii dar și bucuria inefabilă a aflării, acel ceva unic și nobil ce te împlinește ca om, ca personalitate a timpului febril și nepereche pe care îl trăim. Azi, Timișoara a devenit, la indicația și cu sprijinul nemăsurat al secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, o impozantă citadelă a gândirii fecunde, novatoare. O atestă cele patru institute de învățămînt superior, cuprinzînd 12 facultăți și 81 de specializări, în care ucenicesc anual aproape 20 000 de tineri, conduși cu competență de 1500 de cadre didactice. Cifre impresionate de sigur, dar mai impresionante și pline de miez sînt faptele lor, curajul de a aborda cu firesc oamenii care se lăsa cunosc cu adevărat nemăsuratele puteri, eele mai pretențioase domenii ale aflării umane contemporane cum sînt robotica, electronica, chimia macromoleculară, energiile neconvenționale, noi tehnologii în sudură și hidraulică, iar enumerarea ar putea continua.

Domenii de vîrf, competitive pe plan mondial în care savanții timișoreni împreună cu ucenicii lor, au găsit, găsec mercu, alte și alte soluții inedite. Idei ce sînt transpuse operativ în munca de fiecare zi, vin, în sensul cel mai curat al cuvîntului, în ajutorul omului. În neconvențita sporire a producției, contribuții de seamă la înfăptuirea istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului.

Recenta partidului de lucru a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU, în centrul universitar timișorean, ce a prilejuit și deschiderea festivă a noului an de învățămînt, asemenea tuturor vizitelor de lucru efectuate de secretarul general al partidului la Politehnică, Agronomie, Universitate au însemnat mari și entuziaste imbolduri de auto-depășire creatoare. Așa cum sublinia secretarul general al partidului, în cuvîntarea rostită la marea adunare populară de la Timișoara prilejuită de deschiderea noului an de învățămînt 1988-1989, datoria tinerilor, dar și a dascălilor lor este aceea de a învăța continuu, a se strădui să defrișeze noi tărîmuri necunoscute, a-și pune astfel toate energiile, toată capacitatea lor de muncă în slujba poporului, a pro-

gresului neconvențit al patriei noastre socialiste. Indemn mobilizator și pentru cei aproape 4500 de specialiști ce gîndesc și creează în cele 23 de institute, centre, filiale și colective de cercetare științifică și inginerie tehnologică timișorene. Aceștia duc mai departe învățătura dascălilor Almei Măterii Mesianice, cele mai de seamă domenii de activitate, la care se adaugă sutele de cadre ingineresti din unitățile industriale, ele incele nucleu de promovare a noului în producție, alături de miile de absolvenți sau încă elevi sau studenți ai cursurilor serale liceale sau universitare care muncesc direct în producție purtînd emblema de cinste „muncitor cu studii superioare”

Oraș al gândirii, al științei și progresului, Timișoara se poate mîndri, și pe bună dreptate, cu aportul continuu sporit la afirmarea științei românești în țară și în lume. Așa cum ne învață secretarul general al partidului, știința trebuie să fie mereu în avanpostul faptei, efortul cercetării să se reflecte în efortul fiecărui om al muncii.

De la tînrul elev informatician timișorean creator de manual școlar pînă la creatorul timișorean al sofisticatelor automacarare de 125 tone forță ori de proiectant timișorean al ecluzelor de la Porturile de Fier II, ori descoperitorii timișoreni ai unei noi particule în univers, drumul este unic. Acesta trece prin uriașa retortă a școlii, amfiteatrului și, mai apoi, al planșetei, un drum de trudă neistovită, cu nopți luminate de neliniște și satisfacții, cu dibuiri și căutări, cu învățură, foarte multă învățură. Așa se scrie, din mers, revoluționar, destinul vieții științifice timișorene, așa se dechide a înaltă prestigiu ei, puterea ei de a fi o mîndrie a localnicilor, a țării.

Mi-a fost dat să cunosc pe un șantier hidroenergetic din creștet de munte un tînar cu ochi rupți din azur, inginer staglar cu marea școală a bărbăției nelînfrînte. Vorbeam despre împlinire acolo, unde din noroi și bezna se înalță anevoie, dar trainic, un nou izvor de lumină. Tînrul mi-a spus cu un calm pe care mai apoi aveam să-l recîntînesc în toate deciziile pe care avea să le adopte într-o împrejurare mai puțin obișnuită pentru reporter, dar atît de comună acolo, o surpare ce putea stîrjeni mersul lucrărilor, dacă tînrul nu-și păstra singele rece gîndind matur, asemenea colegilor mai vîrstnici și cu multe șantiere pe umeri, mi-a spus ca despre un lucru evident, care nu mai intră în discuție decât pentru el a fost fundamental că a terminat afirmăndu-se la Timișoara, dar nu o adirmă din patriotism local, fiind el însuși timișorean, ci pentru că școala timișoreană de hidrotehnică este una din cele mai bune ale țării, ale lumii.

„O școală care te învață înainte de toate să fii om, să înțelegi că datorită ta primă este aceea de a dărui, că trebuie să vezi mereu și în toate lumina, ceea ce va fi, să construiești înții cu mintea și cu sufletul pentru a avea putere și destulă chibzuință să dai trăinicie faptei tale”. Am ținut minte aceste cuvinte, pentru că locul în care ne aflam cuprindea poezia mai degrabă în sensul ascuns al cuvîntelor, și mai puțin în viața aspră de șantier, o poezie ce respira prin toți porii aceluia tînar la vîrsta frumoasă a cutezanței, nutrită, toată, aici, în acest spațiu de armonie-că împlinire al Timișoarei universitare.

Acum, cînd sub înaltul auspiciu al secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, aici, la Timișoara, a fost deschis noul an de învățămînt, mă gîndesc cu bucurie la noul aflus de tinerete tonică, vitală, ce va umple, ca în fiecare lăudată toamnă, străzile orașului. Priviți-i în ochi pe tinerii învățăceli, citiți-le puritatea în priviri, dar și dîrzenia de a-și atinge țelul, năzuința de a deveni ei înșiși mai frumoși, mai înalți, mai înțelepți decît înaintașii lor, decît clipa ceaii repede ce trece fără întoarcere. Acum, la ceas de început, fie-le clipa izvor de tîrzie, de permanentă, temeinică bucurie!

Vasile BOGDAN

PARTIDUL ȘI FAURARI

Partidul ni-l puterea de-a învinge
Spre noi izbînzi mărețe cutezînd
Și densul fapt piscuri i-om atinge,
Cum ne-am legat prin comunismul
gînd.

Ca faurari ai unei patrii demne
E munca noastră pucii-adine temel
Și-acesta vrem, sub tricolor,
să-nsemne
Un imn de slavă țării, vrerii ei.

Partidul crește-aripi fără seamăn
Murmii lui deoințe peșterii,
Mereu unit și în voință gemăn
Privirii-arzîndu-i stea de viitor.

Partidul este sensul nou al vieții
Și il-urmăm profunde încrezători
Spre a-l desluși învredmîșii
Pe-un țarm de fauri cu carpatici
zori.

Ion SOCOL

LEAGĂN SOLAR

Eternă regăsire de neam
și vrednicie,
Venită din poemul prefigurat
de zori;
Prinos de frumusețe și de statornicie
Ești, patrie română, leagăn solar
de flori.

Concordie astrală de înstelate schele
Și ramuri de izvoare din trunchiuri
marl de dor,
Arpegii de lumină din falduri de
drapele
De tricore, roșii destine de popor.

Prelungă respirare de stenice
refrene,
Țîsnite de pe strunc de împliniri
viori;
Îngemănrîi de veacuri în milenare
gene,
Ești, patrie română, leagăn solar de
flori.

Și stîncă prelungită în Evul
armoniei,
Carpatica țările de temerar popor
Și Epocă de aur din creasta
veșniciei
Ești, patrie română, leagăn solar
de flori.

De cînd e Ceaușescu suprema
noastră vrere,
Ești nimbul nemuririi din cele trei
culori
Și piscul devenirii, al comunistei
ere
Străbună Românie, leagăn solar
de flori.

Leca CRIȘOVAN

Timișoreancă de origine, mi-am iubit orașul cu aceea necondiționată capitulare a iubirii, dar și cu un nemăsurat orgoliu: Niciodată n-aș fi dorit să trăiesc în altă parte, ziceam, menținîndu-mi afirmația, și chiar dacă — firesc, inevitabil — vor fi existînd locuri mai frumoase, rădăcinile obrișiei sînt adînci, implantate cu îndărătnicie în solul fertii al unei oraș pe cît de contradictoriu, pe atît de fascinant.

S-a spus despre Timișoara că nu reprezintă o capodoperă de arhitectură. Ei și? Poate că nu e cîntec, întotdeauna, capodopera! Important îmi pare un cu totul alt lucru, pe care l-am deslușit atunci cînd, peste ceea ce inițial a fost instinct, acceptare fără prea multe semne de zbuclum, s-a suprapus tubirea prin cunoaștere. Iată, gîndesc, străvechiul burg, fie că se va numi „orașul trandafirilor”, sau „orașul de pe Bega”, fie că va incita voci ce vor proclama barocul ori Jugend-stil-ul, care domină o bună parte a urbei, drept preferință, pe lingă o cetate a unor importante ramuri ale industriei va rămîne, în primul rînd, un spațiu al spiritualității. Al spiritualității și înfrățirii artelor și al oamenilor care-l populează. Argumente? Suficiente, unul — puține sînt locurile unde se vorbește cu atîta dezinvoltură în patru limbi, într-o deplină unitate a înțelegerii și conviețuirii, iar actul de creație se consumă, de asemenea, în patru limbi, indiferent că va fi vorba de instituții profesionale sau amatoare.

Există patru teatre înfrățite de același foc sacru al dragostei pentru adevăr și tradiție, rostite de la aleasa tribună a scenei, promovînd un repertoriu plin de patos politic,

POEZII
PARTIDUL ȘI FAURARI

MAMELE EROILOR
Fiii lor ca fulgerul s-au dus
rămîndu-le doar în amîndru
Și pînă le atîrnă-n despletire,
părul cîndva tînăr ca un viț,
și stau cu capul aplecat către
pămînt ca spre un cer desolat.
O, țară, cu eroismul tău legendar
în lupta de neafîrnare, dragă,
necînd nu poți tu să fii sîrnat
Mamele, care privesc înspre țări
fiii li s-au înveșnicit prin țări
Eroii nu pier în patria română
Radu FELECAN

SUPREM LEGĂMÎNT
Așa te știm, Partid,
Făcără nestînsă în Patrie
Arbore cu ramuri crescute în
Rămînd, rodind, înflorind și
Rodind.
Prin fiecare oră,
Te căutăm cu privirile deschise

etic și civic, există șase teatre prezentată la
inrudite pentru aceeași servitor, și
eași patimă pentru cuvînt și vorbă — și
citatele lui există numeroase
sambaluri, grupuri de creație,
în artifice, studiouri magistrale,
în limbile română, maghiară, germană
mană și sîrbă se promovează
de crez — respectul pentru tradiție,
de valorile spirituale ale poporului

O cultură vitală să dinamizeze

nostru, în strînsă corelație cu o
neroasă deschidere spre nou, cu
de problematica actualității, design, se
tipare specifice formei de activitate
S-a spus: „Fiecare zi sîrșește
tr-un spectacol. Acesta este un
extraordinar”. Îmi par relevante
ceste cuvinte.

Cum să fi urât așezarea
aici a fost stră-
mea în care, în „Redouten-sall
fi concertat Liszt, Strauss ori a
de artă promi-
oazele publicului Brahma
și creat prin
e nici greu de imaginat, nă
impune, pe
aflat. O destăinute documentele,
chile imaginî de epocă ce au
naționale. „Ga-
servat chipul orașului, așa cum
mănești actual-
Însemnat e un cu totul alt lucru-
să, festivaluri
tubirea pentru artă a existat
vremuri îndepărtate, iar dacă
ale uniunii
lungul anilor, în urbea în care
de artă foto-

El —
freamăt
în amla
El —
sunetul
din lant
rozelor
Asemen
doar as
cu raza-
doar sir
înobilii
doar în
zidit în
Ioan
interioare
Am str
mi-au
Am str
mi-au
Am str
și mi-
stelele
izvoare
orașele
Ascultă
Ca fiin
SU
In Aug
Cu sor
Istoria
Sub se
Lumin
Arc de
In Au
Prin J
Cu pat
Din A
Condu
Clădin
Reaze
Străbu

Cintarea României

Uriașele forțe creatoare
ale poporului

Cu ani în urmă, din inițiativa tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, se cinstorea Festivalul național „Cintarea României”, emulație colectivă unică în lume, punând în mișcare, în modul cel mai democratic, uriașele forțe creatoare în domeniile artei, culturii, tehnicii și științei, ale muncii pentru binele omului și progresul societății. Fazele succesive ale acestei activități naționale au generat largi preocupări cu foc continuu, antrenând un număr, până atunci nebănuit, de aptitudini, talente, vocații profunde în toate domeniile afirmării omenești. Festivalul ne-a ajutat să ne descoperim pe noi înșine, să ne ridicăm la adevărata noastră valoare. Masele au devenit din spectatori interpreți, ceea ce a creat ambianța unui amplu dialog, nu numai artistic, dar și politic-social, cu un mare potențial educativ. Un dialog dintre creatorii profesioniști și amatori, aparținând tuturor mediilor sociale și vârstelor, românilor de toate naționalitățile. Au stat mereu în atenția secretarului general al partidului valoarea ideologică și artistică a manifestărilor, creșterea lor prin cooptarea unui număr tot mai mare de participanți și totodată saltul în profunzime, prin promovarea autenticului, valorilor reale și cu maximum de eficiență pentru contemporaneitate.

Pornind de la ceea ce este tradiție de aur, creația din toate domeniile și-a asumat un caracter revoluționar, marcând, în mod sensibil, cu însemnele noului, formule artistice sau curente științifice. Se poate afirma cu certitudine că în cadrul generos al Festivalului s-au consolidat genuri și specii artistice noi, vădind maturitate și constituind tribune eficiente ale dialogului social. Brigada artistică, grupul satiric, teatrul muncitoresc, dansul tematic, montajul literar-muzical, iată doar câteva exemple în acest sens. Totodată filmul s-a îmbogățit cu scenarii de strictă actualitate, ilustrând analitic și sintetic dimensiuni ale realității imediate. Scriitorii au demonstrat receptivitate, elaborând pagini pline de sensuri contemporane, contribuind din plin la formarea omului nou. Muzica tină, muzica în general solicită textul militant, de dezbateră constructivă, de elogiu adresat eroismului cotidian.

Festivalul a creat cadrul organizatoric al afirmării plene a personalității, în deplină concordanță cu dezvoltarea societății noastre și în raporturi directe cu producția materială. Creația tehnico-științifică implică cercuri largi de inovatori și inventatori care adaugă spritul românesc încă o dimensiune, aceea a participării la ambianța marilor transformări în domeniul progresului tehnic din lume.

Inițiativa secretarului general al partidului de a se înființa centre ale muncii și creației „Cintarea României” echivalează cu consolidarea și crearea unei baze materiale, conforme stadiului la care ne aflăm, care să răspundă cerințelor unui considerabil salt înainte și să ofere condiții desfășurării unor activități multivalente. Participarea largă, democratică, a oamenilor muncii la diversitatea manifestărilor Festivalului va fi asigurată prin dezvoltarea concomitentă în toate județele a acestor centre, adevărate lăcașe-sinteză, apte să catalizeze toate preocupările, să găzduiască un registru larg de competiții și spectacole; activizarea, edificarea, desăvârșirea acestor nuclee de cultură și civilizație se desfășoară în paralel cu așezarea localităților pe o bază nouă, cu sistematizarea acestora, în deplin acord cu viguroasele transformări și etorii însemnând EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.

Beneficiind de o tradiție culturală deosebit de valoroasă, înscrisă într-o nobilă continuitate de simțire românească, această parte a țării vine cu o substanțială contribuție la patrimoniul național. Importante au fost, în anii pe care-i trăim, selectarea riguroasă a valorilor autentice care s-au constituit într-un specific de neconfundat, activitatea neterminată a unor formații cu un trecut semnificativ, și care au contribuit la conservarea ființei neamului, valorificarea pe o treaptă nouă a tradiției și generarea unor formule artistice noi, cu un conținut adecvat epocii, promovarea elementului autohton — miez al politicii repertoriale.

Multe așezăminte au devenit centre culturale polivalente și spații expoziționale cu caracter muzeistic, contribuind la educarea actualelor generații. Acest lucru este valabil și pentru mediul rural unde, cu sprijinul muzeografilor timișoreni, au fost amenajate, în cadrul unor centre culturale, expoziții permanente vizând activitatea unor personalități ale iluminismului bănățean sau a unor formații corale de tradiție.

Forurile culturale timișorene au reușit depistarea unor vechi resurse folclorice valoroase, purtând amprenta specificului zonei, având și astăzi ecou în rîndul maselor; în domeniul tradiției, instructorii au scos în evidență variante autentice (muzică, text, coregrafie). Creația populară este însă un fenomen viu, dinamic, iar preocuparea pentru stimularea unor lucrări aparținând zilelor noastre este și ea o permanență în cadrul Festivalului. Stilul competițional al manifestărilor cu public tinde să elimine caracterul formalist, cantitativ al acestora, stimulând artiștii amatori și profesioniști de real talent, favorizând apariția unor formații noi, cu profil bine definit, a căror evoluție trebuie urmărită în timp.

În ceea ce privește creația tehnico-științifică, ea nu constă doar în aportul unor institute și școli superioare, ci este prezentă pe șantier, în uzine, în producție deci.

În contextul transformărilor revoluționare ale Epocii, tinutul timișean, cunoscut pentru resursele nelimitate ale culturii și artei sale, pentru spiritul întreprinzător în domeniile practice, pentru vocația științifică reprezentând o contribuție de seamă la edificarea civilizației acestor locuri, se înscrie cu forțe sporite în fazele succesive ale nobiliei continuității a Festivalului, descoperindu-și vocațiile creatoare, contribuind la edificarea prezentului și viitorului aici și-n întreaga țară. Meleagul timișean a cîștigat în acești ani o maturitate spirituală la nivelul colectivității, atestând eficiența emulației pe care-o reprezintă „Cintarea României”.

Lucian BURERIU

El —
freamătul pădurii
în amiază
El —
sunetul viu
din lanul
rozelor de piine.

Asemenea Lui,
doar astrul
cu raza-n fiecare,
doar singele din verbe
innobilindu-ne zborul
doar imnul
zidit în tricolor.

Ioan VERGU DUMITRESCU

PATRIA

Am strigat țară:
mi-au răspuns vind muniții
Am strigat țară
mi-au răspuns foșind pădurile.
Am strigat țară
și mi-au răspuns pe rînd:
stelele clipind în adîncimile cerului
izvoarele clipocind talnic prin larbă
orașele ridicîndu-se tot mai sus.
Ascultînd, am definit patria
Ca fiind tot și toate.

Alina BĂCANU
clevă

SUB SEMNUL GLORIEI

În August este-o zi anume
Cu sorii și stele cum nu sint
oricînd,
Istoria a-nscris-o-n cărți de aur
Sub semnul gloriei urcînd.

Lumina libertății și-a mplinirii
De vise și de doruri milenare
În August și-a deschis corola vie
Ca roșu trandafir, steag peste zare.

Lumina demnității comuniste,
Arc de triumf deschis spre țară,
În August s-a născut ideal de pace
Prin jertfe de eroi rodind în vară.

Cu patria în suflet, semn al vremii,
Din August am urcat treaptă cu
treaptă;
Conduși de un Erou, prin
ani-lumină,
Clădim o Lume-a Bucuriei, tot mai
dreaptă!

Irimie STRAUȚ

PE-ACEST PĂMÎNT

Reazem puternic vieții, neînvinșă
temelie:
Străbunii de pe plaiul măreț ca
fruntea lor,

Învăluită-n nimburi și-n amintire
vie,
Din timpul cel cu arși de valbură
și zor.

Țesute-n limpezime, noi izvodiri
minune
Cu-a brazdei rodnicie, cu-al doinelor
flor.
În șerpuire, rîul anume pare că pune
Printre coline line adîncul sens
de dor.

Pe-acest pămînt cu datini și
frumuseși în toate,
Mai dură dăinuirea ca-n rocă-un
mlnereu.
Ni-i plină de brisoave povestea
și mai scoate
Relieve de sub glic cu aurul lor
greu.

Tresaltă vrednicia în lanurile vaste.
Comoară, pretutîndeni, noi ane
de-mpîlniri.
Vibrațiile în piepturi alunecă tot
caste,
Cum adieri prin ierburi cu razele
subjiri.

De bucurii bogate, ivite-n tivul
genii, —
Aceleași lacrimi pure străbunului
tumult,
Urcînd astfel pe drumul ce ni-l
cunosc milenii,
O Epocă de gloriei visată de demult.

Octav SARGEȚIU

CHIPUL PATRIEI

Chipul patriei este el, Omul
plaiului Mioritic.
El, cel ce a apărut să cînte
izvoarele și lumina finținilor.
Este el: Ștefan cel Mare,
Mihai Viteazul, Cuza, Bălcescu,
Tudor Vladimirescu...
E omul de la Mărășești,
Oltuz, Putna, Păuliș.
E omul de la Lupeni și Grivița,
e cel ce a dat strălucire fierbintelui
August '44.

E cel de la Bumbești-Livezeni
sau de la Porțile de Fier.
E cel ce a suit transfăgărășanul
peste Carpați
și a tăiat Canalul Dunăre —
Marea Neagră.

E omul bulevardului subteran —
Metroul, mîndrie a capitalei.
Este omul gigantelor înfăptuiri
al acestei epoci mărețe.

Este el, Nicolae Ceaușescu,
Cîntorul României noi!

Emil ȘAIN

grafică, scri de cultură cinematogra-
fică — sint doar cîteva din moda-
litățile ce au contribuit, revitalizezî-
du-se în permanență, la formarea
unui public, pe cît de receptiv, pe
atît de exigent. Tradiție și actuali-
tate, ar putea figura ca generic.
Pentru fiecare generație există un
moment al asimilării și al redescop-
eririi. Orașul își trăiește emulația
vie, creatoare, generată de resor-
turile intime, impulsionate de oamenii
de artă. O cultură activă, menită să
dinamizeze conștiințele — posi-
bilă definiție pentru starea de
efervescență creatoare a urbei, în
această epocă a măreșelii umane,
EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.

Nu o dată a răsunit gongul pre-
mierelor absolute, pe plan național,
european sau chiar mondial. Nu o
dată lucrări ale plasticienilor timi-
șoreni s-au aflat expuse în presti-
gioase expoziții internaționale. S-a
vorbit de interpreti valoroși, so-
liști de excepție, piese de referin-
ță, pornite, toate, din același loc:
orașul de pe Bega.

Se mai poate vorbi despre acea
simbioză fericită dintre intențiile
edililor și cele ale oamenilor de
artă. E suficient să privim Piața
Unirii, acest spațiu al barocului atît
de subtil adaptat contemporaneității,
unde lucrări prezente de restau-
rare vor oferi, în sălile palatului
baroc, un nou Muzeu de artă al
urbei.

Acțiunilor sub egida Complexului
Muzeal Timiș, ale Editurii „Facia”
ori ale Asociației scriitorilor, con-
certe-lectii sau dezbateri, manifes-
tări organizate în strînsă colaborare
cu instituturile de învățămînt supe-
rior; activități de anvergură la ce-

sele de cultură — a studenților, a
tineretului ori a universitarilor —,
recitaluri avînd ca protagoniști elevii
ai Liceului de artă, expoziții de
design ori, de ce nu, recentul cam-
pionat mondial de șah pentru copii,
argumente care pledează pentru tot
atîtea focare de cultură, reale
mijloace de educare și de formare
a publicului.

S-au redeschis porțile școlii.
Pentru școlarii de toate vîrstele. Pu-
ține zile ne mai despart de relu-
rea stațiunilor. Cascle de cultură
își reorganizează programele de ac-
tivitate. Sint prevăzute noi verni-
sașe. Noi expoziții. Colective. Indi-
viduale. Pictură. Sculptură. Artă
fotografică. Expoziții itinerante, în
săli muzeale. Antversare, omagiale.
Orașul respiră avid Eventmentul.
Actualitatea. Noul. Nu fără, însă, un
respect nemărginit și o grijă, apro-
pe tandră, față de tradiție.

La Timișoara, Enescu a fost pre-
ședinte de onoare al Filarmonicii.
Camil Petrescu și Călinescu, profe-
sori. Alci a compus Nicolae Ursu
A trăit, o bună parte a vieții, Fila-
ret Barbu. Eminescu a trecut prin
urbe. Ady Endre a locuit, o vreme,
pe o stradă liniștită, într-o casă pa-
triarhală, în peretele căreia se mai
poate citi și azi, încrustată, mențiu-
nea. Și exemplele ar putea continua.

„Omul sfințește locul”. Îl innobi-
lează, prin modul său de a trăi. La
început au fost oamenii. Apoi s-a
născut orașul. Apoi, acea minunată
simbioză dintre oraș și oameni. Ti-
mișoara — timișoreanul. Suprapu-
nîndu-se. Definiindu-se. Pînă la iden-
tificate.

Dana GHEORGHIU

POEZII

PARTIDUL ȘI

MAMELE EROIILOR

lor ca fulgerul s-au dus
înindu-le doar în amintire.
ărul le atîrnă-n despletire,
cîndva tinăr ca un vis,
au cu capul aplecat către
înt ca spre un cer deschis,
ră, cu eroismul tău legendar
apta de neatîrnare, dreaptă,
înd nu poți tu să îi săroci
iele, care privesc înspre
l s-au înveșnicit prin faptă
nu pier în patria română
Radu FELECAN

SUPREM LEGĂMÎNT

le știm, Partid,
iră nestînsă în Patrie
re cu ramuri crescute în
urind, rodind, înflorind și
nd.

fiecare oră,
ăutăm cu privirile deschise

privic, există șase redacții
prin aceeași fervoare, ace-
mă pentru cuvînt și veridic-
ul, există numeroase an-
grupuri de creație, forma-
ce, studiouri teatrale unde,
e română, maghiară, ger-
strîrb se promovează același
spectul pentru tradiție, față
de spirituale ale poporului

O cultură a
dinamizeze

strînsă corelație cu o ge-
leschidere spre nou, căm-
ca actualității, desigur, în
cifică forme de activitate.
„Fiecare zi sfîrșește în-
ticol. Acesta este un oraș
lar”. Îmi par relevante a-
nte.

fi arătat așezarea pe cre-
re, în „Redouten-sale” vor
it Liszt, Strauss ori a pri-
le publicului Brahms? Nu
eu de imaginat, nici în
estămiune documentele, re-
jînt de epocă ce au con-
pul orașului, așa cum era.
e un cu totul alt lucru —
ntru artă a existat din
ndepărtate, iar dacă, de-a
ilor, în urbea în care a

Sanctuarul de la cetatea hallstattiană Petriș — Hațeg

Timp de aproape un mileniu, cele mai proeminente personalități ale antichității inclusiv împăratul Traian, începând cu Herodot (sec. V. î.e.n.) și terminând cu Ioan Apostatu (sec. IV, e.n.) nedismulată ci admirativ, au privit și elogiât pe Daco-Geții, — cu deosebire — pentru ceea ce în caracterizat, neobișnuitul lor potențial spiritual, pămînt-

grandoare pe care îl va fi întruchipat această cetate, reședință de trib sau uniune tribală.

Dar ce constituie noulate și face să se deosebească de celelalte cetăți din acea epocă, mai mari și mai intens locuite chiar, ca cea de la Teleag, jud. Alba, Sintana, jud. Arad, este locul de cult — Sanctuarul —. El constă

Partea dinapoi a formei zoomorfe, dinspre nord, prezintă o față înfățișând o acvilă ce s-ar pregăti să zboare, aripile ușor ridicate (foto 2) nu sînt desprinse încă de trup. Pe pieptul acvilei apare în relief o figură circulară (d.î., 25 m) de forma unei lipii, de pe care s-a ridicat țestul. Pe emisfera superioară este săpată o nișă, pe a cărui fundal apare imaginea palmei unei mîini cu degetele răsfricate ca pentru a primi ofrandă. De altfel, figura în relief cu nișa înfățișează efigia soarelui reprezentată în folclor.

Cei ce au spectat această față au fost de părere că prezintă imaginea unui sfinx. Mai mult, partea reprezentînd crupa formei zoo, a fost derocată și s-a dăltuit o față circulară similară cadranelui, în poziție orizontală însă. Din centrul ei, pleacă un șanțuleț sculptat, orientat ca lichidul să curgă pe figura solară. Se pare că pe această față au fost oficinate jertfe, de la care singele să curgă cum s-a specificat.

Pe a doua stîncă, aflată la 10 m sud-est de prima, este dăltuit (ad. 0,6 m), se pare, alt cadran solar (d.î. 1,5 m), circumferința fiind analog marcată, dar care lasă impresia unei vetre de foc. Este posibil, însă, ca măsurarea timpului pe cadranul de pe „Patul Jidovului”, în poziție verticală, să se fi comparat și verificat cu cel de pe a doua stîncă în poziție orizontală. A treia stîncă este situată la est de sfinx, pe cealaltă parte a drumului de acces în cetate de către Hațeg. Din această stîncă s-a prelucrat o figură ca o piatră de moară, pe

fața căreia pare să fi existat o imagine, distrusă prin erodare.

Pe a patra stîncă, situată la 70 m nord-vest de cele 3, s-a săpat

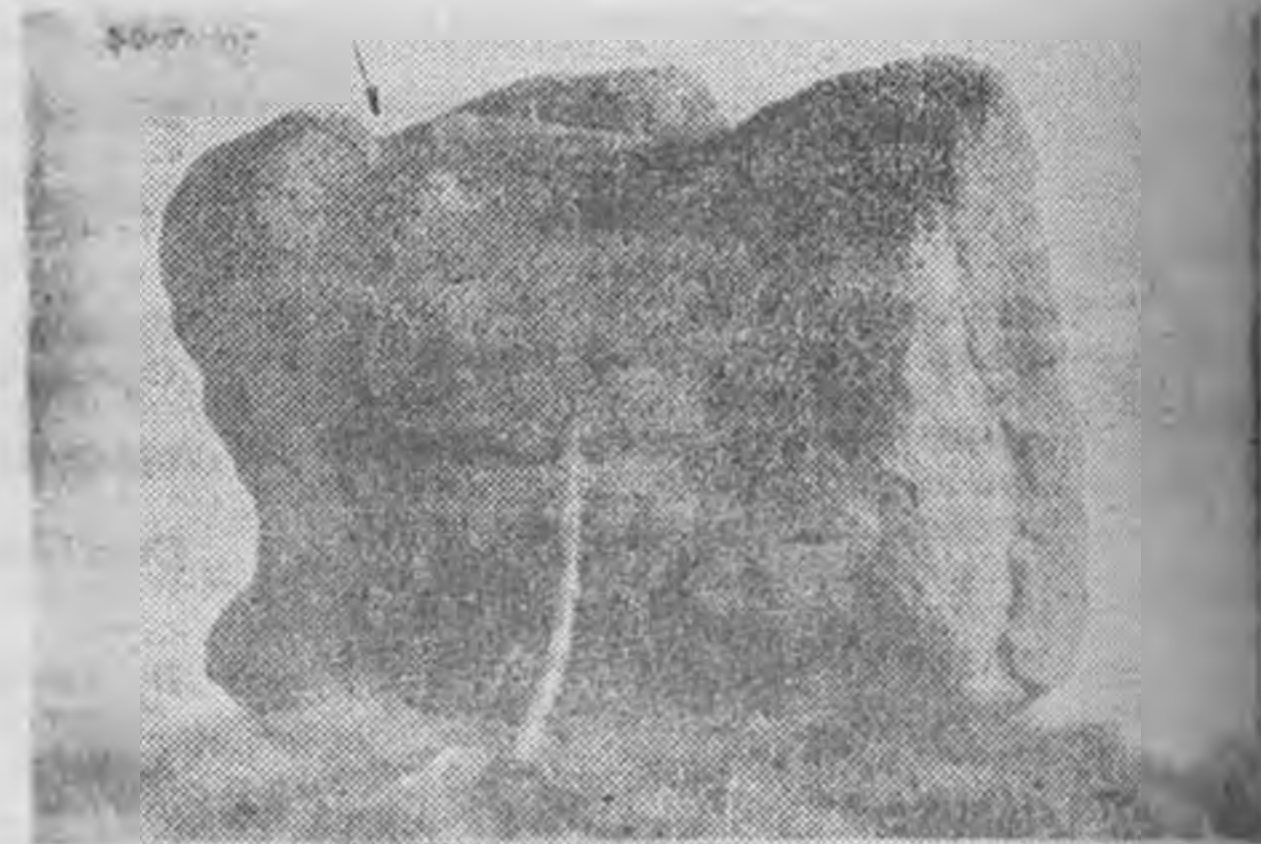
Figurile circulare, în poziție verticală sau orizontală urmărindu-se să primească cît mai în plin și pe cît posibil toată ziua lumina solară.

tenn, totuși, pentru că, după Strabon, Zamolxis a fost un vrednic discipol al lui Pitagoras. Decenu, care învățase semnele cerești de la egipteni, rămîne însă personalitatea care a demonstrat în mod strălucit acea putere spirituală, cînd a realizat experiența, unică se pare în istoria umanității, stîrpirea viței de vie, ce se lasă alt de greu repetată în contemporaneitate.

Cercetarea pămîntului, dintru început stăpînit de către Neamul dintre traci, Daco-Geții, relevă că deopotrivă și înfăptuirile lor suscită deasemeni admirație. La Hațeg, și nu numai aici, în dealul Petriș, la începutul epocii fierului, pe cînd Solomon înălța templul său, sau pe cînd Grecii contemplau înmărmuriți, la Troia, uniforme ostășilor și harnașamentele din aur de pe caii Traicilor, Dacii au durat o cetate în suprafață de 20 ha, împrejmuită cu șanțuri și valuri de apărare puternice (20x7x2 000 m), — prevăzute deasupra cu palisade avînd emplecton din pămînt ars în grosime de 2 m, care vor fi avut, desigur, și ele 4 m înălțime, de unde aspectul de

din 4 stînci naturale, pe care au fost sculptate cu dalta figuri cu funcționalități pentru cult și astronomie. Prima stîncă, „Patul Jidovului”, de forma unui zimbru rănas în salt pe picioarele dinapoi (5,2x4x2 m), are pe falca dreaptă, luminată toată ziua de soare, săpat un cadran solar (d.î., 25, adîncime 0,20 m) cu circumferința adîncit marcată (foto 1). Umbra unui ax fixat în centru, care pare să fi existat, ar împărți timpul.

o formă de alveolă (d. 2,5 m), fundalul fiind perfect șlefuit, în centrul căreia tronează o piramidă îndreptată cu vîrfurile spre zenit. Desigur va fi avut un rol, ca reper fix, în cercetarea astronomică (foto 3).

de la Cetatea din Petriș, se pare, la originea Sarmizeturii de la Sarmizegethia Regia, pe care însă îl datîșesc cu 9-7 secole.

Hristache TATU

Petru Buzgău — plastică

o retrospectivă arădeană

Pictorul și profesorul Petru Buzgău a deschis în august, la Arad, o expoziție de pictură, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani. Expoziția cuprinde un număr impresionant de lucrări, 75 de picturi (ulei pe pînză și carton), 21 monotipuri și 30 de gravuri. Impresia generală este aceea a unei îmbierii în culoare și lumină, ceea ce relevă de la început spiritul optimist și robust al artistului. Lucrările, în majoritatea lor, sînt ale unui pictor tradiționalist, prin conformație, tradiționalist în sensul pozitiv al cuvîntului. Petru Buzgău excelează în primul rînd în tablourile cu flori, culorile așternîndu-se generos și proaspăt pe pînză sau pe carton. Cu un desen sigur și viguros sînt realizate și peisajele sale, în efluvii de alb și roșu, cuceritoare, și cîteva vederi citadine solid elaborate.

Extrem de interesantă, în activitatea artistului, este perioada 1932-1956, cînd pensula sa dovedește o vibrație inspirată. În ultima perioadă de creație, pictorul încearcă experimente onirice, fantastice, nonfigurativismul. O surpriză reală sînt anotimpurile, lucrări vii, autentice și, mai ales, gravurile executate de el ca student și în primii săi ani de profesorat. Se remarcă temele unui realism expresiv și teme umile ale cotidianului.

Amintim că Petru Buzgău a fost studentul lui Camil Resso, la pictură, și al lui Simion Juca, la gravură, și că, în unii săi de profesorat, a creat el însuși o școală de pictură, prin elevii săi „normaliști”: Silviu Băias, Ștefan Guleș, Traian Chevereșan și prin miile de dascăli, leșți de pe băncile școlii pedagogice din Arad.

Ilic MĂDUȚA

Tiberiu Brediceanu

Tradițiile culturale de pe malurile comloșene pătrund mult în adîncurile istoriei. Între ele un loc aparte îl ocupă societățile corale, cu o organizare mai mult decît seculară.

Documente scrise sînt abia din anul 1857, cînd Franz Hauser Eckert, profesor de limbi clasice din Freiburg (Germania), îl vizitează pe un bătrîn al său ce era măcelar la Comloș. Profesorul german amintește corul din Comloș, dar monumentul istoric care este biserica ortodoxă română în localitate are încă din timp un loc anume construit, pentru un cor de 100-120 de persoane, suspendat pe stîlpi de țesar care, dacă nu exista cor, nu și-ar fi avut rostul. Eșecul muzical bogat al Comloșului l-a atras și pe marele muzician TIBERIU BREDICEANU, care în anii 1911, 1922, 1923 și 1925 vizitează comuna și societățile culturale, culegînd de la coriști și de la tariful comloșean mai multe cîntece locale, printre care și falmosul cîntec „Tocorul”, compus din mai multe părți, pe care le-a înregistrat pe cilindri de ceară (fonograf). (Vezi Tiberiu Brediceanu, Melodii populare românești din Banat, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, Buc., 1972).

În decursul meritoriei sale

Promisiunile

Există în scrisul lui David Bănu două direcții tranșante de creație: prima constînd în comemorarea istorică a spațiului existenței zbuciumatului neam al nostru, înobilat de un ardent sentiment patriotic, a investigare cu unele poezii potrivite tematicii pe care o reliefează în cea mai mare parte a poemelor sale și, nu în ultimul rînd, un anume univers intim necontrafăcut, sincer și denominalizat cu o simțare aproape dezarmantă. Începutul unei poezii intitulată „Putere de zbor” — poetul își mărturisește arta poetică: „Credința mea stă-n frunze înșelătoare / Că-n suflet port zădărnici atit de mari / În care merii tineri dau în floare / Cîm dă puterea seva în stejar”.

O CARTE UTILĂ ȘI DE MARE INTERES:

„Economia și organizarea industriei mici, în cooperativele agricole de producție”

Industria rurală sau mica industrie, cum i se mai spune, reprezintă o prîghie importantă care contribuie la integrarea satului românesc în amplul proces de dezvoltare economică, de ștergere a deosebirilor dintre sat și oraș.

Spre deosebire de „industria mare”, unde există un cadru teoretic, structural, funcțional și organizatoric bine precizate, în cadrul industriei mici se constată o lipsă a cadrului teoretic. În clarificarea acestor concepte, lucrarea inginerului Eugen Constantin Mewes se înscrie ca o cerință majoră, necesară și deosebit de utilă, alături din punct de vedere teoretic, cît mai ales al aspectului practic. Bazată pe o temeinică și profundă cunoaștere a realităților din țara noastră, cartea înmănușiază atît aspectele teoretice, tradiționale, cît mai ales cele aplicative, care pot duce la o dezvoltare rapidă a acestei activități în toate cooperativele agricole de producție din țara noastră.

Preocupat de dezvoltarea industriei mici, autorul subliniază locul și mai ales funcțiile deosebit de importante pe care le are industria rurală la dezvoltarea unităților agricole, la înscrierea satului românesc pe coordonatele modernizării și ridicării nivelului de civilizație. În capitolul patru, autorul sintetizează într-un mod inedit avantajele și funcțiile pe care le poate juca dezvoltarea acestei industrii mici. Printre cele mai importante autorul subliniază: utilizarea mai deplină și eficientă a forței de muncă din mediul rural și pe această bază oprirea migrației tineretului și o mai mare stabilitate, spo-

rirea producției de bunuri și de servicii pentru populație și prin aceasta mărirea veniturilor cooperativele agricole; valorificarea bogatelor resurse locale de materii prime și materiale; contribuția industriei rurale la dezvoltarea membrilor cooperatori și a populației rurale, reducerea consumului energetic și a investițiilor prin organizarea muncii la domiciliu etc. Partea a II-a a cărții se ocupă în special cu aspectele practice de organizare a acestei activități în cooperativele agricole de producție. Bazat pe experiența multor unități, autorul sintetizează și pune la îndemîna conducătorilor aspectele practice privind: regimul forței de muncă, normarea și organizarea muncii, retribuirea muncii, aprovizionarea tehnico-materială, desfacerea producției, elemente de finanțare și analiză economică etc. Autorul generalizează cu succes experiența cîștigată de numeroase unități în această privință și face recomandări utile pentru organizarea acestui sector în toate unitățile agricole de producție. Deosebit de actuale sînt recomandările pe care le face autorul privind formele și măsurile de dezvoltare a acestui gen de activitate care poate produce bunuri de consum, articole de uz casnic și gospodăresc, țesături și confecții textile, articole de artizanat și de artă populară, produse alimentare, unele piese reconstruite, servicii către populație cum este transportul, repararea locuințelor, construcțiilor, a reparării aparatelor de uz casnic.

EC. Mewes s-a străduit și apreciem că a reușit pe deplin să pună la îndemîna specialiștilor și a tuturor conducătorilor o carte inedită, alături prin forma sa cît mai ales prin conținutul bogat de idei și de recomandări deosebit de utile. Nu lipsește nici cadrul legislativ, în care trebuie să se dezvolte această activitate, fiecare capitol fiind completat cu note bibliografice și cu legile care reglementează această activitate.

Ca apreciere globală putem sublinia caracterul inedit, folositor și de mare actualitate al cărții elaborate și care o recomandă tuturor celor interesați.

Prof. dr. ing. Constantin ANDERCA

● **Jermaine Jackson** unul din foștii Jackson Five, frate al celebrului Michael, nu este o prezență permanentă pe scena pop americană. Acest fapt se explică prin preocupările sale multiple. După succesul de top „When The Rain...”, înregistrat cu Pia Zadora, Jermaine împreună cu soția sa, Hazel, coordonează activitatea centrului „Work”, un studio specializat în descoperirea și lansarea tinerelor talente. Dacă vom spune că **Whitney Houston** este descoperirea lui Jermaine, vom înțelege că eforturile sale nu-s gratuite. Talentul artistic al lui Jermaine Jackson a fost pus în valoare într-un film de succes care istorisește viața regretatului interpret de muzică Soul, Marvin Gaye. ● „The Sea Of Love” este titlul albumului lansat de un grup rock din Irlanda de Nord: „The Adventures”, oferind piese cu o largă paletă sonoră. ● **Tony Williams** este, se pare, decanul de vîrstă al cîntăreților pop din lume. La 5 aprilie a.e. acesta a împlinit 60 de ani! El a fost solistul vocal principal al legendarului grup de culoare **The Platters**, înființat la Los Angeles în 1953 de către managerul și compozitorul Buck Ram. Începînd cu anul 1955, cînd grupul lansează nemuritoare piesă „Only You” (cunoscută în 1102 versiuni!) The Platters vor lansa încă 31 de hit-uri, ca **The Great Pretender** (preluată, printre alții, și de Freddie Mercury), **The Magic Touch**, **Heaven On Earth**, **Summertime** și cîte altele... ● Un alt „veteran” pop este **Herb Alpert**, care a împlinit recent 53 de ani. Cîntă la trompetă de pe cînd avea opt ani. În anul 1962 își amenajează un studio de înregistrare într-un garaj părăsit, ulterior fondind casa de discuri A&M. În 1965 pune bazele formației **Tijuana Brass**, cu care va lansa, în 22 de ani, peste 40 de hit-uri. Muzica oferită de Herb Alpert e colorată de armoniile specifice folclorului muzical american de la granița S.U.A. cu Mexicul. Piese reprezentative ca „The Lonely Bull” (1962) Tijuana Taxi, Spanish Fly, dar mai cu seamă „A Taste Of Honey”, o inspirată versiune a piesei Beatles-ilor din 1965 și „The Guys In Love With You” (1968), acesta devenind million seller, fac deliciul ascultătorilor de orice vîrstă. Și ce argument mai convingător, vorbind de calitatea pieselor lui Herb, decît faptul că ele nu s-au demodat, fiind mereu solicitate, mereu proaspete adică „Evergreens”?

Petru UMANSCHI

sport

HAGI...

...e, iarăși, în mină, cum s-ar zice la table, adică are atîta meșteșug și har în sportul cu bocanc (totuși, ghete), încît, și el, se dovedește a fi un as al fotbalului românesc, călcînd pe gazonul gloriei după celebritățile precum Dobrin și Balaci, din generațiile mai apropiate de buletinele noastre de identitate.

În jocul de la Praga, cum s-a văzut simbăta trecută în reportajul televizat, el, Gheorghe Hagi, a fost cel mai bun din arenă, înscriind două goluri și țesînd firul altora, pentru o victorie care a lăsat cu gura căscată multe condeie ale Europei sportive. Acum, cînd trecem pe linia dreaptă a pregătirilor pentru noile confruntări ale naționalei, forma excelentă a lui Hagi, Lăcătuș, Belodedici, Iovan, Lung, Sabău, Rotariu, Ungureanu dă optimism iubitorilor acestui joc care numai joacă nu e.

De astăzi, la Seul, începe cea de-a 24 ediție a Jocurilor Olimpice de vară, cu participarea sportivilor din 161 de țări din lumea întreagă. Evenimentul e onorat și de prezența delegației României, înscrisă la 10 ramuri sportive; aspirăm la mult aur, argint și bronz, ca și la gloria participării, prin sportivi de mare, la atletism, gimnastică, fnot, sporturi nautice, lupte.

În urmă cu patru ani, la Los Angeles, Imnul României și steagul tricolor au răsplătit adesea triumful nostru; fi-va și de data asta un record? Pe cît de greu, pe atît de înălțător ar fi succesul! Il dorim din toată inima!

Teodor BULZA

aqua-forte

- Dansul exprimă mișcarea... muzicii.
- S-au îndrăgostit în ritmul unui tangou și s-au despărțit în ritmul unei... bătăi.
- Valsul: o limbă pe care o știe întregul glob.
- La început, și-au spus cuvinte de dragoste în ritmul cîntecului unei viori, la sfîrșit în ritmul... tobei.
- Boxau în ringul de dans...
- Pentru cel ce învață să

danseze e o plăcere, pentru profesor, un chin.

- Leacul prostiei e în mîna ghicitoarei.
- Lucra la personal și se credea o personalitate.
- Salvamarul nu face umbra pămîntului, ci... mării.
- De zgîrcit ce era și-a cumpărat o bicicletă cu o singură roată...
- Și pentru că nu a stat liniștit în banca lui, și-a pierdut... scaunul.
- E foarte greu să publici, cînd nu scrii.

Emil ȘAIN

Marca Adunare Națională de la Alba-Iulia, de la 1 Decembrie 1918, cerînd la unison cu toți delegații unirea Transilvaniei și Banatului cu România.

Pe tărîm cultural, în decursul timpului, corul a participat la numeroase concursuri, la care comșenții au obținut diplome și mențiuni (Timișoara, Turnu-Severin, la Arenele Romane și chiar la Ateneul Român din Capitală). De-a lungul vremii, la acest cor au activat peste 20 de dirijori, începînd cu Apahideanu, continuînd cu Iuliu Vuia, Simion Bălan, Valeriu Besu, Nistor Miclea și încheind cu subsemnatul.

Ultimul mare program, la care a participat corul din Comloșu-Mare (în afara celor cîteva apariții în cadrul edițiilor Festivalului Național Cîntarea României) a fost cel prezentat în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. din 1977, în colaborare cu Asociația Scriitorilor și Teatrul Național din Timișoara. Din acest adevărat „Cor al generațiilor” făceau parte elevi, cadre didactice, țărani cooperatori și pensionari.

Ar fi bine ca tinerii de azi ai comunei, care beneficiază de condiții mult mai bune, să nu se lase mai prejos decît înaltașii lor, să dea dovadă de mai multă trăgere de inimă la reînvierea acestei formații corale sătești.

Ștefan CIOLAC-BULEANDRĂ,
țărăn cooperator,
pensionar

banatica

existențe, corul din Comloșu Mare a avut activități deosebite, pînă la nivel național. Astfel, unii din membrii corului, în frunte cu Dr. Ștefan Ciorolanu, au participat la

excelsior

...le găsim nu numai în clasicii poeziei transilvane, un Goga, un Blaga, ci și în alți poeți români. Căci David Rusu, împătimit de poezie, ajunge la reale satisfacții estetice prin „poezia ce străbate trupul ca o văpale de sori” (Pom înflorit). Participant asiduu la toate manifestările de cultură din orașul său, din Deva și Hunedoara, el este incontestabil un poet al promisiunilor. Deși cu prezențe notabile în coloanele revistelor literare. Poetul se poate alătura demn la acordurile largi de liră ale poezilor noștri tineri contemporani. Valoarea poemelor sale constituie, în acest sens, o serioasă garanție.

Marcel LAPTEȘ

panoramic

dețene). ● Recent apărut în librării, romanul „O ardere totală” de Mircea Șerbănescu a fost prezentat cititorilor la clubul întreprinderii de construcții București. ● Importantă manifestare științifică internațională. Nu demult, Timișoara a fost gazda celei de-a V-a Conferințe internaționale de chimia și tehnologia silicaților tehnici și compușilor oxidici, reuniune de amploare, de pregnant interes. Tema „Eficiența, calitatea și progresul tehnic în industria silicaților și compușilor oxidici” a

reunit cadre didactice, cercetători, specialiști din unitățile economice de profil din țara noastră și din R.S. Cehoslovacia, R.P. Bulgaria, R.D. Germană, R.P. Polonă, U.R.S.S., R.F. Germania, Italia. ● Au început înscrierile pentru cursurile Universității culturale-științifice din Timișoara (str. Rodnei nr. 3/A). ● Concurs național de poezie „Nicolae Labiș”. Sub egida Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și a Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Suceava, se organizează anul acesta cea de-a XX-a ediție, jubiliară, a Concursului național de poezie „Nicolae Labiș”. ● A apărut o ediție specială a revistei „Forum studențesc”, organ al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comunistați din Centrul Universitar Timișoara. Problemele formării omului nou, în lumina Tezelor din aprilie, angajarea plenară a tineretului studios în amplul proces de modelare revoluționară a conștiinței, se constituie în centralele repere tematice ale acestui număr.

Meriu Brediceanu la Comloșu-Mare

...ile culturale de pe ...le comșene pătrund în adîncurile istoriei. ...ele un loc aparte în societății corale, cu o ...mai mult decît secu-

...ente scrise sînt abia anul 1857, cînd Franz Eskert, profesor de ...clasică din Freiburg (Suedia), îl vizitează pe un ...sau ce era măcelar la ... Profesorul german ...corul din Comloș, ...monumentul istoric care ...arica ortodoxă română ...calitate are încă din ...loc anume construit, ...un cor de 100—120 de ...suspendat pe stilpi ...care, dacă nu exista ...și-ar fi avut rostul. ...muzical bogat al ...lul l-a atras și pe ...muzician TIBERIU ...EANU, care în anii ...1922, 1923 și 1925 vizl- ...comuna și societățile ...cîntă, culegînd de la co- ...de la taraful comlo- ...mai multe cîntece locale, ...care și faimosul cîntec ...compus din mai ...părți, pe care le-a în- ...pe cilindri de ceară ...). (Vezi Tiberiu Bre- ...Melodii populare ro- ...dia Banat, Ed. Muzi- ...Ununii Compozitorilor, ...1972).

decursul meritoriei sale

Promisiunile unui poet

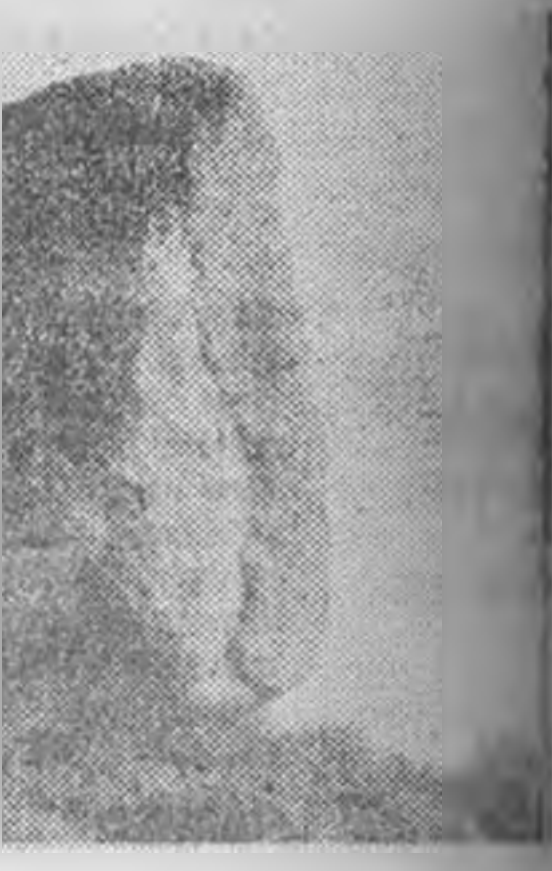
...lă în scrisul lui David ...două direcții tranșante ...poezie; prima constînd în ...mararea istorică a spațiu- ...existenței zbuciumatului ...al nostru, Innobilat de ...sentiment patriotic, ...îngăgare cu unelte poeti- ...trivite tematicii pe care ...fășază în cea mai mare ...a poemelor sale și, nu ...rînd, un anume ...întim necontrafăcut, ...și denominalizat cu o ...aproape dezarmantă ...gestiv poem intitulat ...Putere de zbor” — poetul ...artă poetică: ...mea stă-n frunze .../ Că-n suflet port ...alit de mari / În care ...lineri dau în floare / ...di puterea seva în ste-

Posibile motive de inspira-

pregătirea noului an de ...gint, recent a avut loc ...șoara Consfătuirea (a- ...didactice care predau ...sociale și istoria. ...erată în lumina Tezelor ...gic, consfătuirea a ...șiat, prin seria de ex- ...și dezbateri tematice. ...șitățile și procedeele di- ...privind integrarea tot ...eficientă a științelor so- ...în procesul formativ- ...al tineretului. ● Zilele ...„George Enescu”. În ...cu cea de-a XI-a edi- ...Festivalului internațional ...Enescu”, desfășurat ...București în perioada ...septembrie (la care vor ...și personalități ale ...interpretative timișorene ...Filarmonica de stat „Ba- ...și Opera Română), are ...Timișoara o manifes- ...națională — Zilele mu- ...„George Enescu”. Re- ...din bogatul program ...inaugural din 16 ...embrie, ora 19 (pe scena ...), recitaluri, seri de ...spectacole-concert la ...și dau concursul presti- ...arhiști din țară și de ...holare. ● Pe simezele

Hațeg

Figurile circulare, în poziție verticală sau orizontală, mărindu-se să primescă mai mult în plin și pe cît posibil toată ziua lumina solară.

la Cetatea din Petru, așa se pare, la originea Sanctuarului de la Sarmizegetusa, pe care însă îl deșinează pe cît se știe de la 9-7 secole.

Hristache TATU

plastică

Arădeană

...zgău a deschis în august, ...ră, cu ocazia împlinirii ...uprinde un număr impre- ...ulei pe pînză și carton), ...presia generală este aceea ...aină, ceea ce relevă de la ...at al artistului. Lucrările, ...pictor tradiționalist, prin ...sul pozitiv al cuvîntului. ...sentiment patriotic, ...îngăgare cu unelte poeti- ...trivite tematicii pe care ...fășază în cea mai mare ...a poemelor sale și, nu ...rînd, un anume ...întim necontrafăcut, ...și denominalizat cu o ...aproape dezarmantă ...gestiv poem intitulat ...Putere de zbor” — poetul ...artă poetică: ...mea stă-n frunze .../ Că-n suflet port ...alit de mari / În care ...lineri dau în floare / ...di puterea seva în ste-

...activitatea artistului, este ...sa dovedește o vibrație ...creație, pictorul încearcă ...nfigurativismul. O surpriză ...ii, autentice și, mai ales, ...nt și în primii săi ani de ...nui realism expresiv și

...ost studentul lui Camil ...Juca, la gravură, și că, ...el însuși o școală de pic- ...Silviu Bălaș, Ștefan ...mille de dascăli, ieșiți ...Arad.

Ilie MĂDUȚA

...ulație și prin aceasta ...rea bogatelor resurse ...striei rurale la deser- ...erea consumului ener- ...tiliuz etc. Partea a II-a ...organizare a acestei ...pe experiența multor ...erilor aspectele pra- ...nizarea muncii, retri- ...cerea producției, ele- ...generalizează cu succes ...vință și face recoman- ...unitățile agricole de ...are le face autorul ...en de activitate care ...gospodăresc, țesături ...lară, produse alimen- ...cum este transportul, ...or de uz casnic. ...leplin să pună la în- ...te inedită, atît prin ...de recomandări de- ...e trebuie să se dez- ...note bibliografice și

...folositor și de mare ...celor interesați.

ntin ANDERCA

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI

DINA CUVATA
JUR IMPREJUR (VECHI MOTIV)

Jur imprejur simt cum cerul se stringe.
Aud din cind in cind cite-o vorba —
Astăzi așa, miine altminteri
Și totuși ceva mă tot chinule.
Inimă,
O, inimă îndurerată,
Te innegurezi, te întuneci
Și încă mai rabzi;
Rabzi, rabzi, rabzi.
Soarele parcă nici nu lucește
și pentru mine.
Se miră de mine și el.
O, soare, o, lumină,
Unde v-ascundeți voi oare?
In plină zi cu lumina vă caut.

VELINTE

Certatu-m-ai, mamă,
Că n-am așternut velințele tale,
Că nu le-am așternut să înfrumusețeze podelele —
Nu le-am așternut fiindcă n-am putut îndura
Să calc pe ceva lucrat de mîinile tale.
Tot e bine că m-am gândit și la lucrul acesta —
Cind mi-am aruncat privirea spre ele
Mi s-a părut că văd ochii tăi plini de lacrimi,
Firele mi s-au părut că sînt chiar
Mîinile tale subțiate de-amoruri.
M-a cuprins o milă fără de capăt
Și uite, neașternute-au rămas velințele tale.
In românește de
Dumitru M. ION

KATIȚA KIULAVKOVA

INVIDIE

Trebuie descrisă
De vreme ce există pretutindeni
și se întrebunțează
Ca limbă vie, scîitoare muzică de mahala,
Rozător fără sațiu

Insetată și infometată
La mese linge și-nfulecă
Desfășindu-se
Iar nouă ne lasă doar nasele.

VESNA AȚEVSKA
GRADINA NOASTRA

Și-au aruncat ochii vecinii spre dudu-nărcat,
Spre trandafirul trandafirilor, spre fructele mari.
— Ce le-ai pus, întrebă. Cu ce l-ai hrănit?
Cu nimic. Doar sudoare și vînt; cu mîinile goale.
Pentru grijă, pentru tihnă și chin.

Nu tinjese
Și totuși cu degetul scriu
Pe praful mesei numele tău.
Simt c-aș putea chicoti
Laolaltă cu norii
Și-aș putea să-mi tai părul
În tața unor chipuri mirate
Și-aș putea să ucid
Și să binecuvîntez
Și să rămîn grea
Aidoma țîrinii
Și ușoară să fiu
Precum pasărea.
Nu mă învăluți
Din pricina nebulilor mele
Coplărești,
Ci lăsați-mă printre leandri,
Chicoteli și terase.
Nu visez și totuși
Cu degetul scriu
Pe praful mesei numele tău.

Din lirica iugoslavă

LILIANA DIRIAN
ȘI CĂDEREA

Lovitura e surdă. Flanelul tău în culer —
Gol ca un teren de joacă. Ridici sprincenele:
Stînci deasupra iezערului. Os, nici tu lume,
Nici tu senzație. De la fereastră-ți imaginea
Nimic nu promite.
Alcea la mine absența crește-n odale ca o
Amenințare. Lovitura e numai unul dintre
cuvintele

Care mă urmărește...

RADMILA TRIFUNOVSKA
MOTIV DE PE TERASĂ

O deasă după-amiază în preajmă.
Leandri-n ghivece —
Pindari pe la colțul terasii.

SVETLANA HRISTOVA — IOȚICI
EA ȘI PRIMA LITERA

Se dă în leagăn lumina — învălurire de apă
Drepte și strimbe linii răsrinite
Pe stîncă aruncă mesteacăniul.

Cît timp soarele își va înscrie
crugul său cel mai larg,
Cît timp o să-și tale cel mai adînc semicerc,
Atît cît să pătrundă vîrfurile de rază,
Arătătorul de marele deget EA va desparte
Ca să transcrie litera veche.

Peste crugul în tremur apăsă.
Sapă în arcul adînc.

Tresare mesteacăniul: linii răsrînge —
Buchsește-o luminoasă scrisoare.
Cea dinții Primăvară, Prima Literă o deprinde.

In românește de
Carolina ILICA

NEASEMUI

In magistrala Cu vi
NICOLAE CEAUȘESCU la n
Timișoara se subliniază unul
de istoriei omenirii, anume c
constă în bogăția spiritualității
strălucitor în însăși devenire
Irenospiciul luminos al isto
identitatea nepieritoare a filn
popoare care au fost create
indiferent de mărimea teritor
numărul populației din care
au putut avea o contribuție la
monului spiritual al omenii
vitalitate excepțională, marea
complexe ale evoluției societă
rit cultura însă a rămas per
omenirii, o forță eternă pe
locul ei în univers.

Secretarul general al pa
prezent, „cea mai puternică
culturi, a învățămîntului — și
înarmat cu o înaltă știință
o putere mare pe pămînt. T
nostru, să devină, în domeni
lurii, un popor puternic, o ma
Acest nobil, mobilizator inde
în transpunerea lui în viața
de zi toate dimensiunile sale
create de epoca biruitoare a
chică de Congresul al IX-lea

Două fațete

Unele amintiri primesc di
mensionări istorice. Bineînțe
le, acelea care sînt legate de
numite realități sociale sem
nificative pentru momentele
de reper în viața patriei. Ase
menea amintiri, din îndepăr
tata copilărie, sînt desprinse
din perioada imediat urmă
toare anului '50, cînd elev
fîind în clasele a II-a și a
III-a, în satul meu — ca de
sept în toate localitățile țării
— avea loc o intensă activita
te de alfabetizare a multor
caminii lipșiți de lumina sto
nei. Buna, înimoasa mea în
vățătoare, avea memoria să
încă seralele cursuri de alfa
betizare cu sătenii de pe ulița
noastră. Erau organizate la un
loc. Acolo, seară de seară,
birna, se adunau oamenii vîrst
nici — femei și, acum pare
cîmător, bărbați, care făcuseră
dumata (unde, totuși, nu învâ
țară carte) și războiul mon
dial. Din curiozitate copilă
rească și din iubire față de
vățătoarea mea mergeam și
mă să văd cum acei oameni
lucrau carte. Putea să pară
muzic, pentru un copil,
meoala, trudnica lor ostrăte
la a învăța citirea și aritme
tica, dar, pentru mine, îmi
amintesc cu o dureroasă cla
ritate, eforturile lor de a se
alfabetiza îmi dădeau senti
mentul unui grav ritual. Cînd
găseam, vădita lor jenă față
de învățătoare — probabil că
și față de mine, prichindeul
dator de carte, care mă ui
tam cam nedumerit la ei, oa
menii în toată firea, pricepuși
într-ale gospodăriei și ale vie
ții, — mă întrista și voiam
din tot sufletul să scap, cît
mai curînd de acel chin care
le înecra frunțile de sudoare,
mai mult decît grelele
munci de pe ogoara. Dorcam

Invitația la cea de-a XXIV-a ediție a Semina
rului de limbă și cultură slovacă „Studia Academica
Slovaca”, patronat de venerabila Universitate
J. A. Komensky, promitea o dublă experiență. Pe
de-o parte, contactul cu o limbă și o cultură des
pre care dețineam câteva, modeste, informații, cu
totul insuficiente pentru a putea vorbi de o reală
cunoaștere — acel gen de cunoaștere ce presupu
ne situarea înăuntrul sentimentului, trăirea obiectu
lul ei. Pe de altă parte, posibilitatea unor dialo
guri dintre cele mai interesante cu numeroșii in
vitați — peste o sută cincizeci, între care mulți
studenți, profesori de limbă și literatură, filologi,
ziariști și, nu în ultimul rînd, scriitorii — veniți
din mai toate colțurile mapamondului

Imprejurarea a făcut ca sosirea la Bratislava
să-mi propună și o a treia, neașteptată, experiență.
Ploua mărunț, în rafale, miezul nopții rămăsese
în urmă cu vreo două ceasuri, dinspre Dunăre —
fluviu care, aici, are valoarea unui reper esențial
— trăgea un vînt înverșunat și aspru, iar de peste
vîrfurile copacilor din parcul arcuit ca o spinare
de dinosaur în fața gării, învăluit într-o ceață au
tumnală, implauzibilă pentru un sffrșit de iulie,
orașul părea a mi se refuza în urmă cu cîțiva
ani, e drept: cam mulți, mai fusesem la Bratislava,
într-o fugară aventură turistică și, la plecarea, o
neprevăzută întîrziere feroviară ne ținuse locului
preț de câteva ore. Așa încît, prin urmare, măcar
spațiul acesta — Hlavná stanica — îmi era oare
cum familiar, deși singurul lucru de care îmi adu
ceam aminte era încercarea de a-mi fi aprins o
țigară, încercare numaidecît urmată de vocea cal
mă și politicoasă a unei crăinice care îmi atrăgea
atenția că acolo, în holul gării, fumatul e interzis:
traficul era supravegheat prin camere de televi
ziune cu circuitul închis! Da, am constatat, came
rele se aflau în locul lor — cerberii discreți și in
transigenți al ordinii și curățeniei! Descoperindu-le,
sugestia noii experiențe a venit ca de la sine. Ori
ce cunoaștere trebuie să înceapă cu un efort de
adaptare a privirii. Ca să poți înțelege și pătrun
de dincolo de suprafețe, e nevoie ca mai întîi ochii
să se obișnuiască, să se plieze, să-și asume noua
tea obiectului privirii. Și încă: unde altundeva de
cît în gară ai de aflat ceva despre viața unui oraș,
ceva sinonim cu existența lui cotidiană — un puls
al realului care scapă vrînd-nevrînd altminteri
pentru că principala lui calitate e de a fi pe cît
de dinamic, pe atît de efemer în aparență. Aici
gesturile, atitudinile, reacțiile, chiar vestimentația
au, adesea, un plus de relevanță: oamenii sînt
grăbiți și nu e oare graba un moment de manifes
tare nestudiată, o durată de ieșire din convenții

de abandon, pe scurt, de sinceritate — măcar —
comportamentală? Așadar, dintr-o dată mi s-a
oferit perspectiva unui plonjeu direct în miezul
flerbinte al unei realități evasinecunoscute, față de
care singurul lucru ce mi se cerea era o continuă
reglare a privirii, o adevecare a ei. Fără un ase
menea exercițiu, orașul amurgurilor de aur era

itinerarii

**ORAȘUL AMURGURILOR
DE AUR**

este Bratislava își poate rămîne necunoscut...
Bratislava este cea mai însoțită localitate din
Cehoslovacia — peste 2200 de ore cu soare pe an
—, după cum este și orașul cu cele mai mari dife
rențe de altitudine — între 130 și 510 metri! Ace
stea din urmă explică aspectul din cale afară de
capricios al vremii, fie și pe durata unei singure
zile. Capriciile vremii alternează nu, să zicem, vara
și iarna, anotimpurile complementare, dar primă
vara și toamna. Dacă e adevărat că există o strî
nă legătură între starea meteorologică predominantă
și felul de a fi al oamenilor, cu siguranță, la Bra
tislava, o asemenea idee se verifică. Deschiși, însă
nu excesiv sentimentali, amabili și politicoși, fără
efuziuni supralicitanțe, energici dar nu expansivi,
veseli dar nu gălăgioși, locuitorii și, aveam să
constat, slovacii în general, au această vocație a
nuanțelor. O recunoașți nu doar în comportamentul
cotidian, mai degrabă rezervat și cald decît expri
mînd un temperament debordant, dar și în felul
în care ei au știut și știu să construiască, să-și
lubească istoria și să pună în valoare vestigiile tre
cutului, să creadă în virtuțile cîntecului și dansu
lui popular, să trăiască în viața de fiecare zi. Cu
un singur cuvînt, emblematic aici este firescul, un
firesc ce are atributul modestiei, după cum îl are
și pe acela al discreției. Iar dacă, de pildă, culoa
rea predominantă a clădirilor din orașul vechi este
galbenul, cu siguranță faptul nu e deloc întîmplă
tor: este culoarea luminii calme, a unei nesfîrșite
însoțiri...
Solemnă și academică, emanînd din spiritul res

pectabilei vîrste — mai bine de cinci secole — a
Universității J. A. Komensky, festivitatea de de
chidare a lucrărilor Seminarului avea să ne pună,
în limitele firescului despre care vorbeam, în co
municare directă cu toți cei care de aproape un
secol de veac oficiază această sărbătoare spirituală,
care este Studia Academica Slovaca: profesorii
Josef Mistrik, principalul coordonator al Semina
rului, autor al unui număr impresionant de lucrări,
asistenții săi apropiați, universitarii Peter Balda și
Josef Vatrál, oameni de carte dăruțiți admirații
Ideii pe care Studia Academica o reprezintă, ceilalți
colaboratori, între care Olga Hlazuchová, Brana
Hochel, Jana Doláňanova, Eva Schwambergerová, și
alții și alții, unii buni cunoscători ai limbii și lî
teraturii române. Timp de patru săptămîni, în
cursuri și seminarii, conferințe, dezbateri, mese
rotunde, în vizionări de spectacole și vizite de do
cumentare, ceea ce a ieșit pregnant în evidență a
fost redutabila solidaritate spirituală care a exis
tat și există în acest spațiu al culturii europene,
solidaritate venind nu alît dintr-o geneză cu ră
dăcini comune, cît dintr-o evoluție istorică în care
paralelismele și analogiile sînt cu mult mai semnifi
cative decît diferențele. Pentru a le constata e
suficient să privești cu atenție motivele predilecte
ale cusăturilor ce împodobesc superbe costume
populare slovace, să urmărești liniile melodice ale
cîntecelor ori mișcărilor esențiale din dansurile
care au conservat o străveche tradiție, sau, mai
aproape, să pătrunzi cît de cît în întimitatea evolu
ției literaturii în ultima sută de ani. Iar dacă e
nevoie de încă un argument, faptul că marele
poet Ivan Krasko se numără printre cei mai re
dutabili și mai fideli traducători ai lui Eminescu
poate slui ca atare, fiind vorba aici de anume
afinități ce trec dincolo de barierele care separă
spațiul cultural slav de cel latin. Multe dintre
aceste observații au făcut obiectul unor interesante
dialoguri cu invitații la Studia Academica Slovaca
prilej de a constata că există în lume un real in
teres pentru cultura și spiritualitatea românească.
Pentru unii dintre ei, bunăoară, a fost o mare
revelație să audă, în traducere, poezii de Nichița
Stănescu, Marin Sorescu, Anghel Dumbrăveanu
ș.a., să vibreze la sensibilitatea și profunzimea
creației poetice românești de azi. Printr-o colac
dență, la plecarea, după miezul nopții, a început
din nou ploaia. Era însă ploaia caldă a unui miez
de august. Învăluită în lumina calmă gălbule a
neoranelor, Bratislava rămînea în urmă cu promi
siunea unei noi însoțiri...

Marian ODANGIU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907

Orizont 38

JURNAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 38 (1125) 23 SEPTEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

NEASEMUITA PUTERE

În magistrala Cuvîntare a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la marea adunare populară de la Timișoara se subliniază unul din fundamentalele adevăruri ale istoriei omenirii, anume că puterea, măreția unui popor nu stă în bogăția spiritualității sale. Aceasta se oglindește în însăși devenirea istorică a popoarelor. Pe fondul luminos al istoriei universale și-au reliefați și-au evidențiat nepieritoare a filigranului întru progres social acele popoare care au fost creatoarele unei culturi superioare, indiferent de mărimea teritoriului țărilor lor, indiferent de numărul populației din care au fost constituite. Țări mici au avut o contribuție hotărîtoare la dezvoltarea patrimoniului spiritual al omenirii, manifestându-și, astfel, o calitate excepțională, marea lor putere pe coordonatele complexe ale evoluției societății omeniești. Imperiile au pierdut, cultura însă a rămas perenă — un bun de neprețuit al omenirii, o forță eternă pe care își sprîjină filiața umană și ea în univers.

Secretarul general al partidului nostru arăta că și în prezent, „cea mai puternică forță este aceea a științei, a tehnicii, a învățămîntului — și un popor cu o înaltă cultură, cu o înaltă știință în toate domeniile, va deveni mare pe pămînt. Trebuie ca și România, poporul nostru, să devină, în domeniul științei, învățămîntului, culturii, un popor puternic, o mare putere a științei, și culturii!” Un nobil, mobilizator îndemn poate fi asumat pe deplin în sprijinirea lui în viața noastră socială, înfăptuind zi de zi toate dimensiunile sale, fiind la înălțimea condițiilor de epocă biruitoare a devenirii noastre istorice, desigur, de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

ORIZONT

Două fațete ale istoriei

... amintiri primesc din... istorice. Bineînțeles că sunt legate de realitățile sociale semănătoare pentru momentele din viața patriei. Asemeni, din îndepărtate timpuri, sînt desprinse momente imediat următoare anului '50, cînd elevii din clasele a II-a și a III-a au avut o activitate localităților țării noastre o intensă activitate de lămurire a multor probleme de lumină slovească, înțelegerea mea înțelegerea mea menirea să urmeze cursuri de alfabetizare cu sătenți de pe ulița noastră organizate la un moment dat, seară de seară, se adunau oamenii vîrstelor mele și, acum pare să fie bărbuți, care făcuseră un mare lucru, nu învățau să scrie și să citească. Mi-am luat foarte în serios această activitate, urmărind ca roadele strădaniilor mele să-i facă plăcută surpriza învățătoarei, grăbind deprinderea științei

... să-i ajut. Intuind, destgur, vrea ea, măscălața mi-a spus că ar fi bine ca, după terminarea lecțiilor mele, să mă ocup, acasă la ei, și de unii vecini, învățându-i să scrie și să citească. Mi-am luat foarte în serios această activitate, urmărind ca roadele strădaniilor mele să-i facă plăcută surpriza învățătoarei, grăbind deprinderea științei

INSEMNAȚII

... du carte la vîrstnicul ei elevi. Am fost feliicitat. M-a cuprins o tulburătoare bucurie, dată de izbînda mea întru contribuția la realizarea unei fapte bune pentru sătenții mei. Vremuri de demult...

Acum, istoria zilelor noastre își relevă luminos una din fațetele biruinței edificării noului societăți, învățămîntul din țara noastră, a cunoscut o dezvoltare magnifică. Astfel, în prezent, aproape 25 la sută din populația patriei urmează o formă de învățămînt; s-a generalizat învățămîntul de 10 ani și, începînd din anul 1990, se va generaliza învățămîntul de 12 ani. Viitorul României va avea, așadar, o moștenire de o valoare incalculabilă, o moștenire realizată în acești ani, care, și prin această magistrală înfăptuire, se înscriu cu litere de aur în istoria patriei.

Aurel TURCUȘ

TEZELE PENTRU PLENARA C.C. AL P.C.R., PROGRAM DE ACȚIUNE AL ÎNTREGULUI POPOR

Învățămîntul în avangarda dezvoltării economico-sociale

Manifestarea plenară a noii revoluții științifico-tehnice și a noii revoluții agrare conferă științei rolul determinant în întreaga dezvoltare economico-socială, promovarea rapidă și multilaterală a progresului tehnic devenind unul dintre principiile de bază ale strategiei dezvoltării societății noastre socialiste și înaintării spre comunism. Noua revoluție științifico-tehnică a determinat apariția unui nou tip de progres tehnic, tipul intensiv, optimizant, bazat nu pe simpla substituție a unor elemente ale procesului de muncă, ci pe economisirea optimă a tuturor componentelor acestui proces; substanță, timp, spațiu, energie, informație etc. Dar, așa cum se exprima Bertrand de Jouvenel, progresul tehnic este un „progres în om”, este în esență un progres uman, ce constă în creșterea capacității omului de a stăpîni forțele naturii, proces în care omul imprimă obiectelor, mijloacelor și metodelor pe care el însuși le-a creat și le utilizează în muncă noi însușiri, noi caracteristici superioare față de cele anterioare.

Legătura organică dintre omul zilelor noastre și progresul tehnic actual stă la baza unității indestructibile dintre învățămînt, știință, cultură și producție. În cuvîntarea sa la Marea Adunare Populară de la Timișoara prilejuită de deschiderea noului an școlar, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU sublinia că: „Trebuie să avem permanent în vedere că numai un popor cu un înalt nivel de pregătire în toate domeniile, cu o înaltă cultură științifică va putea participa activ la schimbările de valori materiale și spirituale și va putea fi cu adevărat liber și independent!”

Plămădit în procesul revoluționar, sistemul nostru de învățămînt modern își înfăptuiește menirea sa economico-

socială de a crea noua calitate a resurselor umane de muncă de care are nevoie societatea și, totodată, de a contribui substanțial la formarea personalității complexe a omului nou, constructor conștient al societății socialiste.

Așadar, învățămîntul este investit de societatea noastră cu una dintre cele mai importante funcții — pregătirea și perfecționarea forței de muncă în concordanță cu cele mai înalte cerințe ale științei și tehnicii actuale. Noi exigențe se ridică în fața învățămîntului, îndeosebi pe linia legării sale mai strîns cu știința și producția. Se va lărgi sfera de cuprindere a învățămîntului chemat să asigure specialiștii nu numai pentru sectoarele de concepție, ci și pentru locurile de muncă de înaltă complexitate din producția nemijlocită. În condițiile producției moderne, se impune din ce în ce mai mult ca absolventul de învățămînt superior să preia, pe lângă atribuțiile de proiectant, cercetător și organizator și funcția de „muncitor” de înaltă calificare în locurile de muncă pretențioase, cumulînd totodată și preocupări de cercetare aprofundată și eficiență a locurilor de muncă respective. Această tendință are repercusiuni pozitive asupra structurii calitative a clasei muncitoare și, într-o perspectivă mai îndelungată, asupra omogenizării structurii sociale formării poporului unic muncitor. Tot mai mult se impune profesionalismul — expresie a dezvoltării intensive a economiei naționale — care reclamă continua actualizare a programelor de învățămînt, atât sub raport teoretic, cât și practic, aplicativ, în concordanță cu tendințele actualei revoluții științifico-tehnice. Capătă, de asemenea, cea mai mare însemnătate funcționarea în bune condiții a sistemului de reciclare în scopul instruirii permanente a tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Înăfptuirea obiectivelor dezvoltării economico-sociale intensive presupune o nouă calitate a procesului de învățămînt, afirmarea plenară a unui veritabil învățămînt revoluționar — sarcini subliniate cu pregnanță de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în „Tezele din aprilie”: „Să dezvoltăm puternic spiritul revoluționar în muncă, în gîndire, în toate domeniile, să acționăm cu hotărîre împotriva a tot ce este vechi și perimat, a ceea ce nu mai corespunde actualei etape și să promovăm

cu îndrăzneală noul, ceea ce se afirmă ca o necesitate a dezvoltării societății, atât în ce privește forțele de producție, cât și în știință, în învățămînt, în cultură, în întreaga dezvoltare economico-socială!”. În această direcție, arată secretarul general al partidului, trebuie orientată activitatea de dezvoltare a conștiinței revoluționare, de formare a omului nou cu o „concepție științifică despre viață, corespunzător uriașelor

De toate patria mă leagă

De steaua, picurînd din slavă
Pe galben tremurată fir,
Boabe de rouă, pe olavă,
De singele ce-a curs, martir.

De grava orgă a pădurii,
In zburcînd unei furtuni,
Multiplicat, chipul naturii
În ton, culoare și minuni.

De tinerețea-n tolu muncii,
Smulgîndu-l vremii veșnicia,
De cite-n somn visează
Pruncii,

Cu ei, crescîndu-ne mindria,
De lung și lenes țărmlu verii,
De vadul plin de amintiri,
Balade spuse cu oierii
Pe drumul naltii împliniri

Și, cînd de toate m-oi
desprinde,
Nu voi simți păreri de rău,
Căci alți ochi farmecul lor
prinde —
Ulmiți, — din coapsa de
Cealău!

Octav SARGETIU

cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane, care demonstrează justetea concepției materialist-dialectice și istorice despre lume, materialitatea lumii și dă o perspectivă minunată pentru noi și noi cunoașteri, pentru înaintarea omului spre un asemenea nivel de cultură și conștiință care să-l facă cu adevărat liber, dar și stăpîn, cu adevărat, pe destinele sale, să-i dea posibilitatea să acționeze în mod conștient pentru transformarea lumii, pentru realizarea unei lumi mai bune și mai drepte”.

Conf. univ. dr. Dumitru ROCHIAN

ISTOVA — IOȚICI
PRIMA LITERĂ
— învățurire de apă,
sfrînte
cînul.
nserie
mal adine semleere,
ul de rază,
teget EA va desparte
che.
pasă.
nil răsfrînge —
erlsoare,
Prima Literă o deprinde.
In românește de
Carolina ILICA

bine de cinci secole — a
narsky, festivitatea de des-
ninarului avea să ne pună
spre care vorbeam, în ca-
cel care de aproape un
ceastă sărbătoare spiri-
mleca Slovacă; profes-
ul coordonator al Semine-
r impresionant de lucră-
universitarilor Peter Baláz și
e carte dăruții admirabil
lemica o reprezintă, —
Olga Ilazuchová, Bră-
Eva Schwambergerová, și
unoscătorii al limbii și li-
de patru săptămîni, în
ferințe, dezbatere, mesu-
spectacole și vizite de de-
sunt pregnant în evidență
ate spirituală care a exla-
pațiu al culturii europene.
ntl dintr-o geneză cu ră-
o evoluție istorică în care
e sint cu mult mai sem-
a. Pentru a le constata a
atenție motivele predilecte
dobeso superbe costume
nărești linile melodice ale
esențiale din dansurile
veche tradiție, sau, mai
de cît în intimitatea evolu-
sută de ani. Iar dacă e
ument, faptul că marile
mără printre cel mai re-
aducători al lui Eminescu
nd vorba aici de anume
de barierele care separă
cel latin. Multe dintre
obiectul unor interesanți
Studia Academica Slovacă,
xistă în lume un real la-
spiritualitatea românească
bunăoară, a fost o mare
ducere, poezii de Nichita
u, Anghel Dumbrăveanu
bilitatea și profunzimea
de azi. Print-o colind-
miezul nopții, a început
ploaia caldă a unui miez
lumina calin gălbuie a
ninea în urmă cu promi-

Marian ODANGIU
DARA, strada RODNEI 1
Manuscrisele nepublicate
fac la P.T.T.R.
T. Index : 42 907

Prozatori tineri (II)

Romanele numite de noi în cronica anterioară priveau lumea din unghiul de vedere al unei experiențe acumulate în timp. Sentimentul maturității se conjugă în romanele, Mirelei Roznovanu, ale lui Viorea Marinca, Măriei Ionescu sau Rodica Palade cu acela al certitudinilor scriitoricești: prozatorul nu pune întrebări, el oferă răspunsuri. El nu oferă imaginea șantierului său, ci a cărții definitive. El cunoaște pulsul momentului cultural și scrie în numele — și în numele — așezării sale în cultură.

Cărțile lui Tudor Vlad, Ioan Radin, George Șerban aparțin unei serii, nu mai puțin semnificative pentru actualul moment al prozei tineri. Flindcă în *Adunarea și scăderea zilelor*, de pildă, în prim plan mi se pare a fi tocmai sentimentul de tânăr prozator; starea de creație a unui om tânăr. Nu descoperim în romanul lui Tudor Vlad concizia „celelalte serii”, ci un fel de exaltare, de încredere aproape năvăl în condiția de scriitor. Între prieteni, colegi, tovarăși de reciclare ostășenscă, el este scriitorul. O spune fără orgoliu și fără umilință, asumându-și riscurile identității. Ale confruntărilor pe care aceasta le presupune.

Cartea lui Tudor Vlad juxtapune două jurnale: un jurnal de tânăr scriitor, preocupat cu mare râvnă de profesiunea sa, adică de descoperirea subiectelor, a personajelor, a adevărilor esențiale, și altul, cel al străbunicului său Victor Vlad, plecat de acasă cu armatele române în 1916 și mort la Iași de tifos exantematic în 1917. Jurnalul scriitorului nu pune în contact cu un tânăr întrebător, dornic să se edifice în fața întrebărilor mari ale lumii. Ale prezentului. Ale imediatului. Ale amintirii și ale divulgării tocmai pentru a încerca treptate apropierea de celălalt jurnal, al străbunicului. A fost sportiv și încearcă să extragă morală vieții sportive. *Adunarea și scăderea zilelor* conține câteva nucleu de roman bine articulate, între care unul este al vieții jucătorului, al spiritului de arenă. Altul ar fi al vieții de familie: un mare personaj, bunicul Coriolan, trebuie să-și găsească în altă carte un context prielnic afirmării sale.

Nu trebuie înțeles că scriind despre sport competiții, performanțe, romanul lui Tudor Vlad căută teme frivole: dimpotrivă, *Adunarea și scăderea zilelor* este o carte gravă, cu bune pagini despre trecere, epuizare, moarte. Document

al primului război mondial, jurnalul celălalt, al lui Victor Vlad, nu reprezintă partitura eroică a unui roman patetic; el aparține, mai degrabă, cronicilor de familie pe care tânărul încearcă să o înțeleagă și să o recomună. Dar asta nu înseamnă că jurnalul lui Victor Vlad nu este un document extraordinar, meritând câteva cuvinte aparte. Lipsit de orice intenție artistică — chiar ortografia e în mare criză; romanțierul a avut bunul simț de a lăsa documentul neprelucrat — jurnalul lui Victor Vlad vorbește despre singurătatea celui aflat departe de familie. E un barbat bine așezat între cele ale lumii acestea, dar întâmplările sînt grozave și, dincolo de observația liniștită a refugiatului neobișnuit cu arta confesiunii, citim drama unui oraș și suferința unui popor.

Drumurile strănepotului în printr-o imagine străbunicului — deviază într-o poveste sentimentală. Un fel de neînțelegere perpetuă grevază acțiunea romanțierului. Nici celălalt reper, bunicul Coriolan, personaj de altfel „plin” nu poate oferi suficiente repere pentru descoperirea celuilalt, mort și aruncat într-o groapă comună.

Carte despre proiect, despre fierberile tinărului cărturar, bine sprijinită pe o parabolă numită de titlu (*Adunarea și scăderea zilelor*) romanul lui Tudor Vlad propune pagini vii despre demnitate, eroism, viață, moarte. Cred că în stilul deconectat al narațiunii rezidă și calitățile și capcanele ei. Jurnalul viol al tinărului nu poate acoperi dificultățile confruntării cu celălalt jurnal, cu documentul unei epoci. Cu documentul unei vieți. Scriitura tinărului autor nu se leagă, într-un fel sau altul, de cea a înaintașului, după cum paginile călătoriei ieșene nu reușesc să intre în rezonanță cu paginile ieșene ale lui Victor Vlad.

Romanul lui Tudor Vlad este viu, tineresc, dar confruntarea cu celălalt mi se pare a fi o încercare prea grea pentru un autor tânăr.

Carte frumoasă, *Adunarea și scăderea zilelor* ne pune în contact cu un autor prin excelență tinăr.

Cornel UNGUREANU

• Tudor Vlad — ADUNAREA ȘI SCĂDEREA ZILELOR, Ed. Albatros, 1988.

cronica literară

Revanșa teoreticianului

Ca și anterioarele Jurnale de cărți, acest al patrulea volum al seriei este o „călătorie pe harta literară a lumii”. El dezvăluie fața cealaltă, a implicării în actualitate a istoricului și teoreticianului literar. Și, totodată, un mod „de a conversa cu cititorii, mai scurt și mai percutant”. Subzistă, aici, câteva din laturile activității critice multiple a lui Romul Munteanu: de la aceea de editor și prefăcător de cărți, la cea de critic literar și apăsător intersectate de preocuparea, cum să-și spunem, pivot a autorului — aceea de teoretician și istoric literar. Structura volumului de față sugerează vulturile unei lungi despărțiri: de la înălțimea eseluilor științifice teoretice, Romul Munteanu poroară tot mai decis spre sferele indeletnicirilor literare curente. E vorba, în fond, de strînsa împletire a mai multor zone de interes. Ele se și influențează de altfel, reciproc. Achizițiile de sintaxă teoretică sînt folosite cu nonșalanță în analiza fenomenelor socio-literare, în recenzii. În folieon. Cu o egală lipsă de complexe sînt încorporate exemple din critica de întîmpinare în unele studii cu caracter teoretic.

Structural, Romul Munteanu este un luptător. Pentru el, existența în cultură echivalează cu un act al afirmării patetice ori al respingerii ferme. Criticul posedă o infailibilă (și infailibilă) știință a partizanatului, fără să lase vreodată impresia că sobra sa imparțialitate ar avea de suferit. El vorbește în numele unei atitudine intelectuale, al unei formații științifice, dar și al unor idei abstracte, al unor valori morale ori, în cazul în care aceste chestiuni nu se ridică, în acela al propriului gust. Ori al prieteniei. Aceste extreme îi dezvăluie o altă dominantă a activității: aceea de comentator al modelor și modelelor culturale dominante într-un moment sau altul. De aici, câteodată, dubla impresie de intransigentă și exces de severitate pe de o parte (ca în cazul comentării unor volume de Șerban Foarță, Mircea Cărtărescu, Liviu Ioan Stoiciu etc.) și de sentimentalism și generozitate stoică, pe de altă (mai ales în „exercițiile de admirație” ale poeziei lui Ion Sofia Manolescu, Virgil Gheorghiu Tudor George Al. Căprariu etc.) Peste toate, însă, echilibrul dominant — flerul — conferit nu numai de știința situației în timp, ci și de raportarea nu-

anțată la modă. Adică la „ceea ce se poartă”. Însăși imaginea pe care și-o formează despre critică (aceasta a apărut „ca o necesitate de justificare a noului în creația artistică și de susținere a acestuia cu argumente cit mai variate”) corespunde uneia din idelle centrale ale gândirii critice a lui Romul Munteanu, consecvent — cu câteva excepții, semnalate — practică și aici.

Divizată în patru mari segmente („Lecțiuni teoretice”, „Reflecții despre poezii și căile lor de acces spre literatură”, „Decupaje critice despre proză”, „Teatrul ca teorie și practică”, Jurnal de cărți, 4 conturează, așadar, un portret fragmentat al autorului. Prima secțiune este dedicată unor titluri de studii de teorie literară, ale căror titluri descriu destul de exact spațiul de activitate momentană al autorului: „Istorie literară și istoric literar”, „Literatură, istorie, actualitate”, „Text, literatură, lectură, realitate”, „Regional și universal în literatură”, „Traducere, mediere, necesitate” etc. etc. Celelalte urmează după un veritabil protocol al lipsei de protocol, ordinea aparent liberă a lecturilor (și interesului intelectual al criticului): de la analiza poeziilor (și prozel) unor Rilke sau Adam Pusloje la Jurnalul lui Julien Green sau romanul lui Vargas Llosa, Enzo Siciliano, Cinghiz Aitmatov și pînă la teatrul lui D.R. Popescu și Fănuș Neagu, pentru a reține din fiecare categorie doar câteva exemple. Titlurile diverse, teme diferite care nu admit, însă, nici o clipă însinuarea ideii de arbitrar. Sau dacă e vorba de un arbitrar, acela aparține omului de gust. Ar fi o inabilitate să-și reproșăm tocmai lui Romul Munteanu absența unei ferme repartizări a temelor și a motivelor. Cărțile sale anterioare conțineau prea multă metodă, pentru ca o asemenea însinuire să se susțină. Jurnalele de cărți se relevă a fi, la o a doua lectură, tocmai revanșa teoreticianului asupra propriei sale vocații Spirit tinăr, cu plăcerea metamorfozei, a cuprinderii largi (semne, toate, ale unui baroc de tip special), Romul Munteanu folosește aceste pauze dintre o construcție teoretică și alta pentru a-și desena o hartă mentală literară mai relaxată: aceea a inteligenței critice care refuză închistarea, dogma, comoditatea — fie ele ale unui spațiu cultural select. În care autorul merge mereu la sigur.

Mircea MIHAIES

• Romul Munteanu, JURNAL DE CĂRȚI, 4, Editura Eminescu, 1988.

Hazul de fiecare zi

Valentin Silvestru face parte dintre acei oameni, destul de scumpi la vedere, ce judecă orice întâmplare prin care trec (mai vîd sau mi se povestește) în funcție de doza, (o mică sau mai mare, de haz conținută de respectiva întâmplare. A nimeri într-o situație lipsită de haz sau care nu poate fi tratată cu umor este, probabil, nenorocirea cea mai mare ce se poate abate asupra acestor spirite pentru care cuvintele „flesc” și „logica” au un singur sinonim: „comie”.

Valentin Silvestru este mereu cu ochii-n patra supraveghează cu atenție tot ce se petrece în jurul său, mustăcînd pe infundate la fiecare alunecare spre ridicol a celor deveniți „ad hoc” personaje de proză. Și atunci cînd scrie proze cu vizibil subtrat satiric, autorul reușește să evite căderea în didacticism prin fixarea accentului nu pe teza morală, ci pe comedia în sine generată de situația respectivă. Dacă s-ar majoritatea scrierilor satirice (cu mai mult sau puțin justificate pretenții de „umorist”), umorul este doar un mijloc spre atingerea scopului care este lecția de etică (de unde superficialitatea cu care este tratată calitatea sa indolentă, caracterul adesea forțat, îngrosat peste măsură), pentru umoriștii-umorisți el devine scop, toate celelalte elemente (inclusiv, cînd e cazul, teza morală) nefăcînd decît să îl sublinieze și

portrete

cele mai ticăloșite personaje din creația unui mare umorist (Cașavencu, Dandanache, Pristanda, din Cașagale, bunăoară) păstrează o doză variabilă de naivitate și, implicit, de inocență, ce face ca risul să izbucnească sănătos, neschimmonos, fără teama din partea spectatorilor/cititorilor că au fost trași pe sfoară și că sub ambalajul purtînd eticheta „umor” s-ar ascunde altceva, cu puternic iz de înlocuitori. Diferența fundamentală dintre umoriștii-umorisți și satiricii umoriști stă în faptul că primii sînt oameni care au într-adevăr umor, pe cînd ceilalți sînt niște moralisți deghizați. Ei nu pot însă induce în eroare pentru că, dacă umoristul-umorist poate valabil, satiricul operează, reciproc nu este valabil, satiricul-umorist nefiind niciodată capabil să producă umor curat și-ar putea, o în primele rînd, moralist din el care nu și-ar putea permite, în ruptul capului, să facă gestul „indecent” de a rîde de toată gara.

Valentin Silvestru face parte din categoria privilegiată a umoriștilor autentici. A demonstrat-o cu prisosință acum cîțiva ani de la microfonul (cîndva) amuzantel emisiunii radiofonice *Unda veselă* și o face acum din nou, de această dată în scris (cititorii cărții vor avea surpriza reîntîlnirii cu Valentin Silvestru cel din perioada Poștei veselle printr-o binevenită inițiativă de tipărire a celor mai hazoase momente din uriașa corespondență radiofonică) prin publicarea unor proze scrise cu siguranța omului aflat mereu în preajma umorului și familiarizat cu subtilitățile sale cele mai intime. Momentele de vîrf sînt atinse cu Spectacol în aer liber (descrierea, aparent imparțială — după modelul faimoasei „camere ascunse” a lui John Huston — a spectacolului de la un soi de „Junion” contemporan, mustind de vulgaritate, prilej, pentru autor, al etalării unei cascade de gaguri, unul mai savuros decît celălalt) și ciclul de Parodii (în special Reportajul literar, comic prin discrepanța dintre stilul șablonard-festiv și esența faptelor relatate) în care autorul dovedește pe lingă hiperdevoțatul simț al umorului și o mare dexteritate în utilizarea diferitelor limbaie ale prozelii.

Există, pe parcursul cărții, și inevitabilele scaderi, dar ele nu reușesc să umbrească reușita de ansamblu, la care gustul și decizia de înaltă înțelegere și-a adus, se pare, o contribuție decisivă. Prin Ce mai faci? („... Bine!”), răspunsul mecanic al chestiunii cu pricina, ea însăși înfînd prin gratuitatea ei de domeniu proza, apare pe ultima copertă a cărții), Valentin Silvestru se arată un doar un redutabil comentator de umor, ci și un excelent producător, fapt care nu face să regretăm zgîrcenia de pînă acum a autorului în popularizarea propriilor producții comice. Să sperăm că vom fi răsfățați măcar de acum înainte.

Cei care nu se jenează să ridice cu gura pînă la urechi nu trebuie să omită, cu nici un chip, lectura savurosului volum al lui Valentin Silvestru.

Tudorel URIAN

• Valentin Silvestru, CE MAI FACI?, Editura Albatros, 1988.

revista revistelor

• Folioane și folieonisti. „Antipatii față de critica folieonistică aparțin mai degrabă unui anume „folclor” literar și sînt întîlnite fie de dogmaticii sadea, fie de obscurii „acționari” ai unor așa-zise publicații de specialitate, care, trudind luni de zile la un articol de 5-6 pagini, cred că lucrează științific, fie de veleitari ai istoriei literare, deghizați în specialiști ai unei anume probleme, fie, în sfîrșit, de cei care nu au acces la o rubrică”. (Dintr-un interviu cu Petru Poantă, în „Tribuna”, nr. 36). Scurt și cuprinzător! • A apărut un nou număr al revistei Forum studentesc. • A poposit în aceste zile în chioscurile timișorene un exemplar (întîrziat?) al Jurnalului literar, foaie a Societății culturale „G. Călinescu” din municipiul Gheorghiu Gheorghiu-Dej. Se reține masa rotundă „Realismul literaturii de azi”, cu o participare de marcă: Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Eugen Simion, Liviu Zamfir, Al. Călinescu. Așteptăm urmarea! • Nichita Danilov publică în SI-AST, nr. 35, un frumos „portret sentimental” al poetului Șerban Foarță. De memorat formula (magică!): „Un -joc secund- mai dur”!

V. GANEA

Cercuri concentrice

Istoria literaturii conservă, nău mai puțin vizibil, ideea geoliterară chiar dacă formulată în termeni (provincie, regiune, zonă etc.). Lucrul este cît se poate transparent la Călinescu (să nu ținem, dacă nu altceva, măcar penultimă — memorabilă! — a lui), la Ibraileanu (despre școala națională) etc., etc. Întrebarea poate pune este aceasta: în ce modernității sau ale foste modernități sînt sau nu valabile vechile structuri structurale, expresive, mentale ale scriitorilor ce au referent apartenența lor la o zonă geografică?

Privită de sus, de foarte de sus, un scriitor adevărat trebuie reprezentativ umană, adică este să precipite, să structureze, să lizeze ideea de om în toată a ei ideologică. Din această perspectivă obiectul literaturii este un simbol simbolic în datele lui fundamentele generice, solidară și icibilă — prin obsesii, destin, viteză — și deschidere metafizică a omului din toate epocile (în lătime temporală) și cu cei cîciorile (în deschidere orizontale) totodată (și în asta constă rîndea literaturii) el, omul, trebuie să fie real, cu identitate temporală și concrete psihice. Ambiguitatea oricărui scriitor mare și este: accesul în zona metafizică a universalului, acolo există numai inimile tari și lumpezi, pătrunzătoare, sufletul încercate ereditate de povescului. Acesta este, într-o de deasupra, dantescă, cel care, din cele nu știu cîte, fie Al doilea cerc, în interiorul multului, este cel al marilor rale (europene, asiatice, africane și sud americane etc.), despre pîntec spune, firește, multe, rîndul lor, acestea se divid în cîci. Cîteva consacrate: ocandinavă, centru-europeană nou și mai vechi, est-europeană cînd mai departe, ajungem la cultura națională, la obsecificata și, de ce nu, așa arătat nu o dată (cel mai Mircea Martin) la „complexe specificitatea națională nu mecanic deschiderea universală lucru, chiar dacă un unanim cut. Mircea Ellade nu se vorbească despre „provincie”

Structurînd un univers posibil, o creație semnificativă, revine obședantă mapietrelor, soarele, cerul, mente ce realizează liniile forță ale unui peisaj aternal, conturat în perspectivă eleatistului. Contempla adică plasarea sub semnul calității, este dublată de captarea auditivă — cîncel, zvon, cîntec, fo — reverberațiile sonore f valorizate și prin surpriza rea fazei lor finale, înaintă amuțire, frîngere, stingă surprare. Cîmpul semantico-atilistic marin se îmbogățește de la un volum la altul, globînd un număr relativ mare de termeni, dintre mai amintim; țarm, stîlge, scoicel, cochilii etc.

Contemplarea se convertește în viziune prin metaforiz

VOCAȚIA NAȚIONALĂ A LITERATURII

fiecare zi

Cercuri concentrice

literaturii conservă, mai mult decât puțin vizibil, ideea geografiei care chiar dacă formulată prin simbol (provincie, regiune, zonă, teritoriu etc.). Lucrul este că se poate de asemenea la Călinescu (să ne amintim la Ibrăileanu (despre specificul geografic) etc., etc. Întrebarea care se pune este aceasta: în condițiile actualității sau ale postmodernității sunt sau nu valabile vechile dispoziții structurale, expresive, temperamental ale scriitorilor ce aveau drept apartenență lor la o anumită geografică?

De sus, de foarte de sus, opera scriitor adevărat trebuie să fie înțelesă umană, adică ea trebuie să se structureze, să articuleze de om în toată adâncimea psihologică. Din această perspectivă, literatura este un singur om, în datele lui fundamentale, generice, solidară și identificabilă prin obsesii, destin, vibrație internă și deschidere metafizică — cu omul din toate epocile (în verticală temporală) și cu cei din toate timpurile (în deschidere orizontală); dar, și în asta constă miracolul literaturii) el, omul, trebuie să fie înțelesă reală, cu identitate spațio-temporală și concretețe psihico-fizică. Pentru oricărui scriitor mare această identitate: accesul în zona rarefiată, amenajarea a universalului, acolo unde reînnoiește inimile tari și spiritele tari, pătrunzătoare, sufletele deficiente, încărcate ereditat de povara omenească. Aceasta este, într-o geografie a sufletului, dantescă, cel mai larg și mai înalt, cel mai nou și mai înalt cerc, în interioritatea primară, este cel al marilor arii culturale europene, asiatice, africane, nord-americane etc.), despre care s-ar putea spune, firește, multe. Apoi, la nivel inferior, acestea se divid în subspere consacrate: occidentală, europeană, centru-europeană și, mai jos, mai vechi, est-europeană. Dintr-un departe, ajungem inevitabil la literatura națională, la obsesiile, specificitatea și, de ce nu, așa cum s-a spus, o dată (cel mai elocvent, în cazul lui Martin) la „complexele” ei. Că literatura națională nu legitimează o deschidere universală este un lucru clar dacă nu unanimitate recunoscută: Grecia nu se sfiește să vorbească despre „provincialism” ca

risc pentru o cultură națională. Despre, adică, actul supralicitării culorii locale, a pitorescului, a etnograficului, a folcloricului sau a evenimentelor istorice contingente, consumabile definiții factologice, fără deschidere metafizică sau ontologică. Lucian Blaga, care, la noi, a teoretizat cel mai coerent (în Spațiul mioritic) specificitatea națională, nu uită să atragă atenția asupra existenței în interiorul aceleiași culturi naționale a două straturi (nu neapărat axiologice, dar cu vocație spre „universal” cert diferită), cea „minoră” (etnofolclorică) și cea „majoră” (aparținând personalităților creatoare). Constantin Noica a insistat, de asemenea, nu o dată, asupra nevoii profesionalizării actului cultural.

Dar chiar și în condițiile atingerii „culturii majore”, a profesionalismului adevărat, a valorii cu emisie universală nu sînt deloc excluse „particularitățile fiziognomice” locale (geografice). Sigur, odată cu modernitatea, odată cu emancipările expresive și tematice, odată cu integrarea culturii naționale într-un metabolism spiritual mai larg, european, toate acestea sînt mai greu de decelat. Oricum, ponderea lor ține mai mult de imponderabile, de subtextual, cînd nu de un aspect mai mult sau mai puțin exterior în economia operelor. Mai puțin oricum de un dat esențial, definitoriu al ei. Aducînd discuția și mai la zi, am putea sesiza bunăoară, dincolo de un fond comun ce-și revendică — mai ales la nivelul mijloacelor — același capital: ironia prozairică discursului, detabuizarea limbajului și a temelor și, mai mult, repudierea cultului purității lui (or), reabilitarea, în libertate, a umilului existențial și a persoanei concrete, individuale ș.a. — deci în pofida acestora am putea sesiza accente, nuanțe „geografice” diferite chiar la tinerii poeți și prozatori de astăzi, trăitori (ori, mai ales, originari) din zone diferite ale țării (Muntenia, Transilvania, Moldova, Banat etc., cu centre culturale corespunzătoare). Reliefarea acestor disocieri exclude, se înțelege orice ierarhizare valorică, ea înțelegînd a fi privită exclusiv în lumina a ceea ce e: un mod relativ, discutabil chiar de a sesiza reflexul subtil al unui „topos” spiritual, social, istoric, politic, lingvistic în structurile intime, infimitezimale, celulare, dacă vreți, a unei opere literare.

Ultimul cerc — dintr-o succesiune concentrică — este întotdeauna un punct. Cel generator, pulsator. Existența lui nu e doar importantă ci, uneori, exclusivă. Iar el are numai un singur nume: autorul.

Vasile DAN

Clepsidra întoarsă

„Cartografi” cu bune intenții, sau doar ambițioși, cu o excelentă cunoaștere a „terenului”, sau deloc, lucrînd izolat sau în colectiv („unde-s doi puterea crește” dar, vai, gloria se împarte!) avem destui. Trezînd geografia într-o istorie literară, Ion Rotaru a marcat, spre pildă, Banatul printr-o „pată albă”. Eugen Simion, în schimb, „leagă” scriitorul de pămîntul său (doar vedînd, în mod admirabil, că nu era necesar argumentul sorbonist în atestarea existenței geografiei literare). Cornel Ungureanu, într-o (altă) istorie stabilește paralelisme între dezvoltarea literaturilor țărilor situate în Sud-Estul european. Mircea Iorgulescu e fascinat (și fascinant) în preocupările-l pornite dintr-un anume spațiu geografic. Mihai Ungheanu a „tradus” specificul unor teritorii și ceea ce întreprinde revista „Lucașărul”, pentru e mai corectă conturare a noii geografii literare, e salutar. Ațiția alții, încă, au privire largă și pătrunzătoare.

Luînd-o de la capăt, e lesne de dovedit că un scriitor e influențat de mediul geografic din care vine el în literatură, cum și de spiritualitatea specifică acestuia. Nefiind însă (doar) „produsul” mediului, fiindcă scriitorul care răsare într-un anume loc e inestetizat și cu „date personale”. Grație acestora, prin literatura-i, (re)construiește o lume (numai) a sa. Nu crede nimeni că Llosa și-ar fi început „războiul” undeva pe lângă Borodino dacă... și nimeni nu-l vede pe Tolstoi, într-o clipă de „pace”, valînd cu Natașa la un bal... balzacian dacă...! Pomenim de Cervantes. A fost un autentic hidalgo într-o Spanie inconfundabilă; în Alcalá de Henares, Toledo sau altă așezare, străzile erau cîmpit de înguste, încăperile sufocante (încărcate cu mobilier greoi), în curțile interioare lumina cade ca într-o fîntînă doar la amiază — altfel în patio e umbră, ca și-n încăperi, se nasc acolo fantasmă și, hotărît, personajele unui asemenea peisaj, căutînd evadarea... creșteau: prelungul, subțirișorul, străvezul aproape hidalgo nu era o „caricatură” Spiritul său tot prin înălțare se poate elibera; pomenindu-se în Incinsa La Mancha sau în ariditatea munților calcaroși unde înflăcă „vedeni” (cum cele din imaginația-i) iscate în aburul tremurător, dar și oameni ai pămîntului. Un Sancho nu putea fi decît volnic, rotund, turtit, parcă — dacă numitul Don Quijote avea nevoie de cal (ba și de aripi, închipuite, pentru

înalte zboruri), Sancho se aburcă doar pe măgar, rămînd mai aproape de pămînt; pe care, de altfel, mai că se rostogolește (spre a-l putea stăpîni, umple!). Sigur, acesta e un fel de a vedea lucrurile, ar mai trebui aduse destule completări — despre intențiile lui Cervantes, despre polemica sa cu o întregă literatură scrisă pînă la el folosind și mijloace... descoperite azi de postmoderniști (!), lucruri, însă, prea cunoscute. Apoi, și de aici ar trebui începută discuția (serioasă) despre geografia literară, mi se pare extrem de importantă remarcă lui Eugen Simion asupra faptului că eroii unor scriitori trebuie să aibă un „mod de a fi”. Aici e și șansa de a ieși în lume cu specificul unui anume spațiu (geografic și spiritual). Amintindu-l pe Ibrăileanu, în aceeași chestiune, și C. Sărescu face o bună intrare pe un teritoriu ce s-ar cuveni mai mult cercetat. Bineînțeles, cu raportări la opere și autori, ieșind din geografia propriu-zisă și intrînd în sfera istoriei, socialului, politicului etc. Gîndindu-mă la eroii unor Rebreanu, Preda, Stancu, Șt. Bănulescu, Velea, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, spre pildă, pentru a rămîne într-o „geografie rurală” care au un „mod de a fi în lume și un mod de a gîndi marile categorii ale existenței”, îmi vin în minte alții, creații de scriitori mai puțin comentați. Care, prin cele de mai sus, se aseamănă. Și, totodată, se deosebesc unii de alții. Lîngă țărani ardeleni, cei din Cîmpia Dunării, sau cine știe de unde, își vor fi găsit un loc sub soare și țărani bănățeni. Dar despre cavaleri rățăclitori (prin Spania), vinători (prin talgău rusească), fermieri, felahi sau, de ce nu, funcționari (din Viena, Petersburg, Praga), dar mai cu seamă coborîtorii noștri din legendă și urcătorii din istoria-ne fabuloasă și demnă, despre alții care trec din „geografie” în literatură — pentru a se (re)întoarce în viață, cu alt prilej. Deocamdată, și referitor la ancheta aceasta, dacă (presupun) acceptăm cu toții conceptul de „geografie literară”, trebuie să recunoaștem că rămînem datori în ceea ce privește valorificarea specificului geografic al noastre. O (re)configurare exactă (valoric) a „hărții literare” (contemporane) e, iarăși, necesară.

Florin BĂNESCU

te

le din creația unui mare scriitor, Pristanda, din Călinescu, o doză variabilă de naivitate, ce face ca risul să izvoiește, fără teama din pară, sau fost trasi pe soară eticheta „umor” s-ar asigura de înlocuitori. Diferența dintre umor și satiră este clară: umorul este un joc de cuvinte care are scopul de a scoate în evidență defectele și sărăciile, în timp ce satira are scopul de a scoate în evidență virtuțile și sărăciile. Diferența este clară: umorul este un joc de cuvinte care are scopul de a scoate în evidență defectele și sărăciile, în timp ce satira are scopul de a scoate în evidență virtuțile și sărăciile.

„Tudorel URIAN
MAI FACI?, Editura

Revistelor

„Antipatiile față de artă și de literatură sunt mai degrabă ar și sînt întreprinse de obscuri „actio-nalității de specialitate, la un articol de 5-6 linii, fie de vechea și în specializată, în sfîrșit, de cea „tribuna” (Dintr-un inter-„Tribuna”, nr. 36). Apărut un nou număr de „sc. • A poposit în timișorena un exemplul literar, foale a „Iliescu” din muni-dej. Se reține masa de azi”, cu o par- Manolescu, Gabriel Mihai Zamfir, AL. rea! • Nichita Dan-n. 35, un frumos etului Șerban Foartă (1): „Un „joc se-

V. GANEA

profiluri

O experiență a profunzimii

cadranelor nu înseamnă atemporalizare, ci spațializare, posibilitate a unor direcționări și mișcări multiple, reversibilitate.

În ceea ce privește zona creativității umane, după epul-

zarea experienței livrești (evocarea antichității), printr-o semnificativă mutație interioară are loc deschiderea spre un alt orizont poetic, în asumarea creatoare a medievității. În simbolistică intervin importante schimbări. Ulise Orfeu sînt înlocuiți de trubadur și cavalier, templul este substituit prin cetate, iar statuile — printr-un complicită instrumental de apărare a formurilor. Motivele caracteristice devin acum cele ce aparțin sferei semantice a cetății — crenel, pod, turn, grilaj, armură etc., aventura poetică înseamnă căutare, contempla-re, asaltare a unei construcții imaginare, revelate a fi, un-ori, spațiu interior: „Nu dorul, ci perpetua-nflînire / Cu cine nu-i. Cu cine totuși este / În bolgile calme, în aceste / Sumbre-ncăperi din propria-mi zidire”. Ecuația metaforică parcurge mai multe etape: „E-un clopot scara: sună-n întuneric. / Eu sînt ecoul pietrelor, rotund. / Sînt piatra chiar. Sînt clopotul himeric”. sau e inclusă în structura unor interogații și construcții antitetice succesive: „Cetate fără ziduri. Unde cresc / Crenele și turnul? Cine-mi spune / Că însumi sînt? Pa-latul îngeresc / Mă-mpresură pierind ca o minune”. Problema accesului e implicată în semantica unor termeni: poartă, prag, cetate ferecată etc.

Chiar și arhitectonicul participă la crearea perspectivei heracliteene (serpuitoarele uliți de scări, caii zidurilor saltă), fluidizarea fiind sugerată, în special, prin metafora verbală a curgerii: „Trec peste prag, dar pragul curge drept”; „Către fundal curg pașișii”. Axa orizontalității (Pax magna) este înlocuită de aceea a verticalității, într-o dialectică a înaltului și adîncului, dinamica asociind urcarea, coborîrea (simbolica treptelor este frecvent solicitată), zborul, căderea sau surpriza. Dar și lunecarea, rostogolirea, legănarea se integrează firesc în perpetua vibrație. Conceptele principale din Epistole sînt reprezentate de amintire și uitare, absență și solitudine, cuvînt și tăcere, într-o viziune poetică unificînd cele două universuri anterioare. Procesul de subiectivizare a poeziei, personalizarea lirismului, evidente pe parcursul volumelor, se îmbină cu demersul de arhitecturare a spațiului imaginar, într-o conciliere de impulsuri și o compenetrație de stări antitetice. Ordinea plastică a lumii este astfel încorporată într-un flux heraclitean, atitudinea interogație în fața existenței dobîndind calitatea de viguroasă și originală experiență a profunzimii.

Felicia GIURGIU

ALBUM LIRIC

Eugeniu Nistor

PRO PATRIA

Ferice de acela care scrie
de patrie ca despre-o temelle

din care toate vin intruchipind
cerul de-afară și pe cel din gând,

lumina pe coline, clarul ei —
izvor răsrinit în ochii tăi, ai mei,

în ochii noștri sau ai ei, ai lui —
patria nu-l un bun al nimănu,

bună, cum e, ne va-ncepea mereu —
să o cinstim la bine și la greu!

FINTINA OCHILOR

Fintina ochilor — uimire
cu cercuri clare-nflorind —
un deal ca o nuia subțire
topindu-se ușor în gând.

Vin lunții dinspre amintire
cu dimineți luminind —
fintina ochilor — uimire
cu cercuri clare-nflorind.

Mesteceni, fluturi în roire
sub pleoape zări purificind
ca într-o carte de citire
miraculos deschisă-n gând...

Fintina ochilor — uimire!

INIMĂ

În pădurea albă de mesteceni,
inimă, ai vrea tu să te legeni?

ori prin iarba care dealu-l sule
cu miros de piersiei și gutule?

Sau mai bine lingă apa-aceea
pe cure-o numiserăm Egeea?

Și treceam, cind lutul era cald,
în împărăția de smarald...

Clopot ești, ce bați în a mea flință
cu nemărginită-ngădulnță

și prin valea unde cîntă cucii
tot mereu tu, inimă, mă duci!

ELEGIE TRANSILVANA

lui Nicolae Băciuț

Murmur de ram și zvon curat de
imense dealuri verzi în depărtare,
tot mai subțiri mi se retrag sub
ca-n niște scorburi stinse de uitare.

Și foarte des mă-ncearcă dorul,
mereu mă strigă în pădurea deasă —
din tot ce-a fost mi-a mai rămas
de-a reveni pe litere acasă.

Cea mai frumoasă zi eu am uitat-o
mult prea ușor vorbit-am despre
despre cules și frunza lacrimară
cutrelerind ținuturile — iat-o!

E liniște în lucruri! O aromă
de sinziene-n slovă îmi pătrunde —
salcimii și frăgarii sint în comă —
virtej purtat de suflet, pînă unde?

Hans Mokka

SUFLET DE VARĂ TÎRZIE

Pentru Irene

Vara noastră se numise Septembrie.
Țle și se arătau funigel de argint,
mie stului de rîndunici.
Cine putea și
dacă după un an vom mai vedea
funigel,
rîndunici.

Acolo unde Septembrie și-a început
gutuui au lăsat să cadă globuri
de aur.

Pînă ce anul a murit în livezi.

Ploua și-a tras toate săgețile
întrebărilor mele te-mpotriveai, ca
un scut
Cl nu de arcuul meu ar fi trebuit
să te temi,

de răbdarea mea,
mai curînd.

Priveam aplecați, în fîntînă.
Și neliniștea ni s-a arătat umblind
pe deasupra apei:
o pasăre care bea.
Iar buzele noastre s-au atîns
în caraghiosificul acelei oglinzi din
adînc.

Un vertij.

Intotdeauna am purtat cu mine
o piatră.
Piatra în care ți-am clopit chipul —
iar acum port numai o floare
de vînt.

SĂRUTUL

Așa cum ai aprinde focul
în vale,
cum ai lega
stea lingă stea —

Așa cum plumbu-n urechi
ți-ar vesti focul.

COSAȘII

Zorii adună-n panere
cîntece de cocoiși
și aruncă apoi cite-un vesel salut
în tralsta coșaiilor.

În visul spicelor — pîinea.

LITORAL

Valul încearcă malul —
partea din pescăruși
și din vînt.

Concedu —
ținut fără peisaj
de negăsit pe vreo hartă.

În românește de
Lucian ALEXIU

Alexandru
Ghitera

ZIUA DE MÎINE

Aștept eu nădejde ziua de mîine,
Mă bună, desigur, ca ziua de azi,
Rotundă ca spicul în soarele-piine
Curată ca roua pe-al florii obraz.
Căci sint credincios ideii stăpîne.

O rază zglobe de arde în plus
Pe cerul speranței, mă bucură mult
Știînd că tot greul pe care l-am dus
Mai mușcă din mine, dar nu-l mai
ascult
O rază zglobe de arde în plus.

Invoc eu tărie rîvnitele zori
Să verse în juru-mi prinos de
luminii

Pe creste de suflet și-n ani trecători
Să crească doar roze în loc de
ciulinii

Invoc eu tărie rîvnitele zori.

Căci sint credincios ideii stăpîne
De-a nu mă-nrudi cu gîndul vetust.
Cu cel ce durerii rob îi rămîne
Și nu-și zice sieși, demn și robust:
Aștept eu nădejde ziua de mîine!

LA MAREA SPICELOR
DE GRÎU

La marea spicelor de grîu
Mă poartă pașii să mă scald
Ca-n unda calmă-a unui rîu
Ce cată umbra cînd e cald.

Pe-aproape mierla de aud
La marea spicelor de grîu,
In verdele plăpînd și crud
Mă adîncese pînă la briu.

Și dau plăcerii liber friu
Ca să despice valu-n două
La marea spicelor de grîu
în zorile plîngînd cu rouă.

Iar cînd volute de brocart
Se dau cu vîntul în desfriu
Îmi las speranțele de cart
La marea spicelor de grîu.

Și voi veghea precum un far
La țărnuț gîndului că mîine
Lanul copt își trece iar
Aurul în sori de piine.

SIMȚURI

Văd enigma din cristale
Cochetînd cu ris și jale
în fragil discernămint,

Aud lumina cum despice
Haina nopții, și cum pică
ziua blindă pe pămînt,

Sînt mireasma din idee
Ce prefăce-n epopee
viața unui biet cuvînt,

Mîngiînd coaja opacă
Fac lăstarul să-și desfacă
floarea albă mai curînd,

Gust fiorul de vîloară
Și poemul care zboară
către suflet cu avînt,

Știu s-adun chemări bizare
Străbătute peste zăre
pe aripa unui vînt,

Dar nu pot încă pătrunde
Legea sacră ce ascunde
soarta celui ce sînt.

Victoria
Milescu

DOR DE ȚARĂ

Curat ca o ziua nelncepută
ca o corabie
din lemnul inchipuirii
e acest glas
care te cîntă
înviînd în bobul de grîu
în bobul de strugure
în bucuria eternă a curgerii
printre elemente
a belșugului de cuvinte
Izbînda asupra
a ceea ce nu se vede
și-l fără rost
curat ca un zbor
de frunză ori de pădure
într-o pasăre fericită și
fără veste
crescînd noaptea în somn
e dorul de tine...

GÎNDURI SUB PLEOAPE

De ce nu m-ai lăsat
să cred că plouă
în dimineața
cu priviri albastre
aveam în mînte ploii
de flori roz, calme
acoperînd o trenă de mireasă.
Era atîta liniște și lotuși
o ilă albă se zbătea pe masă
în ritmul friut
al unui plop de cerară
ce se uita din ceruri pe fereastră...

OGLINDINDU-SE-N ZORI

Cel mai adevărat poem
este această ultimă zi
cînd valul te aruncă
cu putere înapoi
pe țărnuț cu scoici și meduze
cînd nimeni nu știe
ce se întîmplă în enclava
sufletului tău
confruntat cu o și mai mare furtună
vapoarele sună prelung
te bucuri de vastitatea care te
învinge
de pumnul în piept al apei verzi
cu o pătimașă iubire
îl chemi în ajutor pe cel sfărîmat
între stîncile albe
cerul ține cu tine, e bun
apoi, cu o singură bătaie de pleoapă
taie toate frîngiile
de care e suspendat pămîntul...

e buza de prăpastia, pe
stîncilor, devenite acum
tă procentului mare de
fier, peșteri spălmîntoa-
l gurile ca niște monștri
burînd goana mașinii
spumegă negru-verzul,
ub mantia de apă atît
tîi amorțește pielea
vîli aurii. Ml-amintese

să, cerul es
culorile ma
și oamenii

făcute în copilărie, cu
ri bolovănoase, pline
pe care și-au găsit
cidente nefaste, mulți
stăruite și acum prin
acelor tragice întîm-
pl, pe acest defileu
lăduci, cu luptele crî-
de al doilea război
încă vit și destul de
ferența dintre ca a
timpul călătoriei mele
e evidentă cu cît sute
rînd însemnele celor
e județe ale țării, dar
din afara granițelor,
l într-un sens și în
na cabanei Căpriorul,
întată odihnă pentru
măului a arcut un ba-
ipele Minișului. Ceva
unde paralela 45 în-
caua, se află cascada
curiozitatea să urce
metri, se va trezi în
col. Bigărul izvorăște
alpa unei stînci. Și

de aici îmi hră-
ria pe care o simt
ria și prezentul
care îi simt ai

uceri. Este tra-
ție" sau o adevă-
ației? Nu te-ai
fi o antologie a
limba slovacă?
ste pentru mine
are secundară, cl

FOR

iri" cu cealaltă,
preocupare de
li albe îndole-
"Birocrație" ?
ste (sau a fost)
e traducere a
trale, margina-
să majoritatea
n țară sînt ro-
-creație (nu în

a fost însă hotelul abia dat în folo-
și, cu tot confortul necesar, po-
abilitate cuasi-singulară pentru tu-
rști de a-și găsi popas de odihnă
în periplul făcut pentru a admira
frumusețile cu adevărat fantastice
ale zonei. Și mă gîndesc ce bine ar
fi ca, urmînd acest exemplu, O.J.T.
și U.J.C.C. Caraș-Severin să-și spo-
rensască preocupările, pentru a înau-
gura și alte asemenea cabane, mo-
teluri și hoteluri, atît pe defileul
Minis, cît și pe Chelle Nerei, o altă
zonă de un pitoresc și o frumusețe
încredibile. Intruca Vale, de altfel,
are molcomirea peisajului bucovî-
nean, sălbăticia (pentru cine o cau-
te) a Apusenilor, farmecul și poezia
statuilor născute. Firește, emo-
ții și încîntarea mea sînt generate
de chemarea pămîntului!

Am ajuns la mine acasă totmai
la sfîrșitul secretului. Sint gata să
scăpăd o lacrimă după coșaii de al-
bădată, străjuți din înaltul cerului
de prigoarele însetate, dar bunul
simț îmi spune că idilicul a trebuit
să cedeze în fața tehnicii. Se pare
că recolta de grîu a fost bună, cu
toată seceta care a bîntuit și aici
cu și în alte părți. Nici porumbul
nu se arată rău. Fiezele au fost și
ale roștitoare. Opresc adesea mașina
și caut cu privirea moștile de pruni
și meri care împlînzeau dealurile
în sus în poala pădurilor. Le caut
mai ales în Dalboșețul meu natal,
străbătînd cu pictorul locuri ce
poartă pentru mine nume pline de
calceată. Dar prunii au îmbătrînit,
roado lor e din ce în ce mai săracă,
colțuri, din ce în ce mai multe, arată
că acolo unde s-a tăiat, gospodarul
a uitat să planteze la loc. Și cînd
te gîndești că pînă și în cărțile de
istorie se vorbește despre uscătorile
de prune din zonă, ce-și trimiteau
produse pînă în cele mai îndepăr-
tate colțuri ale lumii! Și, tată, mă
surprind cu neplăcere cîzînd în
noaptea cititului. Sint acasă, așa îmi
spune inima, îmi spun dealurile,
pădurile și întreaga mea ființă. Trec
la pas prin Dalboșeț și mă las co-
pșit de casele făloase, zidite în
stemea din urmă, de căminul cultu-
ral, de școala nouă, în care dascăl
de inimă ostenește și veghează la
flacăra slovei. Și mă bucur peste
măsură pentru că acasă întotdeauna
cerul este mai înalt, culorile mai
calde și oamenii mai buni.

Ion Marin ALMĂJAN

- Al sentimentul că faci parte
dintr-o generație? Ce îți spune ție
acest termen, această noțiune con-
testată cu furie sau acceptată cu
locurie?

- Nu știu dacă noțiunea de ge-
nerație este cea mai fericită pentru
a înecdra un scriitor în epocă, pen-
tra a-l supune judecării. În fond
încare își găsește un drum propriu
chiar dacă la începutul carierei sale
erilicești aparent a fost afiliat
unei grupări, unui curent. Și apoi
ca, care am debutat în presă în
1971 și am scris primul volum în
1977, care cărei generații aparțin?
Nu știu și nici nu mă interesează
- Ești tentat să scrii și altceva
în afară de poezie? Ce înseamnă
avista, antologia anuală intitulată
"Variacii" (Variatium) pe care o
înlocuiești la Ed. Kriterion din liti-
eratură scrisă de slovacii din Româ-
nia?

- Nu numai că sint tentat să
scriu și altceva, eu scriu și altceva
în afară de poezie. Chiar în aceste
ale trei cărți noi împodobesc masa
mea de lucru: o culegere de folclor
slovac din țara noastră, la care sint
coautorul studiului introductiv, un
volum de proză pentru copii „Desat
strelenych rozprávok" (Zece povești
scuente) și volumul 8 din antologia
la care te referi, în care semnez
poezie, proză scurtă, poezii pentru
copii, un eseu de istorie literară, un
ce de critică literară și două re-
senzii. Și ca să fiu complet: lucrez
în un roman, „Variatium", al că-
ror al 9-lea volum îl pregătim acum,
într-adevăr suplinesc într-un fel o
revistă literară a slovacilor din
România și cred că cele opt volume
apărute (din 1978 începtînd) au reu-
șit să fie o reflectare fidelă a scri-
măi slovac din țara noastră.

- Ce ai dori să adaugi pentru
editorii revistei „Orizont" în conti-
nuaarea acestui dialog?

- Doar mulțumiri pentru aten-
ta cu care au urmărit acest dialog

Dialog realizat de
Valeriu BĂRGĂU

Farmecul unei arte

Scenograf și sculptor, grafician și gazetar, Gabriel Kazinczy intră în acea categorie, rară și fericită, de artiști, pentru care setea de cunoaștere și multilateralitatea renașcentistă devin o dominantă a personalității. Maestrul scenograf la Teatrul de Stat Maghiar din Timișoara, o seamă de ani, el a ilustrat benefic vreo 30 de spectacole la număr. Într-o epocă în care înșuși grafica se împunea prin spațialitate, prin aerul ei

sculptural, prin liniile sobre și pure, eliminând detaliul de prisos sau excentricitatea și lăsând să domine atmosfera puritană a obiectelor-cheie, văzute și în spațiu, dar și în planitatea imediată. Traversând etape constructivistă, dar și expresioniste, fixându-se, apoi, într-o grafică stil generis, de alb-negru, graficianul a reușit în aceste decenii să-și contureze o personalitate, nu numai prin unitatea de ton și de motive tematice, dar, mai cu seamă, prin ideatica filosofic-meditativă care traversează ca un ax de foc ciclurile sale: Cantata profana, Stina, Doja, Prometeu, Balada Meșterului Manole.

plastică

Scenograf și sculptor, grafician și gazetar, Gabriel Kazinczy intră în acea categorie, rară și fericită, de artiști, pentru care setea de cunoaștere și multilateralitatea renașcentistă devin o dominantă a personalității. Maestrul scenograf la Teatrul de Stat Maghiar din Timișoara, o seamă de ani, el a ilustrat benefic vreo 30 de spectacole la număr. Într-o epocă în care înșuși grafica se împunea prin spațialitate, prin aerul ei

elaborază, idei fecunde, parabole care ne vorbesc despre apropierea și distanțarea generațiilor, despre relația om-natură, om-societate, despre sentimentul nemulțumirii creatoare, prometeice, despre ideea sacrificiului în artă, ca dominantă filosofică etc., etc. Fiioarele acestor baladești sau mitologice încarcă arta lui Kazinczy cu o dublă povară: aceea a arhăicității, cum spuneam, în care motivele devin dominante și, deci, proprii locului, și aceea a semnificațiilor pe care omul modern le poate bănuși în ele. Căci, în

aceste grafici, în care fiecare personaj parcă intră sau iese dintr-un negru compact și misterios, făcând corp comun cu întinericul însuși, în aceste cranii majestuoase de cerbi, în bufnțele solitare, patroane și simboluri înțelepte, în aceste cojoace mițoase și vechi de cind pământul, în figurile umane angulare, ce ies și intră parcă în legendă, pe porțile deschise ale stinelor, în dosul cărora ghicim, mereu, o taină incipientă, în toate aceste detalii și elemente grafice, în aceste structuri originale care domină arta lui Kazinczy, descoperim, în fond, o profundă și rar întâlnită statornicie artistică, o sete dominatoare de puritate, o acuratețe a liniilor, dar, mai ales, o sugestie parabolic-meditativă inegalabilă.

Artist al elaborării continue, tulburate de idei mereu noi și zbuciume persistente, artist, de asemenea, nerăbdător a ajunge la esențele vitale, îndrăgostit de arta sa, dar deschis și sugestiilor celorlalte arte fraterne, rodind, după îndelungi și latente meditații, noi idei plastice, Gabriel Kazinczy este acel gen de artist pentru care actul de artă devine nu numai un act făcut într-o reculegere și acceptare profundă a răbufnirilor propriului său eu, dar el devine și un act lucid, ce se săvârșește în deplină cunoștință de sine, în elaborare crâncenă și febrilă, în meditație perpetuă. Tocmai această fecundă unire între actul spontan, agitat și poate, adeseori, nelămurit, făcut prin reculegere pătimașă de sine, și actul inteligenței elaborate și tăloase face farmecul acestor arte și ne determină să îndrăgim omul care cu o ardere sinceră și adâncă i-a dat naștere, într-o seamă de plămăuiri deosebite. Sobru, dar niciodată rece, expresiv dar nu depășind bunul simț graficianul care iubește sculptura, muzica, pictura, scrisul gazetăresc, făcându-le aliate întru Măria sa grafică, Gabriel Kazinczy este din acea stirpe de rari artiști, înzestrați cu o fenomenală dorință de a atinge esențele. Artele adiacente pe care el se sprijină tocmai la aceasta tind. Să înzestreze omul multilateral. Să-l fortifice, în drumul dificil și sinuos, al găsirii de sine ca artist plastic și, la urma urmelor, al găsirii de sine ca om

Ion ARIEȘANU

CERCEL

Dicționarele noastre propun pentru cercel următoarea definiție: „Obiect de podobaă fixat sau ațrnat de ureche”. Opera de „fixare” sau „ațrnare” în ureche presupune perforarea lobului și este mai lesnicioasă sau mai dificilă în funcție de dimensiunile și greutatea obiectului. „Cum să rupă mărgelile de sticlă, cercelul ușori de alamă, urechile!”, exclamă eroul lui Zaharia Stancu din romanul Desculț, după ce el însuși constatare că „Cercelul mare sînt mci, rotunzi, ca niște bănuți”. Un semn de „distincție” socială era, în lumea rustică a veacului trecut, să se poarte la urechi, drept cercel, salbe de irlmici (icosari), adică de monedă turcești făurite din argint sau chiar din aur, așa cum purta bunică aceluiasi personaj: „În urechi, șapte leușari de o parte, șapte de alta, înșirați pe fir de mătase, îi băteau umerii. Grei leușarii, aur curat”. Dar atunci străpungerea lobului era un supliciu. „Gaura sfredelită în sfrcul urechii cu undreana trecută de trei ori prin flacără se lărgea, se rupea. Pe margini, ceva mai sus de rupturi, și-a tot găurit bunica urechile și mereu găurite

limba română

lărgit, s-au sfișiat”. De voie, de nevoie, generațiile mai tînere au simplificat lucrurile. „Surorile mele, povestește în continuare Dărie, nu poartă șir de leușari de aur sunători, zornători, poartă mărgelușe de sticlă colorată, bălțată”. Salbe de icosari purtau femeile și la glt, tot ca semn al unui anumit „relief” social. Nea spune și Delavrancea, în Sultănică: „În fața Hanului Roșu se încinsese o horă strașnică, de săreau sctei de supt călcile la vârteful jocului, salbele de galbeni împărătești și de icosari: zornești zornăiau la gltul celor avute”.

Către sfirșitul poemului Călin (file din poveste), în descrierea nunții care se desfășoară în „pădurea de argint”, Eminescu introduce cuvîntul într-o imagine poetică de neuitat: „Și albinele-adună miere, aduc colb mărunt de aur / Ca cercel din el să facă cercel, care-i meșter faur”.

În planul asociațiilor livresci, cuvîntul nostru trimite către luminatul domn al Țării Românești Petru Cercel (1583-1599), căruia Radu Bourceanu i-a închinat romanul intitulat Frumusețea Prințului (Editura Eminescu, 1978).

Cu deosebire interesantă este originea cuvîntului, moștenit din lat. circellus, diminutiv din circus „cerc” și însemnând chiar „cercușor”, ci... „ineluș”. Cercel este, prin urmare, un diminutiv „mascot”, pe care românii nu-l mai simt ca atare, în vedă că i-au și confecționat unul: cerceluș. Citez din colecția de folclor a lui G. Dem. Teodorescu: „Vine Jița smedioară / Peșel capul de parale, / Urechiuși / De cerceluși / Și gltul de mărgeluși...”. Atenție: peasă (=pasă) învederează sensul vechi al păsă (din lat. pensare), adică „a ațrna (greu)”. Iată și o variantă a versurilor abla citate: „Coconița smedioară, / Cu coșita : B. bioară. / Pasă-l capu de flurinți, / De flurinți, de bani mărunt”.

G. I. TOHĂNEANU

Implicat în realitate

Miron Țic se numără printre poeții hunedoreni cu o sensibilitate aparte. O sensibilitate care exprimă cu precizie respectul pentru actul creației. Din poezia sa nu lipsesc notele de canoană, de sorgere domoală care se îmbrăcesc cu firea autorului, melancolic, interiorizat prin excelență.

Temele predilecte ale creației sale se opresc asupra lui și satului, a unui tip de sat, specific Văii Mureșului, pășunător încă al unor tradiții ancestrale, în care au trăit strămoșii, și care a lăsat urme palpabile asupra copilăriei și adolescenței. Innobilat de genezele trăsături morale, acumulate de lumea aceluși sat, Miron Țic a receptat, pentru a exprima cu căldură în crea-

Tineri poezii

ȚARA

Am născut
din doine și izvoare,
în miez de aur
flăcărea și-ai scâldat
la ale tale palme
într-o albă crini
în pașii tăi,
într-o drumul
întru viitor!

Letiția GAVRILA

ALUNECARE

Am născut
în ploaia de vară
în tîtle orașului
bărci scufundate
în ploaia de vară
în casele
în tîtle catarge.
Am născut timpul
în ploaia de vară
în tîtle timpul.

Ciprian NICHEI.

ALEGORIA MORȚII LUI
AVRAM IANCU

Am singur
într-o cale pe un cal negru

CITATE IZOLATE ȘI CITATE ÎN CONTEXT

Se poate întâmpla ca un cuvînt, fixat în limba cu un anumit sens și răsfrîndit astfel prin uz, să albe și alt înțeles, care trimite la o etimologie diferită, dacă îl raportăm la un alt context. Pe de altă parte, unele citate ajung, nu rareori, în decursul vremii un fel de locuri comune, întrucît se transmit prin tradiție, preluate fiind de la alții care le-au folosit mai întîi, dar într-o formulare aproximativă în comparație cu originalul. Confruntarea cu sursa nu se mai face, fiindu-se drept bună versiunea acceptată și vehiculată de alți autori mai înaintea. În sfirșit, e lucru știut de oricine că un citat desprins de context spune mai puțin sau mai mult sau chiar altceva decît ansamblul sintactic din care a fost scos. Voi ilustra prin cîte un exemplu fiecare dintre aceste trei situații.

1. Toată lumea știe ce înseamnă bonjurist, adică pe cine desemna acest epitet, folosit în deridare, pe la mijlocul secolului trecut. Cuvîntul — dacă mai e necesară explicația — este derivat de la bonjur, formă de salut împrumutată din franceză de generația tînără de boieri întorși acasă, pe la mijlocul veacului trecut, de la școlile Parisului. Dar bonjur avea și altă semnificație, anume una vestimentară, cum aflăm dintr-o comedie a lui Costache Negruzzi. Iată un fragment din Muza de la Burdujeni, scena a V-a. Caliopei se adresează lui Trohin: „... să te îmbraci după modă. În locul nădragilor acelor roși să pui un pantalon elegant, botine de glant, un bonjur (s.n.) făcut după jurnal ca toată lumea bine educată”.

Sensul cuvîntului subliniat în text este atestat în Dicționarul Academiei și ilustrat prin același citat din C. Negruzzi, cu explicația: „Haină după ultima modă (purtată de bonjuristi)”. Sintem îndreptățiti să ne punem întrebarea dacă numai forma de salut bonjur a contribuit la impunerea poreclei de bonjurist, dată tinerilor franțuziți, nu și haina purtată de ei și numită la fel. Căci moda nouă sau prea bătătoare la ochi a cuiva de a se îmbrăca a servit deseori ca mijloc de exprimare a desconsiderării la adresa celor în cauză. În această categorie intră și termenii peiorativi ișlicari, papugii, surtucari etc., frecvent utilizați în secolul trecut, unii și mai tîrziu, cu același scop. Putem admite, așadar, că tinerii întorși de la studiu din Franța, care lepădaseră anteriorul sau giubeaua părinților lor, au fost numiți bonjuristi nu numai pentru că se salutau altfel decît cei rămași acasă, ci și fiindcă purtau bonjur. (Evident, accepția aceasta a termenului este urmarea extensiunii întrebunțării lui, pornindu-se de la primul sens).

2. Nu numai elevii de școală, dar chiar și unii dintre exegeții literaturii, între aceștia din urmă fiind și G. Ibrăileanu (în Spiritul critic în cultura ro-

...nească) îi atribuie lui I. Heliade Rădulescu cunoscutul îndemn adresat scriitorilor epocii lui, îndemn care ar fi fost formulat astfel: „Scrieți, băieți, numai scrieți...”. În realitate, Heliade se exprimase în acești termeni: „Nu e vremea de critică, copii; e vremea de scris, și scriți cît veți putea și cum veți putea...” (Asupra traducției lui Homer, în Opere, II, ed. D. Popovici, București, 1943, p. 104). Desigur, ideea e aceeași, nu însă și expresia ei care, în original, este mai puțin simplistă și mai nuanțată familiară.

3. În sfirșit, urmează un exemplu de citat izolat, avînd o semnificație mult prea generală atunci cînd citatul e folosit trunciat, față de sensul rezultat din context. Mă refer la cunoscuta comparație dintre poezie și pictură: „ut pictura poesis”, pe care o face Horațiu, comparație reprodusă de obicei de cercetătorii numai sub această formă, scoasă din context. Iată versiunile din care face parte celebra analogie:

„Ut pictura poesis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quaedam si longius abstes.
Haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
Iudicis argutum quae non formidat acumen.
Haec placuit semel, haec decies repetita placebit”.

(Ars poetica, v. 361-365).

(Poezia e ca și pictura: te cucerește mai mult
Un tablou cînd stai mai aproape de el, altul,
De stai mai departe. Unuia-i place obscurul,
Altul se vrea contemplat în lumină și nu se-nspăimîntă
De-ascușitul privirii subtile a criticii. Unul
Ți-a plăcut doar o dată, altul îți place-ncet și mereu).

Nu e vorba, cum se vede, de o analogie pură și simplă între cele două arte, ci despre caracterul individual și diferențiat al produsului artistic, despre opera de artă ca unicat, ce se cere judecată în consecință. „Ut pictura poesis” nu e decît o formulă introductivă, necesară pentru a exprima această caracteristică a creației artistice: de a se defini sub semnul unicității ei. Or, acest lucru este ceva mai mult, mai exact și mai propriu în critica ambelor arte decît ideea ce se desprinde dintr-o simplă identificare prin punerea în relație a termenilor ca într-o formulă algebrică.

Este riscul citatelor izolate de context de a duce la concluzii parțiale și prin aceasta la posibile interpretări unilaterale, de vreme ce nu se are în vedere gîndirea autorului, exprimată într-un context mai cuprinzător din care citatul este doar o parte.

Ștefan MUNTEANU

ZILELE ENESCU

O „ranură” a Festivalului Internațional „George Enescu” va desfășoară în aceste zile la Timișoara, sub egida Operei și Filarmonicii, în diferite săli și în formule variate. În deschidere, orchestra simfonică „Căminul de suflători „Tibiana-temestensis”, corurile „Vioriori Diodor Nicoară și Ștefan Vulpes”, baletul, cu o cantată lirică de Vasile Bogdan au interpretat Rapsodia I. În tîncepe pe versuri de Clement Marot, Poema Română de versivitate. În domul din oraș, Program Enescu în sala Unirii Felician Roșca a oferit un recital de orgă Bach-Enescu. Muzică de cameră: Alexandra Guțu și Dragoș Mihailescu împreună cu un trio format din Emil Șelin, Sorin Ștefănescu și Dan Suciu interpretînd (între altele) Sulta de la-a pentru violoncel și pian aparținînd marelui compozitor român Organizat de Operă, în recital vocal de muzică românească incluzînd și piese deosebite. Desigur, nu trebuie neglijat spectacolele desfășurate în aceeași egidă, incluzînd „Enescu”, avîndu-i soliști pe Sarah Sotkhlava (U.R.S.S.) și Vasile Cătană. Apoi „Fintina din Banăscari”, seara de balet cu „Noaptea Valpurgiei”

ENESCIANA

memento

Ne întâlnim, sub semnul devenit tradițional al „Zilelor muzicale George Enescu”, care în acest an coincid cu cea de-a XI-a ediție a Festivalului internațional „George Enescu”.

Antemergător în tehnica creației, spirit electiv și de deosebită profunzime, Enescu nu s-a întipărit cu încreștarea sa amplexivă în memoria contemporanilor săi, sufocată de o seamă de experiențe, a diverși compozitori care au delurnat gustul artistic al vremii, experiențe care au lăsat în umbră adevăratele valori ale timpului. Dar, lată o astăzi valoarea sa impune, experimentatorii zgometoși de atunci au fost dați uitării, muzica lui Enescu iese astăzi la lumină în toată puritatea ei, bucurându-ne, și nu numai pe noi, ca o comoară regăsită.

Am avut șansa ca în urmă cu câțiva ani să străbat unele din dimensiunile spațiului enescian, să cunosc locuri și oameni care au intrat în lumina privirii maestrului. Călător vrăjtit de sunetele tefabile ale muzicii sale, am încercat să pătrund la rindu-mi personalitatea unică a lui Enescu și să așez câteva frânturi de gânduri, palpaturi de emoție între copertile unei cărți.

După ce mi-am încheiat drumul, care m-a purtat pe mare toate meleagurile patriei pe unde a pășit Enescu, mi s-a întipărit în suflet și am păstrat de atunci în inimă cu sfințenie marele adevăr al vieții și trudei sale: el, răsăritul celebrilor săli de concert ale lumii, și-a tubit cu toată ființa pământul nașterii sale, glia străbună, făcând tot ceea ce era omenesc posibil pentru o înnobila spiritul românesc cu harul genului său.

Oameni care l-au fost aproape mi-au mărturisit, cu o emoție nealterată de vreme, că oriunde poposea, în marea capitală ori în cel mai umil târg, el, modestul violonist cu priviri umede și vorba domoală, devenea, la atingerea arcașului, o flacără, însuși Cîntecul. Sint binecunoscute astăzi concertele oferite rânților în spitalele lașilor, în primul război mondial, ori stagiunile de aur ale cvartetului său bucureștean în timpul celui de-a doua conflagrații mondiale, două pilde elocvente ale patriotismului lui Enescu care, atunci cînd poporul său trăia urgia marilor zăpcoțiri planetare, el nu a răspuns invitațiilor de a cînta în zone ferite de război, ci s-a întors acasă, între ai săi, să împartă cu aceștia amarul, să bîrube alături de poporul român vicisitudinile și durerea.

Multilateralitatea personalității lui George Enescu a umii, uimește și astăzi definindu-i genul. Compozitor, cel mai strălucit al veacului, creator al unei opere vaste, în care melosul popular românesc l-a gravat o piatră nemuritoare, violonist fără egal, ce vrăjea sălile de concert cu sunetul aparte al vioarei sale, pianist cu tușul de o dulceață extraordinară și un colorit aparte, dirijor cu darul excepțional al intuiției oricărei opere în toate înțeleșurile ei, opere pe care, se știe, le cunoștea pe dinafară.

Și nu în ultimul rînd să omagiem pedagogul. A avut numeroși învățăcei, dar cel mai cunoscut astăzi, fiindu-ne contemporan și în mai multe rînduri oaspete de onoare la ediții precedente ale Festivalului internațional „George Enescu”, și oaspete al Timișoarei, este Yehudi Menuhin, cel care, rememorînd personalitatea maestrului iubit, spunea: „Ceea ce am primit de la el, prin exemplu, nu prin cuvînte, a fost aptitudinea de a transforma nota într-un mesaj vital, de a da formă, înțeles frazei, viață muzicii (...). Azi influența lui directă asupra mea este înrădăcinată de însăși concepția pe care mi-o formez asupra lucrărilor — concepție unitară, ale cărei elemente componente nu mai pot fi atribuite unor surse distincte. Acum trebuie să depun un efort pentru a-mi reaminti vreun lucru deosebit pe care mi l-a spus, dar știu că tot ceea ce fac poartă pecetea sa”.

Omagiem personalitatea lui George Enescu, cel care, alături de Eminescu și Brîncuși, a înțeles în toată profunzimea lui sufletul românesc și l-a tălmăcit în pagini neperitoare întru spirit și trăire adevărată. Creator al școlii muzicale românești, Enescu oferă astăzi un mare, inegalabil exemplu compozitorilor și interpretorilor, deschide tubitorilor de muzică alte și alte drumuri pentru cunoașterea noastră ca popor, în totalitate, dar și pentru mai buna cunoaștere a fiecăruia din noi. Acesta este genul lui, confirmarea îndelungatei trude spre limpezire, spre vocea sa adevărată. Spunea Enescu: „Ajungînd la liman, privesc în urmă oceanul vieții, valurile se pierd în depărtări și nu mai rămîne decît o oglindă lucie care răsfrînge cerul meu, muzica”. O viață dăruită cu pildutor devotament artei sale, muzica, poporului pe care l-a iubit pînă la ultima sa suflare, acesta a fost George Enescu.

Vasile BOGDAN

tv apărut la Editura Eminescu, în urma concursului de poezie, inițiat de editură, în anul 1974. O nouă prezentă, la aceeași editură este consemnată în anul 1986, în volumul colectiv „Călătorie spre izvoare”. Între timp, poetul înregistrează prezență în paginile revistelor „România literară”, „Luceafărul”, „Orizont”, „Vatra” Suplimentul literar artistic al „Sfintei tineretului”, „Astra”.

Bun și sensibil cunoscător al oamenilor, al fenomenului social, Miron Țic este, deopotrivă, autorul unor izbitute reportaje despre lumea satului, despre colectivitățile muncitorești hunedorene — întreprinderi miniere, șantierelor salbelor de hidrocentrale de pe Riu Mare Retezat, dar și despre trecutul istoric al județului, despre Tebea, Sarmizegetusa, Costești. El rămîne prin tot ceea ce scrie, un creator apropiat cititorului, care dialoghează permanent cu acesta.

Minel BODEA

șoaptele de mîngîiere. Plumbul negru înghite lumina, ascunde brațele căzute pe inima de piatră.

Stelian DENA

ASTEPTARE

Bat în poarta vremii aprig și aștept Cîineva să vină și să-mi dea bine Trece pe lângă mine, într-un iureș orb, Anii plini de zgomot și de tinerete Valul ce lovește prundul spumegînd A plecat la vale și-a pierit domol Dinspre mieznoapte gînduri călătoare Vin prin toamna rece în prelung orol

Timpul cere vamă și suride șters. Am să-l cer răgazul, oare-o să refuze? Bat în poarta vremii aprig și aștept Clar să-mi înflorească sufletul pe buze

Dumitru TUHUȚ

aqua-forte

• Dacă ar avea și lumina conștiință.

• Cu tine, viața-i desartă, fără tine n-are-nțeles.

• Frumosul, fericirea, sublimul îl au totdeauna alții.

• De ce nu pot și rimele să vorbească?!

• Femeia e cel mai ingenios general; te învinge în ambele cazuri: și cînd o cucerești și cînd te respinge.

• Ești tare numai cînd poți renunța.

• Fii pur fără impurități.

• Fericirea e satisfacere; negarea ei, renunțare la ea.

• Îți amintești cînd ai aprins în mine lumina? ... De atunci au început să cadă frunzele toamnei.

• Dragostea e copilărie; cea mai frumoasă parte a vieții

• Cea mai perfectă muzică e simfonia propriului nostru suflet, ea n-are nici note, nici dirijor

• Cei ce nu pot plînge, zimbînd, nu cunosc fericirea

• Dați copiilor sunete și culori!

• În viață avem un singur prieten și un singur dușman: propria noastră conștiință.

• Murla și ne naștem în fiecare clipă, căci mereu devenim altul.

Simion GIURGECA

ția sa, timpul generos pe care îl trăiește.

Semnificativ este în acest sens ciclul de poezii „Întoarcere în dor”, „De veghe la destinele patriei” premiate de altfel și în cadrul Festivalu-

medalion

lui național „Cîntarea României” care evidențiază o implicare directă în timp și spațiu, în realitățile patriei. O poezie luminoasă, simțită, trăită cit mai aproape de gîndul cititorului.

Debutul editorial al poetului are loc în volumul colec-

excelsior

avea cearcăne mari de nesomn își ținea sufletul în palmă învelit într-un steag.

Un furnău ca un șarpe de aer a mușcat din inima munților calul iarbă sălbatecă de fluter păștea

Cerul se făcea pădure albastră și se apropia ...

A doua zi calul trist pe o paște ninsă iarbă sălbatecă de fluter păștea ...

Daniel MARIAN

DRAGOSTEA

Soarele ce-și luminează chipul dispăre ... La fel, privirea caldă,

muzică

Oschanitzky cuprinde Rapsodia nr. 2 de Enescu și Variațiuni pe o temă rococo pentru violoncel și orchestră, solist fiind oaspetele ceh Ludovik Kanta.

Un program bogat, cuprinzînd creații pentru orchestră mare, cameră și instrumentală, ilustrînd creația diversă a compozitorului cit și posibilitățile, virtuțile interpretorilor timișoreni, capabili să evolueze în orchestră sau în primul planul solistic.

Lucian BURERIU

Implicat în realitățile patriei

Țic se numără printre artiștii hunedoreni cu o activitate aparte. O sensibilitate care exprimă cu precizie respectul pentru actul creației. Din poezia sa nu lipsesc notele de candoare, de simț domoală care se îmbracă cu firea autorului, mediativ interiorizat prin excep-

Tineri poeți din Deva

ȚARA

Ascultă și izvoare și zăvoare și aur și ai scîldat. Citez din colecția de poezii „Palme albe albe crini. Cîntăcîi, Cîntăcîi drumul și alții”

Letiția GAVRILA

ALUNECARE

În timpul vara de vară în orașul Mîrci acufundate în vara de vară răsăle în țarg. Citez din colecția de poezii „Vâră de vară în timpul.”

Ciprian NICHEL

MORIA MORȚII LUI AVRAM IANCU

Un cal negru

ZILELE ENESCU LA TIMIȘOARA

Programul a Festivalului Internațional „George Enescu” Timișoara în aceste zile la Deva, sub egida Operei Municipale, în diferite săli de spectacol variate. În deschidere, orchestra simfonică de suflători „Tibialisensis”, corurile

Diador Nicoră și Valpe, baletul, cu o interpretare de Vasile Bogdan, v. 361—365).

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Program Enescu în Deva recital de orgă Bach, Poema Română

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

Lucian BURERIU

</

din lirica lumii

PAUL VALÉRY
sau voluptatea
obstacolului

Autorul „Cimitirului marin” a moștenit de la maestrul său, Stéphane Mallarmé, ideea dificultății poeziei. La autorul „Irodiadei” caracterul dificil al expresiei poetice provenea din înțeleștarea Spiritului — avid de absolut — cu Ideea care, încorporată în Verb, voia să fie „o explicație orfică a Pământului”. La discipolul său, însă, problematica e mutată din planul metafizic, în cel concret-practic, al operaționalului: Spiritul pur fiind, prin excelență, act — orice poezis este rezultatul unui poezin, al unui „a face”, „a construi”, care să ne ofere poemul asemeni unei parituri ce trebuie „executată” pentru a-și actualiza potențialitățile semantic-sugestive. Dificultatea mallarmeană era o dificultate de cifru verbal, greutatea de a ajunge la un țile — unul singur, esențial — al lucrurilor; dificultatea valéryană ține de „puritatea” mașinii de cuvinte a poemului, care ținde să se debaraseze de tot ceea ce inspiră — aport al universului personal, de sensibilitate și de... anecdotică — propune ca material abstract impur și prolix. Poemul lui Valéry vrea să fie doar o mărturie a „Eului pur”, acest nucleu obscur și repulsiv care, narcisic, nu se reflectă decât pe sine însuși.

RODILE

O, rodii tarț, întredeschise
De un exces de simburii erunți.
Vă iau drept suverane frunți
Plecând de marile lor vise!

Și dacă sori cu mare chin
O, rodii, vouă-abia căscate,
Vă sparg, de-orgoliu încercate,
Membranele ca de rubin.

Și dacă aurul din coajă,
Cel sterp, somat de-o mare vrajă,
Crapă-n comori de suc aprins.

De-această raditnd ruptură
Visează sufletul meu stins
La tainica-i arhitectură.

CINTAREA COLOANELOR

Lui Léon-Paul Fargue

Coloane calme, cu
Diurne pălării
Pe-al căror bor trecut
Un stol de păsări vii,

Coloane calme, voi
Orgă de fusuri noi!
Își pierde-orice pilon
Țăcerea-n unison!

— Ce duceți voi în sus,
Egal de radioase?
— Dorinței de neșpus
Reci grații studioase!

Cintăm și, ca Atlas,
Susținem cerul blind!
O, singur, pașnic glas
Doar ochilor cîntînd!

Vezi ce lăuneri decente!
Și ce sonorități
Cu limpezi elemente
Îscăm din clarități!

Geroase și-aurite,
Din pat de munți senini
De daltă-am fost răpîte,
Ca să ajungem erlmi!

Din paturi de cristal
Trezite-am fost, și toate
De gheare de metal
Savant împerecheate.

Ca să-nfruntăm și soare,
Și lună fără nor,
Ne-au poleit în zare
Ca unghi de picior!

Slugi fără genunchi moi,
Surisuri fără gură,
Frumoasa lingă noi
Își simte glezna pură.

Cucernice perechi,
Cu frunți ascunse-n vară,
Cu-mbelșugate-urechi
Dar surde la povară.

Cu templu pe-ochii grei
Negri-n eternitate,
Noi mergem fără zei
Înspre divinitate!

Antică ni-o junetea,
Dulci umbre și mat umăr,
O, mîndră de tinețoa
Ce s-a născut din număr!

Cu legi cerești drept arme,
De număr de-aur filice,
Pe noi cade și-adoarme
În micre-un zeu complice.

El doarme calm, Lucire,
Ce-o oferim la nunți
Pe tabla de iubire
Întinsă peste frunți.

De-necorupt surori,
Nici ger și nici văpaie,
Am luat drept dansatori
Foi moarte, brize, paie.

Și secolii ah! sute,
Și gințile ah! cînd?
O, ce adînc trecut e,
Trecut de-afuns nicînd!

Iubirea ne-mpiază
Mai grea ca lumea toată,
Și-naintăm prin zi
Ca piatra-n unda beată!

Străbătem timpu-nțins,
Iar corpul nostru-aprins
Cu pasul inefabil
Se-nscrie-n basm durabil.

VINUL PIERDUT

Cîndva-n Oceanul delirant
(Dar nu mai știu sub ce zenit)
Vărsat-am, jertfă-ntru neant,
Un strop de vin neprețuit...

Cine și-a vrut pieirea, suc?
M-a-mpins vreun ghicitor hain?
Sau griji-ofrandă-am vrut s-aduc
Vîșind la singe, vîșind vin?

Obșnuita-i transparență
După o roză insurgență
Cuprinse pura mare iar...

Ce vin pierdut, ce bete unde!...
Vîzul țîșnind în vînt amar
Figuri din cele mal profunde...

Prezentare și traduceri de

Ștefan Aug. DOINAȘ

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjuncț)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 11
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

AMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI

REVIRIMENT A

Congresul al IX-lea a i
roviriment al conștiinței no
ciale care au propulsat Ro
cedent, nevisate în trecut,
realismului cotidian, constitu
sistența și creația slujitorii
vestiți cu încrederea, cu no
educarea maselor, la forma
șicent constructor al propri
vizind încrezătoare, prinfr
itorul.

Indrumarea permanent
scriitorilor din partea celui
dat aripi, a limpezit destina
maturizarea limbii, la comu
existenței, la aprofundarea c
perelor literare. Este aceas
in profunzime, a dezbaterii
pentru spiritualitate, cărți
slonantelor înfăptuirii ale
niciodată scriitorul se bucu
partea patriei sale, lucrării
toz al nașunii, sint documc
taro ale conștiinței noastre.

A trăi actualitatea imed
te implica în marile angrei
încandescenta emise de ide
marcate puternic de person
plan social, necesare în pro
vitale contemporanilor, noș
rind celor alături de care
sistenței, căruia trebuie să
voceaiei.

7 Jocuri de la Ma
ncașului = Anchetă
sede în spațiul înțev
Banca • Albură linc
fianțic

Orizont 39

ANAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 39 (1126) 30 SEPTEMBRIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 16 PAG., 3 LEI

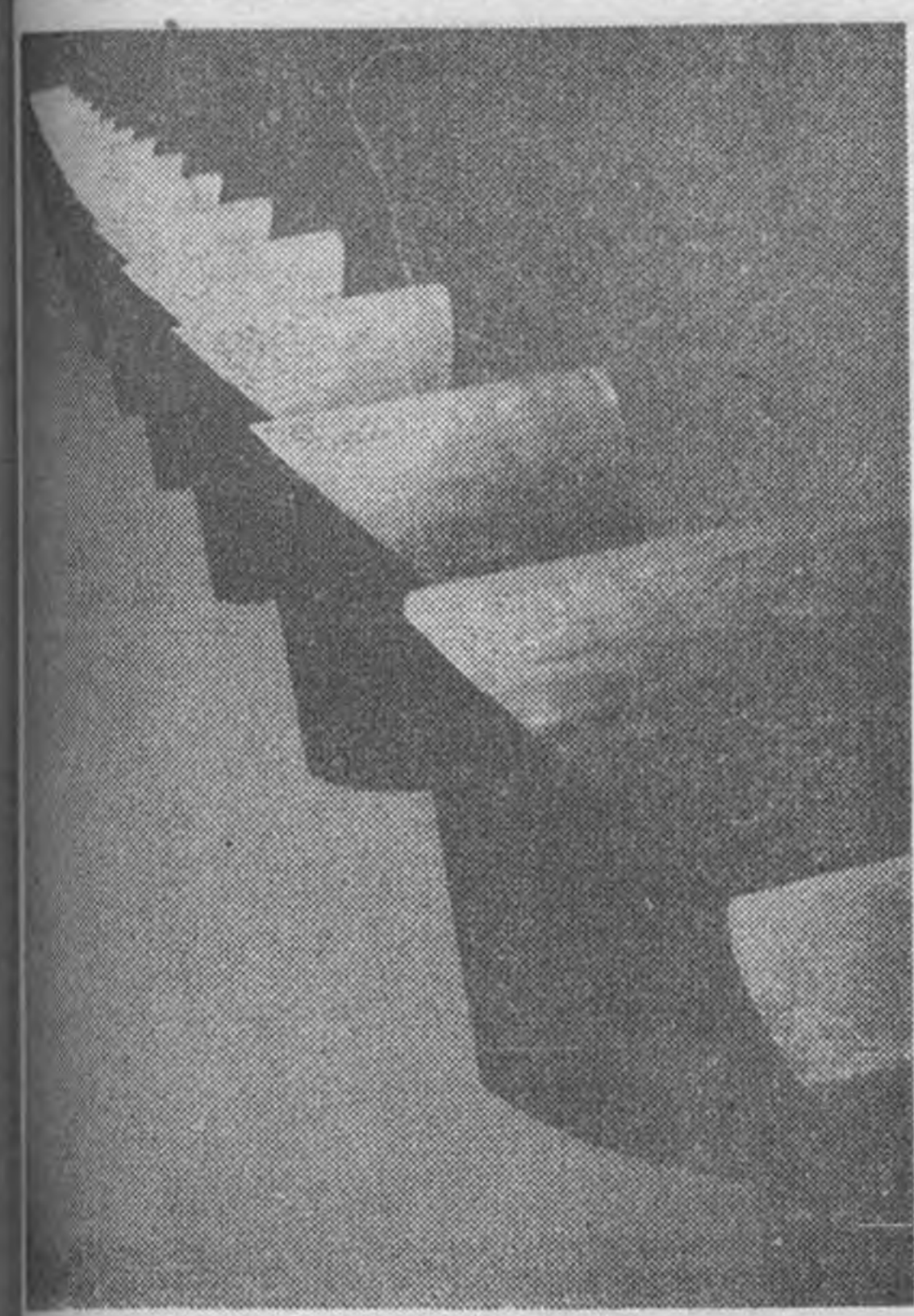
REVIRIMENT AL CONȘTIINȚEI

Congresul al IX-lea a însemnat un amplu, revelator reviriment al conștiinței noastre. Marile întreprinderi sociale care au propulsat România pe coordonate fără precedent, nevlisate în trecut, viața și munca sub zodia exemplului cotidian, constituie exemple morale pentru educația și creația slujitorilor artei. Scriitorii au fost înzestrați cu încrederea, cu nobila sarcină de a contribui la formarea maselor. În formarea omului nou, activ și conștient constructor al propriului destin și al unei societăți din ce în ce mai încrezătoare, printr-un incomparabil prezent, viitorul.

Indrumarea permanentă de care s-a bucurat obștea noastră din partea celui mai iubit fiu al poporului a înțeles să limpeză destine, a contribuit la decantarea și clarificarea limbii, la comunicarea marilor adevăruri ale existenței, la aprofundarea dimensiunilor filozofice ale operei literare. Este această epocă și o vreme a saltului în profunzime, a dezbaterilor esențiale; o înaltă calitate a gândirii spirituale, cărți bune, deci, pe măsura împrejurărilor. Înfrățirea ale poporului, dorim cu toții. Când scriitorul se bucură de audiență și atenție din partea patriei sale, lucrările lui participă la marea dialog a națiunii, sînt documente ale inteligenței și depozitare ale conștiinței noastre.

A trăi actualitatea imediată cu pasiune și dăruire, a implica în marea angrenaj al României moderne, în ascendența emisiei de idei, deschide drum unor opere care pot fi puternice de personalitate timpului, eficiente pe plan social, necesare în procesul comunicării interumane, utile contemporanilor, noștri. Ne adresăm în primul rând celor alături de care trăim, în acest moment al existenței, cărora trebuie să-i dăruim întreaga slăbiciune a creației.

ORIZONT

DIN SUFLET:

...de la Marea Unică • Traian Vuia, luptător pentru întregirea
... Anchetă despre evreii • Octavian Goga și ctiva de a prierenile
... la spațiul bănețean • Eminesciana • Viața câștilor • Proză de Paul Eugen
... Albura liric • Monografie vie a poporului român • Dezbateri
... Filozofice • Orizont ardelean • Tinerii-poziți chinezii

TEZELE PENTRU PLENARA C.C. AL P.C.R., PROGRAM DE ACȚIUNE AL INTREGULUI POPOR

Revoluția continuă — garanție a dezvoltării vieții noi, a spiritualității și culturii românești

Caracterul creator al materialismului dialectic și istoric, al socialismului științific se reflectă cu pregnanță în întregul proces al revoluției și construcției socialiste din România proces organizat, condus și direcționat de Partidul Comunist Român.

Opera de făurire a noii societăți nu este altceva decât un șir continuu de prefaceri revoluționare în toate domeniile: economic, social, cultural. Modul în care au fost rezolvate sarcinile multiple ale asigurării victoriei orânduirii socialiste a constituit o contribuție importantă a partidului nostru la dezvoltarea creației a mișcării muncitorești internaționale.

Pe plan teoretic, Partidul Comunist Român și-a adus, de asemenea, o contribuție de inestimabilă valoare la dezvoltarea creatoare a teoriei revoluționare, ridicându-se împotriva viziunilor înguste, dogmatice, privind perceperea și aplicarea șablonară a teoriei socialismului științific.

Una din tezele originale cu mari implicații și reverberații în toate domeniile, elaborată de secretarul general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, este cea referitoare la continuitatea revoluției pe întreg parcursul făuririi societății socialiste și comuniste. „Să nu uităm nici un moment că procesul revoluționar nu s-a încheiat o dată cu instaurarea puterii democratice a clasei muncitoare sau cu făurirea socialismului, ci el continuă și va continua, reprezentînd garanția dezvoltării continue a socialismului și trecerii la făurirea comunismului” — se arată în „Tezele din aprilie”. De altfel, după Congresul al IX-lea, revoluția continuă reprezintă o nouă axologie a

vieții, spiritualității și culturii românești.

În domeniul vieții materiale, revoluționarea modului de a concepe organizarea, conducerea și planificarea economiei naționale reprezintă esența tuturor măsurilor luate din 1963 și pînă în prezent. De aceea, dacă în alte țări socia-

triotică. Considerăm că menirea cea mai importantă a culturii socialiste, a tuturor slujitorilor ei constă în revoluționarea ființei umane, la nivelul cerințelor făuririi conștiente a noului destin istoric al omenirii. Transformarea oamenilor prin educarea și formarea lor sporește tocmai rolul factorului conștient, potențează participarea activă și responsabilă a tuturor membrilor societății la elaborarea deciziilor și transpunerea lor în viață.

Dintre toți factorii ce concurează la educarea și formarea omului nou, învățămîntul ocupă locul central. Lui îi revine nobila misiune de a pregăti generația care va îndeplini obiectivul făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate și pregătirii condițiilor trecerii la construirea societății comuniste pe pămîntul României. Perfecționarea și ridicarea la un nivel tot mai înalt al învățămîntului în actuala etapă trebuie concepute astfel încît, așa cum arăta tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la marea adunare populară din municipiul Timișoara, „fiecare școală, fiecare institut superior să devină un puternic centru, o citadelă a educației și formării tinerei generații, a constructorilor de mine ai socialismului și comunismului, a acelor care trebuie să asigure ridicarea continuă a patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, să asigure întotdeauna națiunii noastre, poporului român un loc demn în rîndul națiunilor libere ale lumii!”

Tinerii generații trebuie să fie caracteristic un pronunțat spirit revoluționar, pentru a promova consecvent noul și a înlătura elementele vechi, perimate. Căci „lupta între vechi și nou constituie, arăta secretarul general al partidului nostru, însăși baza concepției revoluționare — de altfel, însăși esența dezvoltării întregii societăți omeniești — și aceasta va reprezenta și în viitor forma de manifestare a acțiunii omului pentru perfecționarea continuă a societății”. Numai prin afirmarea noului și înlăturarea elementelor vechi, disfuncționale, se creează cadrul optim de manifestare a potențelor devenirii permanente a sistemului nostru socialist.

Lector univ. dr.
Petru TOADERE

EROICĂ-NTRUPARE

Din forța primăverii partidul s-a născut — Eroică-ntrupare a clasei muncitoare. Ca simbol al dreptății și-al libertății scut Istoria zidind-o-n eternă înălțare.

În spațiu și în timpuri a-nemeiat un sens Al dezvoltării noastre multiple și profunde: Gîndirea românească se-affirmă azi intens Și-i prețuită-n lume cum trebuie, oriunde.

E primul om al țării destinul exemplar. Din dragoste de semenii slujind o cauză sfîntă, Cu demnitate, putos revoluționar Și spre desăvîrșire națiunea se avîntă.

Lucian BURERIU

liste sînt în ordinea zilei problemele perfecționării activității și a cadrului instituțional, în țara noastră, așa cum se arăta în Expunerea din aprilie, important este ca sistemul democrației muncitorești-revoluționare să devină efectiv funcțional, să se constituie în factorul esențial al făuririi cu succes a socialismului și comunismului.

Continuitatea procesului revoluționar este de neconceput fără realizarea unei adevărate revoluții în modul de a gândi și acționa al oamenilor, fără formarea omului nou cu un înalt nivel profesional, tehnic, științific și cultural, cu o conștiință revoluționară pa-

roces tipic intelectual — b inviolabil al Prezenței; ecit o deghizare a iubirii irului obstacolului — în re Spiritul însuși — donbiția de a elimina din tor, pentru că nu acordă ntr-un laborator de-miti: arid și riguros, pe alt o reușită asupra expri-ări de zaruri”, cum visa compromițe activitatea

ituic, pentru Valéry pre-rișește că „deasupra tu- funcției limbajului și ță de care orice gîndim ăltul rigorii l-a dus pe „Jeune Parque”, nu mă ima Improvizatiei sau a ravighea cuvintele, a le realitate, — așa se pre-parte că devine încapă-preciziei infimizezimate. torul acestul verdict (Cf. ări obsesii: „Mallarmé și e”; și unul, și altul sunt a putut chiar să afirme

steril, sună de refuzuri, i a neantului, ci ncant și vicisitudinile subiectu-unei lucidități decantate venimentele, se situează osmogonică — așa cum

Narcis, lirica lui Valéry e narcisiac: este vorba „impuritate” a contin- cu agilitate „nașina de gosit de sine, și numai idică gustînd pe deplin s și pe care te-a biruit

ens, sau altul, din multe lui, invitat să fie el, nu

drept arme,
ur flice,
adoarme
complice.

Lucire,
nunți
ire
unți.

ori,
văpaie,
dansatori
te, paie.

ute,
înd?
ut e,
niciînd!

zi
nea toată,
zi
la beată!

u-ntins,
u-aprins
il
n durabil.

PIERDUT

ul delirant
sub ce zenit)
ș-ntru neant,
neprețuit...

elrea, suc?
ghicitor hain?
lă-am vrut s-aduc
vîrșind vin?

sparență
urgență
nare iar...

o bete unde!...
vînt amar
nal profunde...

re și traduceri de
Aug. DOINAȘ

RA, strada RODNEI 1:
nuscritele nepublicate
de la P.T.T.R.
Index: 42.907

Ca urmare a inițiativei lui Aurel Lazăr și Vasile Goldiș, la 12 octombrie 1918, se deschide la Oradea (și nu la Sibiu, cum se proiectase inițial), în locuința primului, conferința Comitetului executiv al Partidului Național Român, la care au fost prezenți, în afară de doi inițiatori, Teodor Mihali, Ștefan Cicio-Pop, Alexandru Vaida-Voievod, Ioan Suciu, Nicolae Ivan, Aurel Vlad și dr. Clorđaș, iar ca invitați Sever Dan, Gheorghe Popovici, Gheorghe Crișan și Mihai Velicu. Cu această ocazie se face o analiză temeinică a evenimentelor (situația internațională și cea din Austro-Ungaria, intențiile guvernului maghiar de a menține Transilvania sub stăpânirea lui), se discută măsurile ce se impuneau a fi luate de către conducerea Partidului Național Român în etapa dată și se adoptă Declarația de principii și protest preconizată. Ea îi aparține lui Goldiș și nu numai ca propunere, căci conferința — cu o singură modificare, importantă însă, căci evita din motive tactice formularea deocamdată, în mod explicit a revendicării autodeterminării (în loc de „viața independentă națională” s-a preferat „viața deplină națională”) — a optat pentru textul acestuia, mai solemn mai sobru și mai categoric, în comparație cu variantele prezentate de Alexandru Vaida-Voievod și Aurel Lazăr.

Această declarație, care proclama independența națiunii române subjugate de monarhia austro-ungară, a constituit un document de o semnificație istorică deosebită, care a marcat intrarea mișcării de eliberare a românilor în faza sa decisivă, finală.

„Declarația de la Oradea” — cum va intra în istorie — refuză să mai recunoască de fapt, în numele Comitetului executiv al Partidului Național Român, considerat „organ politic al națiunii române din Ardeal și Ungaria”, autoritatea guvernului și parlamentului de la Budapesta asupra poporului român de sub stăpânirea coroanei maghiare (și ca atare și dreptul acesteia de a reprezenta interesele românilor la viitorul congres de pace). Se constată în ea că „urmările războiului îndreptățesc pretențiile de veacuri ale națiunii române la deplina libertate națională” și se arată că: „Pe temelul dreptului firesc că fiecare națiune poate dispune, hotărâri singur și liber, de soarta sa (...), națiunea română din Ungaria și Ardeal dorește să facă uz de acest drept și reclamă în consecință și pentru ea dreptul, ca liberă de orice înfruntare

străină să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere”. „Națiunea română care trăiește în monarhia austro-ungară — se spune în finalul declarației — așteaptă și cere — după multe suferințe de veacuri — afirmarea și valorificarea drepturilor ei, ne-strămutate și inalienabile, la deplină viață națională”.

Cu prilejul conferinței de la Oradea a fost creat și Comitetul Național Român, care va activa ferm în vederea dezlipirii definitive a Transilvaniei de Ungaria.

Deși, principiul autodeterminării nu era exprimat pe față în declarația a-

deschidea o nouă epocă în istoria poporului român. O mare însemnătate istorică atribuie actului respectiv și Teodor Popa, apreciindu-l ca „un patrimoniu spiritual public”, rezumând „independența poporului român din Ardeal”. În sfârșit, Constantin Nuțu scria, în studiul său publicat în 1968, că această declarație a constituit baza de plecare a Partidului Național Român în desfășurarea luptei pentru autodeterminare și că drept urmare (element foarte important) „ea nu trebuie considerată doar o expunere de principii”, ci, „era în același timp, un program politic-național”.

7 decenii de la Marea Unire

„DECLARAȚIA DE LA ORADEA”

doptată, prezența lui intrinsecă este evidentă. Și comentatorii documentului au evidențiat acest fapt. O face, de pildă, Ioan Lupuș, considerându-l ca primul pas al „demnității și suveranității naționale”, o declarație „de rămas bun de la guvernul și parlamentul Ungariei”, exprimând dorința românității de dincoace de Carpați de a se vedea cît mai grabnic despărțită de Imperiul care o asuprise atît de crunt. O face apoi, Silviu Dragomir, atunci cînd afirmă că, în momentul adoptării declarației, membrii Comitetului Executiv al Partidului Național Român ajunseseră la concluzia autodeterminării, idee centrală și în programul formulat de Wilson. Academicianul Ștefan Pascu apreciază pe bună dreptate că hotărârile de la Oradea echivalează cu o declarație de despărțire de imperiul habsburgic a teritoriilor locuite în majoritate de români.

Silviu Dragomir scria că „Declarația de la Oradea a fost redactată în termeni hotărâți, curajoși ce au sporit și mai mult încrederea poporului român în viitorul său”. Arătînd, la rîndu-i, că ea prezintă „atitudine cea mai confortabilă cu nolle necesități politice”, Ion Clopotel, în lucrarea „Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România” (1926), o considera un act politic care

Citită în parlamentul de la Budapesta, de către Al. Vaida-Voievod, la 18 octombrie 1918, declarația a produs panică și derută în rîndul oficialităților maghiare. În schimb, în inimile românilor ardeleni ea a adus entuziasm și puternică speranță. „Cînd a pătruns în părțile ardelenesti vestea — arată istoricul Ioan Lupuș — că și Comitetul Național Român a hotărît în ședința sa din Oradea (12 octombrie 1918) să se desfacă de Ungaria, pășind pe aceeași cale a demnității și suveranității naționale, pe care o indicară de mai înainte prin admirabila lor atitudine bărbătească cehii și iugoslavii —, întreg poporul românesc a fost cuprins de o bucurie nespūsă”. Această stare de lucruri o consemna la vremea respectivă și ziarul maghiar „Nagyvárad”, care arăta că după publicarea declarației „Entuziasmul românilor a atins proporții fantastice și deja lumea fierbe de nerăbdare ca să vadă faptul adică, în fond, autodeterminare — n.n. implinit”.

Hotărîrea de la Oradea — după cum afirmă Ștefan Pascu — a fost puternic sprijinită și de către muncitorimea română din Transilvania și Ungaria, la o zi după adoptarea ei, deci în 13 octombrie 1918 într-o întrunire organi-

zată la uzina Csepel din Budapesta Partidul Social-Democrat Român, proclamînd, de asemenea, în numele său și al celor pe care îl reprezenta, „voința națiunii române la liberă dispunere asupra sorții sale”, cu precizarea, foarte semnificativă pentru orientarea revoluționară a proletariatului în acel timp, că aceasta înseamnă că „se hotărîe să hotărască forma de stat la care vrea să trăiască în viitor”.

După prezentarea în parlament a declarației, act care a clarificat substanțial punctele de vedere ale maghiarilor ardeleni, Goldiș va aduce în marginea ei o serie de lămuriri și precizări în presă. Răspunzînd întrebărilor ziaristilor maghiari, el va arăta românilor nu vor să domine peste alți popoare, dar, în același timp, nici nu vor mai tolera pe viitor să fie ei dominați de alții, să fie supuși unei politici imperialiste (e chiar termenul folosit de Goldiș — n.n.). Legat de aceasta, patriotul ardelenesc conștient abuzurile oficialităților în a călători (cum încercaseră și în 1916 și în declarații de fidelitate din partea românilor. „Este politicește o pierdere, moralicește stigmatizează sortarea teritoriilor pentru a determina din partea unor români declarații de fidelitate, declarații prin care se încearcă să se demonstreze că noi am dorit să rămînem și pe mal departe în viața politică tristă de plină acum (...). Înceteze aceste jocuri copilărești și nu mai fie chinuți bieții oameni smulgerea unor declarații care nu sunt nimic și pe care nimeni nu dă mîna”.

Totodată, combătînd zvonurile care puneau la îndoială faptul că românii ardeleni se vor uni cu frații lor peste Carpați, Vasile Goldiș va arăta de această dată, deschis, că toate acțiunile oprite din Imperiu vor scăpa de „binefacerea” statului austro-ungar și că românii de acum înainte năvălesc și drepturile și dreptul suveranitatea, vor deceda, totodată, la realizarea unirii. Este ceea ce va arăta la 27 noiembrie 1918, cînd declarația „s-a format convîngerea că independența completă a Transilvaniei nu poate fi asigurată decît în cadrul României”. Pe de altă parte, va bate opinia falsă răspîndită cu înverșinate perife de reacțiunea maghiară că ideea unirii e o idee de import din România Veche, arătînd că ea a zîntă expresia dorinței unui mare popor.

Dr. Gheorghe ȘORA

Bănățeanul Traian Vuia a fost nu numai inventatorul de renume mondial, expresie a geniului creator al poporului român, dar și un neobosit luptător pentru libertatea popoarelor oprite de un patriot sincer și înflăcărat, animat de profunde convingeri democratice.

În timpul primului război mondial, savantul patriot a desfășurat o susținută activitate pentru libertatea și unitatea poporului său, pentru realizarea celui mai mare vis al românilor prin organizarea unor acțiuni politice îndrăznețe, ținerrea de conferințe publicarea unor apeluri, manifeste și studii bine documentate.

Pentru o mai bună cunoaștere și apreciere a acestei rodnice activități, publicăm o scrisoare inedită a inventatorului bănățean, descoperită în Biblioteca Academiei R.S.R., secția de corespondență, Fondul Ion Ursu. Scrisoarea, datată 6 iulie 1918 este trimisă de la Garches locotenentului Zaharia Babeu, comandantului corpului ofițeresc, constituit la 12 aprilie 1918 din ofițerii români aflați în lagărele de la Cassino și Cittaducale. Epistola exprimă frământările existente în cadrul emigrației românești pînă la crearea Consiliului Național al Unității Române, recunoscut de puterile aliate ca reprezentant al intereselor României. Dincolo de neluțelegerile existente între Traian Vuia și alți conducători ai emigrației privind mijloacele și căile de sprijinire a cauzei românești, scrisoarea este o mărturie evdencă a eforturilor depuse de patriotul bănățean pentru a

contribui cu toate forțele la realizarea unității naționale și o dovadă clară a convingerilor democratice ce l-au animat toată viața pe savantul român.

Pentru că această scrisoare este destul de lungă (7 file) o publicăm pe fragmente, folosind puncte de suspensie

apel la toți Români dornici de a susține cauza românismului și Comitetul nostru a fost mărit prin intrarea în sinul lui a fraților noștri din România ca membri aderenți și am obținut și adeziunea d-lui Ursu și Comsa, care au blamat atitudinea d-lui Mindrescu din trecut.

Am întemeiat imediat o

de a ne uni cu acel popor mare, a căru bravură face admirația lumii, iar nu de a servi de instrument politicilor lor a căror domnie a ținut acest brav popor român în sclavie.

Noi n-am format comitetul nostru pentru că rîvnim la cinste și mărire, nu sîntem plătiți de nimeni pentru

Italia. Dacă această calitate satisface noi putem intra în legătură cu el și să-mi scrieți nu am nimica contra D-șilor dacă înceată de a fi instruitul fraților falși de a căror intrigi vorbesc în epistola. Aștept răspuns telegrafic.

T. Vuia m.p.

1 Cu ajutorul generalului Iliescu și sprijinul unor oameni politici francezi simpatici națiunii române, Traian Vuia a creat o legiune română în Franța.

2 După încheierea păcii de la București, România a fost silită să abandoneze temporar starea de beligeranță.

3 La 30 aprilie 1918 s-a constituit la Paris, sub conducerea lui Traian Vuia, Comitetul Național al româniiilor din Transilvania și Bucovina.

4 Profesorul univ. Simion Mindrescu, înainte de a pleca în Roma și a se pune în fața emigrației românești din Italia, încercase, fără succes, să conducă emigrația românească din Franța.

5 Se crease la Paris și un comitet al coloniilor române care încercase deseori să erijeze în adevăratul conducător al emigrației românești din Franța.

6 Manifestația de comemorație a revoluției de la 1848 din Transilvania a fost totuși organizată la statuia Strassbourg din Place de la Concorde și s-a bucurat de un succes desăvîșit.

7 Traian Vuia își afirmă încă o dată concepțiile politice îndrăznețe, ideologie avansată, progresistă.

Prof. Dumitru TOMONI

Traian Vuia, luptător pentru întregirea neamului

Garches la 6 iulie 1918

Stimate Doamnă Babeu

Am primit de la D-voastră, ca reprezentant al corpului ofițerilor români, o telegramă la care am răspuns în aceeași zi. Două zile în urmă v-am adresat o epistolă prin care vă explicam cauzele pentru care nu pot pleca imediat deși dorința mi era mare. V-am enumerat rezultatele obținute și ziceam că așteptăm autorizarea scrisă a guvernului francez pentru formarea Legiunii (...). După Congresul de la Roma, a căru inițiativă a fost luată de alți Români, în urma situației noi în care se afla România așa cum v-am expus în epistola mea din 12 iunie, am format noi, adevărații Români transilvăneni un comitet din care fac parte vreo douăzeci Români transilvăneni aflați în Franța. Neavînd între noi boeri e bineînțeles că nu e constituit decît din oameni care trăiesc din sudoarea feței. Am făcut

modestă revistă („La Transilvanie” — n.n.), fără nici un concurs oficial. Ca să nu putem fi bănuți de separatism am însărcinat Comitetul Colonial din Paris și i-am cerut sprijinul.

D-lor ne-au primit cu răceală și ne-au acuzat de separatism. Am voit să organizăm o manifestație pentru comemorarea zilei de 3/16 mai Comitetul coloniei române a intervenit la Minister ca manifestația noastră să fie interzisă (...). Mă veți întreba de ce vă vorbesc atît de amănunțit de intrigile Comitetului coloniei. Pentru că dl. Mindrescu este reprezentantul acestui comitet. Dl. Mindrescu a plecat la Roma cu banii ministrului la Paris și de acolo a cerut bani unui membru al Comitetului coloniei (...). Suntem un popor prigonit și trebuie să ne ferim de glasul de sirenă al oamenilor care fac din intriga un mijloc de dominațiune. Scopul nostru e

de a ne uni cu acel popor mare, a căru bravură face admirația lumii, iar nu de a servi de instrument politicilor lor a căror domnie a ținut acest brav popor român în sclavie. Noi n-am format comitetul nostru pentru că rîvnim la cinste și mărire, nu sîntem plătiți de nimeni pentru

Italia. Dacă această calitate satisface noi putem intra în legătură cu el și să-mi scrieți nu am nimica contra D-șilor dacă înceată de a fi instruitul fraților falși de a căror intrigi vorbesc în epistola. Aștept răspuns telegrafic.

T. Vuia m.p.

1 Cu ajutorul generalului Iliescu și sprijinul unor oameni politici francezi simpatici națiunii române, Traian Vuia a creat o legiune română în Franța.

2 După încheierea păcii de la București, România a fost silită să abandoneze temporar starea de beligeranță.

3 La 30 aprilie 1918 s-a constituit la Paris, sub conducerea lui Traian Vuia, Comitetul Național al româniiilor din Transilvania și Bucovina.

4 Profesorul univ. Simion Mindrescu, înainte de a pleca în Roma și a se pune în fața emigrației românești din Italia, încercase, fără succes, să conducă emigrația românească din Franța.

5 Se crease la Paris și un comitet al coloniilor române care încercase deseori să erijeze în adevăratul conducător al emigrației românești din Franța.

Drag și

Două anchete

De sînt oare toate cuvintele limbii la fel de dragi și de scumpe la fel de frumoase? Lingvistica și estetica nu pot da un răspuns univoc la aceste întrebări și, de cele mai multe ori, evită chiar să le discute. Întrebările persistă, totuși, iar presa culturală revine la ele periodic, oferînd răspunsuri ale unor esteticieni și lingvisti. cercetători, scriitori, ziaristi și alți oameni de cultură. Ne-am referit și ne vom mai referi la aceste întrebări, problemele privitoare la valoarea limbii fiind de certă importanță pentru activitatea culturală și pentru educația estetică a maselor. Controversa în cauză, iscată în stilul postromantic, și susținută pe poziții opuse, de către oameni cu un pronunțat simț al limbii și cu certă formație culturală, arată că ne aflăm în fața unor întrebări delicate, care trebuie să ne apropiem prudent fără a pierde, totuși, rețeaua de a medita asupra diferitelor aspecte a căror confirmare sau infirmare plauzibile contribuie la îmbogățirea științei limbii naționale. La ancheta pe tema cel mai drag din limba română (Cf. „Flacăra”/1985, ideea de cuvînt drag i-a fost asociată, fără îndreptățire, aceea de cuvînt frumos, iar, în răspunsul prozatorului Radu Cosoșu nu s-a primit o întrebare care face diferența distincției între cuvintele limbii naționale. „Ancheta” acestei întrebări, scrie el, „în împărțirea cuvintelor în frumoase și, deci, urite. Nu e așa ceva în nici o limbă „limbii”. După opinia sa, „esteticii vorbitorii sînt de mișcarea pe buze, iar frumoase, adică înălțimea lor, talent”. Asupra relației dintre estetica obiectivă a limbii și estetica scriitorului vom reveni cu alt prilej. Deocamdată ne interesează doar valabilitatea de principiu a întrebării, „cuvîntea” unor anchete, ca termen cognitiv, pe asemenea

Două ni se pare bine aleasă lipsită de orice „injustiție” crearea anchetei, propusă de George Arion, iar răspunsurile autorilor au confirmat acest lucru, arătînd, inspirat și plauzibil, de ce se sînt dragi cuvintele ca iubire, țară, și țarină, patrie, poezie, viașă, așă și altele. Cuvintele, deși și urite, ca și copiii, părinții, urite, ne pot fi dragi pentru motive afective, adeseori cu totul independente de pernanțele lor estetice (exterioritate). Să nu uităm că există și estetica a relațiilor, a relațiilor interumane și un urit înestetic relații. Nu știm dacă ne nega o asemenea estetică relației omului cu întregul său ambiant, material și spiritual, de dată ce asimilăm esența întreaga lume sensibilă și inteligibilă. Relația de drag este de frumos nu se supraînălțat, prima însemnând lucrul scump pentru cineva, ființă colorată strict individual, primind raporturi dintre un „obiect” și un subiect determinat, de putînd să fie sau să nu fie valabilă pentru un alt subiect.

În conceptul de frumos are, cum se știe, o componentă estetică și relativă, dar trimite într-o mai mare măsură la drag la însușiri obiective determinate, el calificînd ceea ce este de regulă, mai mult obiectivă, pentru gradul de adecvare a obiectului la echilibru, simetrie, mărire, armonie, colorit, sonoritate — la funcțiile clasei din

TRIBUNA TINĂRULUI CREATOR

Dialog
cu poetul
VASILE DAN

— Dragă Vasile Dan, despre cartea ta de debut *Privești în* (Ed. Facla, 1977) s-a spus printre altele: „... Privești în înțelegerea poetului cu lumea...”. A rămas poezia singurului prilej de întâlnire? Cu cine?

— Literatura însăși ce să fie altceva, Valeriu Bărgău, decât o întâlnire a scriitorului cu lumea? Una adevărată, o luare în posesie a acesteia — asemeni unei încărcături ereditare — în datele ei fundamentale. O întâlnire mediată de expresie, mă grăbesc să adaug, într-o clipă de excepție, sacră, ori de fast, ori tragică, ori cum tensiionată. Cum de e cu puțință una ca asta? Mă vei putea întreba. Mai întâi fiindcă poetul posedă un limbaj adinc uman, acela al sensibilității și al inefabilului perceput printr-o capacitate subtilă de asociere și sesizare a filiației lucrurilor — nu unul specializat. „Rtut, ramul”, dar și piatra și norul, ceața și somnul, pământul și lumina ce-l îmbracă, apa și întunericul, viața și moartea, toate capătă prin el, prin poet, aceeași deschidere spre comunicare. Într-un babilon al vocilor dispartate terorizând fragilitatea noastră senzorială, el instituie, pentru o clipă, o ordine surprinzătoare, un moment de coerență. Ce altceva să fie fiecare poem al său dacă nu o limpezime, o coerență indestructibilă, un sens ascuns al lucrurilor în babilonia, în gâlceava lor?

— Înțeleg însă că întrebarea ta bate mai departe. Cu alte cuvinte: poate poetul să trăiască exclusiv într-un regim liric, sub reflecțiile incinse ale poeziei sale? N-are el momente de oboseală, de renunțare, de lehamite și deznădejde? Cam așa îți traduc eu partea a doua a întrebării. Ar fi o ipocrizie și-un anacronism, o poză desuetă, ridicolă și dezonorantă să mai îmbrăcăm poetul în toga imaculată a speței sale și, astfel, să-l împingem cînc afară pe stradă, într-un mediu al cotidianului devorator. E adevărat, Orfeu însuși — dar într-o ipostază pur omenească — coboară câteva trepte, înfruntându-și destinul, spre a-și recupera ființa umană deodată cu Euridice. Vreau să spun: poetul este asemenea unui mediu acustic optim în care orice șoaptă — pe lângă care trecem, vai!, nu o dată nepăsători — capătă în el incizia necruțătoare a unui tipăt.

— Crezi în scrisul tău? Ai temeri?

— Întrebarea aceasta, Valeriu Bărgău, nu te supăra, îmi amintește de o hazlie tabletă, semnată în *Contemporanul*, de Tudor Arghezi, în care poetul — cu geniul ziaristic cunoscut — evocă întâlnirea sa cu un popă care-l întreabă — nota bene!, pe Arghezi, nici mai mult, nici mai puțin decât asupra adevărului sau neadevărului celor sfinte. Nu-ți fac un secret că răspunsul a fost — nici nu se putea altfel, fiind vorba de Arghezi — o... populară vorbă!... Cum am putea oare scrie dacă n-am crede în importanța umană imensă a scrisului nostru? Nu vom ști, cei drept, niciodată valoarea exactă a acestui scris, cel mult o putem întui sau ne putem, vai!, amăgi. Dar de rațiunea de a fi a literaturii, care este fructul sensibilității și al capacității noastre de reflecție — nu avem nici o clipă dreptul să ne îndoim. Temeri există, desigur, nu puține, din nefericire. Ele însă trebuiesc învinse cu fiecare rând nou, cu fiecare cuvânt. Literatura adevărată este un act temerar, nu mai puțin eroic decât altele numite astfel. Ea se plătește, cum spune poetul, cu „viața personală”, cu concentrarea și consumarea ei nemiloasă într-o singură direcție — cea a scrisului — cu sacrificiul și punerea în dependență, raportat la scris, a oricărui alt scop.

— La Arad există o mișcare literară demnă de tot interesul. Ai prieste scrisului tău acel climat?

— Aradul este unul dintre orașele foarte populate ale țării, cu o structură socială preponderent muncitorească. Orașul își consumă încă un trecut cultural glorios al cărui apogeu a fost la începutul secolului XX, în preajma și în timpul Unirii celei Mari. Aici se editau două dintre cele mai importante ziare ale româniilor transilvănene: *Tribuna* și *Românul*. Aici a fost centrul ideologic al Unirii. Apoi, aici a debutat Blaga în poezie (*Tribuna*, 1910). N-are rost să insist. Vreau doar să subliniez că scriitorii de azi trebuie să contrabalanseze o tradiție copleșitoare. Dacă reușesc sau nu, alții pot să o vadă. Ceea ce e însă vizibil, deocamdată, este locmai existența lor ca scriitori.

— Pe ce poziții te află față de critica literară? Ai (ai avut) mentori în viață și în literatură?

— Am mai spus-o și cu alt prilej. Suspiciunea în fața criticii literare — care este, în ce are ea bun, conștiința de sine a literaturii — trădează o vulnerabilitate interioară, un complex de inferioritate, fiind nu banala ignoranță. Critica poate greși, critica poate închide nejustificat ochii sau poate ignora pe nedrept autori — nu zic ba, dar acestea sînt excepții, anomalii, nu regula, nu cursul ei curent. Da, cred în critica literară. În onestitatea și în puterea ei analitică. În rațiunea ei axiologică de a fi. Tocmai un astfel de spirit al ei poate fi... un mentor literar. Ea creează climatul necesar nașterii și recunoașterii operei.

— Cum înțelegi tu noțiunea de experiment?

— Nu m-a interesat niciodată experimentul în sine, deși, în principiu, nu pot să-l ignor importanța. Experimentul oferă mijloace noi de expresie, pentru moment, poate, insolite, dar care cu timpul devin, ele însele, substanță culturală. Noi, eu însumi, mă exprim într-o formă experimentală de alții înaintea mea, de cei care, traversînd un adevărat baraj al încrețel și al rutinei în gusturi s-au încălecat, la momentul respectiv, de oprobiul ignoranților. Eu nu pot însă decât să le fiu recunoscător!

Valeriu BĂRGĂU

Drag și frumos

Două anchete despre cuvînt

...care toate cuvintele... în felul dragi și... de frumoase?... și estetica nu... unvoc la a-... și, de cele mai... chiar să le dis-... persistă, to-... culturală revine... oferind răs-... esteticien și... cercetători, scri-... și alți oameni de... referit și ne... la aceste intere-... privitoare la... de certă... pentru activitatea... și pentru educa-... și a maselor. Con-... iscată în stilis-... și susținută, de către... pronunțat simț... arată că ne aflăm... întrebări delicate,... să ne apropiem... pierde, totuși... medita asupra di-... a căror confir-... plauzibile... la îmbogățirea... naționale. La... tema cel mai drag... limbă română (Cf. unirii. Este ceea ce va arăta... Flacăra"/1985, ideii... drag la fost asociată, „s-a format convingerea că în... a Transilvaniei, iar, în răspunsul... Radu Coșășu nu... face... între... de cuvînt... „Injusti-... el, și... de cuvîntelor în... decl. urite. Nu e... o limbă... „este... de mișcare... sau pe buze, iar... înălțurca lor, Asupra relației din-... obiectivă a limbii... vor re-... Deocamdată... valabilită-... întrebării, unor anchete, ca... pe asemnea

...care face parte, respectiv la idealul nostru despre modelul structural abstract al respectivelor clase de obiecte. Discuția despre frumos în limbă comportă, de aceea, un mai înalt grad de dificultate teoretică, ea implicînd atît considerarea unor calități referențiale ale cuvîntului cît și a idealului stilistic, evolutiv și perfectibil, al vorbitorilor.

Relațiile drag și frumos, deși discernabile, se pot chema una pe alta, pot coincide în conștiința individuală și, pe această cale, în cea colectivă. Apropierile semantice, cu implicarea subiectivității precum și condiționările parțial reciproce dintre drag și frumos justifică transferul de problematică pe care Radu Coșășu îl face, punînd în discuție frumusețea cuvîntelor. De altfel, chiar în ancheta menționată apar asemenea apropieri. Poetul Al. Andrișoiu scrie: „Am blîuit toată ziua prin frumusețile (subl. ns.) limbii române și, pînă la urmă, m-am oprit la cuvîntul țară” și, după ce îl evocă ecourile în conștiința noastră istorică, adaugă: „Tocmai aici constă profunzimea și frumusețea (subl. ns.) noțiunii de țară. În sensul ei geografic și pitoresc. Și de descălecare”. Problema frumuseții cuvîntului a fost pusă în mod direct, după cum ne informează stilisticianul Marouzeau, într-o anchetă organizată în Franța, cu privire la cel mai frumos cuvînt din limba franceză. Concursul l-a cîștigat cuvîntul cristal, dar și stilisticianul amintit, și alți cercetători al stilului, scriitori ș.a. se îndolesc de rezultatul unei asemenea anchete și chiar de rațiunea ei. Poate folosi opinia vorbitorilor cu privire la „cel mai frumos cuvînt?” Întîi de toate, este oare stabilită că există cuvinte mai frumoase decât altele și chiar unul mai frumos decât toate? Și, dacă admitem că există cuvinte mai frumoase decât altele, cum dovedim că este mai frumos cristal decât, să zicem, miroir (ogîlîndă)? După ce criteriul?

În ce ne privește, trecînd deocamdată peste eroarea de a compara două cuvinte care, neavînd comun nici sensul nici corpul fonetic, nu pot concura, nu împărțăm aceste rezerve, nu considerăm că ancheta a fost o rătăcire, iar rezultatul ei — lipsit de semnificație. Mai întîi, dacă un fapt ca frumosul în limbă există sau nu există și dacă noi putem sau nu putem să dovedim cu mijloacele de azi acest lucru sînt două chestiuni diferite: el poate să existe, dar noi nu putem decât să-l întuim, după cum unli gînditori antici au întuit sfîrșitului Pămîntului, dar n-o puteau demonstra (iar cînd Eratostene a demonstrat-o, nu găsea contemporani să-l creadă). Apoi, ancheta arăta că și redacția care a organizat-o și participanții la ea porneau de la ideea existenței unor deosebiri de ordin estetic în lexice și întemeiau această idee pe observații numeroase, pe convingeri născute în practicarea celuilui mai specific produs uman — limba — și în lectura atîtor scriitori, înegal sub raportul performanțelor stilistice. Nu putem retrage orice credit acestei anchete, n-o putem trata ca pe una al cărei obiect ar fi fost, să zicem, farfurile zburătoare, unde nici dovezi științifice, nici argumentația logico-teoretică, nici observația empirică n-ar fi putut da validitatea vreunui răspuns. Dacă ne îndolm de rezultatul anchetei într-un mod atît de catego-

ric, trebuie să dovedim eroarea care stă la baza percepției respective, arătîndu-i cauzele, geneza, așa cum procedează știința cu oricare dintre iluziile fizice.

După noi, rezultatul anchetei ar trebui confruntat cu rezultatele unei cercetări, efectuată cu mijloacele celei mai moderne și prin considerarea multor paradigme ale istoriei și ontologiei actuale ale stilisticii limbii franceze, asupra lexicului acestui limbii, asupra frecvenței și tendinței evolutive a unor sunete sau grupuri de sunete, asupra sentimentului lingvistic al populației cu rol de lieder de opinie ș.a.m.d. Deocamdată putem formula doar ipoteze cu privire la succesul cuvîntului cristal, valabile probabil, parțial, și pentru alte cuvinte ce l-au urmat în „clasament”.

Ca primă aproximație, în opțiunea participanților grupului cri sau crist au putut juca un rol prin claritate și transparență fonica, însușiri pe care nu le are, de pildă, dent (dînte), omofon cu alte cîteva. Că un asemenea aspect poate intra în discuție o dovedește o afirmație a lingvistului Dimitrie Măcrea, potrivit căreia una din cauzele împunerii dialectului din sudul țării ca bază a limbii literare românești a fost și claritatea, puritatea sistemului fonetic al acestui dialect, unde d, t, p, s etc. n-au cunoscut alterările din alte regiuni. Nu știm dacă nu cumva sensul cuvîntului cristal, reprezentarea atîtor forme estetice, variate la nesfîrșit, dar totdeauna regulate și pure, pe care o trezește, sau faptul că nu apare în contexte triviale ori vulgare, sau cine știe ce nite motive subconștiente ne fac să credem plauzibil rezultatul acestei anchete, ceea ce nu s-ar întimpla dacă ni s-ar spune că în concurs au reușit cuvinte ca drill (specie de maimuțe), brique (coterle de intriganți) sau quenelle (carne de pateu). Se va spune, poate: da, dar aici nu e în discuție estetica cuvîntului, ci a obiectului reprezentat de cuvînt, cum obiectează, mi se pare, însuși Marouzeau. La această remarcă trebuie să aducem însă împlinări: putem aprecia estetic sonoritatea unui cuvînt (italian, francez, spaniol, german, rus etc.) fără să știm ce înseamnă cuvîntul respectiv, pot să ne placă sau să nedisplică numele unor localități sau persoane, fără să le fi văzut vreodată; dintre două cuvinte sinonime, deci cu „același” sens, unul poate să placă, altul să displică: între hermină și cucom, (cuvîntul de origine rusă, apare la Donici), între pasmal și ceapraz nu cred că mulți vorbitori ai limbii române ar opta greu: în sfîrșit, să nu uităm că un cuvînt este o unitate între un sens și un corp fonetic, că nici un cuvînt al unei limbi cunoscute nu ni se prezintă vidat de sensul lui și deci nu putem elimina reprezentarea, „semnificativul”, cînd discutăm statutul de orice fel al unui cuvînt, iar „conținutul” și „forma” cuvîntului, raportabile la sfera de valori diferite și apreciabile după criteriul specifice acestor tipuri de valori, ni se prezintă în minte simultan și acționează concomitent asupra intelectului și sensibilității. Și aici frumosul este înregul! Poate că noi, românii, îl simțim pe cristal o formă a vechiului și popularului cleștar (primul în limbă pe altă cale). Iar acesta (vez. DEX) este poetic. Înruirile și asociațiile fonetice joacă evident, și ele un rol, iar miasmă, apropiat, fonetic, de antonimul său mireasmă, va fi de oricine preferat față de puțoare (de altfel este mai precis ca sens decât acesta, mai „special”).

Nu știm dacă nu cumva și terminația -al a cuvîntului

Ignat Florian BOCIORT

(Continuare în pag. 11)

Dr. Gheorghe ȘORNA

...Dacă această calitate... lăsfăce noi putem intra în... țătură cu el și să-mi scrie... nu am nimica contra D... că înceată de a fi instrum... nului fraților falși de a... intrigi vorbesc în epistolă... tept răspuns telegrafic.

Cu ajutorul generalului...escu și sprijinul unor... ni politici francezi simp... și ai românilor, Traian... ia a creat o legiune româ... în Franța.

După încheierea păcii... București, România a fur... să abandoneze tempo... de beligeranță.

La 30 aprilie 1918... stituit la Paris, sub con... erea lui Traian Vuia, C... etul Național al românilor... Transilvania și Bucovina... Profesorul univ. Simion... drescu, înainte de a ple... roma și a se pune în fa... grației românești din în... încercase, fără succes, să... ducă emigrația românească... în Franța.

Se crease la Paris și... itet al coloniei române... încercase desori să m... ze în adevăratul conduc... r al emigrației românești... Franța.

Manifestația de comemora... revoluției de la 1848 din... silvania a fost totuși... zată la statuia Strasbourg... Place de la Concorde... bucurat de un succes de...

Dumitru TOMONI

...drag și frumos... are, o componentă... relativă, dar tri... mai mare măsură... însușiri obiective... calificînd ceea... de regulă, mai multo... pentru gradul... obiectului... simetrie, mă... colorit, sonorita... funcțiile clasei din

Poetul de la Rășinari, Octavian Goga, a avut o sumedenie de prieteni printre bănașii de odinioară, începând cu Teodor Bucureșcu, directorul gimnaziului din Sinnicolaul Mare și isprăvnicul Ion Teicu, doctor în Oravița, originar din Ilidia cărășană. Lecturând „Comaroa din Sinnicolaul Mare” — autor Teodor Bucureșcu (Editată la Institutul de arte grafice — Tipografia românească, strada Lenau 4, anul 1911) rezultă limpede că ideea înălțării unui monument închinat lui Eminescu, în cîmpia bănașeană, i-a aparținut lui Octavian Goga, pe vremea cînd fusese ministrul Cultelor, iar ideea, semănată într-un ogor fertil, a încolțit și s-a materializat grație directorului patriot, care de-ndată a lansat un apel și o listă de subscripție publică în Banat și Crișana prin intermediul ziarului „Primăvara”, din orașelul scăldat de pîrlul Aranca. Probabil, încă din fază embrionară, Goga și Bucureșcu au discutat și au convenit că „o graniță se păzește cu un corp de armată sau cu statuia unui poet legat de inimile tuturor!”. Teodor Bucureșcu se cunoscu cu autorul „Oitului” cu mult înainte de împlinirea visului românilor de pretutindeni: Unirea cu patria mamă — România Mare, Bucureșcu fusese întemnițat și terorizat cîțiva ani (ajunsesse a un pas de nebunie, vezi Valeriu Branște — „Amintiri din închisoare”) pentru că cutezase să viseze această unire și pentru că a îndrăznit să insuflă această dorință și micuților săi elevi din Comloș, unde înainte de Unire semnatul „Comorii...” fusese dascăl de țară.

Octavian Goga și doamna Veturia Goga, pe parcursul vieții lor, vor poposi deseori la Sinnicolaul Mare, în vizită de prietenie la familia Bucureșcu, vor sprijini școala și pe elevii săi în tot ce vor întreprinde institutorii, în planul de educație și școlarizare Octavian Goga i-a încredințat lui Teodor Bucureșcu, spre creștere și educație, pe copilul Petrică Brudașcă Ciuceanu, copil abandonat, nu se știe de cine anume, pe scările castelului de la Ciucea, iar mai tîrziu va proceda similar și cu orfanul Vasile Gârboveanu din Isvorul, județul Mehedint. Între Aurora Bucureșcu și Veturia Goga se plămădesc relații de afinitate, stimă și respect reciproc. Din data de doi lanuare 1930, soții Goga vor deveni nașii familiei Bucureșcu, dovadă că unul dintre cei trei feciori ai directorului a fost botezat OCTAVIAN, cu numele nașului. Naș literar, dar și naș cu adevăratelea, i-a fost Octavian Goga și lui Petru Nemolanu, scriitor bănașean, originar din Petrilova — Caraș, cei doi se cunoscuseră încă din anul 1911, pe cînd Nemolanu era student la Facultatea de Drept din Cluj, iar Goga, poet în vogă, deținătorul premiului de poezie Năsturel al Academiei Române, ținuse o prelegere incandescentă în fața tinerilor, la „Casina română” de pe Someș. Relațiile lor vor lua amploare la începutul anului 1918, cînd Petru Nemolanu, întors din prizonierat, intră voluntar în armata română și, pătruns de dorul Unirii, luptă cu arma în mîna pentru reîntregirea pămîntului sfînt românesc; Nemolanu se prezintă la cartierul general din Iași, strada Lăpușeanu, hotelul „Traian”, unde O. Goga (în comitetul de conducere al revistei „România”, pentru front) i-a recomandat „Biroului doi” să îndeplinească o misiune militară, misiune ce viza unele probleme legate de Unire și de drumul ce urma să-l ia în picioare O. Goga și Sever Bocu (cîndva redactor la revista „Tribuna” din Arad) prin Rusia revoluționară, Țările Nordice pînă la Paris. Petru Nemolanu, s-a achitat conștient de deficiența mîinii, el fiind al șaselea însărcinat, predecesorii săi dispărușeră în chip miraculos, fără urmă! Petru Nemolanu, aflat sub directă înrîurire a poetului Goga, a scris unele lucrări literare în proză dintre care amintim: „Prima Alba-Iulia”, „Ardealul și Banatul după Unire”, „Probleme bănașene”, „Scriitori bănașeni”, „Amintiri” etc. Ultima a fost editată la „Librăria Pavel Suru”, din Lugoj, anul 1928, fiind prefăcută de cel ce i-a fost naș la propriu și figurat. Se redă un citat din prefățu: „Cînd cărlicica dumitale m-am gîndit la ei (la țărani n.n.) și mi s-au limpezit ochii, ca după o plimbare într-o pădure seculară. În aerul îmbăcsit al zilelor noastre aceste amintiri sunt pline de ozon și miros de brad. Cîta vreme îți vor cînta în suflet, vei avea totdeauna un bun sfetnic în casă...” Semnează O. Goga, Ciucea, iulie 1928. Un sfătuitor, unul dintre prietenii însemnați ai săi, i-a avut Octavian Goga și în persoana lui Valeriu Branște, directorul „Drapelului” din Lugoj, un intelectual cu suflet și gînd senin, un ziarist vizionar, dar și democrat-revoluționar, care a suferit

ani în șir duritatea temnițelor imperiale, pentru că s-a afirmat pe față și în plen, în fața lugojenilor și a bănașenilor, și nu numai a lor, ca un destolnic și consecvent luptător și propovăditor de cauză românească: UNIREA CU ȚARA.

Poposind la Lugoj, nu putem omite stima și prietenia literară nutrită de autorul „Dascălului” și al „Dascălului” față de Mia Cerna, poetesă bănașeană însemnată, din perioada interbelică. Poeta din Lugoj, pe numele adevărat Maria Florescu, debutează, elevă fiind, la „Luceafărul” din Sibiu, aflat sub direcția lui Tăslăoanu și O. Goga. În anul 1929, Goga o ajută să-și publice în primul volum de versuri intitulat: „Caier de iubire”, în Tipografia Națională din Lugoj.

O prietenie durabilă, pecetluită în sanctuarul neamului românesc, s-a încheiat între poetul Octavian Goga și doctorul Ion Teicu, din Oravița, prietenie bazată pe afinități spirituale comune, pe aspirații avînd același izvor ce vizau prezentul și viitorul națiunii

glorioasă și zadarnică a faptelor lor de arme, sugerîndu-le ideea de a lupta alături de armata română și nu împotriva ei. Afîndu-se la Piave, ca medic de front, avîndu-l ca ordonanță pe celebrul Luță Ioviță, cel ce va opri gurile de foc cu un cîntec, deci afîndu-se la Piave, va trece la italieni, de unde, în anul 1918, se va reîntoarce ca voluntar cu regimentul de români „Horia”, din Roma, și va lupta cu arma în mîna pentru reîntregirea solului românesc. După Unire, dr. Ion Teicu și poetul Octavian Goga s-au văzut destul de des la București, Ciucea, dar mai cu seamă la Oravița și o dată sau de două ori în casa părintească de la Ilidia, din Caraș. Pe cei doi îi legau în amîcția lor ideea de progres a națiunii române, dar și parfumul romantic al amintirilor din anii de demult, din perioada de zbucium pentru înapoierea unui țel: reîntregirea gîlei străbune în hotarele ei firești. Pentru Octavian Goga, Oravița — orașul pitoresc din Vestul Țării, acest cochet burg cu iz medieval, înobilat printr-un grad

înainte de toate, „medicul saramură” (consulta și vindea de boli pe sîrmă în mod gratuit...), cum l-a numit între cunoscuți, era o gazdă de excepție, optimizîndu-i și pe ceilalți din jurul său. Pesemne că și acest aspect constituise unul din multele motive de argumente care l-au determinat pe Octavian Goga să declare în public, încă în vara lui 1933, la „Grădina de țară”... „nicăieri în drumul la care am putec, ca să răscolesc sufletul poporului, nu m-am simțit mai aproape de el decît aici, între acești copaci, sub arul albastru al cerului, în mijlocul bănașenilor”.

Octavian Goga ținuse, atunci, în gîna vară, să-l cunoască pînții, cum sătenii și meleagurile lui Teicu. Proposînd o asemenea vizită, Goga, cu imaginația sa bogată, trăia un sentiment adolescentin, juvenil, al elevului și studentului aflat în vacanță, ce ține totdeauna să petreacă în compania unui coleg și amic bun cleva zile în țară, să cuture mirelștele, lezerele dealurile cu pomături și vii pregătite să intre în plîgă.

În ceea ce privește deplasarea de la Oravița la Ilidia, investigațiile literare și biografice dobindite se contrazic! Avocatul Iosif Stănilă — uica fostu pensionar în Timișoara, student la drept pe atunci, zice că Goga și alții s-au deplasat cu automobilul, un Ford cu mustați, adică roțile erau cu spîie. Nana Elena Lazăr, 77 de ani, cu casa lipită de a părinților lui Teicu, e de părere că domnul Goga și domnița de la oraș sosit-au cu fiacărul, participînd chiar și trăsura cu caii lor. Un lucru este cert: panglica albă a drumului nu deșira dreaptă și pietruită înaintea ochilor poetului, străjuită de o pălăie de alba de o mulțime de duzi, probabil în vremurile acelea interbelice în Ilidia se creșteau viermi de mătase. La intrare, pe partea dreaptă, se află și azi, fîntîna lui Jurcă, alaiul a egal la dorința înaltului musafir, care se dat jos, i-au imitat și ceilalți componioni, și-a astîmpărat setea cu o gălb de apă proaspătă, rece și curată și lacrima, găleata, cu apa licîrînd în ea fusese scoasă la repezeală de costumul Jurcă, gospodarul din capul satului. Apoi poetul a urcat, continuîndu-și drumul pînă în fața bisericii, în lăcașul satului, plină în fața casei bătrînilor Teicu și a unui socac (în stînga), micul uclioară, în buza căruiu este cîntărețul cultural, pe atunci i se zicea „Casina”, după moda de la oraș. În mijlocul drumeagului, stăteau popoamea adunată și un sobor de proști și cîntăreți din care nu lipseau: Mitru și preteasa sa — Ana Ania, Ion Iorga, cantor cu glas melodios, și mai mult cînta decît vorbea, cel ce va recita poezia „La noi”, Invățătorii Iremia Verca și Ilie Murgu, precum și un însemnat număr de țărani coriști, la străie românești. Ilie Murgu (fost regretatul muzicolog Doru Murgu) era în costum național și cu bagheta în mîna, gata pregătît să dirijeze corul, Octavian Goga, impresionat de primire, s-a ridicat în picioare, a săltat pînă de fetru de pe cap și, cu ea în mîna, a ținut cel mai scurt discurs din cariera sa de orator: „Oameni buni! Și eu am crescut din prescură!” Aplauze și urale. Corul a intonat un cântec „Mulți ani trăiască”, apoi a interpretat cunoscuta și îndrăgita melodie „Trandafir de pe răzătoare”. În cele din urmă, oaspetele, însoțit de cîțiva dintre prietenii din Oravița, avocatul Pistruga — cumnatul medicului, profesorii Lighezan și Buzea, avocatul Cornel Teicu — fratele doctorului, toți, cu soțiile, au intrat în incinta casei bătrînilor Teicu. Aici i-au așteptat o masă frugală, pregătită de Iconia Teicu, tînră, harnică, frumoasă, dar cu ochii învăluiți de tristețe, deoarece între ei lipsea bărbatul ei, Adam Teicu, unul dintre frașii medicului, care era plecat cu visul său de căpătuire, în alte țărîmuri, dincolo peste ocean, de unde se va întoarce vîlăguit, bătrîn și sărac.

În timpul mesei, Florica și Mărioara — eleve la gimnaziu, nepoatele lui nenea Ioani, ale medicului, vor recita, apoi vor cînta, „Bătrînii”. Coriștii au dat buzna peste ei în coridorul lung și întortocheat și au cîntat mal multe române, pe versuri de Octavian Goga. În continuare, întregul alai s-a deplasat la „Casina”, unde a avut loc un recital de cîntec și poezie, prietel care Goga a declamat poezia „Dăru-

„Luceafărul” în perspectivă

...tuturor popoarelor veștile în mitologia universală un model de ordin tematic, psihologic și estetic, o modalitate de organizare superioară a literaturii culte, o paradigmă de reprezentare și ingeniozitate (I. A. Marino, *Hermeneutica* a literaturii, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987, p. 160). Unul dintre miturile cele mai frecvent utilizate în literatura universală este cel care descrie dragostea unui astru și a unei ființe pămîntene. Nucleul arhetipal al acestui mit este prezent în mitologia sumeriană (anul 21 î.e.n.), în ciclul „Inanna și Dumuzi”. Inanna, fiica lui An (Cerul), avea mai multe fațete. În sens astral, era zeita cerească (planeta Venus) și ocupa un loc central în pantheonul zellor. Era considerată pe de o parte zeita dragostei, pe de alta a fertilității. A avea particularitate, firea răzătoare, o transformare în zeita războiului. Dragostea Inannei pentru păstorul Dumuzi se arde după sine răzburarea Inannei, care o trimite în „țara fără de întoarcere”. Aici, la porțile infernului, la întrebarea cântăreților: „Cine ești tu?”, Inanna răspunde: „Eu sînt zeita de dimineață”. Ajutat de satul ei, Inanna reușește să scape din infern, dar ea însăși devine purtătoare a privirii morțale, ucigătoare. Prețul salvării ei definitive este de a-l lăsa în locul ei pe Dumuzi. Revenirea ei se par în literatura ulterioară semnificațiile nucleului arhetipal. Pe de o parte este vorba de unitatea dialectică a antinomilor om — nemilos, de atracția adîncă și nepăsătoare sugerînd unitatea celor două lumi categorial opuse. Pe de alta — pedepsirea celor care încalcă granițele categorialității, contopirea acestora este imposibilă. Tot din tradiția sumeriană trebuie reținută tra-

pantheonul românesc

OCTAVIAN GOGA —

Și citeva dintre prietenii sale literare în spațiul bănașean

Octavian Goga la Oravița, salutînd mulțimea. Foto din albumul profesorului timișorean Mircea Bălan.

române. Goga și Teicu se preocupau îndeaproape de starea omului de rînd necăjit și suferind, oropsit și nedreptățit, în pieptul lor bătea o inimă care vibra ca o harpă într-o gamă unică pe portativul spațiului mioritic. Ion Teicu s-a născut în martie 1888, acum mal bine de un veac, în Ilidia, la opt kilometri de Oravița, avînd ca părinți pe ceacea Ion, „comersant”, posesorul unei prăvălioare de mărunțișuri, cum erau pe vremuri în mediile sătești și al doamnei Floarea, ce deținea, cu fală, în spirit tradițional, „kloster-ul” — școala de menaj în limba germană. Viitorul medic uman urmează școala primară la Ilidia, iar studiile liceale la Makó, de unde, pentru atitudine consecvent iredentistă, este eliminat în penultimul an, fiind obligat să se transfere la Brașov. După bacalaureat, frecventează ca student cursurile Facultății de Medicină din Budapesta. München și Paris, a fost un strălucit student și în aceeași măsură patriot pentru drepturile românilor, un înfăcutat luptător pentru unitatea și reîntregirea neamului românesc. În această ipostază și lumină îl cunoaște Octavian Goga, în anul 1911, la Budapesta, cu prilejul unei întruniri, pe atunci studentul Ion Teicu fiind președintele Societății Academice „Petru Maior” din Budapesta, sufletul și făclia tinerilor români animați de dorința neștrămutată a unirii cu Țara.

În perioada înfîlului război mondial, doctorul Ion Teicu, unionist convins, o desfășurat o activitate febrilă în rîndul soldaților români, din regimentele chezaro-crăiești unora alîndu-le suferințele fizice, altora rănile sufletești, vorbindu-le și unora și altora despre

sporit de cultură și civilizație, reprezentă un adevărat miraj ce-l magnetiza în permanență. De fiecare dată vizitele sale în Banat, de interes oficial sau privat, se încheiau cu un scurt popas de una-două zile și în Oravița, în casa doctorului Teicu, casă aflată pe strada mare, lângă farmacie și vizavi de „Coroană”, cel mai elegant local după terasa de la „Grădina de țară”.

La Oravița existau reviste și jurnale, așa cum era și „Românul”, periodic al cărui proprietar, editor și redactor era dr. Ion Teicu, om datat cu scrisul, autor a două volume de proză scurtă. În context cu această idee se cunoaște opinia lui Goga în legătură cu presa, în „Fragmente autobiografice” zice rîspicat: „Ziarele sînt plămîni unui neam!”. În fine, Octavian Goga auzise și despre activitatea plină de zel, cu rezultate demne de invidiat, a „Reuniunii române de cîntări”, înființată (documente inedite deține în arhiva personală ilustrat profesor timișorean Vasile Vărădean) în 1872, precum și despre impozantul teatru din Oravița, cel dintîi teatru din țară, lăcaș sfînt, care cu ani și ani în urmă găzdușe trupa de actori Pascaly al cărui sufler nu fusese altul decît bădăța Mihai — luceafărul de zi și de noapte al slovelor românești.

Octavian Goga a fost primit de fiecare dată în poarta Oraviței cu fanfara și cu pline cu sare, cu țărani din Ilidia și din zonă, costumați, așa cum îi plăcea să-i vadă, în feeria costumului național românesc. Sigur că de toate acestea se grijea din timp doctorul Teicu, un tip bonom, bărbat înalt și plăcut, care cu ochelarii pe nas și cu trabucul între degete afișa un aer de legitimă superioritate intelectuală. Dar,

1 Biroul doi din Marele Stat Major, viza probleme de informații.

Nicolae DANCU PETNICEANU

(Continuare în pag. 15)

...altă perspectivă care... afirmația lui M. Blecher... diferență între personajele noastre personajii înțelese părerii, pare să existe între lumea exterioară și cea a lui, cu deosebirea că în strălăma determinările realiste se cîntă „niște goluri pure, plătîn prin apă prin materia caldă plin

Subconștientul care pare f... tate mai sus nu este o entitate material care și-a pierdut tuallizat devenind o masă conșgînd: lumea decît prin sim profund, decît prin miros, și aceste motive o intensificare după sine, sau mai degrabă, o exacerbare a simțurilor. U mal spre concretețea formelor lume în care se strecoară ruzale delicate și stranii aplica să extracție tematică.

Mal toate întâmplările din... referă la fapte de percepere

eminesciana

"Luceafărul" lui Eminescu — o perspectivă comparată

planeta Venus (de dimineață sau de seară). Ca variantă masculină a lui Venus, e pe drept considerat fiu al cerului (Afrodita Urania) și mării (Afrodita Anadiomena). Aparținând sferelor sacre, e frumos cu un înger. Simbolizând o frumusețe pură, absolută, el îi apare Cătălinei lipsit de pulsul vieții. Asemenea Inannei, are o privire uelgătoare („ochiul tău mă-ngheață”). În a doua apariție a sa, Luceafărul plutește scaldat de o lumină arzătoare. E luceafărul cel mare de noapte — Hyperion. În mitologia preolimpică, Hyperion este un zeu strălucitor, fiul Geii și al lui Uranus, tatăl zelor Helios, Selena și Eos. La Homer, însă, Hyperion și Helios se confundă, apar ca una și aceeași zeltate. Astfel, în a doua sa apariție, Hyperion se descrie fetel de împărat ca fiu al Soarelui și al nopții (imagine sugestivă a stărilor dinaintea creației). Ca fiu al Soarelui, e arzător, distructiv pentru filata umană; ca fiu al nopții, e demonic, plin

de pasiune nemărginită. Aceste două chipuri, demonic și angelic, opoziția dintre dragostea pură, rece și pasiunea atotdominatoare au de asemenea rădăcini mitice. Deja la Platon Afrodita se dedublează în Afrodita Urania (dragostea saeră și Afrodita Pandemos (pasiunea senzuală).

La Eminescu și Blok, elementele mitice se supun unei remodelări poetice și filozofice. Opoziția dintre cele două lumi, ca și semnificațiile astrului, au caracter simbolic, ascund un număr infinit de sensuri și se supun unui șir infinit de descifrări posibile. Îndepărtându-se de semnificațiile rituale ale mitului, poezii nu pot ignora însă nucleul semantic al personajelor mitice, ceea ce influențează și relațiile narative ale mitului modern.

Dacă Eminescu este mai aproape de funcțiile și caracteristicile personajelor arhetipale, imagistica mitică la Blok cunoaște o verigă intermediară — mitologia creștină, în varianta ei filozofică mediată de viziunea lui V. Soloviov. Inanna sumeriană, Afrodita — Venus apar în mitologia creștină sub forma celor două Marii: Fecioara Maria și Maria Magdalena. De aici, și numele personajului lui Blok: Steaua Maria. De la V. Soloviov, este împrumutată și semnificația supremației divine, mistice a Femenității Veșnice, ale Spiritului Universal, care se prezintă ca o sinteza a triadei eros — gnoșis — ethos. După Soloviov, eros-ul este tratat în sensul platonian ca dragoste transcendentală. gnoșis-ul este compus din muzica sferelor sublime, iar ethos-ul e sinonim cu conceptul de religie. Acestor trei fațete ale Idealului Absolut sintetizate de Steaua Maria îi se adresează cele trei ființe omenești: Poetul, Astronomul, Seminaristul. Îndreptându-și ochii spre aceeași stea, el o văd în moduri diferite, potrivit propriilor idealuri, și o îndeamnă să coboare pe pământ. Lui Blok îi era aproape teza platoniană, conform căreia omul poartă în sine nostalgia esențelor a sferelor sublime și a altor lumi în care i-a fost dat să trăiască. Valul uitării îi separă pe oameni de adevărurile divine, pe care le pot întrezări doar în vis, în extaz sau în delir. De aceea, la Eminescu și la Blok spațiul dialogării om — stea se află la hotarele visării, iar starea extatică a ființelor umane este subliniată prin formula chemării insisten-

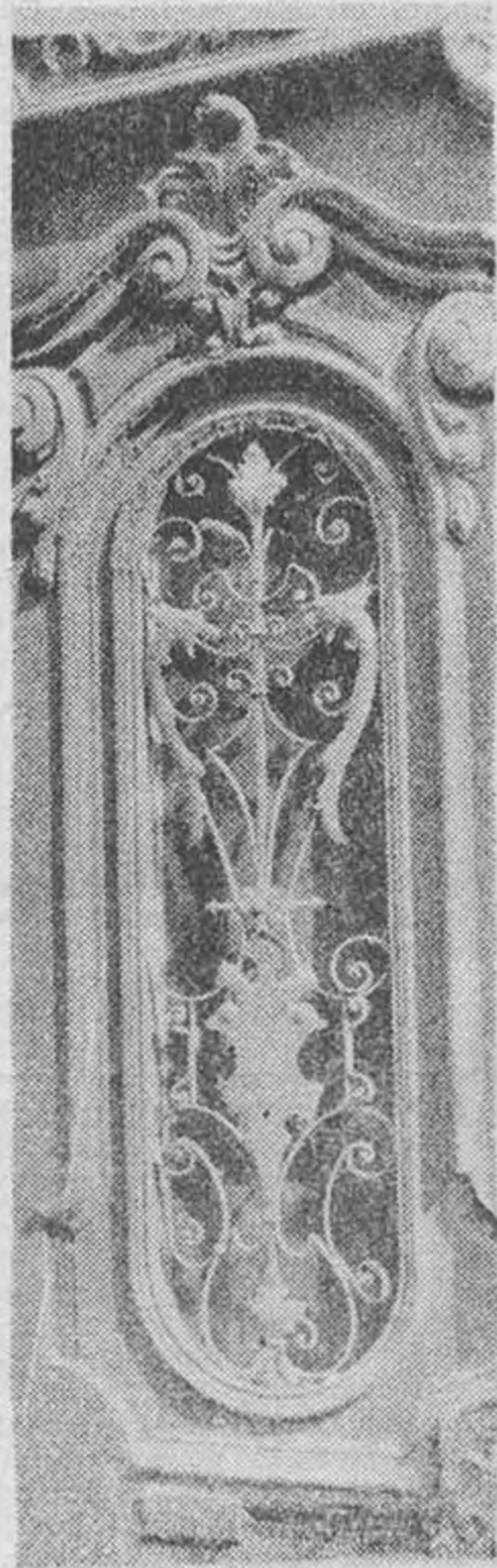
te adresate astrului, asemenea unui descântec magic.

În epoca modernă, accentul vinei tragice se deplasează; în mitologie purtătorul acestei vine era astrul care a îndrăznit să încalce legile universale și statutul său divin. La Eminescu și Blok aceasta vine apasă pe umerii oamenilor, care nu sînt în stare să primească în brațele lor Idealul, Genul, Frumusețea Absolută. În dialogul tragic dintre astru și om, Eminescu subliniază că întru-chipările angelico-demonice ale astrului depășesc înțelegerea umană, criteriile fiind prea înalte pentru dorințele pămîntesti, mărginite de condițiile vieții trecătoare. La Blok, steaua Maria, în dorința ei de a se apropia de oameni, își ia un chip comun de pămîntean și iese, pe rînd, în fața celor trei vizitatori. Și de data aceasta steaua își dezvăluie esența mitică. Sub formă siderală, ea e Afrodita cercască, Maria celestă pură, rece, distantă. În sfera inferioară devine Afrodita terestră, vulgară, pasională, plină de dorințe senzuale. Odată cu pierderea statutului său ideal, își pierde și esența, și chipul sublim. Din stea, devine cometă, iar căzînd, e sortită decăderii, degradării morale.

Inanna sumeriană a fost condamnată să coboare în Iad pentru dragostea ei față de un pămîntean. Luceafărul și steaua Maria renunță singuri la dragostea lor. Dezamăgirea lor tragică e chinul infernal în urma eşuării de a se apropia de o ființă umană. Poezii moderne consideră că realitatea înconjurătoare nu este compatibilă cu criteriile înalte ale desăvîșirii universale. Neîndeplininduși menirea de înobilare, de înfrumusețare a vieții pămîntene, idealul astral nu mai are decât o singură posibilitate: aceea de a se întoarce în ceruri, în sferele înalte de unde s-a desprins. Neautenticitatea acestor lumi zădărnicește noua pogorîre, autojertfrire, conferind gestului tragic al personajului o notă pesimistă.

În miturile moderne, la Eminescu și Blok sensurile filozofice — condiția existenței Idealului sau tragedia necesității — aștern un cîmp de nestrăbătut între idealul astral și ființa omenească, păstrînd în final nostalgia umană după sublim, după înălțări, atracția veșnică a Absolutului.

Galina CERNICOVA

torurilor popoarelor veche, mitologia universală un ordin tematic, psihologic, estetic, o modalitate de a se superioară a literaturii, o paradigmă de căutate și ingeniozitate. Marino, Hermeneutica Literaturii, Cluj-Napoca, 1987, p. 160. Unul dintre cele mai frecvent utilizate în literatura universală care descrie dragostea pură și a unei ființe pămîntului arhetipal în mitologia sumeriană (Lea), în ciclul „Inanna-Dumuzi”. Inanna, fiica Soarelui, avea mai multe în sens astral, era cerească (planeta Venus), ocupă un loc central în mitul zelor. Era considerată o parte zeltă dragă, pe de altă a fertilității. A particularitate, firea răzătoare, o transformare în a războiului. Dragostea pentru păstorul Dumuzi după sine răzburarea care o trimite în „țara întoarcere”. Aici, la infernului, la întrebarea: „Cine ești tu?”, răspunde: „Eu sînt dimineață”. Ajutată de el, Inanna reușește să înfruntă infernul, dar ea însăși purtătoarea privirii uelgătoare. Prețul salvării definitive este de a-l lăsa pe Dumuzi în stele. Este și se par în literatură semnificațiile arhetipale. Pe de o parte, vorba de unitatea dialectică antinomilor om — stea, atracția adinecă și sugerind unitatea esențială, lumii categorial opuse — pedepsirea celor care încă grănițele categorizării acestora este Tot din tradiția subteranele reținută tra-

ta cea dublă a planetei Venus: ca stea a dimineții poartă numele Inanna și e zeltă, ca stea de seară — e Vesper, principiu masculin. Nucleul Inanna — Dumuzi se regăsește și în mitologia greco-romană în cultul Afroditei (Venus) — Adonis. Aici Afrodita (Venus) este zeltă dragostei și fertilității. Pe de o parte e fiica cerului (Afrodita Urania) născută din spuma mării (Afrodita Anadiomena), pe de altă e un astru binefăcător de gen feminin sau masculin. Adonis (după Apollodor și Ovidiu) e un pămîntean, fiul regelui cipriot și al fiicei acestuia, Mirra. Iubirea dintre Venus și Adonis se desfășoară sub semnul tragicului inevitabil, deoarece Adonis e de la început sortit să-și petreacă o parte a anului în regatul morților, iar alta pe pămînt, unde devine iubitorul Afroditei. În „Metamorfozele” lui Ovidiu găsim și deznodămîntul iubirii dintre zeltate și pămîntean. Adonis moare rănît de un mistreț, fiind de fapt victima geloziei zelor (Artemis sau Apollo). Gîndirea mitică era o componentă activă ați la romantici, elit și la simboliztii ruși (dintre care Aleksandr Blok este un reprezentant semnificativ). Pornind de la surse cu totul diferite, la o mare distanță în timp și spațiu, operele pe care le-am alăturat reproduc scenariul mitologic pe care l-am expus. Punctul de pornire pare a fi același: planeta Venus, actualizată la Eminescu în chipul Luceafărului, iar la Blok în steaua Maria. La Eminescu el, astrul, răspunde chemărilor unei pămîntene. La Blok ea, steaua, devine sensul suprem spre care se îndreaptă dorințele a trei oameni. La Eminescu, Luceafărul este

o perspectivă care pune în criză realul afirmat de M. Blecher după care nu există o diferență între persoana noastră reală și din noastre personagii interioare”. Conform a păreri, pare să existe o perfectă continuitate între lumea exterioară și cea interioară a individului, deosebirea că în strîfundurile acestora din determinările realiste se topește în forme, devenind goluri pure, plutind ca niște bule de aer apă prin materia caldă și moale a universului inconștientului care pare figurat în rîndurile ei. Mai sus nu este o entitate abstractă, ci un material care și-a pierdut formele, s-a dezoblicat devenind o masă confuză. Blecher nu poate înfrîna lumea decât prin simțuri și nu o poate așeză, decât prin miros, vîz, gust și pipăit. Din motive, o intensificare a gîndurilor strînge și timp sau mai degrabă, este condiționată, de pierdere a simțurilor. Urcînd dinspre preferențe concrete formelor, Blecher construiește lume în care se strecoară neașteptate efecte vizuale delicate și stranii aplice pe subiecte de joacă extracție tematică. Mai toate întâmplările din cartea lui Blecher se bazează pe fapte de percepere a lumii prin simțuri

și prin creație artistică. Cu toate acestea, opera de art. (deși este pentru Blecher modul total de a cîmși lumea) nu dezvăluie adevărul, el construiește par: el, printr-o convenție și printr-un sistem de reprezentare. Creația artistică oglîndește lumea. Și-

luziile realității și al intrării în adevărurile arte. Sala de cinematograf, contururile aburite ale unei fotografii vechi sau figurile de ceară sînt tot atîtea modele ale artei care deținătoare a unor adevăruri umane perene. Prin acest efort de abandonare a realului-obiect-al-rațiunii în favoarea realului-obiect-al-sufletului, prozatorul a găsit un mod propriu de a aproxima realitatea. Atitudinea aceasta ascunde în adîncul ei ideea că totul poate deveni sub privirea naratorului spectacol interesant, elhar și banalități dintre cele mai joase, precum imaginea unui porc care se scarpină de un gard. Efectul „meditativ” al „întimplării” acestora dovedește că existența poate fi, la orice nivel al ei, prilej de încetare superioară. De altfel prozatorul nu ezită să ne mărturisească faptul acesta: „Nimic” ni se spune „nu întrecem în perfecțiune hîrșlîtul perilor aspri pe lemn, găseam în el ceva înens de satisfăcător și o liniștitoare asigurare că lumea continuă să existe”. În același fel, un bun atelier de tîmplărie stîrncește o amestecare a regnurilor și o toprre senzuală a obiectului inert în tremurul cald al vieții. Bucata de lemn sub uncaia meșterului devine în ochii fascinați ai privitorului „mai lînă, mai palidă, iar vîntușoarele ei apăreau limpezi și bine scrise ca sub o piele de femele”.

marginalii
Oglinzi paralele

unși îi caută adevărurile. În ciuda acestor fapte, art. deține, paradoxal, adevărul propriu, neschimbătoare. În timp ce realitatea științel formulează ipoteze în vederea unor viitoare negații dialectice. Filozofia acestui proces este ilustrată parabolice prin ideea de spectacol înțelec ca rit al sustragerii din

Daniel VIȘHI

ate, „medicul săracilor” îneca de boli pe sărmanii uit... cum i se zicea și, era o gazdă de excepție și pe ceilalți din jur semne că și acest aspectul din multe motive și re l-au determinat pe Octavia să declare în public, acolo, în 1933, la „Grădina de tir” în drumul la care am pursecolesc sufletul poporului, mîl mai aproape de el, re acești copaci, sub arcu cerului, în mijlocul bănă- loga (înuse, atunci, în plii cunoască părinții, casa, leagurile lui Teicu. Propune vizită, Goga, cu imogată, trăia un sentiment juvenil, al elevului sau fiat în vacanță, ce ține o să petreacă în compania i amic bun cîteva zile la ei, eiere miriștele, lezerele și pomături și vii pregătite lrgă. privește deplasarea de la lidia, investigațiile literare dobîndite se contrazicif Stănilă — uica Iosu — n Timișoara, student în ncl, zice că Goga și ai săl t cu automobilul, un Ford adică roțile erau cu spite. Lazăr, 77 de ani, cu casa părinților lui Teicu, e de omul Goga și domni de -au cu fiacărul, participînd iura cu cașii lor. Un lucru anglica albă a drumului se tă și pietruită înaintea ului, strălucită de o parte e o mulțime de duzi, premurirele acelea interbelice creștea viermi de mătăsă, pe partea dreaptă, se află a lui Jurec, alături a oprî naltului musafiri, care s-a i imitat și ceilalți compa- stîmpărat setea cu o gură ispăță, rece și curată ca eata, cu apa licărind în ea, i la repezeală de coacea darul din capul satului, a urcat, continuîndu-și în fața bisericii, în inima i în fața casei bătrînilor lui socac (în stînga), adică în buza căruia este corolaș tural, pe atunci i se zicea ipă moda de la oraș, în jmeagului, stăteau poporî și un sobor de preoți și a care nu lipseau: popu oteasa sa — Ana Ania, ten r cu glas melodios, vana nta decît vorbea, cel ce va i „La noi”, învățătorii Fe- i Ilie Murgu, precum și un imăr de țărani coriști, în nești. Ilie Murgu (tatăl muzicolog Doru Murgu) im național și cu bagheta a pregătît să dirijeze corul. Goga, impresionat de primiat în picioare, a săltat pă- u de pe cap și, cu ea în t cel mai scurt discurs din le orator: „Oameni bun! scut din prescură!” Aplau- Corul a intonat un scurt răiască”, apoi a interpretat îndrăgita melodie „Tran- răzoare”. În cele din urmă, soțel de cîțiva dintre prie- avița, avocatul Pistruga — edicului, profesorul Lighe- i, avocatul Cornel Teicu — ulului, toți, cu soțiile, au înța casei bătrînilor Teicu. eptat o masă frugală, pre- mia Teicu, tînără, harnică, ar cu ochii învăluiți de arece întrel ei lipsea bar- im Teicu, unul dintre frai, are era plecat cu visul său . În alte țărîmuri, dincolo, de unde se va întoarce în și sărac. mesel, Florica și Mărioană gîmnaziu, nepoatele lui ale medicului, vor recita, ita, „Bătrînii”. Coriștii nu este ei în coridorul lung și au cîntat mai multe ro- versuri de Octavian Goga. e, întregul alai s-a depla- nă”, unde a avut loc un întec și poezie, prilej cu i declamat poezia „Dă- oi din Marele Stat Major, ie de informații.

Nicolae DANCIU PETNICEANU

Eminescu, Hasdeu, Eliade

Puține eseurile din perioada românească a lui Mircea Eliade concurează *Insula lui Euthanasius* și puține studii sînt mai spectaculoase decît acela care însoțește ediția din 1937 a operei hasdelene. Cartea, publicată la editura Junimea, de Mircea Handoca, alături acestor pagini esențiale un număr de articole ocazionale, de tablete omagiale, de conferințe. Numai un excelent cunoscător al operei lui Mircea Eliade putea pricepe că pentru a cunoaște raporturile lui Mircea Eliade cu poezia națională trebuie retipărite și articole pe care am fi tentați să le trecem cu vederea. Că ideea Hasdeu nu este pasageră în opera lui Mircea Eliade, Mircea Eliade nu face, din intervenția destinată ziarului, din pagina aniversară, un moment convențional. El trebuie citit de la un capăt la altul; el trebuie urmărit în fiecare din manifestările sale. Spre deosebire de alți creatori care, odată ajunși la maturitate, dau opere distincte, de o orgolioasă singularizare, revenind rar și fără chef asupra celor numite odată, Mircea Eliade nu vine în fața cititorului cu o operă încheiată definitiv. Proza compune eseurile, eseurile întinlesc mereu jurnalul, jurnalele alimentează opera de prozator. Multe opere lasă impresia de bruion, de pregătire a marelui asalt și de multe ori chiar prozatorul vrea să acrediteze această idee. Retrospectiv privind opera, observăm că unele cărți, puse sub semnul provizoratului (Șantier) reușesc a reprezenta mai bine decît altele. Paginile se revărsă unele spre celelalte, uneori punînd sub semnul întrebării alte pagini, cu puțin înainte socotite definitive. Gîndurile din 1928 sînt rețușate cîțiva ani mai tîrziu, cele din 1935 sînt privite cu suspiciune în 1938 și amendate sever în 1950. Om al zilei, preocupat a simți pulsul imediatului și a se conforma vocii lui, angajat cu toată candoarea vîrstei la bătălii pe care, în anii maturi, le comentează cu firească detașare. Mircea Eliade trebuie citit de la un capăt la altul. Jurnalele, corespondența, documentele întinse îl pot uimi pe cunoscătorul vieții literare. Căci rareori descoperim un scriitor atît de pregătît a se dărui fără rest cauzelor majore ale culturii. Și rareori un scriitor atît de darnic să sacrifice, pe altarul relației, atîtea superlative.

În această mișcare continuă a clogiilor și a laudelor, în acest turbion al muncilor zilnice, a presiunii imediatului, ceva rămîne neschimbat

În opera lui Mircea Eliade: elogiul valorilor naționale, devoțiunea față de valorile cardinale ale spiritului românesc. O undă patetică vibrează de fiecare dată cînd Mircea Eliade scrie despre intemeietorii culturii românești moderne. Superlativele, forțate în coloanele ziarului, capătă o nouă strălucire. „Reabilitările” sînt făcute pe acest ton: „S-a spus mai tîrziu despre această sete de monumental (e vorba de epoca preeminențiană, n.n.) și megalomanie programatică — și s-a spus cu mult talent — că era o simplă malmușăreală a Europei. Cred că aici este o judecată pripită: oamenii aceia vroiau să întreacă Europa, ei simțeau zorile unei noi umanități, începeau un nou cv.”. Există un preaplin al sufletului eliadesc care identifică și numește preaplinul celor din preajmă. Există o pasiune a adîncimilor insondabile pe care Mircea Eliade o recunoaște și o identifică. O vede. Nici vorbă că asemenea fraze, precum cea mai sus citată, sînt chemate să inaugureze noi drumuri ale cercetării. Încercate de o mare energie polemică, ele angajează enorm și au fost, la vremea rostirii lor, aproape umiltoare pentru cei ce investiseră, în cercetarea secolului XIX românesc o viață, dar ignoraseră, de fapt, întregul. Azi e vremea lecturilor liniștite care, chiar dacă nu îi vor da dreptate întru totul lui Mircea Eliade, îi recunosc importanța punctului său de vedere.

S-a insistat mereu asupra caracterului enciclopedic al operei lui Mircea Eliade. Dar s-a urcat rar pe versantul care relevă caracterul pedagogic al enciclopedismului lui Mircea Eliade. Eseuri de o mare simplitate și eleganță, ele sînt nu doar momente ale înțelegerii lui Eminescu și Hasdeu, ci și opere de inițiere în istoria religiilor, în istoria ideilor sec. XIX, în romanticism, în psihologia profunzimilor. Mircea Eliade oferea cercetării literare un nou tip de comparatism, sprijinit pe o antropologie inedită. Științe noi puneau umărul pentru a sublinia valoarea unor opere unghiulare ale literaturii române.

Aș sublinia, încă o dată, pricepera cu care Mircea Handoca ni-l restituie pe Mircea Eliade. Cuvînt-ul înainte al cărții, minuțioasă regăsire a contextelor, prin convocarea unor pagini uitate, a unor pagini inedite extrase din inepuizabila arhivă Mircea Handoca, arată cit de important reper a devenit, pe harta cercetării operei lui Mircea Eliade, prefațatorul.

Cornel UNGUREANU

* Mircea Eliade — DESPRE EMINESCU ȘI HASDEU, Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Handoca, Ed. Junimea.

cronica literară

Sub vulcan

O splendidă copertă semnată de graficianul Dan Stancu ne introduce, încă înainte de a deschide cartea, în atmosfera miracolului poetic. Își dal seama, privind-o, că te aflî în pragul unei lumi, al unui tărîm în care totul e posibil. Un discret suprarealism ironic îți va direcționa, așadar, lectura. Poemul devine ilustrarea acestui spațiu poetic, după cum desenul însuși al lui Dan Stancu ilustrează starea de grație perplexitate a poemului-standard semnat Florin Mugur. Un text la limita vizionării și la marginea exasperării; nu știu niciodată încotro se pregătește să vîrze poemul. Transcriere seacă? Univers fictiv? Reflecție onirică? Recondiționare a realului? Se găsește, în *Firea lucrurilor*, argumente pentru oricare din acest lecturi. Posibile, doar, interpretări, pentru că Florin Mugur este un maestru al obstrucției, indecis între literaturizare și reconstituirea fidelă a realității (Mircea Iorgulescu vorbea de poezia lui ca despre un alt nume al vieții).

Volumul de față continuă, cu o fidelitate parca de control cocur, exercițiile de crispare din *Viața obligatorie* și din *Spectacol amînat*. Aceași ambianță de expresionism trecut prin filtrele unei voioși forțate, același rictus — amestec de teama și ironie — în colțul buzelor. Florin Mugur radicalizează, aici, ambele tendințe majore ale poeziei sale de pînă acum: cea de „ficcionalizare”, de evadare frenetică din real și cea de repliere obstinată asupra existenței. Rezultat, prin urmare, două tipuri distincte de discurs: un poem al firii și un altu’ al lucrurilor. Între ele, profesionist al deziluziei, poetul. Sîrtecat între speranță și disperare, el se refugiază, pe de o parte, în jocul trist al confecționării unor basme, iar pe de alta, în cel al contemplării neputincioase a unei lumi demitologizat, ori cu semne mitologice răsturnate: „nu știu de ce / ori de cite ori vreau să spun c-o iubesc pe scufița roșie / cineva strigă la mine: hoțule! / ori cum tot scriu c-o iubesc / iar din coșulețul ei n-am furat / nici un bob / / măcar tu să tac, lupule negru — / mi-ai mincat inima / botul tău e roșu de zmeură / / și te apropii de fetiță ca de un lucru al tău / lup negru / tu ești umbra fetiței / / crezi că nu știu? / povestea e încheiată demult / dar nu fără dragostea mea nedumerită, nu fără ea”.

O încordare nervoasă, cu greu strunită, trans-

formă poezia într-un arc de oțel întins la maximum. Incapabilă de o explozie, ea se dizolvă în mici scintile, cuvinte incandescente luminînd, palid, pereții unui tunel subpămîntean. Poemul lui Florin Mugur este o radiografie a stuporilor Șovăielile, tonetele surde, potențelile, pașii tîrșîți, rîcșitul unei gheare în canalul ușii, zgometele secl ale lichidelor prelungindu-se pe o suprafață plină de asperități — lată cîteva din emblemele acestei poezii care vorbește cu disperare, cu vehemență, isteric aproape, despre nevoia de ingenuitate, de puritate, de confort fizic și moral ale poetului Florin Mugur agresiunea, agresîndu-se mai în tîl pe sine, tocmai în numele inocenței. Deși defensiv în aparență, poetul atacă mereu primul, demască, anihilizează. Totul cu cărțile pe față, pornind de la stricta experiență personală, cu și cum ar nega, sau cu și cum ar voi să mai întreprină o clipă fluxul unor sentimente defuncte: „stele pitice / stele gigante / bătrînul rege hamlet mort în grădină / / și soarele care aruncă în spațiu materle / și stîlpii mai luminoși ca soarele / și steaua barnard și steaua arthur și steaua sonia / / și bietul colportor de istorioare / întrebînd soarele: / chiar există, băiețuș? / / și mort ar rămîne bătrînu’ rege din mijlocul grădinii / moartă grădina / moarte stelele toate / / dacă n-ar veni flul cel șovăielnic și răzbuțunor și n-ar face / cîteva gesturi profund neserioase / care abia ele te obligă să izbucnești în plîns”.

Poemele se leagă unul de altul, într-o goană nebună, chemîndu-se ca într-un lanț reactiv prin vasele comunicante ale voinței de certitudine. Dar confecționîndu-și propriul echip, poetul nu face decât să-și mai adauge o mască. El caută un om și descoperă un personaj. Folosește materia primă a existenței pentru a plîsmui o fantasmă. O amplă mișcare retorică poate fi descrisă în spatele acestui spectacol, însă ea nu e decît mașinăria care întregine sensibilitatea poetului într-o stare preferabilă. Coșmarul și revelația își împart echitabil spațiul, fără a fi prea clar dacă sînt agenți ai unei viziuni integratoare, ori elemente distructive ale însăși ființei poetului. Catapultat cînd pe un versant, cînd pe altul al acestui vulcan pe jumătate activ pe jumătate în extincție, Florin Mugur cultiva, ca nimeni altul, arta lui *živere periculosamente*.

Mircea MIHAIES

* Florin Mugur, *FIREA LUCRURILOR*, Ed. Cartea Românească, 1988.

Încercările scriitorului

O apariție tîrzie, cu o carte ciudată, *Încercările scriitorului* (1975). Încununarea ei cu premiul debut al Uniunii Scriitorilor (la aproape 50 de ani). Apoi, după multă vreme, în 1984, o a doua, *Încercările*, la fel de ciudată. Trei tălmăciți (tipărite în volumele Stendhal, Taine, Focillon. Eseuri, traduceri, etc.) prin cîteva reviste. Atît a apărut sub semnătura lui Tudor Topa. Aparent, la vedere, puțin. Și totuși prezența sa în ceea ce se cheamă „peisajul prozei românești contemporane” e dintre cele mai însemnate. Portante, cu alte cuvinte, dar și „cu semn” distinct. Explicațiile sînt numeroase. Prima, decisivă, e de sețe temeiul în calitatea literară cu totul excepțională a paginilor, în forța lor de adevăr, de demers viu, mărturisitor despre un destin individual colectiv deopotrivă, în capacitatea uluitoare de a se înmagina unui text confesiv („caietele” lui Teofil A. romanescul și poeticul. Proza românească de azi poate alcătui unul din cele mai rezistente cîmpuri de forță tocmai din acest gen de literatură. Radu Popescu, Alexandru George, Mircea Horia Simionescu, Liviu Ciocărlie, Costache Olăreanu, Alexandru Paleologu (spre a aminti numai autori din generația actuală) sînt doar cîteva nume reprezentative în acest sens.

În cele două „încercări ale scriitorului” — care pot fi citite împreună, cu punți de legătură și „singure”, ca niște insule — vibrează, dincolo de întâmplări, dincolo de un timp istoric (anii 1948, 1953, 1958 etc.) o unică dorință a persoanei biografate (autorul), devenit, prin simplul act al scrierii, personaj: a trăi cu toată intensitatea deplin, „rotund”, „structurat”, refuzînd risipirea haotică, încercînd mereu depășirea limitei, trecerea ei „fără distrugere”, iar calea — unică pentru Teofil A. — de a da via propriei biografii, de om foarte tînr, în formare, de a o scrie. El se „biografiază” într-o puzdere de caiete. Se consemnează în pagină (alături de imagini și, apoi, singur).

Un grup de tineri (studenți) ai anilor ‘48-‘49 și ‘50-‘51, înțeleg, discută, petrec, citesc enorm, ascultă muzică, studiază, își împărtășesc unii altora pagini de literatură proprie ori semnată de mari scriitori. Se ceartă, se împacă, se iubesc, se despart. Teofil A. se însingurează de bunăvoie, ca o „probă” a o încercare. Citește și scrie despre cele trăite în timp, ce scrie și citește. Așadar, din nou, scrierul ca formă a supra-viețuirii, ca instrument al ordinii și ordonării interioare, ca „scară” a creșterii, ca punte spre o unică spaimă de haos, de urf: cu disperarea maturității: „scriu mereu prost că scriu prost”. Sau: „ce scriu eu de fapt?” Cu teama de inform, incoerent, nedefinit, de nelegat, de ceva care nu e „cîntec”.

Dar, de fapt, ce scrie el, Tudor Topa? În text unic. Un unic text (unde-ai intra, oricît par să fie, dat, toate textele tipărite și netipărite înca, frazele rostite impetuos, cu o inimitabilă voce, gesturile — întreașă emisie a ființei sale: propriu-zisă). Poate fi numit oricum (acest text), pentru că unește (nu adună) ca o deltă toate firele: *Încercări* Jurnal (copiate — unele — și apoi, prin însuși procesul scrierii peste ani, reserise), traduceri, remanșuri, antologii de fragmente literare, filosofice, pagini de veritabil roman, memoriile, comentarii artistice (măști, pictură) de mare finețe. Și, în final, ca o împănare, drept post-scriptum, capitolul *Un început*. O frumoasă poveste despre paradisul singurătății și al copierii scris-cititului. O robinsonadă anticipată de neîncredere ori în interiorul volumelor. *Insula* care-l ține pe cartea pe care a scris-o, pe care tocmai o părăsise și o luntre, cu puntea de apă, de aer, dintre cer și dintre rînduri și pagini, pe măsură ce se înepăta, presimțind, cititor și scriitor deopotrivă, că va veni într-o nouă, altă, încercare.

Adriana BABIȚI

revista revistelor

● Alte fragmente din „Școala melancolică” (memoriile lui Alexandru Paleologu), în „Viața Românească” nr. 7. O încetătoare lectură, plină de nostalgic evocare, în stilul colocvial al autorului, încetăcum, de o nedismulată melancolie. Așteptăm curînd.

● N-au îndrăznit să apară reacțiile (previzibile) la chestia despre „Ierarhizarea valorilor”, inițiată de revista „Familia”. Cea mai previzibilă dintre ele aparține lui C.V. Tudor, în „Săptămîna”, nr. 37. Un excelent grupaj de poeme publică, în „România literară”, Romulus Bucur. Transcriem: „Golul unei mări de toamnă / mai mare decît frunza / ce plutește în să-l astupe // (îți cauți prietenii vâ / stringeți brațe mai / aveți încredere) // nimic nu se schimbă se mai adaugă / un strat lemnos pe / simbul pierșirii // muști cu sete / și zimbești siliti”. ● Răzvan Munteanu, la ora concluziilor mărîmimoase, în articolul său din „Flacăra”, nr. 38: „Spirit confesiv / nostalgic, discret și penetrant, emoțional fără a deveni, Victor Pălea reprezintă în cultura românească capitol de istorie literară”.

V. GANEA

PROIECT MONOGH

Publicarea volumului lui Pompiliu Constantinescu, *O catedră Eminescu* prilejul de a reciti, de data unite sub aceeași copertă, artiștii și studiile criticului co-perei lui Mihail Eminescu, în de importante pagini postume dosarele de lucru, de către rului. Constanța Constantinescu, născută în opera lui Mihail E. preocupat insistent conștiința lui Pompiliu Constantinescu parat de veac, de la analiza susținută în seminarul lui Mihail E. în 1921, și pînă la *Persepolis eminescolog*, text Radio București, în 1945, aici de asemenea, și cronici pe cartea lui Tudor Vianu: *Eminescu, D. O. Ibrăileanu* colog și G. Călinescu: *Viața I. eminescu*.

Conștientul prob și silitor a literare interbelice meditează întruul scrierului eminescian. Cătrei citi mai ample și comp-lor și artel genialului poet, cum ar fi: *Recitînd proza pe Eminescu*, *O catedră Eminescu* alt mînușchi de articole anti-tume vadește clar intenția lui Constantinescu de a scrie un liit și sintetic, o monografie eminescu. În sîrful lor se impo-mul rînd, *Eros și Dalmonion* terpretare originală a eroticii ne ce își menține calitatea implicarea metafizicului, a cului, a actului propriu-zis al vizionului subtrîit la Eminescu, de încetare și deschise răfă-menea, omologile surprinse c-tre Hyperion și Ieronim și C și Toma Nour (din proza ei *Fragmentele postume*, publica-țianța Constantinescu (în *Ste-auscriptum*) și reluete în act-logie, vîn să întărească întul-torului în legătură cu origi-n complexitatea proiectului Pa-siunea pentru opera lui E. îm-pletit cu aceea pentru I. L. Caragiale și Titu Ma-lorizat în studii fundamentale.

Lectura volumului *O catedră* impune un eminescolog, care ocult de cercetătorii actuali.

Adrian

● Pompiliu Constantinescu, *DRĂ EMINESCU*, Antologie, rînd și indice de nume de L. Gan, Prefață de Mihail Drăgă Junimea, 1987.

LEXICOGRAFI ȘI TOPONIMI

Cartea lui Vasile Frîțișă, serie de articole publicate, cum sîntem preveniți de alt-cel reviste de specialitate strălucite.

Cum dialectele și graluril și pentru autorul cărții de I-vii ale limbii unui popor, cum dobîndește un interes partic-reconstituirea limbii române secolul al XVI-lea. Vasile Frîțișă în primul rînd o seamă de feritoare la etimologia unor c-tenite din latină (deda, dez-m; inlepta etc.), a unor termeni și de origine slavă veche (m-nic, priăstitoriu etc.) ori a-venind din limbile diverselor care românii au venit în c-șterne, festung etc.). Sînt te-tași aproape de pe întregul țării, înregistrați sau nu t-noastre lexicografice pe c-conferințiar la Universitate, șoara, îi trece în primul rîr-ba de foc pentru un lingvist xaminării etimologice, apoi i-localizării lor geografice, a-lor în textele vechi, în cele-clorice ori dialectale. Secțiu-toare la toponimie este editi-pra modulul în care numele, argumentele pe care le fu-privire la autohtonia româ-nulitatea populației daco-ro-riorilor străvechi, la conv-populațiile așezate ulterior, deosebită valoare pentru isto-toponimie refac traseul „mă-căderii” unor cuvinte în an-șînd, din acest motiv, sur-

scriitorului

PROIECT MONOGRAFIC

carte ciudată, încercarea ei cu premiul pentru (la aproape 50 de ani) în 1984, o a doua, Punte rădăcinii (tipărite în volum). Eseuri, traduceri, risipite apărut sub semnătura lui dere, puțin. Și totuși, premă „poisajul prozei române e cele mai însemnate (imlar și „cu semn” distinct). Prima, decisivă, își literară cu totul excepțio de adevăr, de document i destin individual și o tatea uluitoare de a topi v („caiețele” lui Teofil A. iza românească de azi și mai rezistente cimpuri de de literatură. Radu Petrucea Horia Simionescu, Iliăreanu, Alexandru Paleologu autori din generația mare reprezentative în acei

ale scriitorului” — ar cu punți de legătură, dar e — vibrează, dincolo de mp istoric (anii 1948, 1989, nță a persoanei biografian plul act al scrierii, pensitatea deplin, „rotund”, rea haotică, încercând marea ei „fără distrugere”. Teofil A. — de a da semare tinar, în formare, este afiază” într-o puzderie de pagină (alături de prieten

enți) ai anilor '48-'49. Se esc enorm, ascultă cu frempartășesc unii altora pări semnată de mari scrie se iubese, se despărț. To unăvoie, ca o „probă”, a despre cele trăite în timp din nou, scrisul ca formă ent al ordinii și ordonării terii, ca punte spre, Cu rit: cu disperarea mătă-ă scriu prost”. Sau „Dar eama de inform, inconsis- e ceva care nu e „rotund” el, Tudor Topa? Un text intra, oricât pare de și nețipărite încă taste o inimitabilă voce, lăsa a ființei sale; propria via- (acest text), pentru că tă toate firele: rîndul de și apoi, prin însuși peul se), traduceri, romane, abla- rare, filosofice, pagini de amentarii artistice (muzică, , în final, ca o impresie, il Un început. O frumoasă ngurățății și al copilăriei lă anticipată de nenumă- nelor. Inșula care-i chiar care tocmai o părăsese cu a, de aer, dintre cuvete, măsură ce se îndepărtează, — deopotrivă, să va reveni,

Adriana BABIȚI

vistelor

„Școala melancolică” (me- eologu), în „Viața Româ- e lectură, plină de nostal- dial al autorului, încercat, dancolie Așteptăm cartea l cațiile (previzibile) la an- valorilor”, inițiată de re- previzibilă dintre ele li „Săptămâna”, nr. 37. • e publică, în „România lite- nseriem”. „Golul unei zile It frunza / ce plutește în rietenii vă / străngeți în) // nimic nu se schimbă / t lemnos pe / simburile și zimbești silit”. • Romul or marinoase, în artico- 38: „Spirit confesiv și ant, emoțional fără str- ntă în cultura română un

V. GANIA

dicarea volumului lui Pompiliu. Con- emescu, O catedră Eminescu, ne oferă ul de a reciti, de data aceasta re- sub aceeași copertă, articolele, cro- și studiile criticului consacrate o- lui Mihai Eminescu, întregite și aportante pagini postume, scoase din arele de lucru, de către soția auto- Constanța Constantinescu. Perso- tatea și opera lui Mihai Eminescu au suscipat insistenț conștientă critică a Pompiliu Constantinescu timp de un ar de veac, de la analiza Epigonilor, tuită în seminarul lui Mihai Drago- eșcu, în 1921, și pînă la articolul ressius eminescolog, text citit la București, în 1945, menționind de asemenea, și cronicile sale de- cartea lui Tudor Vianu: Poezia lui emescu, D. G. Ibrăileanu — emines- e și G. Călinescu: Viața lui Mihai E- .

leacul prob și silitor al aparițiilor are interbelice meditează asupra des- scrișului eminescian, asupra cer- rii cît mai ample și complexe a Idei- și artel genialului poet, în articole. ar fi: Recitind proza politică a lui emescu, O catedră Eminescu etc. Un eștincluy de articole antume și pos- e vedește clar intenția lui Pompiliu antinescu de a scrie un eseu „ana- și sintetic”, o monografie despre E- . În șirul lor se impune, în pri- rind, Eros și Daimonion (1936), o în- ecare originală a eroticii eminesc- ece își menține calitatea și azi, prin ețicarea metafizicului, a cosmogoni- eșcu, a actului propriu-zis al creației, în eșcuera iubirii la Eminescu. Deosebit eștante și deschise rămîn, de ase- eșcuera, omologiile surprinse de critic în- Hyperion și Ieronim și Cezara, Ioan eșcu și Tomă Nour (din proza eminesciană), eșcuera postume, publicate de Con- stantinescu (în Steaua și Ma- gnetism) și rețuate în actuala anto- eșcu. Vn să întărească intenția cercetă- eșcu în legătură cu originalitatea și eșcuera proiectului monografic, eșcuera pentru opera lui Eminescu s-a eșcuera cu aceea pentru scrisul lui L. Caragiale și Titu Maiorescu. Sina- eșcuera în studii fundamentale. eșcuera volumului O catedră Eminescu eșcuera un eminescolog, care nu poate fi eșcuera de cercetătorii actuali.

Adrian MIOC

Pompiliu Constantinescu, O CATE- dră EMINESCU, Antologie, notă edito- rială și indice de nume de Lenuța Dră- gău. Prefață de Mihai Drăgan, Editura eșcuera, 1987.

LEXICOGRAFIE ȘI TOPONIMIE

Cartea lui Vasile Frățișă reunește o eșcuera de articole publicate de autor — eșcuera slintim preveniți de altfel — în u- eșcuera reviste de specialitate din țară și eșcuera strălucite.

le dialectele și gralurile constituite eșcuera autorul cărții de față archive eșcuera ale limbii unu popor, cum studiul lor eșcuera vedește un interes particular pentru eșcuera constituirea limbii române înainte de eșcuera secolul al XVI-lea. Vasile Frățișă aduce eșcuera primul rînd o seamă de precizări re- eșcuera care în etimologia unor cuvinte moș- eșcuera din latină (deda, dezmadura, fleși, eșcuera, etc.), a unor termeni sau expre- eșcuera de origine slavă veche (mir, noble- eșcuera, priăstitoriu etc.) ori a altora pro- eșcuera din limbile diverselor popoare cu eșcuera care românil au venit în contact (rat, eșcuera, festung etc.). Sînt termeni selec- eșcuera aproape de pe întregul teritoriu al eșcuera înregistrăți sau nu în lucrările eșcuera lexicografice pe care autorul, eșcuera profesor la Universitatea din Timi- eșcuera, îl trece în primul rînd prin pro- eșcuera de loc pentru un lingvist, aceea a eșcuera studiilor etimologice, apoi semantice, a eșcuera studiilor lor geografice, a identificării eșcuera în textele vechi, în cele literare, fol- eșcuera și dialectale. Secțiunea referi- eșcuera la toponime este edificatoare asu- eșcuera modulul în care numele proprii, în eșcuera epemetele pe care le furnizează cu eșcuera în textele autohtona românilor, la con- eșcuera ștințate etimologice daco-romane pe te- eșcuera studiul străvechi, la conviețuirea cu eșcuera populațiile așezate ulterior, dobîndesc o eșcuera mare valoare pentru istorie. În plus, eșcuera studiile refac traseul „măririi” și „de- eșcuera cărții” unor cuvinte în anumite zone, eșcuera din acest motiv, surse de întițe

mărine pentru istoria limbii române. Ar fi relevant extinsul studiu despre toponimia din regiunea Tirnavelor, prin aceea că stratificarea lingvistică din zona studiată „facilitează stabilirea moștenirii dacice, apoi romane, numele de locuri create de românii de-a lungul secolelor. elucidarea conviețuirii românilor cu alte grupuri etnice” (p. 104). De aceeași factură este studiul referitor la toponimul Padeș, în cuprinsul cărui investigația multiplă privind ipostazele de oicoinim, exoicoinim, hidronim, oronim și antroponim ale numelui propriu în discuție convinge de faptul că „Onomastica, în primul rînd toponimia, constituie o sursă de prim rang a istoriei limbii române, mai cu seamă a vocabularului românesc” (p. 154).

O notă aparte o au contribuțiile etimologice avînd ca obiect o serie de toponime bănățene, sau articolul Originea toponimului românesc Ibru, ori cel referitor la activitatea unui specialist în domeniul, Gustav Welgand.

D. VLADUȚ

Vasile Frățișă, LEXICOLOGIE ȘI TO- PONIMIE ROMÂNEASCĂ, Ed. Facla, 1988.

VIAȚA CĂRȚILOR

OCHIUL ȘI LUCRURILE

Sub o aparentă percepție a lucrurilor se resimt, în poezia lui Ernest Gavrilovic, bătăile unui puls puternic, eforturile de înregistrare ale unei reține sensibile. Cuvintele comunică între ele, se așază în versuri lipsite de ornamentații și stridente, concură discret, parcă dintr-un plan secund, la obținerea florului poetic... Raporturile poetului cu natura sînt distante, de o tandrețe rece, lipsite de deschiderea spre fructul plin de seve, spre prospețimea lanului, spre spectacolul montan sau marin. Ne sînt oferite, în schimb, imagini naturale sublimete, cadre de un plan îndepărtat, bîntuite parcă de un duh ce încremenește... Ernest Gavrilovic are și momente cînd notează scurt, nemetatoric, imagini pregnante rămînînd durabil în memoria cititorului. „Cred / în destinul cel fără iluzii / cred / în ploale / în cuvintele / greoaie / ca trenurile de marfă / care nu-s discurs / nici boție / nici harfă / Cred / în viața / tatel / înfășurată cu / moletierele scîmoase / ale / celui mai trist / infanterist” (Rostirea de după)

Ernest Gavrilovic — POEME „Cartea Românească”, 1988.

IMAGISM ȘI MELANCOLIE

Poemele lui Ion Cristofor izbesc, mai toate, printr-un puternic imagism. Versurile ample, bine articulate, oscilează între notația intimă și priza la un univers ce îmblînda elemente cosmice cu o îndepărtată și discret fantasmagorică istorie umană. „Se lăsa brațul tatuat al amurgului / pe umărul tău / și cîteva stele somnolente coborau / În paharele noastre cu vin / Vîntul întoarcea undeva paginile unei cărți / În care soarele nu mai era draga mea / decât un cap de regină babiloneană / ținută în spatele unei cvadrige / minate de soldați singeroși prin nisipul deșerturilor (Feriete Erau Zilele). Poetul are voluptatea creației unor tablouri, devitalizate în aparență, dar străbătute în realitate de un tragic fior existențial. „Stai în amurg cu manta ta de nisip / pe un scaun de fier însoțit / sub purpura soarelui / ce nu mai e decât un bou jupuit / în cîrșilele măcelarilor / Foșnesc în valuri tîlcurile inutile / ale vieții tale / un cor de sirene își sună-n apus / Intunecatele castaniete / Ci tu judecăi vei fi prin foc / omidă ținîndu-te prin cenușa cuvintelor / casa ta fuge prin ușă...” (Fructe Tirzii). Există și o poezie a unor teritorii nedefinite, îndepărtate, unde melancolia, plictisul sau proporții halucinate. Viața trece în neviață, mișcarea în nemiscare, clipele își pierd identitatea, pare că totul se transformă într-un trudit și disperat lamento. „În noaptea asta cînd ploaia bate tam-tam-ul pe acoperșele de zinc ale periferiei / cînd auzi răsunînd bastonul orbilor în pulberea orașelor de

la capătul lumii / și Dumnezeu e un umil cerșetor scormonind în gunoaiele unei imense metropole / cînd tu, Raspuțin al melancolicilor, bei un vin mai negru decît smoala Infernului / auzi reptilele foșnind în marile trezorerii ale pămîntului / și horcăitul paznicilor unul turn în care plînge o femeie / Un foșnet de pustiu, de nisip și cenușă se strecoară în camerele tale”. (Melancolie). Ion Cristofor seamănă cu un strănu călător avînd obraji de culoarea pămîntului, teacă de lunatic și o enormă privighitoare odihnindu-se pe umărul oboșit.

Mircea PORĂ

Ion Cristofor, „CINA PE MARE”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1988.

DARURILE MEMORIEI

Există o specie de memorialiști apăruiți în ultima vreme pe care istoricul literar îl menționează cu un fel de rețî-

nere: nu sînt cei care ofera pagini fundamentale. N-au trăit în miezul evenimentelor ca să comenteze. În portrete fără cusur, pătîmirile și marea măștrilor. Dar bucuria cu care l-au însoțit pe măștri în peregrinările lor, emoția cu care au trăit înțînirile cu corifeii și fac demni de respectul nostru. Și Petre Pascu, și Virgil Carlanopol, și Haralambie Tușul, scriitorii de valoare diferită, nu au pagina compactă pe care o pot avea fie și amintirile lui Ieronim Șerbu. Au fost marginali sau marginalizați. Ei ca și alții vin să ilustreze afirmația că scriitorul român n-a fost un răsăfat al soartei și că perioadele sale cele mai fertile sînt între confrăți. Admirația confrăților, admirația îndreptată către măștri. Fiecare rînd — aproape fiecare rînd respîră bucuria de a fi fost acolo. De a-1 fi văzut atunci pe Agribiceanu, Argezi, Bakonsky, Bacovia, Blaga, Barbu, Camilar, Cazaban, Chinezu, de a fi trăit o oră în aerul pe care îl respirau și Goga, Ladea, Minulescu, Victor Papilian, Miron Radu Paraschivescu, Perpessicius, Vianu, Vinea. Dacă-l mai adăugăm pe Bogdan Amaru, Zaharia Bărsan, Alexandru Cazaban, Franyo, Horvath Imre, Emil Isac, Victor Papilian, Radu D. Rosetti, Szemer Ferenc, Eugen Speranția, Mihai Sorbul avem sumarul complet al „a amintirilor” lui Petre Pascu.

Există în cartea lui Petre Pascu amintirea unor ani tîmporeni: numele lui Aurel Buteanu, Franyo Zoltan și ale altora sînt legate și de acești ani. Ne-am fi bucurat dacă poetul ar fi insistat asupra personalităților bănățene pe care le-a cunoscut. Rămîne doar portretul lui Franyo.

Silvia C. NEGRU

Petre Pascu, APROAPE DE EI, Ed. Dacia, 1988.

POEZIA REPORTAJULUI

Cartea lui Dragomir Magdin nu mai stă decât formal sub semnul debutului editorial; reporterul de aici e un scriitor în toată puterea cuvîntului, „rodât” prin pagina ziarului, care își cere supunerea la imperativul de a fi cotidian în mîna și sub ochii cititorului.

Despre cine și despre ce scrie Dragomir Magdin? Despre muncitorii de la „Grivița Roșie” și despre eroismul acestui colectiv; despre nolle înfățișări ale unor vechi „noduri de cale ferată” (Roșiori, Pașcani ș.a.); despre prefacerile satului din cîmpla bănățeană, mai ales în urma impactului cu tehnica și cultura (înțoașere patetică, dar lucidă la origini, cînd vorbește de Satchinez, de Făget, de Periam); despre noua față a cîtorva localități rurale din alte părți de țară și mai ales despre dragostea țăranelui pentru pămînt; despre destine obișnuite sau de ex-

cepție; despre fluviul-coloană vertebrală și totodată, hotar de țară — Dunărea, cu implicațiile transformărilor profunde petrecute în anul socialismului pe întregul lui traseu. Nu pot trece peste emoționantele portrete din toate secțiunile, dar mai ales din ultima secțiune a cărții — Efigii sentimentale.

Volumul e străbătut, ca un leit-motiv, de una dintre considerațiile de început ale reporterului: „Să nu pierdem din vedere (fascinați de performanțele tehnice) oamenii (subl. autorului) care alcătuiesc marea și adevăratul „suflor” al tuturor izbinzilor” (p. 11). Despre el, mai ales, fie că sînt sudori, ingineri, olari, activiști, țărani, sondori, profesori, scriitorul reporterul conștient că omul este „măsură” tuturor lucrurilor.

N-am crezut cîtînd Cuvîntul înainte și mai ales nu mai pot crede, la finele lecturii cărții, că Dragomir Magdin e doar reporter, așa cum încercăm să sugereze: „n-am urmărit să fac din însemnările sau reportajele mele, cuprînse în această carte, literatură”. Un reportaj devine literatură prin simpla apropiere de teatru, căci reporterul e, comitent, scenarist, regizor și actor. În Dragomir Magdin le face pe toate cu profesionalitate și dăruire. Să mai adăugăm că portretele din volum, filtrarea permanentă a evenimentului, reliefaarea semnificației umane, expresia lingvistică, afiată în permanentă atingere cu metafora, fac din Clipe la țărnu veacului o literatură în cel mai nobil înțeles al termenului? Cititorii se pot convinge singuri.

Livius Petru BERCEA

Dragomir Magdin, CLIPE LA ȚĂRMUL VEACULUI, Ed. Albatros, 1984.

ȘOCUL MATEMATICII

Șocul matematicii „șochează” atît prin titlu, cît și printr-un conținut dens de idei. Explicat pe o întregă pagină de început, inspirat și îndreptățit titlu își dezvăluie sensurile pe măsură ce citim textul cărții. Treptat, cîștigăm convingerea că „șocul matematicii” e cel mai puțin periculos dintre toate șocurile la care este supusă lumea de azi. Mai mult, aflăm că el are chiar un rol benefic. Stimulează energiile în depășirea unor obstacole nu tocmai simple: „prima teoremă ori prima demonstrație”, „rigoarea impusă dar neînțeleasă”, „calculele numerice”, „întrarea în profesie”, „matematizarea rapidă a științei” și încă altele. Le vom descoperi urmărind numeroasele idei ale cărții. De fapt, o dată începută lectura, intrăm într-un spațiu al diversității dintre cele mai copleșitoare. Dacă ni s-ar cere să îl descușcăm, probabil n-am reuși altceva decît a face autorul, împărțind cartea în cele două secțiuni. În prima parte, problemele au un caracter general: învățămîntul matematic, cercetarea științifică în domeniul matematicii, integrarea socio-culturală a acestei discipline. Cea de-a doua parte, mai tehnicistă, dezvăluie subtilități din rezolvarea unor probleme concrete de analiză matematică. Ceea ce reunește cele două părți ale cărții e puterea și recunoașterea șocului și direcțiile în care ar trebui acționat pentru diminuarea lui.

Remarcăm că există, în cele 226 note din care este alcătuit volumul, și o serie de teme care ar putea fi dezvoltate separat, fiecare într-un singur studiu. Astfel, ne putem imagina o carte despre „Limbaajul matematicii”, o alta despre „Analogia dintre matematică și literatură” ori una cu titlul „Matematica între invenție și descoperire” etc.

Preocupat cel mai adesea de interferențele matematicii cu celelalte discipline, Solomon Marcus expune idei în legătură cu aceste aspecte în care este excelent informat, la care ține și pe care le-a abordat și cu niște prilejuri. Obsedante ni se par raporturile matematicii literatură și matematică-șah.

Corina RUJAN

Solomon Marcus, „ȘOCUL MATEMATICII”, Editura Albatros.

Paul Eugen Banciu

FRĂȚII

Cu Marin lucrurile stăteau simplu. Nu-și făcea în general probleme, iar faptul că Miron nu-l călcase pragul casei era pentru el cât se poate de explicabil. Putea să aducă argumente la orice nivel; de la că e de alt rang; până la că e foarte ocupat în ultimele luni, scrie ceva important; sau pur și simplu a dat după o fustă și nici de familie nu vrea să știe. Părerile Monei se aflau pe aproape. Nu-l purta pică cumnatului, atita doar că avea o explicație proprie: „Nu a dat peste femela care-l lipsește și d'ăia e mofuz. Dar o să dea, o să fie vesel, o să ne iubească pe toți, chiar și pe Amalia, și copilul o să-i fie mai dragi. N-o să mai mergă acasă ca la hotel, ba o să i se pară un rai că mai scapă din alcoolul celeilalte și toate vor fi O.K.”. I le spusese și lui Marin limpede când își scuzase fratele pentru lipsă de politețe. Răspunsul Monei începuse simplu: „Amalia e o proastă, o ambițioasă, o orgolioasă, o isterică, o egolstă, o... e mal, dar altfel e fată bună. Păcat că nu-l înțelege. Și e așa de simplu, asta e”.

Urma explicația și în final diagnosticul: „Faldurile unei fuste și vor face să scrie și dacă pune mina pe toc e alt om. Nu zic că-l dau pe tine, care ai emoții și când te semnezi, dar dacă e născut omul așa, trebuie lăsat să-și facă damblaua. Ce, tu n-ai damblalele tale? Dar eu te las să-ți faci din ele meserie. Și o meserie nu mai e brățară de aur pentru buzunarele nădragilor, ci pentru cămașa sufletului... Lasă că ne caută el când o să aibă nevoie! Eu una o să le calc pragul și, dacă vrei să știi, o să-i duc plocon și câte o pungă de cafea și câte un Kent și o umilesc, o să-i facă bine, dar eu o să simt că o umilesc, adică să vadă că mie-mi prisoșește ce-i duc ei. Și tu mai termină cu trenulețurile mecanice și eu mașinile cu baterii, una, că nepoatele tale sînt fete, și a doua că altădată, la vîrsta lor, le-ar fi măritat... Pe-a mare zic...”

Marin o sărută în semn de apreciere a înțelepciunii. O sărută pe gură, pofcios. Se simțea amantul femeii aceleia. Nevastă, oricum, nu. I-o declarase ferm, spre satisfacția ei, în ziua cînd leșisera de la ofiterul stării civile. „Asta și vreau!” Blocat pe moment, Marin crezuse că o jignise în vreun fel. Eroare, femela era prea pe picioarele ei, să nu se controleze, chiar și în clipele de efuziune ale căsătoriei. „Adeia să mă înșele și pe mine!” gînd aiurea, nod în gît, rictus penibil înregistrat de aparatul foto pe o peliculară color și immortalizat ca scenă de confuziune a respectivelor căsătorii. Cînd viața e repede, clipa pierde din angoasa neurastenică a problematizării. După ce-și mai revenise din trăirile avute în succesiune rapidă: semnarea contractului pe viață, zice-se, replica lui, replica ei, blițurile aparatelor foto, felicitările amicilor, sărutul benedictin al fratelui, Marin își aduse aminte de gestul fast al mirelui: călcatul pe picior. Adică el să o calce pe laba piciorului pe mireasă înainte ca aceea să apuce să fie prima. Merit artistic și prezență de spirit. O călău cu toată greutatea, gata să-l strivească toate oscarurile pînă la calcaneu, drept care se rupseră cîteva fire din ciorapii luați de Mona, în premjeră în ziua oficială, precum și sficlii. „Ce mă calci ca o vită!” Pocnitore în mijlocul unei piețe înțesate de aheții, pentru că replica n-o auzise decît Marin, dar nu-și ceruse scuze. Era prea convins de importanța gestului său, semn benefic, chiar să se fi lăsat cu o vînatate, semn al supremației lui masculine într-o ambianță celulară de familie. După felul simplu al judecăților lui, Marin, fratele său era un dominat, un fel de cenușăreasă dublă, a ambelor familii ce și le luase pe cap printre o singură căsătorie. Miron însuși avea momente fiind trîia același sentiment. Amalia vedea lucrurile altfel, se simțea o victimă. Familia Olaru lăsa impresia unui sublin sentiment de salam de Sibiu oel puțin de vară, fără grăsimi, rezistent în timp, dur și exemplar.

„Izolarea lui Miron? Păi, fără ala n-ar fi putut scrie. Izolarea Amaliei în

colectivele de cercetare sau alături de ele, tot meserie se cheamă...” Mona înțelegea de unde începe tîcînceala intelectualilor, nu se ferea de ea, nici de ei, și se purta cît se poate de natural prescriind dezinvolt și țuca și diazepamul, după cum era cazul, efectul trebuind să fie cel scontat. Adică omul să se simtă bine, în putere și să den rezultatele cerute. Experiența practică de la sanatoriu o învățase să citească puțin și să se bazeze în primul rînd pe intuiția ei nativă. Brunhilda, cum o numise în particular pacienta aceea nici măcar zvăpăiată, incurcată sau nu cu Miron, n-avea importanță, suna pentru ea ca un epitet, nu de vacă Zimmental cu lapte doldora și puitoare a cite trei vițel pe an, sau de femce războinică, stăpîna a domeniului de umbre al Valhalei, ci ca o chintesență a femeii sănătoase la trup și minte, capabilă să se țină la distanța potrivită de cărțile sorise mai întotdeauna de niște bărbați singuratici, astenici, morbiți, hipersensibili, într-un fel, pacienți perfecți de-al ei, pe care i-ar fi putut trata cu un picior de-al ei dezgolit pe lateral, un decolteu și două votci cu suc de roșii. Asta avea nevoie optzeci la sută din cei ce păpau fondul de ajutor social și zăceau prin sanatorii vîsînd feerii cu zine după niște pastile luate la culcare.

Miron era văzut ca un caz tipic de om sănătos, nefericit de soartă să trăiască pe dos tot ceea ce ar fi dorit, pentru că, la rîndul ei, Amalia, tot un om sănătos încerca să-și ducă o viață pe schemă mentală de tip masculin așa cum o învățase acasă, în familie apoi în școlile ei politehnice. Mai trîia și în mijlocul bărbaților tot timpul, își găsisse limbașul comun cu ei și le preluase felul de a gîndi. O distra cumplit, pe cînd rotunjea cu lingura prin cratița cu rîntaș, să analizeze cazul Amaliei ca un alt exemplu de viață pusă pe dos, atît cît să-i chinule perfect pe toți cei mai apropiați. Făcea abstracție de fetele Amaliei, în măsura în care încă le socotea copii și nu știa pe cine vor urma ca temperamente. „Adică făc schemă după minte bărbătească, să domine, să-și impună eul în mijlocul tuturor situațiilor, să dicteze, să nu facă mare lucru, dar să se simtă meru lignit. Înjosit, frustrat de toți cei ce nu-l ascultă, să audă de la vreunul din membrii familiei o propunere și să o vîndă ca a lui, să vrea să se știe ascultat, stimat, onorat etc...” și pune la mijloc o femeie, pe Amalia. Apoi la aceeași femeie și așează-o pe locul ei de mamă, soție, colegă, și o să lasă halmaua care o familia lui Miron Olaru, scriitorul.

Rîntașul leșea, turna apă, punca niște cartofi, carnea și papricașul era gata. „Astenie curată făcută de om cu mina proprie... Plouă? Minunat, o să vină vreme frumoasă! E senin? Splendid, hai pînă la malul gîrlei să vedem ce fac peștii!” Dar cum să i le spună toate astea cumnatel care nu catadicsise să vină la nunta ei sau să-i fi dat un telefon ori o telegramă de felicitare? Păcînt de fetele alea, Ina și Dina. Zău, Alea măcar ar trebui să lasă femeii întregi. Să mi le dea mie să le cresc...”

Bucătăria Monei avea șapte pe opt, zicea ea, socotind de-a valma și lungimea și lățimea și înălțimea, deci nu mai mare decît cele din vecini și perpendiculară pe cele de dedesubt, ceea ce-i dădea reconfortantul sentiment că și alte gospodine, doamne de profesori, ingineri, tehnicieni, procurori, mai puțin medici, se învîrteau în același spațiu. „Miron vrea o ieșire la munte. Nu vrea încă, dar o să-și dea seama curînd că vrea așa ceva. Asta în loc de complicație sentimentală locală sau de București, uneori cu niște rezultate mult mai bune. La munte calci greșit, îți frîngi un picior, ieșe cu o entorsă, gips, izolare, iarăși atît timpenit despre evul mediu întimplător, Baltrusadis, de la el am auzit-o, Doby, Braudel, Heuzinga... Caca, O damă, cel mult ceva neplăcut, tratabil, muzică, antren

de trei parale și 1912 e în floare. Belle Epoque. Vorba lui: can-can, nu can-canuri, că madam Amalia n-o să iasă din schemele ei... Nici femele nu e, nici nu-și domină familia. Cum e mai rău. O să ajungă la sanatoriu și medicii atît așteaptă. Pastile, diagnostice cu efect de blestem. Obsesia propriei soarte, lupta cu taurul care nici nu există. Dă-mi doi lei să-ți dau o aspirină dizolvată-n borviz și crede că o vede pe Maica Precista deasupra capului ei. Și măcar dacă Miron ar înșela-o, dacă nu s-ar chinul ca un cal înșeuat pe care nu l-a călărit încă nimcni ca lumea. Hă, parcă-l o statuie de rege care duce-n cîrcă propriul soclu. Și de ce, pentru că nu poate gîndi simplu. Andone nu mai e de mult generalul de bîdicar, dar nevastă-sa e cu gradele acuma și se simte mareșal. Progenitura ei de Amalia, că din punctul ăsta de vedere e o progenitură, e colonel, dar într-o armată care-a fost a lui ta-su. A cîștigat bătălia peste bătălii”.

„Pe cine boscorodești tu acolo?”
„Auzi tu așa ceva? Fac papricașul...”
„Auz, că nu-s timpit, că zimbești și mustăcești peste cratița ala de două ceasuri...”
„Pe frate-tu, na. Că e bou. Voi bărbații sînteți de două feluri, boi sau tauri. Noi femeile sîntem vaci și cu asta e gata!”
„Eu ce-s?”

„Nu trebuie să-ți spun eu. Ești ce te crezi!” Marin trîzni cu ușa de la bucătărie. Păcîră citeva bucăți de mortar, sculpă pe ele cu intenția să le lipească la loc, apoi le zvîrl în veceu. „Vacă și bou” bombăni de citeva ori, „clurdă...” „poțim imaginație de cumnată de universitari!” izbi și ușa de la baie cu același năduf, să se încredințeze că peretele era la fel de fragil cu cel de la bucătărie. Zvîrl și resturile de mortar izbîndite după a doua operație tot în veceu, trase apa, constată sau își aduse aminte că nu e ras, în fine, că au un spray adus de Mona, after shav, că ar putea să-și lase mustață, că nu e piepănat bine pe partea dreaptă, că zulufii de la urechi ar trebui să fie mai lungi, sau deloc. Descoperi că are perii din nări cam lungi și că, își dezveli c ureche pentru asta, timpul de frizer unul, pe cînd avea părul scurt, li răsese firele de păr de pe urechi, drept pentru care li crescuseră în loc altele, vi-guroase și nefirese de marl.

„Nosferatu, ce trîntești așa cu ușile și vorba de frate-tu?”

Mona deșertă gunoii tot în veceu. Nu așteptă nici un răspuns.

„Să lipești cu gips golurile pe care le-ai făcut Abia ne-am mutat la castel d'amore...”

„D-Ambezzo”

„Tot aia e, că aici nu-l Italia decît la gura noastră și prin grajdurile alea de camere fără mobilier. În macaroane o să te țin, în macaroane... Mulțumesc ești, e drept că n-ai ureche muzicală și nu știi cînta decît atunci cînd te pilești, altfel...”

„Dacă o să-mi faci în fiecare an cîte un pîod, ca acuma, castel d'Ambezzo e apartamentul ăsta, și mai astupă-ți dracu' gura ala că nu se poate omul concentra!”

„Ce zici? De azi dimineață... s-os o vorbă și p-ain cu concașul, las-o lui frate-tu că ăla are nevastă și așa ceva. Tu, șofer, dacă te trezești prea tare îți tremură volanul la mîini și mai calci pe cineva.”

„Mă, isteală te-a făcut mă-la!”

„Aia e drept!”

„Acu, ce nu e drept?”

„Tu chiar ești prost. Nu vezi că mă simt bine? Birfeam în minte de sta singură și mă distram și tu crezi că mă gîndesc la nu-ș-ce situație de via. Una e că sînt cu pămîntul sub picioare și știu ce mă poate aștepta. A doua, că tu ești încă bărbat și asta-mi aștege. Și a treia, că n-am postă de altceva decît pot avea acum și aici!”

„O mustață”, hotărî Marin mîngîind cu degetul ambele părți de deasupra buzelor. „Nu strică, Mai bine!”

„Dar ce te dichisești atîta, sau ai descoperit bucuria singurătății în baie, ca frate-tu?”

„De unde-o mai ști și pe asta?”

„Așa fac toți. Se rad un ceas, se ielăcesc două și se simt primenți, de parcă în trei ore și-ar fi făcut puștorul prin două bordeluri și trei circumi”. Marin ieși oțărît din baie, în voia să-i urmeze în tipicuri pe cel din tagma lui frate-su, dar un lucru era limpede: își va lăsa mustață. Groom, stufoasă. O să-l înjure Mona pentru ea că o gidilă cînd o sărută, dar o să se obișnuiască. Oricum, un bărbat e mustață arată altfel. Va trebui să în Jos toate pozele cu femel goale decupate și lipite pe pereții basculantei, că nu mai cadrează, va fi orișicîtui lat, și-o să-și cumpere un breloc cu un lătar la cheile de la mașină. Unul caricatural, de import. Mona o să ridă și-o să spună: „Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

„Ferdinand!”

ALBUM

Castelana și azi
cavalerul mort în
trece o umbră și
și prin dragostea

Coboară domnița
sprîjinindu-se în
din armura cavale
și castelana îi spu

„La această cămaș
iubitul meu, și în
ne așteaptă calea
a ta, pe vecie, sun

Menestrelii cîntă
și clopote bat să
Lunga călătorie
Caleașca stă, cîm

Mihail
Doi

DOAMNA

Vin cu primăvara
și în toamnă trec
N-am iubit încă v
Cum iubesc pe D
Eu sînt ea — și ei

Și așa, pe ne-obse
Două ființe se cor
Toamna ride după
Iar eu cînt al ei t

Și rup toamnei st
Toamna-mi toarn
Și-apoi plec cu d
Înspire-un strop d

Doamna Toamnă-
Iar eu, tot fecior

CIOC

A murit o cioclîr
Fîr-ar plînsul cî
Codrul, dor de ră
Frunza-și picură-

Stringeți cîntecul
Cu tot cerul de s
Și le dați, din taț
Să rămînă veșnic

SIMBOL PE

La margine de v
Aromele din toan
Și-ascult cocorii
Prin mine iacoi

Mă jur pe satul
Să uit obîrșia str
Storend Izvoare
Eu sînt simbol pe

Lazăr

ȘI REVENIR

Ca o smulgere
din iarna vrăbiei
În recea primăv
Ca o smulgere

po poteci. Ele sî
la mijloc între a
și a nu fi. Într-

Ca o smulgere

stîdează
enorma gravitați

MICI NASCO

Printre atîtea ș
privirea obosită
În golul pe care
trăiește puținul
Cînd vine noapt

PIERZIN
CITE

Fenomene, fenc
cînd stai să le s

Bonul Ladea : „Iovan Iorgovan”

ALBUM LIRIC

a mai rămas doar o lumină amară
la o fereastră-a castelului, sus.

Castelana și azi mai așteaptă
cavalerul mort în alt veac;
trece o umbră grea prin vitralii
și prin dragostea ei fără leac.

Coboară domnița din turnul subțire
sprijinindu-se în raza unui mit,
din armura cavalerului cade cenușă,
și castelana îi spune șoptit:

„La această cămașă de brumă,
iubitul meu, și îmbrac-o degrabă,
ne așteaptă caleașca la seară,
a ta, pe vecie, sunt roabă”.

Menestrelli cîntă miresei de nuntă
și clopote bat să se spargă.
Lunga călătorie spre sine începe.
Caleașca stă, cîmplă aleargă.

Mihail Ecovoiu
Doreanu

DOAMNA TOAMNĂ

Vin cu primăvara-n toamnă
Și în toamnă trec cu mine...
N-am iubit încă vreo doamnă,
Cum iubesc pe Doamna toamnă;
Eu sînt ea — și ea e-n sine...

Și așa, pe ne-observate,
Două ființe se conjug;
Toamna ride după plug,
Iar eu cînt al ei belșug.

Și rup toamnei stropi din mine,
Toamna-mi toamnă sevă în vine;
Și-apoi plec cu dînsa, iară,
Înspere un strop de primăvară.

Doamna Toamnă-i tot fectoață,
Iar eu, tot fecior de țară...

CIOCIRLIE

A murit o ciocirlie,
Fir-ar plînsul cînt să-i fie;
Codrul, dor de răzburare,
Frunza-și picură-n cărare...

Stringeți cîntecele ei,
Cu tot cerul de scînteie,
Și le dați, din tați în tii,
Să rămînă veșnic vie!

SIMBOL PENTRU FINTINA

La margine de vară, sorb
Aromele din toamna-ntrăeagă,
Și-ascult cocorii de pelin
Prin mine lacomi cum aleargă...

Mă jur pe satul meu că nu voi
Să uit obirșia străbună!
Storcînd izvoare din alfoi,
Eu sînt simbol pentru fîntină...

Lazăr Popescu

ȘI REVENIREA LA POEZIE

Ca o smulgere zborul, trîlul sonor
din iarna vrăbiei. Aici,
În recea primăvară exactă. Cu noi.
Ca o smulgere aceste cuvînte,
trecerea lor
pe poteci. Ele sînt undeva
la mijloc între a fi
și a nu fi. Într-un limb al

Ca o smulgere zborul. O rază de
soare
sfîșiează
enorma gravitație a planetei.

MICI NASCOCIRI, FANTEZII

Printre atîtea și atîtea imagini
privirea obosită în ziua prea rece...
În golul pe care-l știu doar cuvîntele
trăiește puținul acestor clipe.
Cînd vine noaptea.

PIERZÎND MIRAREA
CÎTE PUȚIN

Fenomene, fenomene, atîtea
de-nsemnal
cînd stai să le socotești...

È vocea acestei dezamăgiri întoarse,
bumerang, pe sub cer.
A plouat puțin, apoi totul
a revenit la tăcere.

PUȚINE ȘI NUMAI ELE

În puțina înțelepciune pe care
încerci s-o desprînzl
e felul tău de a fi frumos în lume.
Spaimele ființei, ca o întrezărire
ușoară

În apa plîngătoare.
Oră curată.
Ceasornic inutil.

ORICUM

E o prea mare grabă în noi,
tineri copii,
pentru o frumoasă trecere.
Ales cuvîntul, ceas de cristal,
doar într-a zilei limpezime.
Singur.
Drumurile noastre
nu le mai știe zeul.

Mircea Belu

VIAȚA ȘI MASCA

Lumina se stînsese, culorile pălră
Era un fel de beznă cu farmecul
pe dos,
Actorul răsărea ca o tulpină
Și umbra lui îngenunchea frumos.

El invocă poate-un poet anume
Și îi făcea cu mina de departe,
Dar viața, care știe să sfîșie,
Cu brațe noi se rețopește-n carte.

Actorul nu era decît o mască
A vorbel, cu prisos de meșteșug,
Dar el trăia în sine mult mai aspru
Cînd lumi prin lumi se nase
și se distrug.

Cu ardere în semne de-ntrebare,
Înalt pe cît un arbor de curaj
Cînd fluvii tandre năvăleau spre
sine

Prin ce tăceri să le împui baraj?
Și vine viața, apoi vine masca,
Florii trec prin amintiri, pios,
Cuvintele erau de vîlvătaie
Și umbra lor îngenunchea frumos.

RISIPA DE FRUMOS

Dă mai aproape raza vinovată
Cu gestul feminin, meticulos,
Și pune semn la pagina lubrili
Risipă de tăceri și de frumos.

Culege-mă ca pe-o gutuie-a nopții
Pe care-o prinzi cu șoapte de-abanos
S-adune umbra la această vrajă
Risipă de tăceri și de frumos.

Aseară, prin grădina suspendată,
Trecură flori cu trupul vaporos,
Apoi îmi împletiră-n vise calme
Risipă de tăceri și de frumos.

Să lași această caldă rugămintă
Împărăția gîndului — prinos
Și-ntoarce din fîntina nevăzută
Risipă de tăceri și de frumos.

Ce bine o să nu te-audă nimeni
Cînd fulgeră sub măduvă și os;
Tu ești împărăteasa mea secretă,
Risipă de tăceri și de frumos.

ARLECHINUL DE FUM

Sînt stîncile născute pentru vulturi
Ori pentru inșii plini de biruinți
Dar și pe munți corina e de platră
Doar sforile-s mai blînde și fierbinți.

Aceoi, steauă devenind povară,
Cu gloria sisifică pe umeri,
Tu poți lovi colosul Indoeiiei
Pe ringul deznădejzii poți să-l
numeri

Dar dacă te învinge pin'la urmă,
Cînd trag nămeții să-ți apună steaua
Și-al călări pe vise și pe aer
Cînd calul tău de fum își pierde
seaua

Nici scutier nu ai să te ajute
Și ca un Don Quijote lupți în gol
Și ce fantastică-asemănare
Păstrezi în porci cu prințul spaniol.

Ghirlandele de flori și-aduc aminte
De cupa gloriei veșnic însetată
Dar peste mari imperii, euforic,
Zimbește doar cupola răsturnată.

figurine

Un univers specific
Cîmpiei transilvane

Zestrea de prozatori ai Albei s-a mai îmbogățit cu unul, cu Ioan Hanca. Povestitor înnăscut, temperament luminos, echilibrat și hîtru, Ioan Hanca aduce, în primul său volum de povestiri, un univers specific Cîmpiei transilvane, a satului românesc de pe Mureș, ca și a micilor așezări de provincie, unde umanitatea, culoarea locală, obiceiurile, psihologiile sînt tot de sorginte țărănească, dar „orașenizate” de noul curs al dezvoltării istoriei. Împletirea aceasta, dintre lumea satului și a orașului, dintre mentalitatea rustică, patriarhală și peceata nouă orașenească conferă o lumină aparte unor teme, tipologii și întâmplări, abordate de prozator.

Trăind încă în universul stăpînit de morala satului neclintit în datini, Ioan Hanca surprinde, din acest univers, portretele, așa zice, morale ale satului, figurile de mari originali, întâmplările pline de adevărul vieții cotidiene. Oamenii aceștia, fie că sînt țărani, muncitori la oraș, coborîți din sate, funcționari sau simpli trăitori ai unui mediu specific, sînt niște firi echilibrate, luminoase, stenice, povestași fără de pereche și solitari, adeseori, între ceilalți, precum Monu, Robinson Rob, Alex, Sopron ș.a. Satul lui Hanca e o așezare omenească în care legile adevărului, ale datinei și ale moralei sînt predominante. Acolo, la el, se trăiește frumos și demn și oamenii sînt devotați unor crezuri statornice, rămase din moși strămoși. Oamenii aceștia nu se înfruntă, sălbatic, ca la Lăncrănjan, ei tind să trăiască într-un echilibru cu sine și cu ceilalți, avînd, parcă, statutul unor filosofi rurali (Vezi Numal o viață). Și prin limbă, și prin port, și prin atitudinile structurii lor tradiționale, ei tind să nu spargă acest pat al tradiției, afară, poate, de unul singur, de Marincea, din ampla povestire *Cal de suflet*.

În privința povestirilor inspirate din universul mic orașenească, prozatorul alege atmosfera și tipologiile unor anonimi, care vin, cu micile lor drame, cu existențele lor provizorii și insignifiante. Figurile acestea de solitari poartă fiecare cu sine o încercare dureroasă, duc peceata unei drame. Hanca știe să-i umanizeze, prin aceste drame de conștiință, pe acești anonimi, să le confere o minimă speranță într-un viitor, (Vezi *Singur*), după cum știe, ca puțin alți prozatori, să vorbească despre o prietenie, despre cum se încheagă ea și se stînge într-o inimă umană, datorită gheții sentimentelor. În fața indifferenței, a răului, a cruzimii, eroii lui Hanca opun blînda lor omenie, morala lor curată, cordialitatea și umorul lor sănătos (Vezi *Muntele vrăjii, Petrușe*). Deși unii duc o existență diurnă cenușie, e destul o mică întâmplare, care să o spargă, și, de îndată, să se reverse bucuria sau speranța (Vezi *Învolala*), iar ei să se înalțe la statura lor civică normală, să devină din învinși niște participanți la ospățul vieții.

Prozator și povestitor plin de sevă și vîna populară, cu intuiții sigure ale unor anume psihologii și ale unui mediu specific, un moralist prin excelență, și un colorist, prin descrierea mediului și prin limbaj, Ioan Hanca reușește să cuprîndă în cartea sa de povestiri un univers uman coerent și particular: mediul și oamenii cîmpiei ardelenice, de pe Mureș, pe care ei ni le aduce înainte cu toată puterea sa de simțire, de înțelegere și de participare afectivă fără de margini.

Ion ARIEȘANU

* Ioan Hanca — ULTIMA CARAVANA, Ed. Dacia, 1988.

„Omagiul țării,
conducătorului iubit”

În aceste zile au loc la Timișoara filmările pentru o emisiune de mare prestanță a Radioteleviziunii Române: „De pe marea scenă a țării pe micul ecran”. Purtînd un generos și sugestiv titlu — „Omagiul țării, conducătorului iubit”, emisiunea este realizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Radioteleviziunea Română, în colaborare cu Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș. Întreaga manifestare, de o remarcabilă amploare și diversitate, reflectă capacitățile creatoare ale forțelor artistice, culturale și tehnico-științifice din această parte a țării, laureate în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”.

Structurat de un scenariu dens, dinamic, inspirat, efortul realizatorilor emisiunii s-a orientat, cu deosebită pregnanță artistică, spre ilustrarea ideii anunțată în generic. Desfășurat într-o suită de tablouri, coerent, organic corelate („Anii Epocii Nicolae Ceaușescu — ani de mîrețe împliniri socialiste”, „Feceria muncii”, „Mulțumim din inimă partidului pentru copilăria noastră fericită”, „Tinerii de azi — schimburi de mîine al țării”, „Datini”, „Angajament muncitoresc”, „Mesaj de pace și omenie”), spectacolul impresionează atît prin anvergura mesajului, cît și prin deosebita diversitate și amploare a formelor de realizare artistică. Montaje de versuri și imagini, pagini documentare, momente folclorice, tablouri muzical-coregrafice concure, într-un ansamblu unitar, la transformarea mesajului ideatic în artă autentică. La reușita acestei emisiuni, participă numeroși artiști amatori și profesioniști, laureați ai Festivalului național „Cîntarea României”: corul, orchestra, soliștii Operei Române și ai Filarmonicii de stat „Banatul”, scriitori, artiști plastici, muzicieni, actori ai Teatrului Național, an ambliul de balet al Operei Române, ansambluri reunite de dansuri populare de pe tot cuprînsul județului, brigăzi artistice, coruri, grupuri vocal-instrumentale. În întregul ei, o emisiune menită să reprezinte la cele mai înalte cote de expresivitate artistică potențialul creativ al județului nostru, dragostea fierbinte a locuitorilor plaiurilor bănățene pentru eroicul nostru partid, pentru activitatea neobosită a Președintelui țării spre binele poporului român.

Dromichete, regele geților din câmpia Dunării, obține în anul rotund 300 î.e.n. o nouă victorie memorabilă asupra lui Lisimachos, prieten din copilărie al lui Alexandru cel Mare și unul dintre cei mai buni generali ai săi, ajuns după moartea lui, rege în Tracia, din sudul Dunării Căutând să-și mărginească regatul său, tocmai sus, la Dunăre, regele get, plin de mărinimie, învingător în cea dintâi expediție, când l-a făcut prizonier, printre alții și pe Agathocles, fiul lui Lisimach, și elberează. Dar monarhul macedonian nu ține seama de nimic, Lisimachos a trecut Dunărea a doua oară în fruntea unei mari armate. Îndrăznind să înainteze mult în șesul Bărăganului, el voi să obțină o victorie fulgerătoare, însă căzu

și conducătorilor lor, pentru familiile lor și pentru prietenii și, în sfârșit, au vărsat, în fărâncă, câteva picături, amintind pe morți, privind-se în ochi, încredințați că și în felul acesta le aduc liniștea, lumina liniștii în pământul țării lor. Dromichete a înălțat paharul său din corn de vită, l-a ciocnit spre împăcare, cu cupa de aur a orgiilor lui Lisimach, întrebându-l care dintre cele două mese l-a părut mai îmbelșugată și mai demnă pentru un rege. Vestitul monarh, sătul și mulțumit, l-a răspuns, cu grăbită mirare, ba și strimbindu-se: „Flește, a macedonenilor! Atunci, se spune, Dromichete, simplul bărbat și conducător get, l-ar fi adresat, vorbind rar, o întrebare cu tlic, mustrițoare: „Atunci de ce ai lăsat acasă la tine un trai atât

nată măcelului, ci, în orice situație, chiar în cazul unei victorii deplină, trebuie să păstreze o luciditate limpede, caracterizată prin tenacitate morală și înțelepciune. Dromichetes, prin scufundarea în peștera din sine, uimește enorm. El a descoperit grăunțele cel dinții de lumină, germenele cunoașterii, în miezul universului. A dezghecat, din învelșurile de întunerici, strălucitorul simbure de lumină de argint.

Episodul acesta, extras din întunericul și vălmășagul de fapte din antichitate, spre a fi exemplu de ostentație pozitivă tuturor timpurilor, atita vreme cât va exista scrisul și cititul, nu a rămas singular, în istoria zbucumată a strămoșilor noștri.

Alte însemnări comunică un alt episod, care se dovedește, deci, nu o simplă întâmplare, ci principiu de etică de mare responsabilitate, fiind aplicat la rangul unui întreg popor. Este vorba de regele Orolas, despre care Pompeius Trogus lasă știrea că, prin anul rotund 200 î.e.n., a fost bătut rușinos de către bastarni. Acest uimitor rege trac simțindu-se jignit de supușii săi, nu a înțeles regula dură a unuia din cele mai mari imperii ale lumii de atunci, este vorba de cel roman, care, în cazul unui umilitor eșec își decima trupele, ci, dimpotrivă, Orolas, pentru a rămâne cu forța armată întreagă, neslăbind-o singur, printr-o măsură dură, draconică, dăunătoare, a hotărât adoptarea unei măsuri, care contravenea spiritului epocii. El a obligat pe toți oștenii săi, fără deosebire de rang, pentru a-și săli să gindească la eșecul lor, sancționându-l printr-un rușinos oprobriu moral să poarte haine femeiești, să îndeplinească treburile gospodărești, să fie în toate supuși femeilor lor, chiar omul să le fie la picioarele acestora, până la vitoarea băștiei, când vor trebui să demonstreze că sînt demni să fie numiți bărbați, deci luptători adevărați. Bine înțeles că, în modul acesta, s-a biculuit conștiința tuturor bărbaților care au ajuns de ocară femeilor lor. Ei abia au așteptat să se desfășoare o nouă bătălie, să se înfrunte cu dușmanii lor, când prin comportare eroică, exemplară, au putut să-și spele onoarea și, deci, să-și elibereze conștiința de rușine.

Acest episod mai trebuie oare interpretat? Socotim că mesajul de etică este transmis clar și uimește și astăzi, prin înțelepciunea pe care o conține, prin filozofia remarcabilă de viață și prin comportamentul colectiv deosebit, în momente din cele mai critice. Cum oare, și, de ce, aceste episoade se conjugă, prin sens, unele cu altele, se repetă și se confirmă, constituindu-se ca adevărate tratate de etică, de fantezii, de o excepțională valoare și valabilitate, proprii numai lumii tracie, și îndeosebi dacogeților?

(VA UKMA)

* Din volumul „Simbolurile străinii ale Dunării. Cartea de argint”.

Ilie BIRĂU

permanențe

O FILOSOFIE DE VIAȚĂ

într-o capcană a geților, care se retrăgeau întruna, oboșind pe dușman și momindu-l în zonele cele mai izolate și sterpe, lipsite de apă și de alimente. Armata lui Lisimachos, istovită de oboseală, foame și sete, a fost dintr-odată încercuțată de oastea numeroasă, bine instruită și înarmată, a lui Dromichete. Sfișitul bătăliei se anunța inevitabil: măcelăria fără milă a cotoptorilor. Dar monarhul Lisimachos, gloriosom, în toate încheșările din campaniile lui Alexandru din Asia, acum sfișit de osteneală, foame și sete, consimte să se predea, fără condiții, umilitor, pentru a-și salva oastea.

Plutarh povestește că Lisimachos, recunoscându-se, în sfârșit, învins, a sorbit cu lăcomie apa oferită de Dromichete și ar fi rostit cu năduf și amar: „Pentru cit de mică plăcere am ajuns rob din rege ce eram?” Oastea prizonieră a fost dusă în cetatea de reședință, Hells. Aici, luptătorii geți, în numele poporului indignat, conform principiilor de democrație militară de atunci, a solicitat pedepsirea cu moartea a prizonierilor. Dar Dromichete, folosind prestigiul poziției sale, precum și înțelepciunea recunoscută, a temperat dorința lor de sancționare a cotoptorilor, convingându-i că o război singeroasă l-ar întăria pe macedonenii să declanșeze noi și tot mai puternice războaie de represalii. l-a mai făcut să judece, în mod superior, că o pace, încheiată avantajos cu dușmanii învinsii acum, în străină țară, le-ar aduce numai faloase. Deci, eliberându-i, din omenie, specifică poporului get, macedonenii s-ar duce acasă țeferi și nu ar mai îndrăzni să încalce o asemenea țară, cu bărbați atât de viteji și drepti.

Sfaturile lui Dromichete a fost unanim ascultate, cu inteligență, și, după cum spune Diodor, după eliberarea prizonierilor și încheierea tratatelor de pace, s-a organizat un banchet. S-au așezat două mese, una luxoasă, de argint, pe care le posedau, dar le disprețuiau. În vase și cu tacâmuri de aur, cu bucate de carne și băuturile cele mai alese și scumpe, vaurile gete, din abundență. Aici, a fost poștit Lisimachos cu generalii săi. Pe ceaaltă masă s-au așezat, cu cumpătate, bucate simple, frugale, fructe, miere, brânză, turtă de grâu și hamel. În vase de pământ ars și cu tacâmuri de lemn clopîit. Toți geții meseri s-au ridicat, cu cupe simple de lut ars, în mîini, și au înclinat, înfii pentru binele poporului, apoi pentru sănătatea regelui

de plăcut și de strălucit și te-ai apucat să vii la niște barbari cu viața aspră, într-o țară fără roade îngrijite, bătută larma de geuri și de crivă, unde nici o oaste străină nu poate scăpa teafără?”.

Lisimach, marele rege al Traciei și Macedoniei, cutremurat de adevărul mustrării, a mărțurisit, cu sinceritate, că regretă aroganța sa, vanitatea deșartă, ambiția nesăbuită de a cotopti o țară cu oameni atât de cumpătați și drepti. Ba și-a declarat și recunoștința sa, pentru fapta măreață, nemăslinilită în istorie, de a se libera din robie o întreagă armată cotoptitoare. Împreună cu conducătorii săi vinovați, oferindu-se să rămână pentru totdeauna prietenul geților. Pacea a fost încheiată solemn și drept, cu acceptarea condițiilor drepte ale lui Dromichete, care voia să-și apere țara, întinsă și în dreapta fluviului și să și-o închinare de prietenii, nu de dușmanii. Lisimach, în semn de consfințire a alianței a dat de soție lui Dromichete pe fiica sa, după cum spune Pausanias, istoricul grec. Însă fără îndoielă, Lisimachos a priceput atunci cum poporul get, sobru, cumpătat și viteaz, a fost în stare să învingă o armată gloasă, strălucitoare, dar deprinsă prea mult cu o viață îmbelșugată și lenevoasă. Falma faptelor sale a străbătut pământul, la vremea sa, în lung și lat, a străbătut la verticală, secol după secol. Dromichete a influențat, prin etica proprie, nu numai pe dușmanii țării sale, ci și-a educat în acest spirit și pe luptătorii săi, impunându-le, spre judecată, că o armată nu este faurită pentru a fi desti-

Muzeul tehnicii populare

În acest an, Muzeul Tehnicii Populare aniversază 25 de ani de existență. În minunata Dumbravă a Sibiului, cu atmosfera și peisajul ei de basm, a fost reconstituită, cu multă probitate științifică și muzeografică, cu trudă și migală, o lume a satului românesc de odinioară. Fîind înscris pe coordonate moderne de reprezentare, cu o vizune socio-culturală, muzeul constituie o secțiune completă, prin bogatul cîmp al civilizației și culturii populare, sub toate aspectele ei, de la arhitectură și locuință, alimentație, îmbrăcăminte, transport și comunicație, pînă la cele mai diverse manifestări ale activității productive și ale modului de trai, fiind un muzeu ale ocupațiilor tehnice populare, precum și al produselor realizate cu ajutorul acestora. Astăzi, Muzeul Tehnicii Populare se constituie într-o cuprinzătoare arhivă documentară a civilizației populare tradiționale, preindustriale, din România.

Așa cum creația tehnică populară a fost transmisă din generație în generație, prin ceea ce avea mai valoros, tot astfel și Muzeul Tehnicii

țării, monumente cu precizie de construcții. La rîndul lui, care care sector este structurat în numeroase grupe, tratînd în anumit fenomen de civilizație populară tradițională, din considerentul delimitării, din exacte, a proceselor de creație, a instrumentarului propriu și evoluției istorice a omenirii și perfecționării continue a activității ocupaționale. Tematică patrimonială monumentală și evoluției istorice a omenirii și perfecționării continue a activității ocupaționale. Tematică patrimonială monumentală și evoluției istorice a omenirii și perfecționării continue a activității ocupaționale. Tematică patrimonială monumentală și evoluției istorice a omenirii și perfecționării continue a activității ocupaționale.

Patrimoniul bogat și variat monumental și instrumental, selecționat după metode științifice din toate zonele țării și cum se reflectă prin unificarea compun diferitelor secțiuni, deschide o fereastră spre istoria civilizației și culturii poporului român, asupra milii și continuității unei letniciri și procedee tehnice. Pe traseul expozițional se creează o complexitate de procedee tehnice specifice și sursul de creație tehnică

Povarnă cu roată hid

lor care ne apar în divers ipostaze ca: plugari, păstor pescari, vînători, apicultori, boștinari, viticultori și pomiicultori, morari, țesători, viticari, piuari și dirștari, mătăsari, frîngieri, minieri, aurari, fierari, olari, muncitorii forestier plutași, dulgheri, sculptori și lemn etc.

Patrimoniul constituit în cadrul Muzeului Tehnicii Populare face dovada valorii civiltății populare românești, evi dondind originalitatea dobîndită prin efort propriu de creație și gradul de universalitate rezultat din permanentul dialo cultural purtat de poporul român cu arile cu care a venit în contact pe plan intern și din raporturile culturale cu poarele lumii. Putem afirma că Muzeul Tehnicii Populare est o monografie vie a poporului român cu munca și uneltil

O monografie vie a poporului român

Psihologie

Populare a apărut ca rod al strădanilor colective a mai multor generații de oameni de știință și cultură din întreaga țară. Această instituție, de reprezentare națională și interes internațional, a prins contur pe baza concepției tematice elaborate între anii 1961-1963, de către membrii colectivului Secției de artă populară a Muzeului Brukenthal, coordonată de reputatul om de cultură care a fost dr. Cornel Irimile, la care au colaborat numeroși specialiști din țară, pe baza valoroaselor tradiții ale cercetării sociologice și etnografice românești.

Muzeul din Sibiu completează rețeaua națională a muzeelor cu expunere în aer liber, rețea care totalizează 15 muzee; prima unitate de acest gen a fost inaugurată din inițiativa lui Dimitrie Gusti, la București, în 1936, cu Muzeul Satului.

Elementele definitorii ale Muzeului Tehnicii Populare constau în: unicitatea profilului său tematic, originalitatea concepției de organizare, în caracterul grandios al suprafeței și patrimoniului expozabil, de reprezentare națională.

Unic credem a fi Muzeul Tehnicii Populare prin efortul și reușita de a reconstitui o epocă dispărută din istoria civilizației românești și europene, datorită instrumentelor rudimentare, în comparație cu cele contemporane, acționate manual sau prin energia animală, hidrolică ori eoliană. Ele constituie dovezi și argumente ale existenței noastre pe această străveche vatră românească, ale ingeniozității, talentului artistic și iscusinței țaranului român în creația tehnică, argument fundamental al perenității poporului român pentru toate categoriile de vizitatori, indigeni și străini, tineri și vîrstnici, țărani, muncitori, intelectuali.

Impresionant este muzeul prin împărțirea suprafeței de teren, afectată organizării expoziției în aer liber — 42 ha din totalul celor 96 ha — în cadrul a patru sectoare tematice de bază, aici fiind expuse 102 monumente din 27 județe ale

rială, grupate în funcție de materiile prime (agro-alimentare, vegetale — lemnul, mineral — piatra, minereuri, metale și argilă, animale, fibre textile). Acestea sînt ordonate după criteriile tipologice (în cazul instalațiilor) și al procedee-

Gospodărie-atelier pentru lucrarea borangcleului. Craid - Mătăsari, Jud. Gor.

Moară de vînt cu elaj. Frecăței, Jud. Tulcea

de construcție (în cazul dărilor și al monumentelor arhitectonice). Diversitatea tematică a monumentelor oferă posibilitatea cunoașterii structurilor ocupaționale ale românilor

Relația dintre cele două implică reciprocă, rezultată în leasă a omului. Este adevărată mentele de investigație diferă; plementară: în timp ce litera a eroilor săi la modul implicit ginilor artistice niște modele de gen, gelosul, avarul, curajosul gata de explicarea acestor conceptelor specifice, resorturi mentințele, convingerile, atît

Pentru cunoașterea vieții și ale și metodele sale specifice, studiul produselor activității literatură, cînd este bine scris mijloace — cititorului o imagine a eroilor săi la modul implicit ginilor artistice niște modele de gen, gelosul, avarul, curajosul gata de explicarea acestor conceptelor specifice, resorturi mentințele, convingerile, atît

Toți scriitorii valoroși din Goethe, Tolstol, Dante, Cerva (Caragiale, Sadoveanu, Rebrea creat eroi cu o asemenea aut emfundați, ci din contră au „concretizăm”, asemnându-i e lavencu, sau Hagl Tudose, Mo Moromele sînt atît de autentici zgircenia, inteligența, le ar fi niște concepte abstracte, noie au fost create de imagina ar fi existat în realitate, man goste sau ură, admirație sau simțim nevoia să-i intruchipari zului de rezizor al lor. Acești raturii valoroase: „șterge gran cînd ficțiunea pînă la rangul

iară temeinice cunoștințe suprafața fenomenului literar, tric a personalului, prin pric ai numai descifrînd — pentru psihologice sau sociale, scriit veridice, credibili.

Cît de importantă este p personajelor unei opere litera. pîit (care o citeșe sau o asemenea eroi. Dorința de „a coy înct în jocurile lor, copiii înl asemenea eroi.

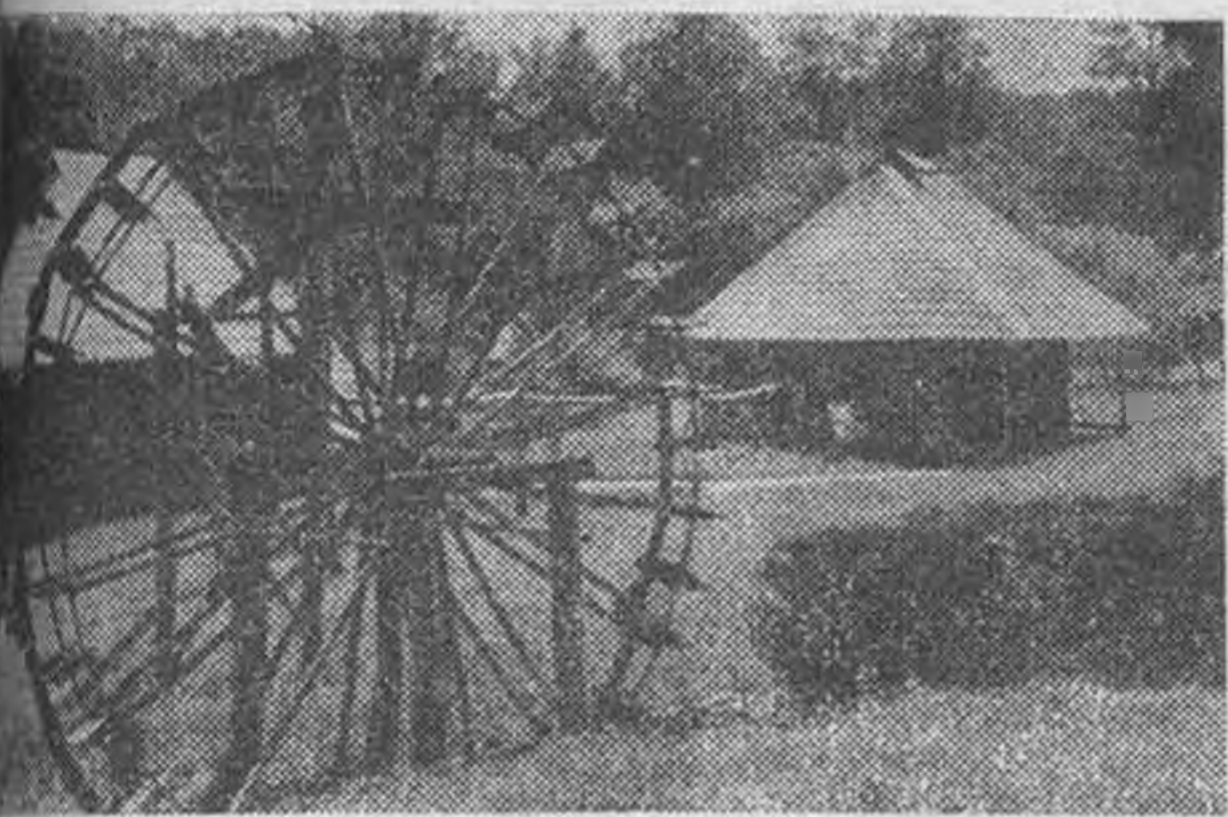
Dar cunoștințele de psihol rilor de literatură ci și celor cilor literari. Aceste cunoștin loare obiective, scîpîndu-i d și pătimașe.

Mergînd pe firul logice al putea adăuga că buna înțeleg tonată și de măsura în care legînd prin aceasta, pe de procesul creației, iar pe de a trările și comportamentele lor

În finalul considerațiilor : ghe-literatură am putea afirma: psihologi, iar psihologii au gă modalitate de ilustrare a teori de adîncire a cunoașterii psih

ici populare

...rării, monumente cu pe...
construcții. La rândul lui, fi...
care sector este structural în...
numeroase grupe, tratând un...
numit fenomen de civilizație...
populă tradițională, din consi...
derentul delimitării, cît mai...
exacte, a proceselor de muncă...
Instrumentarului propriu, a...
evoluei istorice a omului, a...
perfecționării continue a struc...
turii ocupaționale. Tematic pe...
rmoniu monumental al muze...
ului ilustrează cele patru...
sectoare de activitate, defini...
li unei civilizații: alimenta...
la, transporturile, prelucrarea

Povarnă cu roată hidraulică — Sîrbcești, Jud. Gorj.

...ne apar în diverse...
ca: plugarii, păstori, v...
vînători, apicultori și pom...
viticulori și pomi...
morari, țesători, vîlto...
pluși și dîrstari, mătăsari...
șieri, minieri, aurari, fle...
olari, muncitori forestieri...
dulgheri, sculptori în...
etc.

...re ne apar în diverse...
ca: plugarii, păstori, v...
vînători, apicultori și pom...
viticulori și pomi...
morari, țesători, vîlto...
pluși și dîrstari, mătăsari...
șieri, minieri, aurari, fle...
olari, muncitori forestieri...
dulgheri, sculptori în...
etc.

...sale, cu roadele muncii stră...
bunilor ce trebuie cunoscute...
ce prețule.

Proveniența zonală diversă...
și preocuparea reconstituirii...
la fiecare monument, a speci...
ficului etnografic local și zonal...
face ca vizita la muzeu să se...
constitue într-o miraculoasă...
călătorie etnografică, prin un...
versul de poveste al satului r...
mănesc, în înțelegerea arhitec...
turii caselor țărănești, dotarea...
gospodăriilor, în ambientul de...
bun gust al interiorului locuin...
țel, dar și avantajele pentru or...
ganizatori valorificate în cad...
rul unei concepții de ansamblu...
și specificitate fiecărui monu...
ment privind reconstituirea...
satului de proveniență. S-a...
dorit și s-a realizat atmosfera...
satului românesc și nu a unei...
rezervații culturale.

Sanda MARTA

afie vie
i român

...dă, grupate în funcție de m...
rile prime (agro-alimentare...
getale — lemnului, minere...
piatra, minereuri, metale p...
glă, animale, fibre textile...
Accestea sînt ordonate după...
literile tipologice (în cazul...
stalațiilor) și al procedeele...

Podărie-atelier pentru pre...
rarea boranghelului. Crică...
Măisari, Jud. Gorj

Mouă de vînt cu etaj...
Frecăței, Jud. Tulcea

...construcție (în cazul gospo...
ilor și al monumentelor ar...
tonice). Diversitatea tema...
a monumentelor oferă po...
tatea cunoașterii structu...
ocupaționale ale români...

Psihologie și literatură

...dintre cele două discipline este una de tip binar, de...
reciprocă, rezultată din obiectul lor comun: viața sufl...
omului. Este adevărat că perspectivele și mai ales instr...
de investigație diferă; dar este vorba de o diferență com...
ară; în timp ce literatura tratează dimensiunea psihică...
săi la modul implicit, oferindu-ne prin intermediul ima...
artistice niște modele concrete de comportament (îndrăgos...
șosul, avarul, curajosul, lașul etc.), psihologia este preocu...
explicarea acestor comportamente analizînd, cu ajutorul...
specifice, resorturile psihologice care le-au determinat...
antele, convingerile, atitudinile, trăsăturile de caracter etc.).
cunoașterea vieții psihice, psihologia recurge la mijloa...
metodele sale specifice: teste, observații, anchete, anamne...
produselor activității celui (celor) în cauză etc. Dar și...
cînd este bine scrisă, oferă — fără a recurge la aceste...
cititorului o imagine plastică, concretă, a lumii spi...
e eroilor (eroilor), prin comportamentul acestora. Pierre...
afirma că „operele unui scriitor conțin fapte psihologice...
ca și studiile anatomice asupra unui creier”.

scriitorii valoroși din literatura universală (Shakespeare...
Tolstol, Dante, Cervantes etc.) și din literatura noastră...
țiale, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Preda ș.a.) au...
arol cu o asemenea autenticitate psihologică încît nu pot fi...
dăți, ci din contră au o personalitate care ne obligă să-i...
„suzum”, asemănîndu-l cu oamenii vii din zilele noastre, Ca...
sau Iliagi Tudose, Moș Goriot sau Hamlet, Oblomov sau...
sînt atît de autentici încît ne ajută să „vedem” dema...
nirrența, inteligența, lenca etc., care fără aceste personaje...
niște concepte abstracte. Și chiar dacă știm că aceste perso...
a fost create de imaginația autorilor lor, îi tratăm ca și cum...
existat în realitate, manifestînd simpatie sau antipatie, dra...
u ură, admirație sau dispreț față de ei. Ba, mai mult...
nevoia să-i intruchipăm în cineva, prelînd — nu odată —...
de regizor al lor. Aceasta este calitatea esențială a unei lite...
valoroase: „șterge granița” dintre ficțiune și realitate, ridi...
cînuce pînă la rangul de realitate.

...temeinice cunoștințe de psihologie, scriitorul rămîne la...
fenomenului literar. Numai pătrunzînd în lumea lăun...
personajului, prin pricepute sondaje și analize psihologice...
descifrînd — pentru sine — determinatele și motivele...
său sociale, scriitorul ne va putea înfățișa un erou...
credibil.

...de importantă este prezentarea veridică a eroilor sau a...
ajelor unei opere literare rezultă și din „contaminarea” com...
(care o citesc sau o ascultă) cu comportamentul unor ase...
eroi. Dorința de „a copia” asemenea eroi este atît de mare...
în jocurile lor, copiii interpretează cu plăcere și cu pasiune...
ștea eroi.

...cunoștințele de psihologie sînt necesare nu numai creat...
literatură ci și celor care „judecă” operele literare: criti...
clerari. Aceste cunoștințe îi ajută să emită judecăți de va...
obiective, scăpîndu-i din mrejele atitudinilor subiectiviste...
călmașe.

...gînd pe firul logic al unor asemenea considerații, am mai...
adăuga că buna înțelegere a unei opere literare este condi...
și de măsura în care cititorul este un bun psiholog în înț...
prin aceasta, pe de o parte, posibilitatea de a înțelege...
creației, iar pe de altă parte, „psihologia” eroilor, adică...
și comportamentele lor umane.

...linalul considerațiilor noastre cu privire la relația psiholo...
literatură am putea afirma că marii scriitori au fost niște fini...
logi, iar psihologii au găsit în literatura majoră nu numai o...
itate de ilustrare a teoriilor lor, ci și un veritabil instrument...
cunoașterii psihologice.

Conf. dr. Ion DRĂGAN

Epistolariu

Colaborator la revista noas...
tră mai mult la ocazii festive...
pe vremea cînd se afla în con...
ducerea Uniunii Scriitorilor...
dar mai frecvent și mai sub...
stanțial după anul 1965, pe...
Mihai Beniuc l-am simțit în...
totdeauna apropiat de Timi...
șoara. Avea aci și doi buni...
prieteni, pe profesorii Ilie...
Murgulescu și Coriolan Dră...
gulescu, amîndoi militanți co...
muniști din anii ilegalității...
de care se legase în lumina ti...
nerții clujene. La Arad, în...
timpul liceului, poetul din...
Sebiș debutase la revista lui...
Al. T. Stamatiad, la Salonul...
literar. În viața literară l-a...
impus însă revista *Gînd* r...
mănesc, apărută la Cluj între...
cele două războaie, fiind, ală...
turi de prozator Pavel Dan...
unul dintre favoriții redacto...
rului Ion Chinezu, care mi-a...
vorbit de începuturile poetului...
mai tîrziu, cînd ne-am întîlnit...
la Valea Vinului. În atmosfera...
culturală a Clujului dintre...
anii 1920 și 1940, „atmosfera...
de aproape sălbatică, neaștep...
tată înflorire” — cum spunea...
Mihai Beniuc — cunoscuse și...
pe bănașeanul Romul Ladea.

...rile. De altfel cunosc numai...
sumar limba sîrbo-croată și...
mai mult poezia populară.

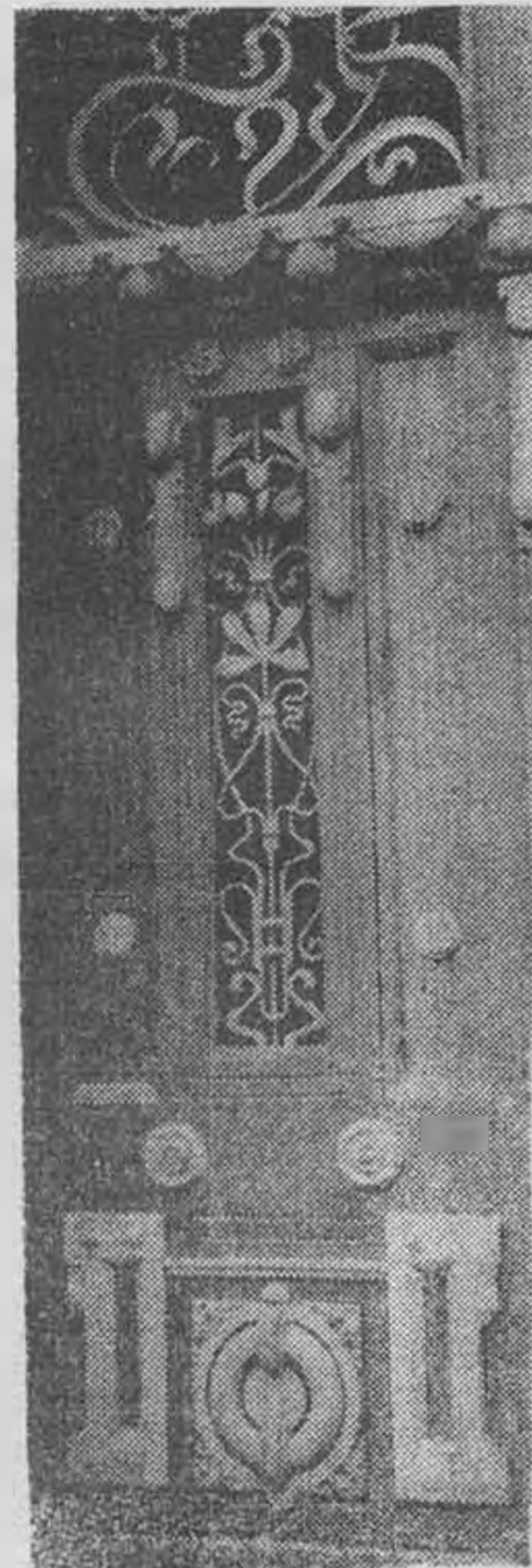
Despre R. Ladea nu-și pot...
deocamdată scrie, din cauza...
unul prea mare număr de so...
licitări, cele mai multe cu ca...
racter festiv.

Scrie-mi cînd n-ar fi prea...
tîrziu.

Te salut cu drag
M. Beniuc

București
11. 1. 78

Eseul despre Romul Ladea...
conturînd în partea introductivă...
o adevărată panoramă a Clujului...
cultural din perioada interbelică...
ne-a fost, totuși, trimis la timp...
constituind o măturte la frumoa...
șelii prietenii dintre cele două...
personalități. Această prietenie...
mi-a evocat-o și sculptorul Ladea...
pe timpul cînd locuia la Timișoara...
și-l căutam pe străzi ca pe-un...
„zeu al tinereții” mele...

Iubite Tovarășe Jebeneanu,
Îți trimiț în grabă aceste c...
teva rînduri despre Arghezi...
la solicitarea insistență a to...
varășului Ciocov. Aprecierii...
cu privire la traducere nu-mi...
pot permite, neavînd traduce...

DRAG ȘI FRUMOS

(Urmare din pag. 3)

...cristal, prezentă în tot mai nume...
roase cuvinte primare sau de...
rivat moderne (actual, dental...
frontal, săptămînal, epocal...
conflictual, brutal, pocal etc...
etc.) — și aceasta nu numai în...
limba română și nici doar în...
limbile romanice —, nu poate...
contribui la preferința, fie și...
neconștientizată, pentru un cu...
vînt cu atare terminație. La o...
sesiune științifică de la Uni...
versitatea din Timișoara, ci...
neva protesta împotriva cuvin...
tului „stradal” (cînt, proba...
bil, pe un container), care, vezi...
bine ce primejdie, a fost sem...
nalat „nu departe de o facul...
tate cu atîția lingviști”. Dar...
stradal este mai scurt, mai...
limpede, mai sonor, în ultimă...
instanță mai elegant decît „de...
stradă”, „din stradă” sau „de...
pe stradă”, iar, ca soluție ling...

...vistică sintetică, preferabilă, în...
cazul de față, celei analitice...
este simțit ca mai modern. Nu...
putem afirma că asemenea a...
tribute adesea din sfera „utili...
tății” sînt străine celei de fru...
mos, cînd estetica a dovedit de...
mult relațiile frumosului cu o...
serie de atribute care fac ob...
iectele mai manlabile, mai a...
deceate diferitelor forme ale...
activității umane.

În încheierea acestor conside...
rații provizorii este cazul să...
subliniem că nu e vorba de a...
împărți cuvintele vreunei limbi...
în „frumose” și „deci, urite”...
(asupra vicului acestei dihotom...
mii vom reveni). Rostul unei...
discuții pe o temă ca estetica...
limbii nu ține de etichetarea...
pedantă. În mod necesar con...
tactat, la eșec, a lexicului...
foneticii, gramaticii, stilisticii...
și frazeologiei, cînd atîtea ni...
te aspecte trebuie luate în consi...
derare pentru a vedea faptul de...
limbă în multiplele sale relații...

Traducerea poeziilor lui Ar...
ghezi în limba sîrbo-croată de...
V. Ciocov a fost apreciată în...
recenzii ca o „importantă con...
tribuție la răspîndirea marelui...
poezii românești, la cunoaște...
rea ei de masele de cititori...
din spațiul lingvistic sîrbo...
croat”.

Cu mult înainte de publica...
rea la editură a acestei tra...
duceri, cerusem prietenului...
meu Mihai Avramescu, scriitor...
român din Iugoslavia, relații...
despre traducerea din Arghezi...
în limba sîrbo-croată. Inter...
sul meu era determinat de...
pregătirea numărului 5 din...
1965 al revistei lunare Ori...
zont, închinat lui Tudor Ar...
ghezi, care împlinea vîrsta de...
85 de ani. Am primit de la...
Mihai Avramescu, fost în anii...
1935 și 1936 și colaborator ac...
tiv al revistei timișorene Lu...
ceașărul (director Aurel Cos...
ma), următorul răspuns:

Dragă tovarășe Alexandru,
Îmi pare foarte rău că în le...
gătură cu rugămîntea ce mi-ai...
adresat-o nu am putut face...
mare ispravă. M-am trudit ca...
să aflui traduceri în limba...
sîrbo-croată ale maestrului...
Tudor Arghezi, însă nu am...
reușit. Am aflat doar că într-o...
revistă din Zagreb au fost pu...
blicate cîteva poezii cu pile...
juli vizitei lui în Iugoslavia...
însă la textele acelea nu am...
putut ajunge. Sînt informat de...
asemenea că Arghezi a fost...
tradus de Vasco Popa și pu...
blicat de emisiunile de radio.

Am datele următoare din...
„Istoria literaturii” vol. 11 al...
lui Radu Flora. (Sînt cîte...
traduceri aparținînd scriitoril...
lor Vasco Popa, Florica Ștefan...
Radu Flora, T. Sarov și alții).

Aceasta este tot, dragă Ale...
xandre, ce am putut afla des...
pre Arghezi în tîlmăcirile sîr...
bo-croată. Dacă pe marginea...
acestor informații crezi că ai...
putea înșirui ceva, din partea...
mea ai plenipotență deplină...
Ce-ți cu o eventuală vizită a...
ta pe la noi, aș fi fericit să...
ne întîlnim prin părțile noas...
tre.

Cu salutări și prețuire
Mihai Avramescu

La anul 1978 a publicat și...
Editura Minerva o traducere...
în limba sîrbo-croată din patru...
poezii: Arghezi, Bacovia, Bar...
bu, Blaga. Traducerea aparți...
ne cunoscutului și consecven...
tului prieten al literaturii ro...
mâne, Adam Puslojic, iar...
prefața — criticului Mircea...
Tomuș. În presa din Iugosla...
via au apărut o seamă de stu...
dii despre poezia marelui poet...
român. Cum spunea Beniuc...
într-un interviu din volumul...
Agora de Petru Șteța (Ed...
Pacla, 1985), „poezii adevăra...
și forță de penetrație peste...
granițele locale, limbă, popor...
tradiții, valori naționale, și...
dincolo de momentul istoric...
dat”.

AI. JEBELEANU

datorită cărora își schimbă...
statutul de la o situație la al...
ta. Rostul unei atari discuții...
este primordial, acela de a a...
trage atenția asupra problemei...
în sine, care nu este defel o fal...
șă problemă, cum se afirmă u...
neori, și de a sprijini medita...
ția corectă asupra ei. Orizontul...
literaturii nu poate fi străin...
unei probleme estetice privi...
toare la vreuna dintre compo...
nentele structurale ale operei...
iar funcția estetică a limbii...
în special a celei a literaturii...
frumoase, scrișă pentru milio...
nele de oameni în a căror e...
ducație multiplică a avut și...
are, într-o tot mai mare măsură...
răspunderi, n-a fost pusă la...
îndoielă dect extrem de rar.

Avînd în vedere și dificul...
tățile obiective care stau în...
calea abordării unei asemenea...
problematici, care a atras...
multe minți remarcabile, discu...
ția poate contribui, printr-un...
efort pe care l-am dorit colectiv...
la precizarea unor aspecte me...
tologice ale reflecției litera...
re, stilistice și estetice contem...
porane.

Demersul metafizic însoțește întotdeauna actul de a filozofa și ca atare încă din antichitate, începând cu Aristotel etc., mai târziu cu Hegel, Kant etc., înțelegem reflecția metafizică de natură metafizică. Originea particulei „meta” trebuie căutată în antichitate, secolul I î.e.n., aparținând comentatorului opereii lui Aristotel, Andronicos din Rhodos. Astăzi, așa cum există ample preocupări reflexive și autoreflexive, în artă și știință, ele se înmulțesc continuu și în filozofie, astfel că fără a se diminua preocupările de cunoaștere filozofică, propriu-zisă, apare preocuparea de a studia filozofia ca atare de către filozofia însăși, apare și se dezvoltă tot mai mult metafizica și chiar deschideri spre meta-meta-filozofie, iar orizonturile progresive în cunoașterea „meta” sînt deschise la infinit.

Ca atare, nu lipsesc atitudinile creator constructive în filozofie, chiar dacă unii vorbesc de „criza filozofiei”, iar alții de „moartea ei”, sau pesimiștii de lipsa ei de sens, pentru ca optimiștii să arate creșterea ei lucidă, maturizarea sa critică într-o diversitate de orientări, forme, discipline etc.

Filozofia dă orientări diverse, și este prezentă larg în cultură, iar spiritul reflexiv, căutător, o animă și o poate anima în autodezvoltarea ei, împotriva stagnării de un fel sau altul.

Filozofia este un drum continuu al căutărilor și o căutare mereu deschisă, mereu afirmată a cunoașterii de lume și a omului de sine. Filozofia pune accent astăzi și pe constructiv, dar această filozofie asupra a ceea ce este exterior față de sine, o duce în efortul maturizării sale la filozofia și filozofarea asupra ei însăși, cu alte cuvinte se dezvoltă filozofia asupra filozofiei, apare și se dezvoltă întreprinderea autoreflexivă a filozofiei, adică metafizica.

Această întreprindere reflexivă, mai precis autoreflexivă, o înțelegem și în artă și în știință și în filozofie, și pe această bază (repetăm, fără a se diminua eforturile constructive ale cunoașterii de „gradul I”), accentul se deplasează spre reflexiv, spre meta-cunoaștere, spre ceea ce discutăm în esență, spre metafizic. Această meditație reflexivă nu scoate preocupările înafara artei, științei și filozofiei, și cînd este făcută cu autenticitate se realizează în calitate de creație propriu-zisă, în interiorul acestor discipline, și reprezintă un resort al prefacerii și mutațiilor acestora.

Cunoașterea filozofică de „gradul I”, creatoare, permite prin maturizarea ei, trecerea la metafizic, care e cunoaștere de „gradul II”, preocupare care nu este absolut gratuită, inutilă, lipsită de importanță, cum par a o considera unii. Ei este, cînd e făcută cu responsabilitate și competență, creație ce contribuie la dezvoltarea cunoașterii și a cunoașterii filozofice. Ea are valențe multiple în sensul că autodezvoltîndu-se contribuie efectiv la dezvoltarea filozofiei ca atare, așa că, deși oarecum din „exterior”, ea meditează asupra obiectului ei, asupra filozofiei, asupra naturii sale, devenirii sale etc.

— Metafizica, după cum spune Tudor Călineanu într-o lucrare deosebit de valoroasă, este „conștiința de sine teoretică a filozofiei” (3 pg. 70) și se preocupă nu numai de întrebarea „Ce este filozofia”, ci de toate problemele ei generale și speciale, și ea se diversifică, cum vom sublinia mai târziu, foarte mult. Problemele ce le ridică sînt în esență critice constructive, de analiză a filozofiei și de interpretare, ce contribuie la dezvoltarea pe noi nivele a filozofiei.

Dar totuși întreprinderea metafizică nu este o simplă interpretare, o simplă explicare a filozofiei însăși, ci contribuie în calitate de creație propriu-zisă la dezvoltarea filozofiei, fiind ea însăși filozofie autentică.

Spunem, de aceea, împreună cu Vasile Tonolu (1 pg. 266) că „aproape orice mare filozofie comportă o dimensiune metafizică, atât sub forma conștiinței sale de sine — realizată discursiv — cît și sub forma conștiinței de sine a filozofiei în genere...”

Evident, fac excepție de la prezența în interiorul filozofiei a metafizicului alți filozofii și filozofii naive, instalate doar în obiect, preeritice, cît și filozofii dogmatice de orice fel. Meditația și reflecția filozofică și autoreflexivitatea filozofiei, deci filozofia și metafizica, au fost și sînt în mare măsură în strînsă legătură, influențîndu-se una pe alta, chiar dacă uneori este dificil să despartim aceste nivele. Dar în general vorbind, observăm că poate exista concordanță sau discordanță între nivelul propriu-zis

filozofic și nivelul metafizic al aceluiași filozof. În filozofia mară, autentice, aceste dimensiuni și nivele se influențează reciproc: benefice, iar izolarea lor, sau negarea dimensiunii meta-filozofice este negativă pentru chiar filozofia ca atare.

Nedorita înstrăinare a acestor nivele, lipsa de comunicare între ele, sau absența unui nivel sau altul sînt dăunătoare pentru cunoaștere și pînă la urmă și pentru acțiune.

Chiar dacă nu există consens în definierea conceptului de filozofie, este necesară metafizica, care se desfășoară pe baza unei filozofii constituite. Reținem de asemenea distincția stabilită și analizată profund de Vasile Tonolu, între „metafizica filozofică” și „metafizica non-filozofică” (1 pg. 271-275).

Metafizica filozofică, e conștiința de

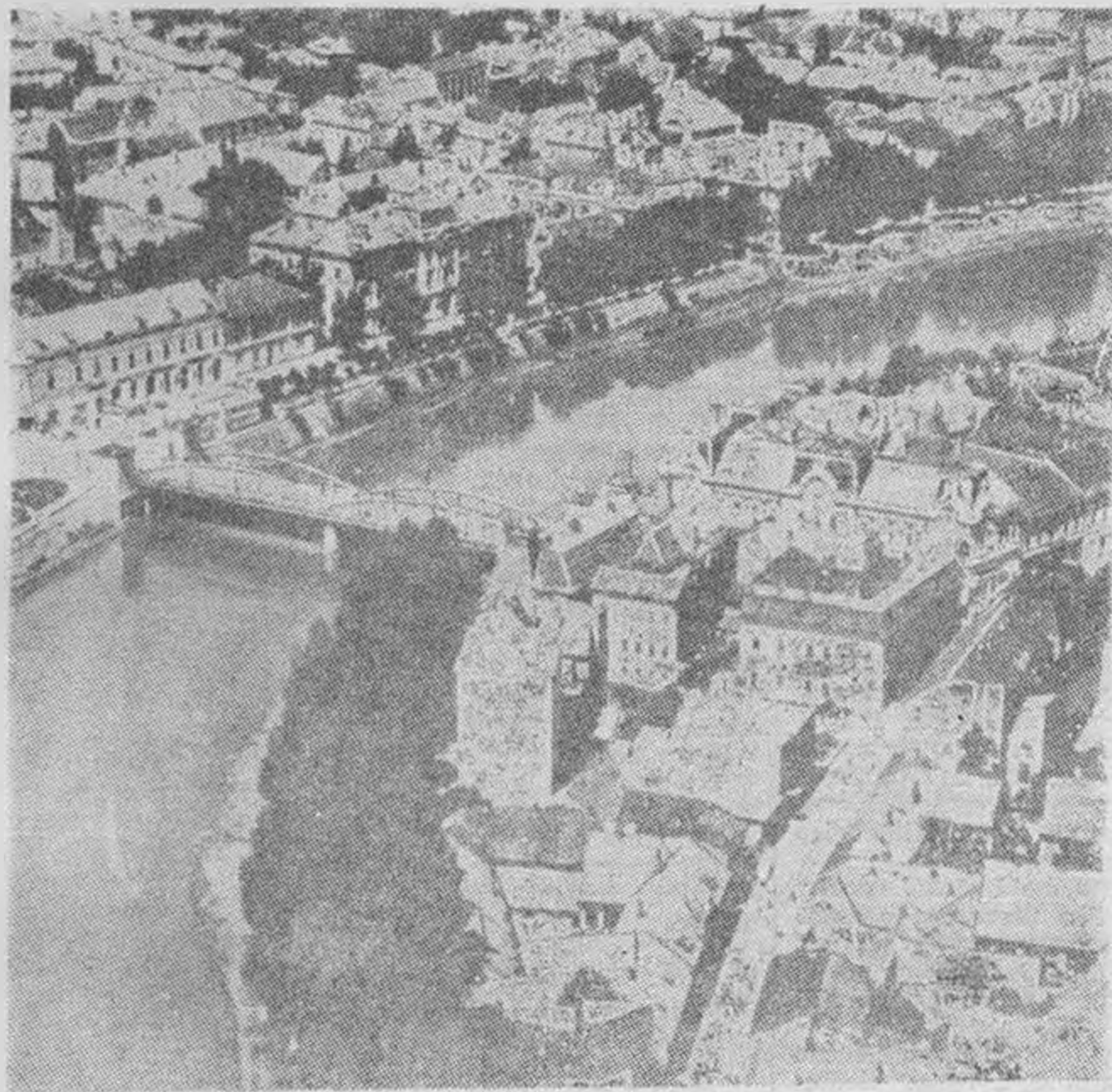
zată, pentru că ele pot fi în conexiune. În funcție de climatul cultural, ideologic și științific, de școală, și curente, de discipline filozofice, metafizica are sensuri diferite, sarcini și exigențe specifice.

Demersurile metafizice sînt mai mult sau mai puțin speculative, dar și tehnice, și fiind atât de diverse, trebuie apreciate după rezultatele și efectele lor, după maturizarea lor teoretică, după creșterea eficienței lor culturale și umane, după rolul lor față de filozofia pe terenul căreia au apărut și înțelegă.

Chiar dacă există dispute între reprezentanții celor două tipuri de metafizic, deci între cea filozofică și cea non-filozofică, chiar dacă există discuții pălmășe uneori și învinuiri reciproce, ba chiar contestări reciproce, considerăm

dezbateri filozofice

DESPRE METAFIZIC

sine pe care filozofia o realizează despre sine pe propriul ei teren și cu mijloacele sale. Ea este la fel de diversă ca și filozofia însăși. Dar, așa cum am mai spus, nivelele de teoreticitate se multiplică și ele pot fi înfinite, deschiderile lui „meta” fiind și ele infinite și lucrurile se complică făcînd meta-meta-filozofie și, bineînțeles, la următoarele „meta” adăugate. Metafizica filozofică e în relații multiple cu filozofia, avînd ample finalități și sensuri pentru aceasta și pentru progresul ei. Această metafizică putînd lua adesea forma unui proiect de reconstrucție, a unui ideal.

Metafizica filozofică meditează asupra tuturor problemelor filozofice, și deși pe poziție inițial secundară (dată de „meta”) ea poate să mediteze asupra filozofiei. Uneori diferențele de nivel dispar, dar în general nivelele se mențin.

Metafizica non-filozofică, este conștiința pe care filozofia o realizează pe teren non-filozofic, de exemplu pe terenul, mijloacele și stilul lingvisticii, logicii, semanticii, epistemologiei, sociologiei, antropologiei culturale, eticii etc.

Asemenea metafizicilor au spiritele care au ajuns la filozofie pe calea unora din aceste discipline, sau spiritele ce au renunțat la speculație centrîndu-se pe aceste domenii, dar revenind la meditația filozofică.

Această distincție dintre cele două nivele de metafizic nu trebuie absolut-

că sînt necesare atît un demers, cît și celălalt.

Evidențiem faptul că în filozofia modernă, autoreflexivitatea filozofiei a cunoscut o formă elaborată sistematic sub criticismul kantian, iar azi filozofia analitică, empirismul logic, filozofia lingvistică etc. elaborează în sensul filozofiei critice demersuri filozofice și metafizice specifice.

Dacă orice filozofie majoră are și demersul metafizic, trebuie să reținem că metafizica nu este o simplă reflecție a filozofiei din care apare, și ea este și trebuie să fie, așa cum am mai spus, un nivel efectiv al creației filozofice. Ea nu înăltură disputele filozofice, ci stimulează și mai mult dialogul filozofic.

Adăugăm la cele de mai sus și faptul că metafizica se diversifică, de cele mai multe ori în mod contradictoriu, pe orientări filozofice, pe curente, direcții și școli de gîndire, pe epoci, etape istorice etc. Dar diversificarea metafizicilor se realizează chiar și pe temelul aceluiași filozofii în metafizic generală aparținînd filozofiei generale, în metafizic logică, în metafizic etică, aparținînd eticii, în metafizic istoric, în metafizic antropologic filozofic, în metafizic politic, în metafizic filozofic valorilor și culturii, în metafizic

a istoriei filozofiei etc., în metafizic a filozofiei limbajului etc., precum și în metafizic a unor probleme filozofice mai concrete. Deci, putem spune că mai că orice filozofie tinde azi să se realizeze explicit propria sa metafizică și domeniile filozofiei, disciplinele, în chiar unele probleme cîntă să-i realizeze dimensiunea lor metafizică.

— Considerăm sugestiile și contribuțiile creatoare de dată recentă în filozofia și metafizica marxistă datorate în primul rând Vasile Tonolu, Ilie Pirvu, Tudor Călineanu, Andrei Marga, Ion C. Popescu etc., spre a cita doar cîteva nume notabile, deosebit de valoroase, incluzînd pline de sens pentru constituirea metafizicilor la nivelul cerințelor actuale de vîltor.

Aceste contribuții sînt importante în vîzind definirea metafizicilor, distincției dintre metafizic și filozofie, vîzînd evidențierea, în esență, a sarcinilor metafizice, cît și sarcinile de vîltor ale creației în acest domeniu. Exigențele ce se impun, pentru edificarea la noi nivele a metafizicilor, ca și contribuțiile mai efective la autodezvoltarea conștiinței și conștientizată a filozofiei.

Chiar dacă „Nu există la ora actuală în cadrul filozofiei marxiste o metafizic suficient de bine articulată” (pg. 305) trebuie să observăm că, totuși, implicit cît și explicit există în cadrul celei filozofii majore a epocii noastre, preocupări metafizice, preocupări care în mod explicit trebuie adincheiate diversificate pentru a contribui efectiv atît la dezvoltarea actuală superioară a metafizicilor marxiste, cît și a filozofiei marxiste ca atare. Interdependența dialectică dintre filozofie — metafizic, arată că este necesar ca filozofia marxistă să-și dezvolte metafizica și existență, s-o dezvolte explicit, constituind pentru filozofii marxisti sistemul de referință în funcție de care se structurează activitatea lor, atît în ceea ce privește construcția internă a filozofiei marxiste, cît și în ceea ce privește raportarea ei în ansamblu la alte filozofii (pg. 15).

Dezvoltarea filozofiei se face și se poate face tot mai conștient, reflectînd după modele metafizice, pe măsura ce această metafizic se dezvoltă pe nivele superioare. Ca atare, autoreflexivitatea din interior prin metafizic contribuie la autodezvoltarea majoră a filozofiei ca atare și prin aceasta a filozofiei ca atare.

Ca atare, repetăm în concluzie, înțelegem că dezvoltarea filozofiei și a metafizicilor, deși au o relativă gratuitate dincolo de filozofie ce se vor absolut gratuitate, își vădesc pînă la urmă (și numai prin filozofia marxistă) valențele acțiunale specifice, „eficiența” lor specifică asupra culturii, societății, omului uman etc., iar dezvoltarea metafizicilor, chiar dacă este o cunoaștere de „gradul II” este de maximă importanță pentru dezvoltarea conștiinței majoră a filozofiei. Conștientizarea și cunoașterea de sine a filozofiei, prin autoreflexivitatea sa, prin metafizic, este de o majoră importanță teoretică și actuală și vîltore. Metafizica și pe activitățile ce le deschide sînt deosebit de rodnice pentru filozofie.

Toate acestea dovedesc că astăzi se produce și se deschide orizontul mutațiilor și deschiderii noi, importante esențiale în filozofie și metafizic, potrivit oricărui dogmatism, și narativ, că spiritul filozofic și metafizic se caută și se regăsește continuu pe deplin că efortul căutărilor sale, precum și deschiderile sale nu sînt lipsite de sens, și filozofia este vie, pe drumul ei autentic, în căutare și în deschidere căutătoare.

Dr. Petru DOTIU

*) — Exemple de metafizic filozofică avem „Critica rațiunii pure” de Kant, „Ce este metafizic?” de M. Heidegger, „Înțelegere în metoda filozofică” de K. Jaspers, „Despre conștiința filozofică” de Lucian Blaga etc.

1) Vasile Tonolu: „Metafizica ca dimensiune a unor variante ale criticismului” în „Epistemologia și analiza logică a limbajului științific”, Editura Politică, București, 1975, pg. 264-307.

2) Ion C. Popescu: „Schiză pentru o metafizic marxistă”, Editura Politică, București, 1980;

3) Tudor Călineanu: „Structura unei sinteze filozofice”, Editura Dacia, Cluj-Napoca 1981.

SUPLIMENT LA COMITETUL DE CULTURĂ ȘI CENACLUL DIN AR

Totalitate, sis

... poate înțelege că totalitatea și c...
... totalității nu sînt abordab...
... Da și nu. Se sustrag cercetării și...
... bozată pe logica extensivă, și...
... tradițional. De aceea, teo...
... nu poate atrage din sfera...
... deosebi ceea „suprafață” care...
... încă la preluări sau redu...
... logica extensivă, unde relația...
... tenență este convertită în incluz...
... este interpretată ca și cum...
... De aici, și formalismul și d...
... sistematică, de care s-a impreg...
... categoria totalității și domeniul...
... subînținde nu se sustrag cer...
... științifice atunci cînd acestea...
... pe o logică a intensivului, pe...
... dialectică. Așa s-au obținut...
... de rezultate remarcabile în di...
... discipline particulare care și...
... categorizat categoria de totalitate, p...
... și în progresul cercetării filoz...
... deosebi marxiste, prin evid...
... virtuților dialecticii. Căci, c...
... tipul de abordare dialectic...
... înțelegem astăzi și alte mo...
... care urmărește scopuri integrat...
... „totalizatoare” — precum abor...
... sistematică și cercetarea interdi...
... —, acestea din urmă sînt v...
... extensionale de înțelegere, c...
... și dirijare a totalităților cu...
... „și numai” diversele dialectic...
... sau nehegeliene conștiin...
... totalități intensionale de înțeleg...
... și dirijare a totalităților ce...
... în dezvoltare și pliere (dis...
... Pavel Apostol).

... categorii dialecticii, totalitatea...
... filozofie. Născut și fru...
... în științe particulare, concep...
... sistem ține esențial de știința...
... faptului că prin teoria sa ge...
... aspiră la statut filozofic. În p...
... cunoașterii contemporane, c...
... pot fi decît complementare. Am l...

Expoziția Delia Brâ

... foarte frumoasă, și în...
... timp, incitantă expozi...
... ne-au oferit, în galeria...
... din Arad, sculptorița...
... Brăndușescu-Șerban și...
... expoziției Ioan Gnanđt. Fru...
... admirabila armonie a op...
... estetică ale acestor tî...
... artiști, opțiuni care im...
... și o anume fertilită îndrăz...
... deoarece amîndoi por...
... din același punct, mai...
... din același izvor (civi...
... țărănească arhaică. Pen...
... amîndoi, această civilizație...
... veche românească, bazată...
... primul rînd pe prelucrarea...
... constituie un uni...
... de forme și motive cu...
... cîntătură mitologică. Por...
... din același izvor generos...
... doi artiști se despart tran...
... în punctul final al de...
... lor.

... Dacă Ioan Gnanđt, în gra...
... sa, pune accentul pe evo...
... satului de demult, De...
... Brăndușescu Șerban reela...
... motivele și formele...
... din adîncimea timpului

Valoarea documentului

cronica literară

ex libris

MARIANA TRIFA

Cercetarea pedagogică, istorică și sociologică arădeană îi datorează mult profesorului emerit dr. Vasile Popeangă, autor a patrusprezece cărți, dintre care patru în colaborare, și a numeroase articole publicate în presa de specialitate. Dar nu neapărat numărul în sine este un indiciu al valorii (deși puțin pot atinge o asemenea performanță), ci faptul că aceste cărți sînt rezultatul unor cercetări minuțioase și aprofundate, al unor interpretări și puncte de vedere proprii. Cărțile sînt marca clară a culturii vaste, a unei pregătiri științifice și pedagogice deosebite, a talentului unit cu pasiunea. Vasile Popeangă face parte dintre acei profesori care au înțeles să îmbine, cu profitabile rezultate pentru cultură, munca practicii pedagogice de la catedră cu cercetarea științifică.

Vasile Popeangă este convins de valoarea documentului de arhivă, de puterea sa de a transmite informații, de a evidenția adevărul. Precum și de necesitatea descoperirii și conservării acestuia, de editarea unor volume cuprinzînd documente. De aceea, Vasile Popeangă a cercetat ani în șir arhive din țară și străinătate, cu o pasiune și perseverență greu de egalat. Folosind documentele, interpretînd faptele au fost scrise cărțile despre școală. În domeniul istoriei școlii românești din Transilvania, mai ales din părțile Aradului, lucrurile fundamentale și coordonatele de esență sînt cuprinse în cărțile lui Vasile Popeangă. Școala românească din Transilvania în perioada 1867—1918 și lupta sa pentru unire (1974). Un secol de activitate școlară românească 1721—1821 (1974). Școala românească din părțile Aradului în perioada 1867—1918 (1976). Școala românească din părțile Aradului la mijlocul secolului al XIX-lea (1979). Așa cum este normal, Vasile Popeangă observă școala ca una dintre instituțiile importante, cu funcții sociale diverse, cu o influență covârșitoare în asigurarea nivelului de cultură al unei națiuni. În diverse perioade istorice, dar, mai ales, în perioada de pregătire și realizare a Marii Uniri, Aradul a fost un centru important. Vasile Popeangă evidențiază și

demonstrează acest fapt într-o lucrare de anvergură și solidă documentare — Aradul, centru politic al luptei naționale din perioada dualismului 1867—1918 (1978).

În cel mai recent volum Vasile Popeangă a selecționat și publicat 217 documente școlare și cultural-naționale, asigurînd volumului și studiul introductiv, notele și comentariile. Într-o Notă asupra ediției sînt prezentate fondurile de arhivă de unde au fost selecționate documentele. În complexitatea activității culturale desfășurate de românii din părțile Aradului, Vasile Popeangă distinge următoarele direcții de acțiune culturală, comentate pe larg în studiu: 1) unitatea axiologică a culturii române; 2) „școala confesională, pavăză a naționalității”; 3) afirmarea Aradului ca centru pedagogic; 4) educația adulților, factor de promovare culturală a poporului; 5) înființarea de societăți culturale; 6) presa, factor de „lăptre a culturii naționale”; 7) activitatea constructivă de stimulare a forțelor creatoare ale națiunii. Autorul studiului conchide: „Pe aceste multiple planuri, corelate organic între ele, încît cu încetul au devenit un sistem cultural, valorile din toate domeniile culturii au fost un factor de sprijinire a luptei de emancipare națională a românilor și de realizare a aspirațiilor lor de făurire a unității politice. Valorile culturale au îndeplinit o funcție formativă pe planul conștiinței individuale, înviind lupta națională și dîndu-i, prin afirmarea idealului făuririi statului național unitar, dimensiunea viitorului și permanența idealului”.

Vasile Popeangă a mai publicat un volum, în 1979, la Zrenjanin, cuprinzînd 400 de documente referitoare la românii. Cel în discuție reprezintă continuarea firească a unei preocupări statornice de o viață.

Alexandru RUJA

* Mărturiile privind lupta românilor din părțile Aradului pentru păstrarea flinței naționale prin educație și cultură — Arad, 1987.

Gheorghe Brancovici și istoria românilor

Atunci cînd se va scrie istoria României acordîndu-se atenție tuturor interfețelor din spațiul ei, un capitol important va fi și acela al relațiilor româno-sârbe de-a lungul timpului. Cercetătorul ce-și va asuma misiunea de a releva aceste raporturi nu va putea, cu siguranță, ocoli unul din marile momente, cînd cele două popoare s-au întîlnit pe planul culturii: opera istoriografică a lui Gheorghe Brancovici (1645-1711). Acest sîrb născut în părțile arădene, la Ineu, a reușit să depășească înțelegerea îngustă a misiunii sale și, dacă pe tărîm politic s-a manifestat nedezmînat ca un neostentat militant pentru emanciparea sîrbilor, numeroasele știri despre românii din Cronica slovenilor Iliricului, Mysii cel din sus și cel din jos Mysii — cu însuși textul scris în limba română — fac din el unul dintre istoricii noștri medievali importanți. Trecînd în revistă Istoria Romei, autorul găsește de cuviință să însereze în paginile lucrării și următoarea știre: „... În zilele împăratului Traian, au venit de la Italia și românii, cari după orașul Roma s-au numit rumâni, pentru că cel ce înțiu s-au așezat în Roma le era numele rumâni. Și sau așezat rumânii între slovenii cei după Dunăre, luînd pre sine și botezul pravoslavnicesc; așa și vulturul, după sfîntul botez, cu sfînta cruce în gură luată, ca să le fie semnul țării lor, închipuînd vulturul cel mare al Romii, pentru că să știe că de la Roma au venit rumânii cu semnul împărăției”. E defintiv, în propozițiile de mai sus, amestecul specific de știri istorice, elemente legendare și interpretări fantastice de tip heraldic, toate împreună făcînd din Gheorghe Brancovici o figură tipică a istoriografiei medievale, aflată în pragul modernității. Știrea sosirii coloniștilor pe vremea împăratului Traian era notorie în cercurile cărturărești în ultimul sfert al secolului al XVII-lea, cînd a fost scrisă Cronica. O puseră în circulație umanității, dintre care știm sigur că Brancovici îi cunoștea și l-a folosit pe Eneas Silvius Piccolomini. Tot pe urmele umanității pune autorul un semn de egalitate între română și români, deși sugestia îi putea veni și din lectura unor cronici românești (se cunoaște din propriile sale consemnări că era la curent cel puțin cu una din redacțiile cronicii Țării Românești, numită „Cronica războaielor Țării Românești”). Din aceeași sursă umanistă provine și etimologia „român locuitor al Romei”. Cînd însă, după această mențiune, învățatul răstoarnă raportul spunînd că, la rîndul său, Roma și-a primit numele de la primii săi locuitori, numiți români (id est roman), atunci concluzia ce se cere trasă este oricînd avem în față o referire foarte vagă la legenda lui Romulus și Remus — fapt puțin probabil,

datorită vagului exprimării —, ori că, dimpotrivă, legenda întemierii Romei îi este necunoscută. Afirmăția după care românii — coloniștii de Traian (n.n.) — s-au așezat între slovenii de lângă Dunăre vine, foarte probabil din Cronica rusă a lui Nestor (Povestii vrenskih let). S-a stabilit că slavii au sosit pe meleagurile dunărene la cîteva secole după coloniștii lui Traian și ai urmașilor săi. Din contextul frazei se deduce, însă, încă ceva. Credința ortodoxă au preluat-o românii de la slavii (ceea ce este parțial adevărat, dacă ne gîndim că slavii sînt un popor mediat între romanitatea nord-dunăreană și Bizanț, dar se dovedește eronat dacă prin „botez pravoslavnic” înțelegem să înțelegem religia creștină; fiindcă argumentul nu e nou — termenii bisericești de bază sînt în limba noastră, latină — faptul atestînd o creștinare începută în zorii misionarismului). Interesanta este și legenda heraldică transmisă de textul lui Brancovici și desprinsă, poate, din redacția — pierdută azi — a cronicii Țării Românești pe care a consultat-o. După botez, deci după creștinare, românii — desigur din Muntenia — au adoptat pe stema lor vulturul cu crucea în gură după „vulturul cel mare al Romii”. Este vorba, aproape sigur,

despre vulturul bizantin, deși nu trebuie exclusă nici eventualitatea unei referiri la acvila romană. Sensibilitatea lui Brancovici față de știința heraldică a heraldicii se vedește și în finalul textului păstrat din Cronica sa, — unde, în două secțiuni, trece în revistă Țările și unele orașe mari, care sînt ce zodie stau, aici peșterilor și somnelor den prognostic. Sub pre scurt să scriu și Tilculrea chipului ultimul titlu, trecînd în revistă diverse simboluri în uz sfragistic, cronicarul amintește și „Vulturul: de obște numai împărăția”, dar explicația nu aduce lumină în analiza noastră, căci autorul a avut prudența să-și relativizeze echivalența prin introducerea sintagmei „de obște”, iar, pe de altă parte, prin „împărăția” se puteau înțelege în epocă și realități trecute (Roma antică, Imperiul bizantin) și realități prezente (Imperiul habsburgic, Imperiul otoman). Important rămîne, în acest caz, ca și altele, efortul cronicarului de a elucida aspectele multiple ale trecutului spațiului românesc în conexiune cu faptele istoriei universale. În ciuda faptului că pentru Gheorghe Brancovici narațiunile legendare dobindesc un credit la fel de mare ca și cele propriu-zis istorice — datîndu-i opera și situînd-o fără greș în orizontul timpului căruia îi aparține —, identificăm în cărturarul originar de pe meleagurile arădene unul dintre spiritele luminate ale epocii, vestitor al viitoarelor tendințe spre erudiție și comparatism istoriografic.

Ovidiu PECICAN

Fotografiile prezintă porți și ancadrame arhitectonice li aparțin lui Gheorghe Popescu.

Există de acum — și nu numai ca o ramură a literaturii S.F. — o amplă bibliotecă de anticipație. Pe lângă întimpliri imaginare în vremuri viitoare, au fost concepute și lucrări ce plimbă niște cetățeni ai secolului povestitorului în acele timpuri care n-au sosit încă. Mult mai puțin uzitată este, însă, metoda inversă: personaje contemporane, păstrîndu-și conștiința și cunoștințele intacte, sînt avîrșite prin capriciul demiurgic al scriitorului într-o epocă revolută. („Anticipație” vine de la latinescul „ante” plus „capio”, adică a face, a atinge, sau a învingea înainte. Folosind aceeași etimologie, „retroicipație” ar însemna a face, a învingea sau a atinge un lucru trecut).

Printre aceste din urmă opere, mult mai puține decît cele de anticipație, e exemplul care-mi vine cel mai la îndemînă este nemuritorul yankeu la curtea regelui Arthur, al lui Mark Twain. Pentru că, așa cum am spus, romanul este o simplă retrovizuine, o narațiune

ZBOR ALB

Mă-ndeamnă zborul alb
de-odînic
Ca sufletul pe coală să-l
gole
Nu știi ce caut, nu știi
ce gîde
Dăruțel lui cînd prinde
să mă doa

Se tot prelinge albul
parumb
Ca laptele golt pe un perv
Dar gîndul insetat, cît a
de tre
li soarbe stropii resțrați
din
Cînd se aprinde, scăpărînd
scîni
De răvășește-a colii netezir
Din stropi trezește-atîlă
porumb
și îl preface-n zboruri și
rit

Iar coala o aruncă peste ei
Un cer senin, din abele-i
fărt

Paolo Monelli și retrocipația

Octavian

(Urmare din

lița”, poezie la care țir
fiind inspirată din sfîr
rorei sale mezine, cea
tă vreme învățătoare
munteni.

În crucea nopții în
prăstiat pe la casele lo
a preferat, din motive
să doarmă în camera
camera cu urme de j
lui Teicu, refuzînd s
într-una din cele de l
rini etajate și lorgane
trate pentru oaspeți c
în compania prietenul
Teicu, Goga a colînda
lui. Încărcat de vil și
la sfîrșit, pentru că
și un sfîrșit, s-a depl
Mare, admirînd jocur
ale Uzinelor și Dome
jocuri plantate de-a l

aqua-forte

● Și tot cînd fel de fel
„reflecții”, și-a pierdut...
flexul.

● Și-a lăudat, șeful degea
a doua zi a fost schimbat
funcție...

● Cînd nu știi de unde t
vintul, te la curentul.

● Păreră lui era una sin
ră, aceea a soției.

● Lui Newton l-a căzut
măr în cap, și a descoperit

GOLEM!

Cînd spunem Praga ne
dim. bineînțeles nu toți.
două nume: primul e Ka
Al doilea este Golem. I
pre întîiul ar fi absurd (a
citi de prisos!) să glori
într-un atare loc, cel mult
păstrăm evintul nășit de
nișul praghez și să pur
după el două puncte. As
am caracteriza exact ceea
jumătate de stadion a gl
atunci sînd, la jumătatea
stului dintre Sparta și Ste
a plecat către casă, ceal
jumătate rămînd să-i ap
de pe fotbalistii români
prețul biletului. A revenit
exactitate zece coroane pe
stelist, sumă, ce, să recun
tem, nu este tocmai exager
și încă două amănunte af
de la un bun prieten, ma
ocular la hecatomba pragh
nicunde în oraș nu au
lipite afișe cu întîlnirea o
două campioane, dar, în

Gheorghe SCHWARTZ

libris

MARIANA TRIFA

ZBOR ALB

Seamă zborul alb de-odinioară... Caut, nu știu ce găseșc...

Prelinge albul porumbel, pe golt pe un pervaz... Să mă doară.

Aruncă peste ei senin, din abelele-ți fărâme.

GHIOCELUL

Netdurător de alb, sfidind zăpada... Cînd mărțișoarele înundă strada

Și mă opresc și clipa o culeg... S-o simt sportindu-și albul ce străbate

Zăpezile atîtor ani ce trec.

CLEPSIDRA

Clepsidră cu viață, mă trec fără friu... E hrana ce-o dau nestinsului țel

Întoarsă în fiică, viața va fi același ceasornic intens... Ca albul de noapte, ca negrul de zi

excelsior

RIUL DE CÎNTEC

Am trecut, cîndva, Riul de cîntec al nopții... Domolită într-o albă presimțire.

lo Monelli retrocipația

Octavian Goga

(Urmare din pag. 4)

„Bia”, poezie la care ținea cel mai mult... vreme învățătoare într-un sat de munteni.

În crucea nopții înstelate, s-au împraștiat pe la casele lor... dar este o tehnică de ultimă oră de secol XIX.

aqua-forte

Și tot citind fel de fel de cărți... și-a pierdut... re-

lăudat, șeful degeaba... fost schimbat din

Cînd nu știi de unde bate... le în curentul.

Plăcerea lui era una singură... a soției.

Lui Newton i-a căzut un... și a descoperit te-

GOLEM!

Spunem Praga ne gîndim... în ruine, cunoaște nu a intrigilor mărunte...

dat să fiu eu însumi... Dar sper că nu-și p-

gea gravitației, mie mi-a căzut pe cap un nou coleg de birou...

A făcut un curs de meteorologie ca să știe cum să in-

În ședințele de producție, cînd ia cuvîntul și își laudă șeful...

Îndrăgostindu-se la prima vedere, s-a dus la oftalmolog...

Cînd dormi pe laurii victoriei altora, visezi urit.

meciului, cel mai mare cotidian sportiv a titrat pe prima pagină...

Și, astfel, nesperat de ușor, facem legătura cu cel de-al

fanion

doilea nume pomenit la începutul acestei reverii fotbalistico-romanești... Marcel TOLCEA

Se bucura cînd îi pleca nevasta în delegație...

Cînd ești cu nevasta în mașină, autostopistele nu au nici o șansă.

Apa are virtuți deosebite, mai ales pentru barmani.

Zadarnic era așa „căpos” că nu-l lăsa nimic din cap.

Și-a luat inima în dinți și a spus unei fele că o iubește din toată inima.

Emil ȘAIN

ta Istoria clubului Sparta. Faptul fiind evident, nu mai necesităm vreun apendice statistic... Marcel TOLCEA

top

FRUNZE DE TOAMNA...

Julian Lennon a dezmințit cu nefondată și de prost gust știrea apărută într-un hebdomadur... Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 2 octombrie. 11,30 Lumea copiilor... 22,00 Televiziune, 22,10 Un buchet de orizanteme.

sport

DANIELA SILIVAȘ...

... demna urmasă a Nadiei Comăneci în cel mai elegant și cel mai pur sport din câte există... Teodor BULZA

TINERI POETI CHINEZI

ZHAO NAN

AUTOPOTRRET

Eu sint ochii frumoși
Care privesc la marea limpede, de aur ;
Eu sint stelele albastrului
Care noapte de noapte încinge jocuri cu copii.
Eu sint un copăcel de pe virful muntelui
Și mă uit la flece drumeț, în parte ;
Eu sint urmele de pași lăsați pe pământ.
Urme îmbibate de sudoarea oamenilor ;
Eu sint vântul, ploaia ...
Eu sint om.

ZHANG BAO

CRIZANTEMELE

Pe măsură ce îmbătrinesc, îndrăgesc tot mai mult crizantecele,
Natura lor dirză și felul lor nobil de a fi.
Străine de dorința de-a fi dulci și fermecătoare-n primăvară,
Ele încep să-nflorească abia în recea toamnă.
Li-s florile strălucitoare, iar nu ademenitoare,
Miresma lor de răcoare provocînd curate, proaspete glanduri.
Scăldate-n ploaie, ele-și înalță capetele mîndre
Și stau și sub îngheț cu ramurile toate pline de o senină frumusețe.
De fiecare dată mai strălucitoare, fac față vîntului, viteze
Și cu o demnitate liniștită suportă orice-mprejurări,
Părinți să își mențină idealurile limpezi la fel cum e lumina lunii.
Iată de ce am hotărît să-mi fie ele-nvățătorii.

HE DONGJIU

FERICIREA

Dacă-ntr-o zi
Mă voi preface într-un bob de rouă
Și voi cădea pe frunza ta cea verde
Voi spune : aceasta-i fericirea

Dacă-ntr-o zi
Mă voi schimba-ntr-o lacrimă
Și voi cădea chiar pe batista ta
Voi spune : aceasta-i fericirea

CITA VREME TU TACI

Lumea mă laudă că-s frumoasă
Ca un poem de Heine,
Ca o sculptură de Rodin,
Ca o melodie de Schumann

Că e drept sau înșușire
Cu sau fără intenție,
Cită vreme tu nu-mi spui „te iubesc”,
Frumusețea-mi nu face doi bani!

DACA

Dacă nu-mi dai
Toată inima
Chiar o mie de sărutări fierbinți
Sînt de prisos

Dacă nu pot
Să cînt la sinul tău
Lasă-mă să-ți mor la piept
De durere!

LEI DEYU

NISIP

În lumea asta
S-ar părea
Că nisipul n-are nici un preț

Și totuși
Cel mai de preț lucru
Aurul
Se-ascunde în el

Traduceri din limba chineză de
Mira și Constantin LUPEANU

Parafrazînd dictonul cunoscut : și speciile literare, nu numai cărțile își au destinul lor. Astfel, în literele anglo-americanе, fabula e slab reprezentată (ea încelîndu-și practic existența de pe la mijlocul secolului 18), iar epigrama nu e cunoscută strălucirea și popularitatea din literaturile latină, franceză sau română. În schimb, a proliferat spectaculos o speță asemănătoare, în unele privințe, fabulei și, mai cu seamă, epigramei, numită limerick — după comitatul irlandez rămas celebru în istoria Angliei, prin luptele din urmă cu trei veacuri¹. Ea pare să se fi ivit pe la o mie și opt sute, ca una din producțiile ad-hoc, de petrecere sau de salon. Prin florilegiul anonim din 1820 și prin Stihurile fără noimă (1846, reeditate în 1863) ale lui Edward Lear (1812—1888) poet de circumstanță și caricaturist, limerick-ul a ajuns tradiție. Cu negliabile abateri, structura „clasică” a lui e următoarea : o singură strofă de cinci versuri, de obicei în amfibrahii², rimînd 1—2—3 și respectiv 3—4 (adică aabba), primul sfîrșindu-se, de regulă, printr-un nume de localitate, de țară, de ținut etc., ca și, mai rar, printr-unul de persoană³. În definiția unuia limerick bun intră : o foarte scurtă narațiune, cu caracter epigramatic, satirică sau amuzantă, iar cîteodată licențioasă ; rime ingenioase (rezultînd, unele, din ligamente și contrageri) la toponimul sau antroponimul prezent în versul inițial (prilej, pentru englezii înșiși, de a-și lua în rîs proasta pronunție sau „orto”-grafia fantezistă) ; un vers, la urmă, de efect, ca poanta unei epigrame. Asemenea bijuterii lingvistice și literare nu-l (prea) imbie pe traducătorii, deoarece necesită o sumă de calități nu tocmai răspîndite : vervă și inventivitate (prozodică și lexicală), o tehnică desăvîrșită, o execuție de virtuoz, — ca și un haz molipsitor. Căci stihurile „fără noimă” sînt (ca și jocurile de noroc) „boli contagioase”. (Sînt astfel în original ; se cade, așadar, să fie și în diversele traduceri.) — A. B.

¹ Cf. și „slagărul” prilejuit de zisele încălțări (care, în rest, nu fac onoare Angliei) : „Will you come up to Limerick ?”.

² Dintre-o organică inaderență la acest metru, altfel venerabil, i s-a preferat, în tîlmăcire, iambul octo-/eneasilab. Cit despre versurile 3 și 4, mai scurte decît celelalte, calupul lor e pe potriva aceluia original.

³ Clauză greu de onorat în cazul sărăciei rimei (cînd un simplu nume de persoană ajunge să te scotă din impas). Aceste note, ca și celelalte, îi aparțin lui Ș. F.

Zimbînd, o juună de pe țigra
Porni călare pe un țigra
Se-ntoarse (ab,
Cu ea-n stomach
Și zimbăre!) doar bunul țigra

Cu un ciot de lemn, dar la
pas l-șoa,
Matrozul grec zicea-ntr-o
pl-șoa
De vînt : „Beau rum ;
Nu mă afum
La cap, necum să-l sînt
In glerne”

Unui bolnav de ulcer cronice,
Ce-i tot cerea un șnaps,
ca tonie.

Internul⁶ Fred
Îi spuse : „Cred
Că e puțin cam ... teutonice”

Muri o doamnă-n Lyme.
Deplina

Mincase mere verzi. Or, dîna
Dormind sub crep,
Acestea-ncep
Să se cidrifice într-insa.

Era o tinără, Lavinia,
Seratică pe toată lîna.
Drept care, ea
Se înclua
Și-aufnei cînd își schimba
opinia

Crezuse Gwendolen că aptă
S-o tulbure pe ea, nu-l șopti
Vechi fante, Paul
Intră⁷ pe rol, —
Iar ea-l mai trîslă, dar mai
coapă⁸.

STIHURI FĂRĂ NOIMĂ

Fără podele, nu mai pot !
De ușă, nu mi-e ; dar să tot
Înoji prin casă
Fără ca să
Îi dai de fund, e idiot !¹

Amoeba Jeff s-a dus cu Tom²,
Cu frate-su, să bea un rom :
S-au spart de ris
Și, acuma, ls
Mămici, drăguții Jeff și Tom.

Un tinerel din Sheffield,
Sammy,
Avea urechi nici baremi semi-
egale : una
Cît aluna ;
Cu-aiată, însă, a luat premii.

La Lynn, o tinără, ntr-un hal
De slăbiciune fără hal,
Încît și ceaiu-l
Bea cu patul,
Trecu printr-insul în bocal.

La Lima, un stîmabil domn
Întuleca, în greu-i somn,
Din gheata sa ;
Că nu visa,
Văzu cînd se trezi din somn.

Un domn bătrîn din Teheran,
La Londra, n trenul subteran,
De cum văzuse
Că A NU SE
SCUIPA PE JOS, sculpă³-n
tavan.

Un tînăr hitru din Bengal
S-a dus odată la un bal
Mască⁴ în os,
Încît l-a ros,
În hol, un patruped banat.

Un juuc, n vasta⁵ Australie,
Sub talie, și zugrăvi o dalie :
Desenul, fin,
Un mov divin ;
Accentul, însă, austral e.

Zicea o tinără ce-n Rumbled,
Nu mai putea de-atîta umblet
În sus și-n jos :
„De mi-aș fi ros
Și bălăturile, n preumbiet !”

Aprinsul sobelor, lui Maddy
Făcîndu-l, zi de zi, comedii,
Ea, de necaz,
Trecu la gaz
Și, astfel, deveni o lady.

Cînd lîngă ea, la ce,
te cheamă
Ducea, e cum ție mai teamă:
Ducea-l gloriș,
N-al nici un șorț
Să nu îi fie pus în seamă.

Cum toți ai casei erau anii
Să cînti din pieptene, —
tul flunty

Îi arse buna
Mamă, una :
„Mal faci ?” ; iar el, pierit,
„Nu, tant !”

¹ Alături de, majoritare, acelea „fără autor”, există multe limerick-uri (ale lui Edward Lear, celebre) cu o paternitate certă, — acesta (la persoana I) : caz, predîc bîntii, foarte rar) aparținîndu-i unui Gelett Burgess (1866—1951).

² Sau, dacă se preferă, Andy (în rimă, evident, cu brandy), — unul din hazurile speței fiind ad libitum-ul ei (dar nu în sens de arbitrar, — ci ca larg joc paradigmatic).

³ Cuvîntul, la perfectul simplu, este, desigur, oxitua.

⁴ Complement de mod (al lui „s-a dus”), iar nu atribut (pe lîngă „bal”).

⁵ Acest determinant, aici, — ca și în genere, forțarea cutărul colorit local — e, pasămite, abuziv ; în limerick-uri, geografia e strictamente nominală, iar nu romantic-pitorescă.

⁶ L. e. medicinistul (staglar într-un spital).

⁷ Cf. nota 4.

⁸ Versul (ne atrage atenția Andrei Bantaș), anume, în original, „And now she is sadder Budweiser” (sic !), o contraface pe acela, penultim, al unei faimoase poeme a lui S. T. Coleridge, The Rime of the Ancient Mariner : „A sadder and a wiser man”.

Traducere de Șerban FOARȚA
Prezentare de Andrei BANTAȘ

COLEGIUL DE REDACȚIE :

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLTESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1 ;
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate

nu se înapoază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI L

SUPREMA CERINȚĂ

În ședința Comitetului Politic E
al C.C. al P.C.R. din 3 octombrie
dezbătute probleme fundamentale
sint de o stringență actualitate în
ti perioadă : activitatea desfășurată
realizarea planului pe 9 luni din an
măsurile pentru îndeplinirea preve
de plan pe trimestrul IV 1988 ; Pr
planului național unic de dezvoltă
socio-socială a României în anu
Programul privind autoconducerea
prognozierea populației pe tri
IV 1988 și pe anul 1989. În legăt
problemele discutate și cu rapoarte
entate, a luat cuvîntul to
NICOLAE CEAUȘESCU, secretar
al Partidului Comunist Român. Co
Politice Executiv a hotărît ca sarcin
de-a-lu și orientările cuprinse în
tărua tovarășului NICOLAE CEAU
să constituie programul de acți
organelor și organizațiilor de part
comunistilor, al tuturor oamenilor
ei pentru realizarea exemplară a
derilor de plan pe acest an, pe 1
pe întregul cincinal. Secretarul
al partidului atrăgea atenția în mo
debit asupra cerinței care se pune
în fața activului de partid, a înt
măsurilor populare, anume că fiecare
muncii trebuie să-și facă pe dep
tărin în sectorul său de activitate
cîndu-și contribuția la îndeplinirea
trii societății socialiste multilater
voltate și realizării societății com
în România. Din această perspectiv
ceptul de democrație revoluț
muncitorească dezvoltate, cu toată
atea, și adevărul că „fiecăre poar
găndirea în fața organelor de cor
colectivă, în fața oamenilor munc
toara poporului, de felul cum își i
aeste sarcinile încredințate într-un
nu sau altul de activitate !” Numa
calitatea de comunist, de revoluțio
nu nou, își relevă toate valențele
grosiste, puse în slujba propășirii
politice nobilelor imperatve ale
știi noastre, ale măreței opere a
rui socialismului cu poporul și pen
por. În lumina aceasta trebuie m
la forțele întregului popor pent
șptolrea în bune condiții, la toți
ării, a prevederilor pe întregul a
și pentru o temeinică pregătire a
și la îndeplinirea planului pe anul

ORIZO

Început de toamnă pe Cornu